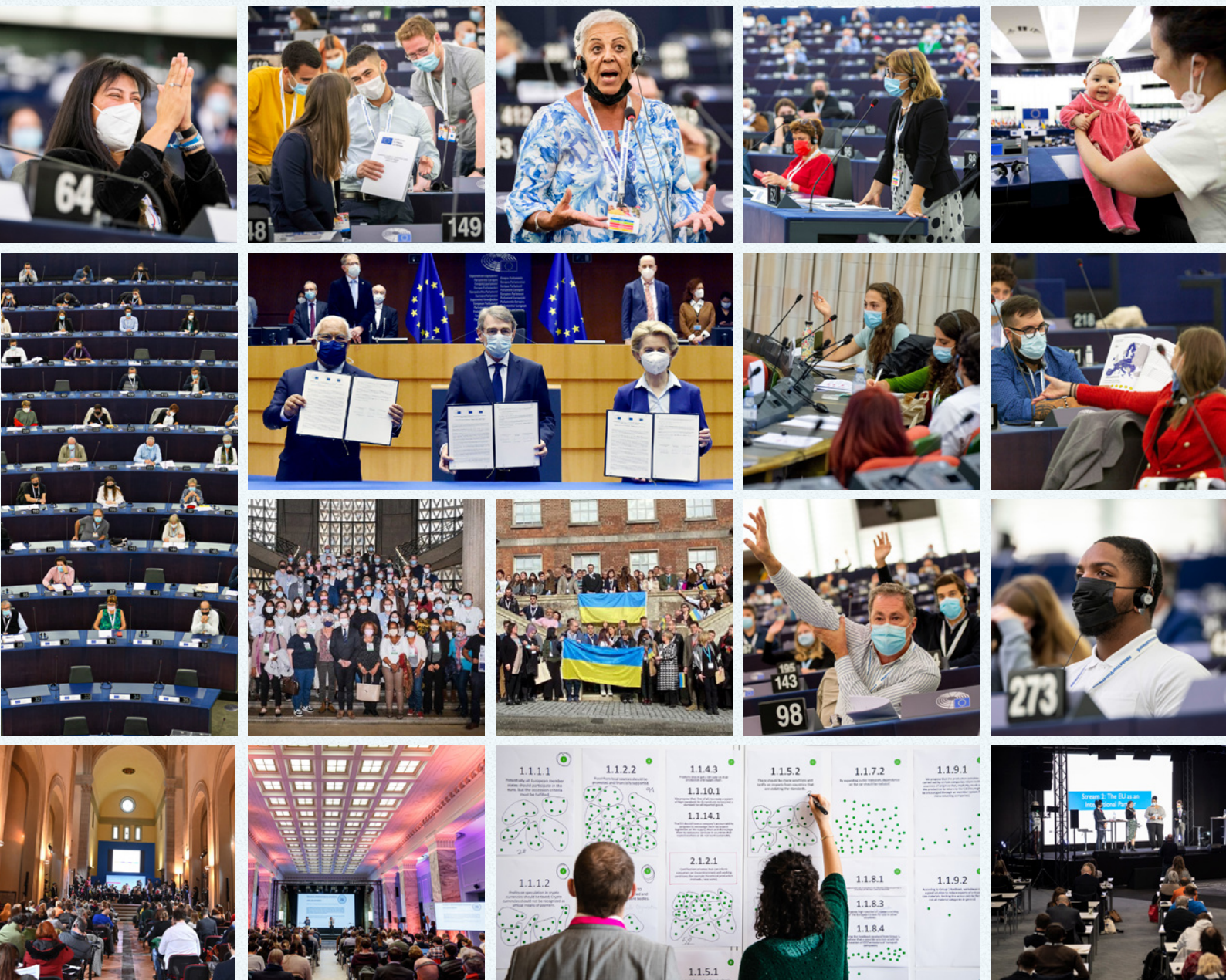

Conferentie over de toekomst van Europa

EINDVERSLAG

Mei 2022

De toekomst ligt
in jullie handen

Conferentie over
de toekomst
van Europa

Inhoud

Inleiding	5
I. De architectuur van de Conferentie	6
II. Bijdragen aan de Conferentie: input van burgers	10
(A) Meertalig digitaal platform	11
(B) Burgerpanels	15
1. Europese burgerpanels	15
2. Nationale burgerpanels	22
(C) Evenementen die in het kader van de Conferentie zijn georganiseerd	26
1. Nationale evenementen	26
2. Europees Jongeren-evenement (EYE)	32
3. Andere evenementen	32
III. Plenaire vergadering van de Conferentie	34
(A) Samenstelling, rol en werking	35
(B) Werkgroepen	36
(C) Chronologische samenvatting	37
IV. De voorstellen van de plenaire vergadering	42
Slotoverwegingen van de raad van bestuur	92
Bijlagen	100
I – Aanbevelingen van de 4 Europese burgerpanels	
II – Aanbevelingen van de nationale burgerpanels	
III – Verwijzingen naar de resultaten van nationale evenementen	
IV – Verwijzing naar het verslag van het meertalig digitaal platform	
V – Medevoorzitters van de Conferentie over de toekomst van Europa en leden van het gemeenschappelijk secretariaat	

Inleiding

De gezamenlijke verklaring over de Conferentie over de toekomst van Europa werd op 10 maart 2021 ondertekend door de voorzitter van het Europees Parlement David Sassoli, Portugees premier António Costa (namens het voorzitterschap van de Raad van de EU) en voorzitter van de Europese Commissie Ursula von der Leyen. Hun belofte was eenvoudig: met een op de burger gerichte exercitie die vanuit de basis vertrekt alle Europeanen de kans geven om hun mening te uiten over wat zij van de Europese Unie verwachten en om een grotere rol te spelen in het vormgeven van de toekomst van de Unie. Hun taak was echter immens moeilijk: voor het eerst een transnationaal, meertalig en interinstitutioneel podium voor de overlegdemocratie organiseren, en daar overeenkomstig artikel 16 van het reglement van orde van de Conferentie duizenden Europese burgers, politieke actoren, sociale partners, vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en belangrijke belanghebbenden bij betrekken.

Op 9 mei 2022, na maanden van intensieve besprekingen, rondde de Conferentie haar werkzaamheden af en diende ze bij de drie EU-instellingen een eindverslag met 49 voorstellen in. De voorstellen doen recht aan de verwachtingen van de Europese burgers met betrekking tot negen thema's: een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid; onderwijs, cultuur, jeugd en sport; digitale transformatie; Europese democratie; waarden en rechten, rechtsstaat, veiligheid; klimaatverandering en milieu; gezondheid; de EU in de wereld; en migratie; Al deze onderwerpen worden behandeld in dit eindverslag, dat ook een overzicht poogt te geven van de verschillende activiteiten die zijn ondernomen in het kader van het unieke proces dat de Conferentie over de toekomst van Europa is geweest.

Onder leiding van drie gezamenlijke voorzitters – Guy Verhofstadt voor het Europees Parlement, achtereenvolgens Ana Paula Zacarias, Gašper Dovžan en Clément Beaune voor de Raad van de Europese Unie, en Dubravka Šuica voor de Europese Commissie – en van een raad van bestuur (bestaande uit een gelijke vertegenwoordiging van de drie instellingen en waarnemers van belangrijke belanghebbenden), heeft de Conferentie een unieke ervaring met transnationale overlegdemocratie opgeleverd. Ze heeft in de context van de COVID-19-pandemie en de Russische agressie tegen Oekraïne ook haar historische relevantie en belang bewezen. De Conferentie over de toekomst van Europa omvatte de oprichting van een meertalig digitaal platform dat Europese burgers in staat stelde een bijdrage te leveren in 24 EU-talen, de organisatie van vier Europese burgerpanels, zes nationale burgerpanels, duizenden nationale en lokale evenementen en zeven plenaire vergaderingen van de Conferentie. Ze is het resultaat van ongeëvenaarde vastberadenheid van de EU-instellingen, de lidstaten, maar ook en vooral van Europese burgers, om te debatteren over de uitdagingen en prioriteiten van de Europese Unie en om een nieuwe aanpak in het Europese project te introduceren.

Maar dit is slechts het begin. Overeenkomstig de oprichtingstekst van de Conferentie zullen de drie instellingen nu bespreken hoe er snel aan dit verslag gevolg kan worden gegeven, elk binnen hun eigen bevoegdheden en in overeenstemming met de Verdragen. De inzet van de drie instellingen in dit verband is van het allergrootste belang.

I.

De architectuur van de Conferentie

De Conferentie over de toekomst van Europa¹ was een nieuw en innovatief proces dat een nieuw forum heeft gecreëerd voor debat met de burgers om de uitdagingen en prioriteiten van Europa aan te pakken. Het doel ervan was de democratische legitimiteit van het Europese project te ondersteunen en de steun van de burgers voor onze gemeenschappelijke doelstellingen en waarden te handhaven. Het was een op de burger gerichte exercitie die vanuit de basis vertrok, zodat Europeanen hun mening konden geven over wat zij van de Europese Unie verwachten. De Conferentie was een gezamenlijk initiatief van het Europees Parlement, de Raad en de Europese Commissie, die samen met de lidstaten van de Europese Unie als gelijkwaardige partners optraden.

¹ <https://futureu.europa.eu/>

1. Gezamenlijke verklaring

De gezamenlijke verklaring over de Conferentie over de toekomst van Europa werd op 10 maart 2021 ondertekend door wijlen voorzitter van het Europees Parlement David Sassoli, de Portugese premier António Costa namens de Raad van de Europese Unie, en de voorzitter van de Europese Commissie Ursula von der Leyen. De verklaring effende de weg voor deze ongekennde, open en inclusieve Europese democratische exercitie waarin de burger centraal staat.

De Conferentie werd onder het gezag geplaatst van de voorzitters van de drie instellingen, die optraden als gezamenlijk voorzitterschap. Het gezamenlijk voorzitterschap werd ondersteund door een raad van bestuur, die gezamenlijk werd voorgezeten door een lid van elk van de drie EU-instellingen.

Conform de gezamenlijke verklaring werden de volgende structuren opgezet:

- een raad van bestuur die toezag op de organisatie van de Conferentie. Daarin zaten vertegenwoordigers van de drie EU-instellingen (elk drie leden en vier waarnemers) en waarnemers van het voorzitterschapstrio van de Conferentie van de organen van de parlementen van de Europese Unie die gespecialiseerd zijn in communautaire aangelegenheden (Cosac). Het Comité van de Regio's (CvdR), het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) en sociale partners werden als waarnemers uitgenodigd;
- een gemeenschappelijk secretariaat waarin de drie instellingen gelijk vertegenwoordigd waren

en dat de werkzaamheden van de raad van bestuur heeft ondersteund. Met name zag het team – onder leiding van de drie gezamenlijke voorzitters uit de drie instellingen – toe op de organisatie en voorbereiding van de vergaderingen van de raad van bestuur, de plenaire vergaderingen van de Conferentie en de Europese burgerpanels. In samenwerking met dienstverleners was het gedurende het hele proces verantwoordelijk voor het beheer van het meertalige digitale platform en de verslaglegging over mijlpalen. De unieke samenstelling van het team maakte de voortdurende samenwerking mogelijk en zorgde over de hele lijn voor synergie en efficiëntie;

- een plenaire vergadering van de Conferentie (zie hoofdstuk III voor meer informatie) die ervoor zorgde dat de aanbevelingen van de nationale en Europese burgerpanels, gegroepeerd per onderwerp, werden besproken met volledige inachtneming van de EU-waarden en het Conferentiehandvest^{II}, zonder dat het resultaat al op voorhand was bepaald en zonder dat het toepassingsgebied vooraf was beperkt tot bepaalde beleidsterreinen. Ook de input van het meertalig digitaal platform werd besproken wanneer dat relevant was. Er werden negen thematische werkgroepen opgericht die met hun input aan de voorbereidingen van de plenaire vergadering van de Conferentie bijdroegen.

^{II} https://futureu.europa.eu/rails/active_storage/blobs/eyJfcmFpbHMiOnsibWVzc2FnZSI6IkJBaHBBaHdFlwiZXhwljpubWxslCJwdXliOiJibG9iX2lkIn19-03b1e8498059503731f5f1051e670c992235fc86/Conference_Charter_en_2_.pdf

2. Reglement van orde

Op 9 mei 2021 bekrachtigde de raad van bestuur het reglement van orde van de Conferentie, dat werd vastgesteld overeenkomstig de gezamenlijke verklaring over de Conferentie over de toekomst van Europa en waarin de grondslagen en beginselen van de Conferentie werden vastgelegd.

Het reglement van orde regelde de werkzaamheden van de organen van de Conferentie en de manier waarop zij samenwerkten.

3. Evenementen in het kader van de Conferentie

Volgens de gezamenlijke verklaring konden alle EU-lidstaten en -instellingen in het kader van de Conferentie evenementen organiseren, overeenkomstig de eigen nationale of institutionele kenmerken, en verdere bijdragen leveren (zie hoofdstuk II.C voor meer informatie).

Daarom werd de EU-instellingen en -organen, de lidstaten, de regionale en lokale autoriteiten, het georganiseerd maatschappelijk middenveld, de sociale partners en de burgers verzocht om evenementen te organiseren in samenwerking met maatschappelijke organisaties en belanghebbenden op Europees, nationaal, regionaal en lokaal niveau – dit in tal van verschillende formaten in heel Europa – en om de resultaten van dergelijke evenementen op het digitaal platform te rapporteren. Er vonden duizenden van dit soort evenementen plaats, goed voor ongeveer 650 000 deelnemers.

4. Oprichting van het meertalig digitaal platform

Het meertalig digitaal platform (zie hoofdstuk II.A voor meer informatie) werd opgezet als de plaats waar burgers hun ideeën konden delen en online bijdragen konden indienen, conform de gezamenlijke verklaring. Het was de centrale plek

voor alle bijdragen van burgers en informatie over de verschillende onderdelen van de Conferentie, alsook een interactieve tool om ideeën en input vanuit de vele evenementen die plaatsvonden in het kader van de Conferentie te delen en hierover te debatteren. Het platform is op 19 april 2021 gestart. Er werden meer dan 17.000 ideeën op geplaatst. Tijdens de hele conferentie werden verslagen opgesteld over deze bijdragen op het platform.

De via het platform verzamelde bijdragen werden door de Europese burgerpanels in aanmerking genomen en besproken tijdens de plenaire vergadering van de Conferentie.

5. Europese burgerpanels

Overeenkomstig de gezamenlijke verklaring waren de Europese burgerpanels (zie hoofdstuk II.B voor meer informatie) een centraal en bijzonder innovatief onderdeel van de Conferentie. Deze gingen over de belangrijkste thema's van de Conferentie.

In totaal werden 800 willekeurig geselecteerde burgers, die een doorsnede waren van de sociale en geografische diversiteit van de EU, verdeeld over vier panels van 200 burgers die elk in drie overlegsessies bijeenkwamen. De Europese burgerpanels kwamen met aanbevelingen die als input dienden voor het algemene overleg van de Conferentie, en met name in de plenaire vergaderingen.

De gezamenlijke voorzitters van de raad van bestuur stelden samen de praktische regelingen vast voor de organisatie van de Europese burgerpanels, conform de gezamenlijke verklaring en het reglement van orde; en lichtten vooraf de raad van bestuur hierover in.

De raad van bestuur werd regelmatig geïnformeerd over ontwikkelingen in verband met de oprichting en organisatie van de Europese burgerpanels.

6. Nationale burgerpanels

Overeenkomstig de gezamenlijke verklaring konden de lidstaten nationale panels organiseren. Om de lidstaten te helpen die nationale burgerpanels wilden organiseren, keurden de gezamenlijke voorzitters richtsnoeren goed die op 26 mei 2021 aan de raad van bestuur werden toegezonden. Dit moest ervoor zorgen dat de nationale panels volgens dezelfde beginselen als de Europese burgerpanels werden georganiseerd. De richtsnoeren omvatten beginselen van goed overleg die gebaseerd waren op die van de OESO^{III}. Elke lidstaat kon beslissen of hij een nationaal burgerpanel zou organiseren. In totaal hebben zes lidstaten dit gedaan (België, Frankrijk, Duitsland, Italië, Litouwen en Nederland).

Overeenkomstig de gezamenlijke verklaring werden de aanbevelingen van de nationale burgerpanels gepresenteerd en besproken in de plenaire vergaderingen van de Conferentie, naast de aanbevelingen van de Europese burgerpanels.

^{III} OECD, Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions, 2020 <https://www.oecd.org/gov/open-government/innovative-citizen-participation-new-democratic-institutions-catching-the-deliberative-wave-highlights.pdf>

II.

Bijdragen aan
de Conferentie:
input van burgers

(A) Meertalig digitaal platform

Het meertalig digitaal platform ging op 19 april 2021 van start en diende als centrale verzamelplaats voor de Conferentie. Via het platform kon iedereen aan de Conferentie deelnemen – alle burgers in de hele EU en daarbuiten, alsook maatschappelijke organisaties, sociale partners en verscheidene andere betrokkenen.

Het platform werd specifiek ontwikkeld voor de Conferentie op basis van Decidim, Europese opensource-software voor burgerparticipatie. Dit was op Europees maar ook op mondiaal vlak een baanbrekende ontwikkeling wat betreft omvang, interactiviteit en meertaligheid. Alle bijdragen waren mede dankzij machinevertaling beschikbaar in de 24 officiële talen van de EU. Het debat werd georganiseerd rond tien thema's: klimaatverandering en milieu; gezondheid; een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid; de EU in de wereld; waarden en rechten, rechtsstaat, veiligheid; digitale transformatie; Europese democratie; migratie; onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport; en overige ideeën.

Deelname aan het platform kon verschillende vormen aannemen.

Iedereen kon zijn ideeën delen onder een van de tien thema's. Het was ook mogelijk om opmerkingen te schrijven bij de ideeën van anderen. Het platform bood aldus de mogelijkheid tot een echt pan-Europees debat onder de burgers. De deelnemers konden ideeën ook onderschrijven en zo hun steun betuigen voor de bijdrage van een andere gebruiker.

Een andere belangrijke manier om bij te dragen aan de Conferentie was door evenementen te organiseren (virtueel, fysiek of hybride), deze aan te kondigen op het platform en te rapporteren over de resultaten ervan en deze te koppelen aan ideeën. Voor organisatoren van evenementen werden gidsen en informatiemateriaal beschikbaar gesteld op het platform met instructies om de evenementen interactief en inclusief te maken.

Het platform was cruciaal voor de transparantie van het algehele proces en de toegang tot informatie. Hier kon informatie worden gevonden over het conferentieproces zelf (plenaire vergadering van de Conferentie en de werkgroepen van de plenaire vergadering, de Europese

burgerpanels, de nationale panels en evenementen en de Raad van Bestuur). De plenaire debatten en de bijeenkomsten van de werkgroepen werden op het platform gestreamd, evenals de plenaire zittingen van de Europese burgerpanels. Alle informatie blijft daar staan.

Gedurende het proces werd het platform voortdurend op zoveel mogelijk vlakken verbeterd, bijvoorbeeld door functies of beeldmateriaal toe te voegen. Na verloop van tijd werd het platform ook toegankelijker gemaakt voor personen met een handicap.

Met het oog op volledige transparantie waren alle bijdragen op het platform openbaar, evenals de open gegevensbestanden met betrekking tot het digitale platform. Om het verzamelen en analyseren van de bijdragen te vergemakkelijken, ontwikkelde het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek van de Commissie een instrument voor geautomatiseerde tekstanalyse en een analyseplatform die meertalige interpretatie en een diepgaande analyse van de inhoud van het platform mogelijk maakten. Het analyseplatform was een essentieel instrument om te zorgen voor een regelmatige rapportage van hetzelfde kwaliteitsniveau in alle talen. Voorts hield de Europese Commissie in maart 2022 een datathon om nieuwe benaderingen voor de analyse van de open dataset aan te moedigen en de transparantie van het gegevensanalyseproces te ondersteunen.

Een externe dienstverlener stelde verslagen op met een overzicht van de bijdragen op het platform, waar deze ook gepubliceerd werden. In september werd een eerste tussentijds verslag gepubliceerd over de bijdragen tot en met 2 augustus 2021. Midden oktober 2021 werd het tweede tussentijds verslag gepubliceerd over de bijdragen tot en met 7 september 2021. In december 2021 werd het derde tussentijds verslag gepubliceerd over de bijdragen tot en met 3 november 2021. In de laatste fase van de werkzaamheden van de Conferentie is medio maart 2022 het laatste verslag met input voor de plenaire vergaderingen van de Conferentie gepubliceerd. Dat verslag gaat over de bijdragen die tot en met 20 februari 2022 op het digitale platform zijn gepubliceerd. Dit tijdschema werd uitvoerig bekendgemaakt op het platform en andere plaatsen, wat leidde tot een toename van het aantal bijdragen in januari en februari 2022. De

tot 9 mei ingediende bijdragen worden opgenomen in het aanvullend verslag. Samen met de verslagen van september en december 2021 en maart 2022 werden ook aanvullende verslagen over bijdragen op het platform per lidstaat beschikbaar gesteld.

Deze verslagen waren vooral gericht op een kwalitatieve analyse van de bijdragen op het platform, met als doel een algemeen overzicht te geven van de reikwijdte en diversiteit van de ideeën die op het platform werden voorgesteld en tijdens evenementen werden besproken. Daartoe analyseerde een onderzoeksteam de teksten en groepeerde het de bijdragen aan de hand van analyse-instrumenten die het Gemeenschappelijk Centrum voor Onderzoek van de Commissie aanleverde. Vaak voorkomende onderwerpen en subthema's werden aldus in kaart gebracht en per thema gedetailleerd beschreven en samengevat in mindmaps voor een snel overzicht. Ter aanvulling

van de kwalitatieve benadering met kwantitatieve elementen werd in elk verslag aangegeven welke onderwerpen, subthema's of ideeën vaak voorkwamen, gesteund of becommentarieerd werden. Het doel hiervan was de stand van zaken in een bepaald fase van de Conferentie weer te geven, onder meer de mate van belangstelling voor of debat over bepaalde kwesties. De verslagen bevatten ook een overzicht van de sociaal-demografische gegevens van de deelnemers. Hoewel de deelnemers op vrijwillige basis om informatie over hun woonplaats, opleidingsniveau, leeftijd, geslacht en arbeidsstatus werd verzocht, zijn de inzichten die konden worden verstrekt, beperkt. Zo was 26,9 % van alle bijdragen afkomstig van deelnemers die niet hebben meegedeeld in welk land ze wonen.

Sinds de start van het platform had het thema "Europese democratie" het grootste aantal bijdragen (ideeën, opmerkingen en evenementen). "Klimaatverandering en milieu" kwam op de tweede plaats. Op de derde plaats kwam "Overige ideeën", gevolgd door "Waarden en rechten, rechtsstaat, veiligheid" en "Een sterke economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid".

De verslagen over de bijdragen op het platform, waaronder de mindmaps, leverden nuttige input voor het werk van de Europese burgerpanels. Aan het begin van elk van hun drie sessies kregen de panels een presentatie van de belangrijkste bevindingen van de verslagen en de mindmaps, en ontvingen zij de links naar de volledige verslagen. Veel ideeën

van het platform zijn dan ook weerspiegeld in de aanbevelingen van de Europese burgerpanels.

De verslagen werden ook besproken tijdens de plenaire vergaderingen van de Conferentie, te beginnen met de plenaire vergadering van 23 oktober 2021, en tijdens de daaraan voorafgaande vergaderingen van de werkgroepen. De bijdragen van het platform bleven aldus de tijdens de plenaire vergadering van de Conferentie ontwikkelde voorstellen verrijken.

Op 20 april 2022 telde het meertalig digitaal platform bijna 5 miljoen unieke bezoekers en meer dan 50.000 actieve deelnemers, en waren op het platform 17.000 ideeën besproken en meer dan 6.000 evenementen geregistreerd. Achter deze aantallen staan duizenden geëngageerde burgers die talrijke ideeën hebben gedeeld en besproken en een groot aantal originele en innovatieve evenementen in de verschillende lidstaten hebben georganiseerd.

Om ervoor te zorgen dat het platform een ruimte is waar burgers uit alle lagen van de bevolking en uit alle hoeken van Europa zich op hun gemak voelen en zich aangesproken voelen om bij te dragen aan het debat, moest elke gebruiker van het platform zich houden aan het handvest van de Conferentie en de voorwaarden voor deelname. Een team van moderatoren dat gedurende de hele Conferentie onder toezicht van het gemeenschappelijk secretariaat namens de raad van bestuur werkte, zorgde ervoor dat

het Handvest en de voorwaarden voor deelname werden nageleefd. Er vond geen voorafgaande moderatie van de inhoud plaats. Wanneer een bijdrage werd verborgen, ontvingen de gebruikers een bericht van het moderatorenteam waarin de reden voor deze actie werd toegelicht. Details over de modereringsbeginselen en -processen zijn beschikbaar gesteld in de rubriek Veelgestelde vragen van het platform.

Tussen 19 april 2021 en 20 april 2022 werden 430 ideeën (2,4 %), 312 opmerkingen (1,4 %) en 396 evenementen (6,0 %) verborgen. Ongeveer 71 % van de ideeën werd verborgen omdat zij een voorstel ontbeerden, het ging om spam, de gebruiker daarom verzocht, of omdat zij persoonlijke gegevens of een ongepaste afbeelding ter zake bevatten. Bij ongeveer 17 % van de verborgen ideeën gaat het om gelijkkluidende bijdragen. Slechts 11 % van de ideeën werd verborgen vanwege beledigende inhoud. De overgrote meerderheid van de evenementen, 76 %, werd verborgen omdat hetzelfde evenement meermaals op het platform werd geplaatst, de informatie over het evenement onvolledig was, de organisatoren van het evenement hierom verzochten of omdat het evenement geen verband hield met de Conferentie.

Tot en met 9 mei 2022 konden er bijdragen op het platform worden geplaatst. Na deze datum zal een aanvullend verslag worden opgesteld om het overzicht van alle bijdragen die tijdens de Conferentie zijn ontvangen, te vervolledigen.

Stand van zaken bij de Conferentie over de toekomst van Europa

52.346

deelnemers aan
het platform

652.532

deelnemers aan
evenementen

17.671

ideeën

21.877

opmerkingen

6.465

evenementen

72.528

steunbetuigingen

Stand van de deelname op 20 april 2022 (bron: Conferentie over de toekomst van Europa (europa.eu))

De deelname aan het platform bleef tijdens de hele Conferentie toenemen, maar bleef ongelijk over de lidstaten en wat betreft het sociaal-demografische profiel van de contribuanten. Over het algemeen bood het platform een innovatieve overlegruimte, waardoor duizenden

burgers en diverse belanghebbenden uit heel Europa en daarbuiten konden deelnemen aan een meertalig onlinedebat in alle lidstaten over Europese kwesties. Het is dan ook een waardevol instrument gebleken voor overlegdemocratie op EU-niveau.

(B) Burgerpanels

1. Europese burgerpanels

Samen met de nationale panels, het meertalig digitaal platform en de plenaire vergadering van de Conferentie waren de Europese burgerpanels een belangrijke pijler van de Conferentie over de toekomst van Europa. Deze burgerpanels vormen het hart van de Conferentie en hebben ongeveer 800 burgers samengebracht van alle achtergronden en uit alle hoeken van de Europese Unie. Gemeentelijke overheden gebruiken het concept burgerpanels of -vergaderingen al tientallen jaren en ook regionale en nationale overheden tegenwoordig steeds meer, maar Europa-breed was zoiets eigenlijk nog niet eerder gedaan. En zo waren de transnationale en meertalige Europese burgerpanels de eerste van deze omvang en met dit ambitieniveau. Dankzij de zeer uitgebreide vertolking konden de panelleden er een inclusieve, respectvolle en efficiënte dialoog voeren en kon het meertaligheidsbeginsel worden hooggehouden.

De Europese burgerpanels werden georganiseerd door de drie Europese instellingen aan de hand van de gezamenlijke verklaring, het reglement van orde en de door de gezamenlijke voorzitters overeengekomen praktische regelingen, onder toezicht van de raad van bestuur van de Conferentie. Ondersteuning kwam van een consortium van uiteenlopende externe dienstverleners gespecialiseerd in de overlegdemocratie en van een logistiek team. De raad van bestuur heeft zich doorlopend laten inlichten over de voortgang in de panels, over de praktische kanten van het proces, en heeft waar nodig het vergaderschema van de Europese burgerpanels bijgesteld.

De deelnemersselectie vond plaats in de zomer van 2021. EU-burgers werden willekeurig geselecteerd door 27 nationale enquêtebureaus via in hoofdzaak *random calling*, waarbij het proces gecoördineerd werd door een externe dienstverlener. Doel was “panels” samen te stellen die representatief zijn voor de diversiteit van de EU, en wel volgens vijf criteria: gender, leeftijd, geografische herkomst (nationaliteit en stad of platteland), sociaal-economische achtergrond en opleidingsniveau. Het aantal burgers per lidstaat werd berekend volgens het beginsel van degressieve proportionaliteit dat ook gebruikt wordt voor de samenstelling van het Europees Parlement. Daarbij moet in ieder panel

ten minste één vrouwelijke en één mannelijke burger van iedere lidstaat zitting hebben. Aangezien de Conferentie speciaal voor jongeren was bedoeld, was een derde van de panelleden tussen de 16 en 24 jaar oud. Voor elke groep van 200 personen werden nog eens 50 burgers als reserve geselecteerd.

Er waren in totaal vier Europese burgerpanels. De onderwerpen voor de vier panels kwamen voort uit de thema's van het meertalig digitaal platform en werden als volgt gegroepeerd:

- (1) sterkere economie, sociale rechtvaardigheid, banen/onderwijs, jeugd, cultuur, sport/digitale transformatie;
- (2) Europese democratie/waarden en rechten, rechtsstaat, veiligheid;
- (3) klimaatverandering, milieu/gezondheid;
- (4) de EU in de wereld en migratie.

Elk panel kwam drie weekeinden bijeen: het eerste weekeinde in Straatsburg, het tweede online, en het derde in de steden Dublin, Florence, Warschau/Natolin en Maastricht. Deze sessies werden georganiseerd door openbare instellingen voor hoger onderwijs en met steun van de lokale gemeenten.

EERSTE PANELSESSIES

De eerste reeks sessies van elk panel werd gehouden in Straatsburg, met fysieke aanwezigheid van de deelnemers. Doel van deze sessies was de agenda van het verdere proces af te spreken. De deelnemende burgers hebben allereerst met elkaar gesproken over hun visie op Europa en besproken waar zij heen wilden. Zij begonnen helemaal van nul en kwamen tot een lijst te bespreken onderwerpen binnen de hen als panel toebedeelde hoofdthema's. Vervolgens bepaalden zij samen welke onderwerpen zij wilden uitdiepen ten behoeve van specifieke aanbevelingen voor de instellingen van de Europese Unie. Er is gesproken en samengewerkt in twee formats:

- in subgroepen van twaalf tot veertien burgers. In elke subgroep werden vier tot vijf talen gesproken en kon elke burger zich in zijn eigen taal uitdrukken. De werkzaamheden van de

subgroep werden geleid door professionele gespreksleiders die geselecteerd waren door het consortium van externe dienstverleners.

- in plenaire zitting, met alle deelnemers bij elkaar. De plenaire zittingen werden geleid door twee hoofdgespreksleiders. De prioritaire thema's die uit de besprekingen naar voren kwamen, werden georganiseerd in werkgebieden (hoofdonderwerpen) en subwerkgebieden en dienden als basis voor de tweede sessies. Als input voor de besprekingen kregen de deelnemers basisinformatie over de onderwerpen, relevante input zoals analyses en mindmaps uit het eerste tussentijdse verslag van het meertalig digitaal platform, en presentaties door prominente externe deskundigen.

Tijdens de eerste panelsessies werden de 20 vertegenwoordigers van elk panel voor de plenaire vergadering van de Conferentie geloot onder de deelnemers die zich daarvoor beschikbaar hadden gesteld, waarbij voor een goed gender- en leeftijdsevenwicht werd gezorgd.

TWEDE PANELSESSIES

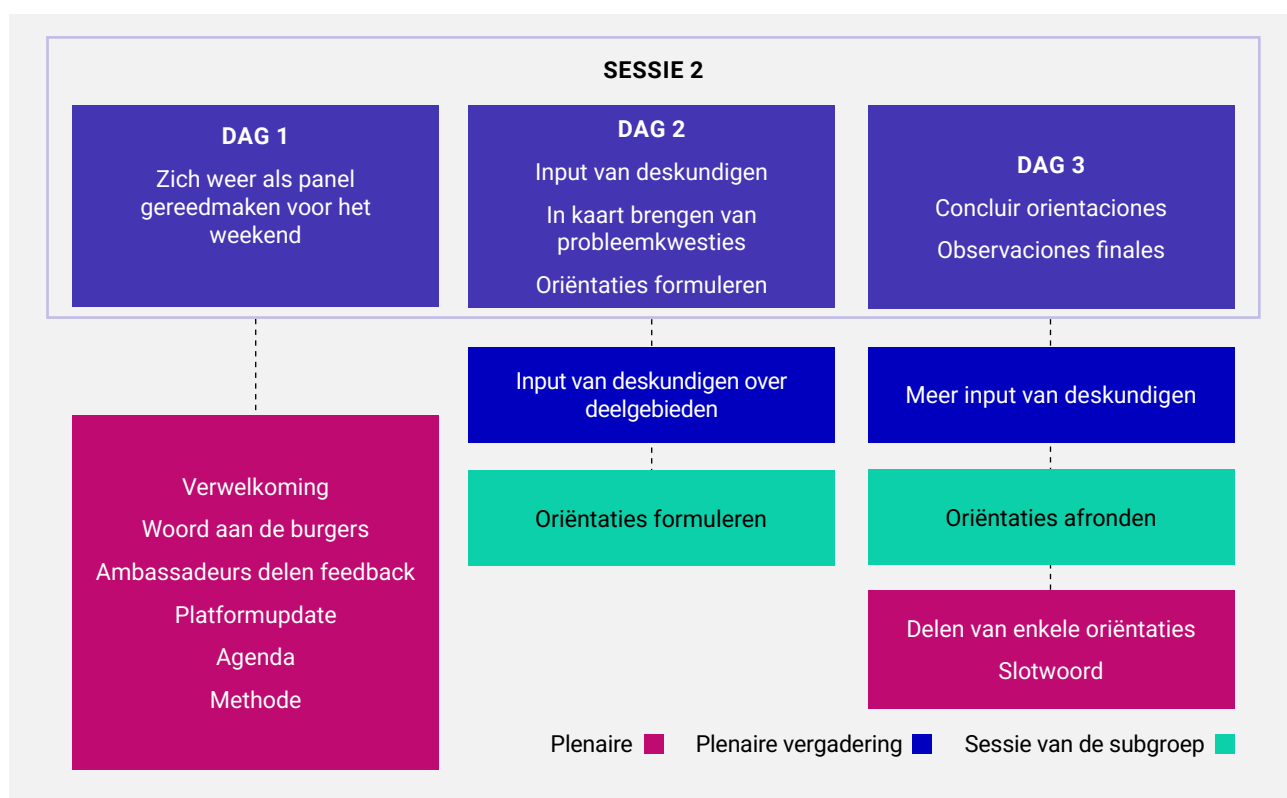
Na de sessies in Straatsburg zijn de Europese burgerpanels de hele maand november online bijeengekomen. Daarvoor was speciaal een studio in Brussel opgezet voor de gespreksleiding en de

plenaire zittingen, alsook een systeem waarmee de deelnemende burgers uit alle hoeken van de EU met elkaar in gesprek konden treden en vertolking konden ontvangen.

Tijdens deze tweede reeks sessies hebben de burgers met steun van deskundigen en factcheckers specifieke kwesties in kaart gebracht en bediscussieerd, en voor elk van de tijdens de eerste sessies vastgestelde thematische werkgebieden "denkrichtingen" neergeschreven. Bewaakt werd dat de deskundigengroepen qua gender- en geografische diversiteit evenwichtig waren en ook hun bijdragen als zodanig evenwichtig. De deskundigen gaven uitgebreide briefings waarin zij de deelnemers feiten en/of de stand van het publieke debat over het onderwerp in kwestie presenteerden, niet gekleurd door persoonlijke meningen. Ook kregen de deelnemers de tussentijdse verslagen van het meertalig digitaal platform.

Met de steun van deskundige thematische input, met hun eigen kennis en ervaringen, en middels de beraadslagingen tijdens de tweede reeks sessies, brachten de deelnemers de hen toebedeelde thema's in kaart via zogeheten probleemkwesties. Deze werden gedefinieerd als problemen die oplossingen vereisen of situaties die wijziging behoeven.

De burgers bogen zich vervolgens over deze probleemkwesties door denkrichtingen te

formuleren. Denkrichtingen waren de eerste stap naar het opstellen van aanbevelingen, het doel van de derde reeks sessies. Daarnaast werd de burgers verzocht deze denkrichtingen te onderbouwen.

Er is gesproken en samengewerkt in drie formats:

- in subgroepen. Elk van de 15 subgroepen bestond uit twaalf tot veertien burgers. In elke subgroep werden vier tot vijf talen gesproken en kon elke deelnemer de eigen taal spreken of een taal waarin hij of zij zich comfortabel voelde. Elke subgroep werd begeleid door een professionele gespreksleider uit het consortium van externe dienstverleners;
- in plenaire zittingen per werkgebied. De subgroepen die binnen hetzelfde werkgebied werkten, kwamen bijeen in plenaire zittingen per thematisch werkgebied. De plenaire zittingen per werkgebied werden geleid door professionele gespreksleiders en hadden vertolking in de talen van alle deelnemers;
- in algemene plenaire zitting met alle deelnemende burgers om de sessie in te leiden en af te sluiten. De plenaire zittingen werden geleid door twee hoofdgespreksleiders van het consortium en vertolkt in 24 talen.

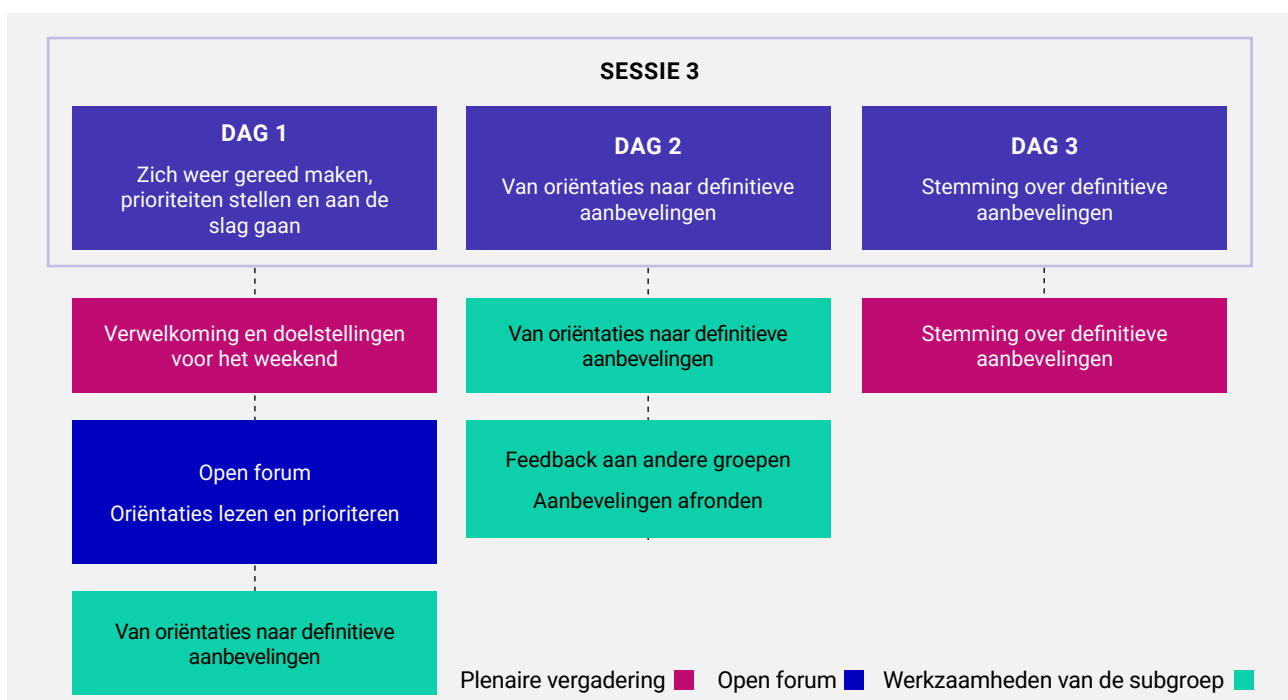
DERDE REEKS PANELSESSIES

De derde en tevens laatste reeks panelsessies vond plaats in onderwijsinstellingen in vier lidstaten, met fysieke aanwezigheid van de deelnemers. Vanwege

de COVID-19-pandemie en navenante maatregelen in Ierland en Nederland moesten de derde reeks sessies van panel 1 (Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en banen/onderwijs, cultuur, jeugd en sport/digitale transformatie) en van panel 4 (EU in de wereld/migratie) worden uitgesteld tot februari 2022, in overleg met de nationale autoriteiten en geassocieerde partners.

Er is gesproken en samengewerkt in de volgende formats:

- in plenaire zitting. Alle deelnemers kwamen daarin aan het begin van elke sessie bijeen om het programma in te leiden en aan het einde van de sessie om die af te sluiten, zoals hieronder toegelicht. De plenaire zittingen werden geleid door twee hoofdgespreksleiders van de adviesgroep en vertolkt in de 24 officiële EU-talen.
- De deelnemende burgers bogen zich allereerst in een “open forum”-opzet over alle denkrichtingen uit de tweede sessiereeks. Vervolgens rangschikte elke deelnemer voor zichzelf per werkgebied maximaal tien denkrichtingen. Toen dit werk op paneelniveau was afgerond, voegden de deelnemers zich weer bij dezelfde subgroepen als tijdens de tweede sessiereeks. Daarin bekeken zij welke denkrichtingen van hun groep het panel als prioritair had aangemerkt en vergeleken zij dit met hun eigen rangschikking. Voor het opstellen van aanbevelingen werd de subgroepen indicatief aangegeven hoeveel

aanbevelingen er konden worden opgesteld, te weten tussen de één en de drie en maximaal vijf;

- in elk van de 15 subgroepen werden de denkrichtingen omgezet in aanbevelingen. Daartoe werd gekeken welke denkrichtingen de meeste steun hadden gekregen (naar rangschikking), waarna een begin werd gemaakt met het opstellen van de aanbevelingen.

Tijdens de derde reeks sessies werden de expertise en de informatie niet via directe interactie met de deelnemers verstrekt, maar via een speciaal ontworpen "kennis- en informatiehoek". Daarin werden alle informatie- en factcheckingsverzoeken ter plaatse gebundeld, waarna de subgroepen korte en feitelijke antwoorden van de deskundigen en de factcheckers kregen toegestuurd. Hiervoor was gekozen om deskundige en factcheckingsinput van de hoogst mogelijke kwaliteit te kunnen bieden en om subjectieve beïnvloeding in dit stadium van het proces te voorkomen. Ook ontvingen de deelnemers de tussentijdse verslagen van het meertalig digitaal platform.

Tijdens het werk in de subgroepen waren er ook feedbacksessies tussen subgroepen om voor de deelnemers inzichtelijk te maken wat er gaande was in de andere subgroepen, als stof ter verrijking van hun aanbevelingen.

Op de laatste dag van de sessiereeks stemde het panel over de aanbevelingen van elke subgroep. Voorafgaand aan die stemming kregen de deelnemers ter lezing een document met alle de voorgaande dag opgestelde ontwerpaanbevelingen, uit het Engels machinevertaald in hun eigen taal. In plenaire zitting werden de aanbevelingen nog eens voorgelezen in het Engels en konden de deelnemers meeluisteren naar de vertolking. Daarna werden de aanbevelingen één voor één via een onlineformulier onder alle deelnemers in stemming gebracht. Op basis van de uitslag werden de aanbevelingen als volgt ingedeeld:

de aanbevelingen die 70 % of meer van de uitgebrachte stemmen kregen, werden aangenomen door het panel, de andere verklaarde het tot niet-aangenomen. In totaal steunden de Europese burgerpanels 178 aanbevelingen.

De stemprocedure stond onder toezicht van een stemcommissie bestaande uit onder meer twee deelnemers die zich daarvoor beschikbaar hadden gesteld.

VERTEGENWOORDIGERS VAN DE EUROPESE BURGERPANELS IN DE PLENAIRE VERGADERING

De aanbevelingen van de vier Europese burgerpanels zijn op 21 en 22 januari 2022 (panel 2 en 3) en op 11 en 12 maart 2022 (panel 1 en 4) in de plenaire vergadering van de Conferentie en in werkgroepen gepresenteerd aan en besproken door de 80 vertegenwoordigers van de Europese burgerpanels. Op bijeenkomsten op 25-26 maart, 8-9 april, en 29-30 april hebben de 80 vertegenwoordigers van de Europese burgerpanels (waarvan gemiddeld 70 ter plaatse en 10 online) vervolgens de aanbevelingen van de Europese burgerpanels verder gepromoot en toegelicht in zowel de plenaire vergaderingen als de werkgroepen. Daarnaast stonden zij tijdens bijeenkomsten van de burgercomponent regelmatig in contact met elkaar en met de 27 vertegenwoordigers van nationale evenementen/panels, zowel voorbereidend online als in plenaire zitting ter plaatse. Op 23 april kwamen de vertegenwoordigers van de Europese burgerpanels online met alle medepanelleden bijeen om uiteen te zetten hoe de aanbevelingen besproken waren en in de voorstellen voor de plenaire zitting verwerkt, alsmede om feedback van andere panelleden te krijgen. De burgercomponent in de plenaire zitting werd ondersteund door een groep bestaande uit leden van het gemeenschappelijk secretariaat en van het consortium.

EEN TRANSPARANT PROCES

Het gehele proces was volkomen transparant. Zo werden de plenaire zittingen van de Europese burgerpanels gelivestreamd en werden de documenten van hun besprekingen en overleg op het meertalige digitale platform geplaatst. Ook het eindverslag van elk van de panelsessies is beschikbaar op het platform, net zoals de aanbevelingen. De eindverslagen bevatten bovendien informatie over alle deskundigen die de panels ondersteunden.

De Europese burgerpanels kregen, als ware democratische innovatie, veel aandacht van de onderzoekswereld. Onderzoekers waren welkom tijdens de sessies van de Europese burgerpanels om de werkzaamheden daar te observeren, evenwel met inachtneming van bepaalde regels en met respect voor het werk en de privacy van de deelnemers.

Panel 1

Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid, werkgelegenheid/Onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport/Digitale transformatie

De eerste sessiereeks van het panel over “Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid, werkgelegenheid/Onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport/digitale transformatie” vond plaats van 17 tot en met 19 september 2021 in Straatsburg. Dit panel sprak over de toekomst van onze economie en werkgelegenheid, met name na de pandemie, met de nodige aandacht voor daarmee samenhangende kwesties op het gebied van sociale rechtvaardigheid. Ook werd aandacht besteed aan de kansen en uitdagingen van de digitale transformatie, naar de toekomst toe een van de belangrijkste discussiethema's. Het panel boog zich verder nog over de toekomst van Europa op het gebied van onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport. De deelnemende burgers werden verwelkomd door gezamenlijk voorzitter Guy Verhofstadt. Aan het einde van de eerste sessiereeks werden de volgende vijf werkgebieden afgesproken: “Werken in Europa”, “Een economie voor de toekomst”, “Een rechtvaardige samenleving”, “Leren in Europa” en “Een ethische en veilige digitale transformatie”.

Panel 1 kwam een tweede keer bijeen van 5 tot en met 7 november 2021 - ditmaal online - waarbij de draad van de eerste reeks sessies werd opgepikt. Tijdens deze tweede reeks sessies hebben de panelleden voor elk van de vijf werkgebieden die zij tijdens de eerste reeks gekozen hadden, denkrichtingen geformuleerd, als voorbereiding voor de in hun derde sessie te formuleren concrete

aanbevelingen. De deelnemers aan panel 1 hebben in totaal 142 groepen denkrichtingen geformuleerd.

Van 25 tot en met 27 februari 2022 kwamen zij voor de derde keer bijeen, voortbordurend op de eerste en tweede sessies. Voor deze laatste sessiereeks werden de deelnemers aan panel 1 ontvangen in Dublin Castle door het Institute of International and European Affairs (IIEA), met tevens de mogelijkheid online deel te nemen. Op basis van de tijdens de tweede sessiereeks geformuleerde denkrichtingen kwamen de deelnemers uiteindelijk tot 48 definitieve aanbevelingen.

Panel 2

Europese democratie/waarden en rechten, rechtsstaat, veiligheid

Sessiereeks 1 van het panel “Europese democratie/waarden en rechten, rechtsstaat, veiligheid” vond plaats van 24 tot en met 26 september in Straatsburg. Het panel behandelde democratiegerelateerde thema's zoals verkiezingen, participatie buiten verkiezingsperiodes, de gepercipieerde afstand tussen burgers en hun gekozen vertegenwoordigers, mediavrijheid en desinformatie. Ook boog het panel zich over zaken die verband houden met grondrechten en waarden, de rechtsstaat en de bestrijding van alle vormen van discriminatie. Daarnaast hield het panel zich bezig met de interne veiligheid van de EU, zoals de bescherming van Europeanen tegen terroristische daden en andere misdrijven. De panelleden werden verwelkomd door gezamenlijk

Foto: Europees burgerpanel 1

Foto: Europees burgerpanel 2

voorzitter Gašper Dovžan. Aan het einde van de eerste sessiereeks werden de volgende vijf werkgebieden afgesproken: “Het garanderen van rechten en non-discriminatie”, “Bescherming van de democratie en de rechtsstaat”, “Hervorming van de EU”, “Bouwen aan een Europese identiteit” en “De burgerparticipatie versterken”.

Panel 2 kwam een tweede keer bijeen van 12 tot en met 14 november 2021 - online - waarbij de draad van de eerste reeks sessies werd opgepikt. Tijdens deze tweede reeks sessies hebben de panelleden voor elk van de vijf werkgebieden die zij tijdens de eerste reeks gekozen hadden, denkrichtingen geformuleerd, als voorbereiding voor de in hun derde sessie te formuleren concrete aanbevelingen. De deelnemers aan panel 2 hebben in totaal 124 groepen denkrichtingen geformuleerd.

Van 10 tot en met 12 december 2021 kwamen de deelnemers aan panel 2 bijeen voor hun laatste sessiereeks in het Europees Universitair Instituut in Florence, met tevens de mogelijkheid online deel te nemen. Op basis van de tijdens de tweede sessiereeks geformuleerde denkrichtingen kwamen de deelnemers uiteindelijk tot 39 definitieve aanbevelingen.

Panel 3

Klimaatverandering en milieu/gezondheid

Het panel “Klimaatverandering en milieu/gezondheid” hield haar eerste reeks sessies van 1 tot en met 3 oktober in Straatsburg. Het sprak over de gevolgen van klimaatverandering, milieukwesties en nieuwe gezondheidsuitdagingen voor de Europese Unie. Het panel ging ook in op de doelstellingen en strategieën van de EU zoals landbouw, vervoer en mobiliteit, energie en de overgang naar koolstofarme samenlevingen, onderzoek, zorgstelsels, reacties op gezondheidscrisis, preventie en gezonde levensstijlen. Aan het einde van de eerste sessiereeks werden de volgende vijf werkgebieden afgesproken: “Een beter leven”, “Ons milieu en onze gezondheid beschermen”, “Onze economie en consumptie heroriënteren”, “Op weg naar een duurzame samenleving” en “Zorg voor iedereen”. Het eindverslag van de eerste sessiereeks is te vinden op het meertalig digitaal platform.

Panel 3 kwam een tweede keer bijeen van 19 tot en met 21 november 2021 - ditmaal online - waarbij de draad van de eerste reeks sessies werd opgepikt. Tijdens deze tweede reeks sessies hebben de

panelleden voor elk van de vijf werkgebieden die zij tijdens de eerste reeks gekozen hadden, denkrichtingen geformuleerd, als voorbereiding voor de in hun derde sessie te formuleren concrete aanbevelingen. De deelnemers aan panel 3 hebben in totaal 130 groepen denkrichtingen geformuleerd.

Van 7 tot en met 9 januari 2022 kwamen burgers van panel 3 voor hun laatste sessiereeks bijeen in het Europacollege in Natolin en in het Cultuur- en Wetenschapspaleis, met steun van de stad Warschau. Online deelnemen kon ook. Op basis van de tijdens de tweede sessiereeks geformuleerde denkrichtingen kwamen de deelnemers uiteindelijk tot 51 definitieve aanbevelingen.

Foto: Europees burgerpanel 3

Panel 4

EU in de wereld/Migratie

Het vierde panel “EU in de wereld/Migratie” kwam van 15 tot en met 17 oktober voor het eerst bijeen in Straatsburg, waar zij met name over de mondiale rol van de EU spraken. Daarbij werd gekeken naar de doelstellingen en strategieën van de EU op het gebied van veiligheid, defensie, handel, humanitaire hulp en ontwikkelingssamenwerking, het buitenlands beleid, het nabuurschapsbeleid en de uitbreiding van de EU, alsmede naar de wijze waarop de EU moet omgaan met migratie. De panelleden werden verwelkomd door gezamenlijk voorzitter Dubravka Šuica. Aan het einde van de eerste sessiereeks werden de volgende vijf werkgebieden afgesproken: “Zelfredzaamheid en stabiliteit”, “De EU als internationale partner”, “Een sterke EU in een vreedzame wereld”, “Migratie vanuit

Foto: Europees burgerpanel 4

humanitair perspectief” en “Verantwoordelijkheid en solidariteit in de gehele Unie”. Het eindverslag van de eerste sessiereeks kan worden geraadpleegd op het meertalig digitaal platform.

Van 16 tot en met 28 november 2021 heeft panel 4 zijn tweede reeks sessies online gehouden, de draad oppakkend van de eerste reeks sessies. Tijdens deze tweede reeks sessies hebben de panelleden voor elk van de vijf werkgebieden die zij tijdens de eerste reeks gekozen hadden, denkrichtingen geformuleerd, als voorbereiding voor de in hun derde sessie te formuleren concrete aanbevelingen. De deelnemers aan panel 4 hebben in totaal 95 groepen denkrichtingen geformuleerd.

Zij kwamen van 11 tot en met 13 februari 2022 bijeen voor hun laatste reeks sessies. Deze vond plaats in het MECC, een congres- en eventcentrum in Maastricht, en werd georganiseerd door Studio Europa Maastricht in samenwerking met de universiteit van Maastricht en het Europees Instituut voor Bestuurskunde (EIPA). Online deelnemen kon ook. Op basis van de tijdens de tweede sessiereeks geformuleerde denkrichtingen kwamen de deelnemers uiteindelijk tot 40 definitieve aanbevelingen.

2. Nationale burgerpanels

Overeenkomstig de gezamenlijke verklaring zijn de aanbevelingen van de nationale en Europese burgerpanels - gegroepeerd per thema - besproken in de plenaire vergadering van de Conferentie. Om de lidstaten te helpen nationale burgerpanels te organiseren, hebben de gezamenlijke voorzitters richtsnoeren opgesteld en op 26 mei 2021 toegezonden aan de raad van bestuur. Deze waren gebaseerd op dezelfde beginselen als de Europese burgerpanels en omvatten op een OESO-verslag gebaseerde beginselen voor goed overleg^{IV}.

Zes lidstaten - België, Duitsland, Frankrijk, Italië, Litouwen en Nederland - hebben nationale burgerpanels georganiseerd die aan de beginselen van bovengenoemde richtsnoeren voldoen. De aanbevelingen van die nationale burgerpanels zijn gepresenteerd en besproken tijdens de plenaire vergaderingen van de Conferentie in januari en maart en in de plenaire werkgroepen, samen met de aanbevelingen van de Europese burgerpanels over die onderwerpen.

1) BELGIË

In oktober 2021 werd een burgerpanel georganiseerd met 50 willekeurig geselecteerde burgers die representatief waren voor de algemene bevolking. Zij kwamen gedurende drie weekends bijeen om onder meer het thema “Europese democratie” te bespreken en hoe burgers meer bij EU-aangelegenheden kunnen worden betrokken.

Foto: Belgisch nationaal burgerpanel

^{IV} OECD, Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions, 2020 <https://www.oecd.org/gov/open-government/innovative-citizen-participation-new-democratic-institutions-catching-the-deliberative-wave-highlights.pdf>

Het panel werd georganiseerd onder auspiciën van Sophie Wilmès, vice-eersteminister en minister van Buitenlandse Zaken en Europese Zaken.

De burgers brachten aanbevelingen uit over vijf thema's van hun keuze, met name:

- betere communicatie over de Europese Unie;
- desinformatie over de EU herkennen en bestrijden;
- burgerpanels als participatie-instrument;
- referenda in EU-aangelegenheden;
- bestaande participatieve instrumenten in de EU verbeteren.

Het Belgische burgerpanel bracht 115 aanbevelingen uit die werden opgesteld, besproken en goedgekeurd door de 50 willekeurig geselecteerde Belgische burgers.

2) DUITSLAND

In januari 2022 organiseerde het Ministerie van Buitenlandse Zaken een nationaal burgerpanel. Aan dit panel namen 100 willekeurig geselecteerde burgers die representatief waren voor de bevolking, online deel.

Op 5 en 8 januari 2022 werden vijf online inleidende workshops georganiseerd, met elk 20 deelnemers, over de volgende thema's:

- de rol van Europa in de wereld;
- klimaat en milieu;
- rechtsstaat en waarden;
- een sterkere economie en sociale rechtvaardigheid.

De 100 willekeurig geselecteerde burgers kwamen op 15 en 16 januari 2022 bijeen om uitdagingen en mogelijke oplossingen in verband met deze thema's te bespreken, en namen aanbevelingen aan. De deelnemers stelden twee specifieke voorstellen op voor elk van de bovengenoemde thema's.

De resultaten werden op 16 januari gepresenteerd tijdens een online slotconferentie die werd bijgewoond door Annalena Baerbock, minister van Buitenlandse Zaken, en Anna Lührmann, staatsminister, bevoegd voor Europese Zaken en klimaat.

Foto: Duits nationaal burgerpanel

3) FRANKRIJK

In Frankrijk werden de burgerpanels georganiseerd door het Ministerie van Europese en Buitenlandse Zaken met de steun van het Ministerie belast met Betrekkingen met het Parlement en Burgerparticipatie.

In september en begin oktober 2021 werden 18 burgerpanels georganiseerd in alle Franse regio's, zowel in Europa als overzee. Elk burgerpanel bracht 30 tot 50 willekeurig geselecteerde burgers bijeen die representatief waren voor de diversiteit van de regionale bevolking. In totaal namen meer dan 700 burgers deel aan deze panels. Het resultaat van de regionale panels was een lijst van 101 wensen, met 515 amendementen en 1 301 specifieke voorstellen.

Foto: Frans nationaal burgerpanel

In totaal kwamen op 16 en 17 oktober 2021 100 vertegenwoordigers van deze panels bijeen in Parijs tijdens de nationale slotconferentie ("Conférence nationale de synthèse") om aanbevelingen op te stellen en aan te nemen. Dit proces leidde in totaal tot 14 prioritaire aanbevelingen. Die aanbevelingen, die betrekking hadden op de negen thema's van de Conferentie, werden voorgelegd aan de Franse regering, onder meer staatssecretaris Clément Beaune, en vormden de bijdrage van de Franse regering aan de Conferentie.

4) ITALIË

In maart 2022 werd een burgerpanel georganiseerd door een onafhankelijke derde partij onder toezicht van de afdeling Europees Beleid van de diensten van de minister-president.

In totaal namen 55 willekeurig geselecteerde burgers die representatief waren voor de samenleving en de regio's van Italië, deel aan het panel. De deelnemers werden willekeurig geselecteerd, waarbij evenwel werd gewaarborgd dat er zich personen van verschillende geslachten, leeftijden, maatschappelijke achtergronden, verblijfplaatsen en arbeidsstatus onder de deelnemers bevonden.

De burgers kwamen op 11 en 12 maart 2022 online bijeen om twee thema's van de Conferentie te bespreken:

- een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid;
- Europa in de wereld.

Foto: Italiaans nationaal burgerpanel

Op 12 maart 2022 nam het panel in totaal 58 aanbevelingen aan, waarvan 33 over een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid gingen en 25 over Europa in de wereld. Op de laatste dag verifieerden en valideerden de deelnemers het eerste ontwerp van de tijdens de eerste fase van de werkzaamheden opgestelde aanbevelingen.

5) LITOUWEN

In januari 2022 organiseerde een onafhankelijke derde partij een nationaal burgerpanel namens het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

In totaal namen 25 willekeurig geselecteerde burgers tussen 18 en 65 jaar die representatief waren voor de verschillende sociaal-economische groepen en regio's van Litouwen, deel aan het panel.

Foto: Litouws nationaal burgerpanel

Op 4 januari 2022 werd een online openingssessie georganiseerd en bespraken de burgers twee thema's:

- de rol en bevoegdheden van de EU op het gebied van buitenlands beleid;
- de economische rol van de EU.

Op 15 januari 2022 kwamen de deelnemers fysiek bijeen om de voornaamste conclusies van hun besprekingen op te stellen. Op 25 januari 2022 namen zij in een virtuele sessie 21 aanbevelingen aan, waarvan er 10 betrekking hadden op de rol en de bevoegdheden van de EU op het gebied van buitenlands beleid en 11 op de economische rol van de EU.

6) NEDERLAND

Het burgerpanel werd georganiseerd door een onafhankelijke derde partij en ging op 1 september van start met de dialogen “Kijk op Europa”. Deze bestonden uit verschillende onderdelen.

Op 1 september 2021 werd het online deel gelanceerd, bestaande uit een vragenlijst en een vereenvoudigd selectie-instrument waarmee burgers hun voorkeuren, wensen en aanbevelingen konden geven met betrekking tot de negen thema's van de Conferentie. De vragenlijst werd verspreid onder een geselecteerde representatieve en inclusieve groep van 4 000 burgers.

In oktober en november 2021 werden diepgaande online en offline debatten met de burgers gehouden, waarbij ook jongeren en moeilijk bereikbare doelgroepen werden betrokken.

Er werden twee verslagen, getiteld “Onze kijk op Europa; meningen, ideeën en aanbevelingen”, gepubliceerd met daarin 30 aanbevelingen van de burgers over de negen thema's van de Conferentie.

Nederlands nationaal burgerpanel

(C) Evenementen die in het kader van de Conferentie zijn georganiseerd

1. Nationale evenementen

De lidstaten hebben bijgedragen aan de Conferentie via een breed scala aan evenementen en initiatieven. Met deze evenementen werden vele duizenden burgers uit de hele EU bereikt. Het meertalig digitaal platform bevat een specifieke rubriek met een overzicht van de belangrijkste activiteiten die de autoriteiten van de lidstaten organiseerden of ondersteunden. De evenementen werden op 23 oktober 2021 en 25 maart 2022 tijdens de plenaire vergaderingen van de Conferentie gepresenteerd door de vertegenwoordigers van de nationale evenementen en/of nationale burgerpanels. Via platformverslagen zorgden de evenementen ook voor input voor de Conferentie, wat een verrijking was voor het debat op Europees niveau.

Het belangrijkste doel van deze evenementen en initiatieven was te luisteren naar de burgers en hen te betrekken bij debatten over de Europese Unie. Inclusiviteit en contact met de burgers waren ook een prioriteit, waarbij inspanningen werden geleverd om personen te betrekken die gewoonlijk niet bij EU-aangelegenheden betrokken zijn.

Er vonden verschillende soorten evenementen met zowel gecentraliseerde als gedecentraliseerde benadering plaats, waaronder verschillende vormen van ondersteuning voor bottom-upinitiatieven. Activiteiten en evenementen in de lidstaten werden georganiseerd door verschillende instellingen en betrokkenen, waaronder nationale, regionale en lokale autoriteiten, maatschappelijke organisaties, sociale partners, verenigingen en burgers. In sommige gevallen namen niet-gouvernementele organisaties, culturele instellingen, denktanks, universiteiten en onderzoeksinstituten ook actief deel aan de organisatie van evenementen over de Conferentie. Tijdens veel van deze activiteiten en evenementen werd bijzondere aandacht besteed aan het betrekken van de jongere generatie.

Overzicht van de belangrijkste evenementen en initiatieven in de lidstaten:

1

België

De federale en gewestelijke autoriteiten organiseerden verschillende evenementen. Er vonden verschillende debatten met burgers plaats, bijvoorbeeld over de EU in de wereld en klimaatverandering en het milieu. Er werd een gestructureerde dialoog met de burgers gehouden over “wonen in een grensregio”, alsook een hackathon over “de impact van een gezonde levensstijl en klimaatverandering op de levenskwaliteit” en “obstakels voor jongeren op de arbeidsmarkt”. Voorts werd een evenement georganiseerd over digitalisering en een duurzame economie, en werd een reeks debatten tussen jongeren en politici georganiseerd over het thema “Europa luistert”.

2

Bulgarije

Bulgarije startte zijn werkzaamheden met een ceremonie, getiteld “Hoe wordt de stem van de burgers gehoord in de Conferentie over de toekomst van Europa?”, waaraan overheidsinstanties en vertegenwoordigers van de burgers deelnamen. Een van de georganiseerde evenementen was een burgerdialoog over demografie en democratie. In de grote universiteitssteden werden er verschillende lokale evenementen georganiseerd met de hulp van Europe Direct-centra.

3

Tsjechië

Tsjechië organiseerde debatten op centraal niveau met het grote publiek en bewustmakingsevenementen voor belanghebbenden. Daarnaast vonden er evenementen voor jongeren en evenementen met deelnemers uit andere landen plaats. Zo werd bijvoorbeeld een transnationaal evenement georganiseerd met Duitse en Tsjechische burgers. In het hele land vonden verscheidene regionale debatten plaats, evenals regionale seminars voor middelbare scholieren over het onderwerp “Beslissen over Europa”.

4

Denemarken

Er werd een breed en inclusief nationaal debat georganiseerd, waarbij maatschappelijke organisaties en andere niet-gouvernementele actoren een centrale rol speelden. Specifieke overheidsmiddelen werden toegekend aan een diverse groep organisaties, waaronder ngo's, media, jongerenorganisaties, culturele instellingen, denktanks en onderzoeksinstellingen, om debatten en initiatieven te ondersteunen die door niet-gouvernementele organisaties werden georganiseerd. Er werden meer dan 180 debatten gehouden, waarvan ongeveer de helft specifiek op jongeren was gericht. Daarnaast organiseerden de regering en het parlement een reeks officiële evenementen, zoals burgerraadplegingen en debatten.

5

Duitsland

In Duitsland werden evenementen georganiseerd door de bondsregering, de Bondsdag, de deelstaten en het maatschappelijk middenveld. Naast de door de bondsregering georganiseerde evenementen werden meer dan 50 regionale evenementen georganiseerd door de 16 deelstaten en ongeveer 300 evenementen door het maatschappelijk middenveld. Grensoverschrijdende evenementen, alsmede studenten- en jongerendialogen, stonden centraal in tal van initiatieven, waardoor jongeren een voortrekkersrol kregen in de debatten over het vormgeven van de toekomst van Europa.

6

Estland

Het regeringsbureau organiseerde diverse evenementen, seminars en debatten, samen met de vertegenwoordiging van de Europese Commissie in Estland, het Ministerie van Buitenlandse Zaken en andere ministeries. Ook het maatschappelijk middenveld, jongerenorganisaties en anderen organiseerden evenementen. Er werd met name een debat georganiseerd voor middelbare scholieren over belangrijke kwesties in verband met klimaatverandering, energiebeleid en de Conferentie in het algemeen. Voort werd een

debat georganiseerd over “De Estse diplomatie ten dienste van de klimaatdoelstellingen”.

7

Ierland

Inclusiviteit en het bereiken van alle sectoren van de gemeenschap, met name jongeren, stonden centraal in de Ierse activiteiten. Gedurende 2021 en 2022 liep er in samenwerking met European Movement Ireland (EMI) een programma van regionale en sectorale activiteiten. De eerste fase van de regionale evenementen vond online plaats in juni en juli. De tweede fase van de regionale evenementen vond begin 2022 plaats in de vorm van fysieke bijeenkomsten in stadhuizen. Vanaf juli liep er een programma van door de regering geleide evenementen.

8

Griekenland

Het Ministerie van Buitenlandse Zaken was belast met de coördinatie van de nationale dialoog. De centrale en lokale overheidsinstanties en het maatschappelijk middenveld werden sterk aangemoedigd om debatten en andere evenementen te organiseren. Er vonden bijvoorbeeld evenementen plaats over de Euromediterrane samenwerking, de Westelijke Balkan, de demografische uitdaging, migratie en democratie, waarbij burgers en verschillende belanghebbenden betrokken werden.

9

Spanje

In Spanje werden zes evenementen op nationaal niveau georganiseerd (bijvoorbeeld een raadpleging van Spaanse burgers over de toekomst van Europa) en ongeveer 20 evenementen op regionaal niveau. Er werd ook een evenement georganiseerd met Portugese en Spaanse burgers om belangrijke thema's te bespreken die van belang zijn voor de toekomst van hun regio's en voor de EU. Op regionaal en lokaal niveau organiseerden de autoriteiten evenementen over verschillende thema's, zoals grensoverschrijdende samenwerking, de gevolgen van demografische veranderingen, duurzaam vervoer en duurzame mobiliteit, klimaatverandering, migratie en de toekomst van ultraperifere gebieden.

10

Frankrijk

De Franse regering hield van mei tot en met juli 2021 een uitgebreide onlineraadpleging voor jongeren. 50 000 jonge Fransen gaven hun mening en daaruit kwamen 16 hoofdideeën voor de toekomst van Europa voort. Het resultaat werd opgenomen in een eindverslag, samen met de resultaten van het Franse burgerpanel, en vormt de bijdrage van Frankrijk aan de Conferentie. De Franse regering moedigde ook alle geïnteresseerde Franse actoren – verenigingen, lokale overheden, verkozen vertegenwoordigers, vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld – aan om evenementen te organiseren.

11

Kroatië

Er werd een taskforce voor de coördinatie van de activiteiten ingesteld die ideeën en plannen voor de organisatie van nationale activiteiten verzamelde. Ministeries, centrale overheidsdiensten, regionale ontwikkelingsagentschappen, universiteiten, ngo's en instituten organiseerden evenementen in de vorm van conferenties, burgerdialogen en -debatten, openbare discussies en educatieve workshops, met bijzondere aandacht voor jongeren. De thema's die aan bod kwamen, waren migratie, demografie, klimaatneutraliteit en de circulaire economie. Sommige evenementen vonden plaats in samenwerking met andere lidstaten en buurlanden buiten de EU.

12

Italië

Met de actieve steun van lokale overheden werden verschillende evenementen georganiseerd, met bijzondere aandacht voor jongeren, om zoveel mogelijk burgers te bereiken. Er werd een campagne in de media gelanceerd om de Conferentie zoveel mogelijk onder de aandacht te brengen. De activiteiten omvatten onder meer het jongerenforum EU-Balkan dat werd georganiseerd met jongeren uit de Westelijke Balkan, het jongerenforum Med Dialogues met jongeren uit het zuidelijk nabuurschap, alsook wedstrijden voor middelbare scholieren en universiteitsstudenten met als titel “Europa ligt in jullie handen”.

13**Cyprus**

Er werden verschillende activiteiten georganiseerd voor veel belanghebbenden, met bijzondere aandacht voor jongeren. Er werd een openingsevenement georganiseerd, met een debat met de jongere generatie over haar verwachtingen, zorgen en visie voor Europa en Cyprus binnen de EU. Er werd ook een open dialoog georganiseerd over de rol van jongeren in het debat over Europa en over de problemen waarmee zij op nationaal en Europees niveau worden geconfronteerd. Er vond ook een evenement plaats om de toekomst van de Europese veiligheid en defensie te bespreken.

14**Letland**

Er werden verschillende evenementen georganiseerd, waaronder online discussies met studenten uit het hele land met als titel “De toekomst ligt in jullie handen”, waarin economische, sociale en veiligheidskwesties werden besproken. Er werden een nationale opiniepeiling en discussies in focusgroepen gehouden om gegevens te verzamelen over de standpunten van de burgers over de toekomstige prioriteiten van de Europese Unie in verband met alle onderwerpen van de Conferentie. Er werden regionale discussies met fysieke aanwezigheid gehouden om de Conferentie onder de aandacht te brengen van 55-plussers, evenals discussies met middelbare scholieren.

15**Litouwen**

De evenementen werden voornamelijk georganiseerd aan de hand van een gedecentraliseerde benadering. De nadruk lag vooral op de regio's van Litouwen en op jongeren (bijvoorbeeld via een debat met jongeren uit de Baltische staten). Er vonden burgerdialogen (over democratie, digitalisering, klimaatverandering enz.) plaats, alsmede transnationale dialogen (bijvoorbeeld met Frankrijk, Ierland en Italië) en door het maatschappelijk middenveld aangestuurde evenementen. Voorts werden scholen aangemoedigd om de toekomst van Europa te bespreken.

16**Luxemburg**

Er werd een aantal evenementen op nationaal niveau georganiseerd door middel van een open, inclusieve en transparante benadering. Het parlement organiseerde bijvoorbeeld een aantal evenementen in nieuwe formaten zoals “bistrogesprekken”. Er werd ook een hackathon voor studenten en jonge ondernemers georganiseerd om het digitaal kompas en de industriële strategie van de EU te bespreken. Voorts vond een uitwisseling plaats tussen middelbare scholieren uit Duitsland, Frankrijk en Luxemburg.

17**Hongarije**

Er vonden tal van uiteenlopende maatschappelijke evenementen (meer dan 800) plaats. Ook werden er institutionele evenementen georganiseerd, waaronder internationale conferenties op hoog niveau die door verscheidene ministeries werden georganiseerd (bijvoorbeeld over uitbreiding en de digitale strategie van de EU) en rondetafelgesprekken met studenten en jongerenorganisaties (bijvoorbeeld over Europese integratie). Verschillende organisaties hielden panelbesprekingen over de EU-instellingen, een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid, digitale transformatie, onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport, waarden en rechten, de rechtsstaat en veiligheid, ngo's, migratie, en demografie, gezin, volksgezondheid, klimaatverandering en het milieu.

18**Malta**

Na een openingsevenement werd een nationaal coördinatiecomité ingesteld om het initiatief via verschillende communicatiekanalen te promoten en het debat via nationale en lokale evenementen te sturen. Thematische openbare dialogen (bijvoorbeeld over volksgezondheid, Europese waarden en de toekomst van werk voor een eerlijke samenleving), persconferenties, overleg met sectorale belanghebbenden en interactieve sessies met kinderen en studenten vonden plaats in fysiek of hybride formaat.

19**Nederland**

In Nederland lag de nadruk op de organisatie van het nationale burgerpanel “Kijk op Europa”, dat zowel online als fysiek plaatsvond. Het panel werd georganiseerd in twee fasen. Eerst werden de gedachten en meningen van de burgers over hun verwachtingen en wensen (het “wat”) verzameld. Vervolgens werden groepsdialogen gehouden met bijzondere aandacht voor de onderliggende overtuigingen van de burgers (het “waarom” en “hoe”).

20**Oostenrijk**

In Oostenrijk vonden debatten in verschillende vormen op federaal, regionaal en lokaal niveau plaats. In het kader van zogenaamde toekomstlabs en toekomstdialogen werd grondig van gedachten gewisseld met deskundigen op hoog niveau over verschillende thema's en werd gezocht naar allesomvattende oplossingen voor de toekomst. Bovendien werd een aantal evenementen georganiseerd door en voor zogenaamde Oostenrijkse gemeenteraadsleden voor Europa. Verschillende evenementen waren rechtstreeks gericht op jongeren en leerlingen.

21**Polen**

De evenementen werden voornamelijk georganiseerd aan de hand van een gedecentraliseerde benadering. Op regionaal niveau organiseerden de regionale centra voor internationaal debat openbare evenementen in alle 16 Poolse regio's, zowel online als met fysieke aanwezigheid. Het onderwerp van die evenementen stemde overeen met de thema's van de Conferentie, bijvoorbeeld solidariteit in crisistijden, landbouw en nieuwe technologieën. Er werd ook een nationaal debat georganiseerd over klimaat, digitalisering, de interne markt, volksgezondheid, de EU in de wereld en migratie.

22**Portugal**

Na het eerste burgerevenement in Lissabon waarmee het startsein werd gegeven voor de deelname van de burgers aan de Conferentie,

werden veel evenementen georganiseerd in samenwerking met onder meer lokale autoriteiten, universiteiten, scholen, sociale partners, jongerenorganisaties en lokale maatschappelijke organisaties. Er werd bijvoorbeeld een transnationaal evenement met Spanje georganiseerd om onderwerpen te bespreken die van belang zijn voor de toekomst van de regio's van beide landen en voor de EU. Daarnaast werden nationale gedecentraliseerde evenementen georganiseerd over verschillende thema's, zoals migratie en internationale partnerschappen, de toekomst van de Europese democratie en de digitale transformatie.

23**Roemenië**

De evenementen werden voornamelijk georganiseerd of mede georganiseerd door het bestuur en door specifieke instituten, met actieve deelname van het maatschappelijk middenveld en jongerenorganisaties. De debatten hadden betrekking op een breed scala aan thema's, zoals digitalisering, onderwijs, volksgezondheid, milieu, duurzame ontwikkeling, economie, landbouw en strategische EU-partnerschappen. Er werden evenementen georganiseerd in de hoofdstad en op lokaal niveau, waaraan alle leeftijdsgroepen deelnamen.

24**Slovenië**

Het algemene idee was een breed debat te bevorderen waarin het maatschappelijk middenveld een centrale rol speelde en waarbij vooral jongeren werden aangemoedigd om deel te nemen. De regering organiseerde een startevenement, gevolgd door verschillende initiatieven, zoals het strategisch forum van Bled met als hoofdthema de toekomst van Europa en bijzondere aandacht voor de uitbreiding van de EU en de Westelijke Balkan. Andere evenementen hadden betrekking op thema's zoals monetair beleid, klimaatneutraliteit, jongeren en de rol van de EU in een multipolaire internationale omgeving.

25**Slowakije**

De evenementen werden georganiseerd rond twee hoofdpijlers. De eerste pijler was het “WeAreEU”-

project dat gericht is op het brede publiek en onder meer debatten met studenten en openbare raadplegingen omvat. In het kader van de “WeAreEU Road Show” werd een reeks regionale evenementen georganiseerd. De tweede pijler was de Nationale Conventie over de EU, waarbij de nadruk lag op bijdragen van deskundigen en analyses over onderwerpen zoals de eengemaakte markt, desinformatie en populisme, en de digitale en groene transitie.

26

Finland

De regering organiseerde een reeks regionale raadplegingen, waaronder het “meest noordelijke COFE-evenement in de EU”, over verschillende thema’s zoals duurzame groei, onderwijs en de rechtsstaat. Er werd ook een opiniepeiling gehouden om als input voor de discussie te dienen. De evenementen werden georganiseerd door de regering in samenwerking met steden, lokale overheden, universiteiten, ngo’s, de Finse jongerenorganisatie, het Fins Parlement, het Europees Parlement en de voorlichtingsbureaus van de Europese Commissie in Finland.

27

Zweden

Zweden hanteerde voornamelijk een gedecentraliseerde aanpak. De evenementen werden gezamenlijk georganiseerd door het regeringsbureau, het nationaal parlement, de politieke partijen, de sociale partners, lokale en regionale vertegenwoordigers, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden uit de samenleving. De Zweedse minister van Europese Zaken ging bijvoorbeeld in gesprek met scholieren en studenten op verschillende plaatsen en nam deel aan bijeenkomsten op stadspaleizen om met burgers in dialoog te gaan over de toekomst van Europa en de democratie. Ook werd gebruik gemaakt van digitale media voor burgerdialogen, bijvoorbeeld door middel van vraag- en antwoordsessies.

De bovengenoemde beschrijvingen zijn niet exhaustief. Meer informatie over nationale evenementen is beschikbaar onder een specifieke rubriek op het meertalig digitaal platform.

2. Europees Jongerenevenement (EYE)

Het Europees Jongerenevenement (EYE2021) vond plaats op 8 en 9 oktober 2021 en bracht 10 000 jongeren samen online en in het Europees Parlement in Straatsburg om hun ideeën voor de toekomst van Europa vorm te geven en te delen. Het evenement was een unieke gelegenheid voor 16- tot 30-jarigen om zowel fysiek als online in gesprek te gaan met elkaar, elkaar te inspireren en van gedachten te wisselen met deskundigen, activisten, influencers en beleidsvormers, midden in het hart van de Europese democratie.

Sinds mei 2021 werden in samenwerking met pan-Europese jongerenorganisaties meer dan 2 000 voorstellen van jonge burgers uit de hele Europese Unie online verzameld. Daarnaast werden verschillende sessies georganiseerd over de Conferentie over de toekomst van Europa, zowel online vóór EYE2021 als tijdens EYE2021 in Straatsburg. Na het evenement werden de 20 meest prominente ideeën van de deelnemers, twee per thema van de Conferentie, verzameld in het Youth Ideas-verslag voor de Conferentie over de toekomst van Europa, dat in 23 talen werd gepubliceerd.

Het Youth Ideas-verslag werd op 23 oktober 2021 aan de plenaire vergadering van de Conferentie gepresenteerd door jonge deelnemers aan de Europese burgerpanels die ook hadden deelgenomen aan EYE2021. Alle verzamelde ideeën zijn beschikbaar op search.youthideas.eu.

3. Andere evenementen

Naast de bovenstaande evenementen brachten nog heel wat andere instellingen en belanghebbenden EU-burgers bijeen om het over de toekomst van Europa te hebben^v.

Tijdens de gehele Conferentie over de toekomst van Europa heeft het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) het initiatief in de kijker gezet en zijn uitgebreide netwerk van maatschappelijke organisaties in de lidstaten geholpen met de organisatie van nationale raadplegingen. In totaal ondersteunde het de uitrol van 75 evenementen, waarvan 33 op nationaal niveau en 42 op centraal niveau. Bij 60 % van deze evenementen werd verslag uitgebracht op het Conferentieplatform. Deze 45 evenementen alleen al trokken meer dan 7 300 deelnemers. Met name heeft het EESC in

^v Raadpleeg het digitale meertalige platform voor informatie over alle evenementen.

juni 2021 zijn activiteiten ingezet met een grote conferentie onder de titel “Het Europese project weer in handen van de burgers geven”, organiseerde het in november 2021 in Lissabon een seminar “Connecting EU” en in februari 2022 in Brussel “Europa samen vormgeven”, een evenement op hoog niveau. Het Comité promootte ook het gebruik van het onlineplatform, waarop het 60 nieuwe ideeën had geüpload, en startte een uitgebreide communicatiecampagne op sociale media, waarbij alleen al via Twitter potentieel 32 miljoen mensen konden worden bereikt. Daarbij werden nationale evenementen in het Engels en in de lokale taal gepromoot en werd er voor en na elke plenaire en conferentiegerelateerde vergadering gecommuniceerd.

Het Europees Comité van de Regio's (CvdR) organiseerde thematische debatten in zijn commissies en zittingen, en 140 lokale, grensoverschrijdende en interregionale evenementen waaraan 10 000 burgers en 200 lokale politici deelnamen. Daarnaast werd in oktober 2021 met een enquête voor het eerst gepeild naar de standpunten van 1,2 miljoen lokale politici in de EU-27 over de toekomst van Europa. Daarnaast stelde het CvdR 44 ideeën voor via het meertalige digitale platform. Begin 2022 kwam een onafhankelijke Groep op hoog niveau inzake Europese democratie met ideeën over hoe de democratie in de EU kan worden verbeterd. Het CvdR keurde een resolutie goed met voorstellen voor het definitieve Conferentieverslag, en tijdens de Europese Top van regio's en steden in maart 2022 werd een manifest van 12 punten namens de 1 miljoen lokale en regionale politici van de EU goedgekeurd. Alle activiteiten van het CvdR in het kader van de Conferentie werden samengevat in het verslag “Citizens, local politicians and the future of Europe” (maart 2022).

De drie werkgeversorganisaties in het sociaal partnerschap van de EU, BusinessEurope, SGI Europe en SMEUnited, publiceerden hun prioriteiten en bijdragen op het digitale platform en presenteerden deze in de relevante werkgroepen en de plenaire vergadering. Voorts promootten zij de Conferentie intern en met externe belanghebbenden, organiseerden zij evenementen en werkten zij in verschillende fora samen met belanghebbenden. Het Europees Verbond van Vakverenigingen (EVV) leverde bijdragen aan de Conferentie en nam deel aan plenaire vergaderingen en vergaderingen van werkgroepen. Het EVV stelde voorstellen van de vakbonden voor een eerlijkere toekomst voor Europa

samen en plaatste deze op het onlineplatform (deze behoorden tot de sterkst gesteunde voorstellen). Het EVV en zijn aangesloten organisaties hielden evenementen en communicatieactiviteiten om de voorstellen van de vakbonden te presenteren en te bespreken.

De component van de maatschappelijke organisaties – die bestond uit de Civil Society Convention for the Conference on the Future of Europe en de European Movement International – hield in heel Europa tal van evenementen en verdedigde zijn standpunten in de plenaire vergadering. Honderden maatschappelijke organisaties werden met een proces dat van onderop begon via thematische clusters betrokken bij het opstellen van gezamenlijke en alomvattende voorstellen voor diverse beleidsterreinen die door de Conferentie werden behandeld. De ideeën werden als input gebruikt voor de Conferentie via het platform, de werkgroepen, de plenaire vergaderingen en in de rechtstreekse contacten met de raad van bestuur, de gezamenlijke voorzitters en het gemeenschappelijk secretariaat.

De vertegenwoordigingen van de Europese Commissie in de lidstaten, Europa Direct-centra, Europese Documentatiecentra, en de liaisonbureaus van het Europees Parlement hebben bijzonder actief gecommuniceerd, en de burgers geïnformeerd, over de Conferentie over de toekomst van Europa. De vertegenwoordigingen van de Europese Commissie hebben 1400 activiteiten gemeld die hebben geholpen bij de communicatie over en de uitvoering van de Conferentie in heel Europa. Ze hebben ruim 850 evenementen georganiseerd of er actief aan deelgenomen. Daarvan was ongeveer 65 % bedoeld voor jongeren en vrouwen, om hen aan te zetten meer deel te nemen aan de Conferentie. De liaisonbureaus van het Europees Parlement hebben in alle lidstaten meer dan 1 300 promotieactiviteiten georganiseerd. Samen met leden van het Europees Parlement, burgerorganisaties en organisaties van belanghebbenden, nationale overheden en regionale en lokale media werden er thematische workshops georganiseerd over de verschillende hoofdthema's van de Conferentie. De Europa Direct-centra brachten verslag uit over meer dan 1 000 thematische evenementen rond de Conferentie en ruim 600 promotieactiviteiten, waarbij een breed scala doelgroepen en jongerenorganisaties waren betrokken. De Europese Documentatiecentra meldden meer dan 120 acties met betrekking tot de communicatie over de Conferentie.

III.

Plenaire

vergadering van
de Conferentie

(A) Samenstelling, rol en werking

In de plenaire vergadering van de Conferentie werd per onderwerp gedebatteerd en gesproken over de aanbevelingen van de nationale en Europese burgerpanels, zonder dat het resultaat vooraf was bepaald en zonder de strekking tot vooraf afgebakende beleidsterreinen te beperken. Ook de input uit het meertalig platform werd besproken toen dat dienstig was. De plenaire vergadering had een unieke samenstelling. Zo zaten er voor het eerst burgers in die de Europese en nationale burgerpanels en evenementen vertegenwoordigden, naast vertegenwoordigers van EU-instellingen en adviesorganen, nationale, regionale en lokale gekozen vertegenwoordigers, evenals vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en sociale partners. Nadat de aanbevelingen waren gepresenteerd door en besproken met de burgers, moest de plenaire vergadering op basis van consensus^{vi} haar voorstellen indienen bij de raad van bestuur. De plenaire vergadering van de Conferentie is van juni 2021 tot april 2022 zeven keer bijeengekomen.

De plenaire vergadering was samengesteld uit 108 vertegenwoordigers van het Europees Parlement, 54 vertegenwoordigers van de Raad en 3 vertegenwoordigers van de Europese Commissie^{vii}, evenals 108 vertegenwoordigers van alle nationale parlementen, op gelijke voet, en burgers. Daarnaast namen 80 vertegenwoordigers van de Europese burgerpanels, van wie ten minste een derde jonger was dan 25 jaar, de voorzitter van het Europees Jeugdforum en 27 vertegenwoordigers^{viii} van nationale

evenementen en/of nationale burgerpanels deel. 18 vertegenwoordigers van het Comité van de Regio's, 18 vertegenwoordigers van het Economisch en Sociaal Comité, 6 gekozen vertegenwoordigers van regionale overheden, 6 gekozen vertegenwoordigers van lokale overheden, 12 vertegenwoordigers van de sociale partners en 8 vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties namen ook deel. De hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid werd uitgenodigd toen de internationale rol van de EU werd besproken. Ook waren er vertegenwoordigers van voornamelijk belanghebbenden, zoals partners van de Westelijke Balkan, Oekraïne, kerken, religieuze verenigingen of gemeenschappen, levensbeschouwelijke en niet-confessionele organisaties uitgenodigd.

De plenaire vergaderingen van de Conferentie werden door de gezamenlijke voorzitters voorgezeten. De plenaire vergaderingen van de Conferentie vonden plaats in de gebouwen van het Europees Parlement in Straatsburg. Als gevolg van de geldende gezondheids- en veiligheidsvoorschriften vonden de eerste vijf plenaire vergaderingen van de Conferentie plaats in hybride vorm, en de laatste twee met fysieke aanwezigheid van de deelnemers. De plenaire vergaderingen werden gelivestreamd en alle documenten van de vergaderingen werden openbaar gemaakt op het meertalig digitaal platform.

^{vi} Er moest ten minste consensus worden bereikt tussen de vertegenwoordigers van het Europees Parlement, de Raad, de Europese Commissie en de vertegenwoordigers van de nationale parlementen, op gelijke voet. Indien het standpunt van de vertegenwoordigers van de burgers die deelnamen aan nationale evenementen en/of Europese of nationale burgerpanels duidelijk afweek, moest dit in het verslag worden vermeld.

^{vii} Ook nog andere leden van de Europese Commissie namen deel aan de plenaire vergadering, met name toen onderwerpen die relevant waren voor hun portefeuille werden besproken.

^{viii} Eén per lidstaat.

(B) Werkgroepen

Overeenkomstig het reglement van orde van de Conferentie hebben de gezamenlijke voorzitters aan de plenaire vergadering voorgesteld negen thematische werkgroepen op te richten, afhankelijk van de onderwerpen op het meertalig digitaal platform, om input te leveren voor de voorbereiding van de debatten en de voorstellen van de plenaire vergadering van de Conferentie, binnen de parameters van de gezamenlijke verklaring. In oktober 2021 bereikten de gezamenlijke voorzitters overeenstemming over het mandaat dat van toepassing is op de werkgroepen. De werkgroepen hadden respectievelijk betrekking op: Klimaatverandering en milieu; Gezondheid; Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid; De EU in de wereld; Waarden en rechten, rechtsstaat, veiligheid; Digitale transformatie; Europese democratie; Migratie; Onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport.

De werkgroepen presenteerden hun input aan de plenaire vergadering van de Conferentie door de aanbevelingen van de respectieve nationale en Europese burgerpanels te bespreken, alsook de bijdragen over het meertalig digitaal platform in verband met de negen thema's die in het kader van de Conferentie werden verzameld. De leden van de plenaire vergadering van de Conferentie werden als volgt verdeeld over de 9 werkgroepen: 12 leden per werkgroep voor het Europees Parlement en de nationale parlementen, 6 voor de Raad, 3 voor de vertegenwoordigers van de nationale burgerpanels of evenementen, 2 voor het Comité van de Regio's en het Economisch en Sociaal Comité, 1 of 2 voor de sociale partners, 1 voor de maatschappelijke organisaties en 1 voor de verkozen leden van lokale en regionale overheden, alsmede de vertegenwoordigers van

de Europese burgerpanels. Vertegenwoordigers van de Europese burgerpanels namen deel aan de relevante werkgroep voor hun panel. Verder werd specifiek bepaald dat leden van het college van commissarissen konden deelnemen aan werkgroepen die thema's behandelen die overeenstemmen met hun portefeuilleverantwoordelijkheden.

De werkgroepen hielden levendige debatten en werkten aan ontwerpvoorstellen die werden opgesteld onder het gezag van de voorzitter en de woordvoerder, die werden geselecteerd uit de vertegenwoordigers van de Europese burgerpanels binnen de werkgroep, met de hulp van het gemeenschappelijk secretariaat. De werkgroepen moesten werken op basis van consensus, zoals bepaald in artikel 17 van het reglement van orde van de Conferentie. De voorzitter en de woordvoerder zetten vervolgens het resultaat van de werkgroep uiteen in de plenaire vergadering. De voorzitter werd bijgestaan door het gemeenschappelijk secretariaat. Het gemeenschappelijk secretariaat van de Conferentie stelde het samenvattend verslag van elke vergadering van de werkgroep op onder leiding van de voorzitter en in overleg met de leden van de werkgroep.

De werkgroepen kwamen van oktober 2021 tot en met 8 april 2022 bijeen in de marge van de plenaire vergaderingen van de Conferentie, en online in december 2021. Sommige werkgroepen hebben extra vergaderd. De vergaderingen van de werkgroepen werden vanaf 20 januari 2022 gelivestreamd. Hun samenvattende verslagen werden beschikbaar gesteld in het plenaire gedeelte van het meertalig digitaal platform.

(C) Chronologische samenvatting

OPENINGSZITTING VAN DE PLENAIRE VERGADERING VAN DE CONFERENTIE, 19 JUNI 2021

De openingszitting van de plenaire vergadering van de Conferentie vond plaats op 19 juni 2021 in hybride vorm^{ix}. De leden van de plenaire vergadering kregen er een uiteenzetting en hielden een algemene bespreking over het doel en de verwachtingen van de Conferentie. De gezamenlijke voorzitters wezen erop dat dit de eerste oefening in overlegdemocratie op EU-niveau was en dat deze de representatieve democratie versterkte door de burger centraal te stellen in de beleidsvorming in de Europese Unie. De drie gezamenlijke voorzitters zetten ook uiteen hoe de drie pijlers van de Conferentie – het meertalig digitaal platform, de Europese en de nationale burgerpanels en de plenaire vergadering – zouden gaan functioneren.

Daarnaast werden de leden van de plenaire vergadering op de hoogte gebracht van het voornemen om negen thematische werkgroepen op te richten en van het vergaderrooster van de Conferentie. In het daaropvolgende debat kregen ruim 150 leden van de vergadering het woord. Tal van thema's passeerden de revue. Aangezien de selectie van de deelnemers aan de Europese burgerpanels nog niet was afgerond, namen de voorzitter van het Europees Jeugdforum en 27 vertegenwoordigers van nationale evenementen en/of nationale burgerpanels deel als onderdeel van de burgercomponent.

TWEDE ZITTING VAN DE PLENAIRE VERGADERING VAN DE CONFERENTIE, 22-23 OKTOBER 2021

De tweede zitting van de plenaire vergadering van de Conferentie vond plaats op 22 en 23 oktober 2021 in hybride vorm. Voor het eerst namen vertegenwoordigers van de Europese burgerpanels deel. De leden van de plenaire vergadering kregen een stand van zaken betreffende de vier Europese burgerpanels en hielden een bespreking. Daarnaast konden de vertegenwoordigers van de nationale

evenementen en panels de evenementen op nationaal niveau presenteren. Voorts werd aan de plenaire vergadering van de Conferentie een verslag gepresenteerd over het Europees Jongeren-evenement (EYE), dat de leden een overzicht gaf van de 20 concrete ideeën die door de aan het evenement deelnemende jonge burgers waren geselecteerd. Verder in de discussie werd de nadruk gelegd op het innovatieve karakter van het meertalig digitaal platform, dat burgers een stem gaf en een forum bood om in alle officiële talen van de EU te debatteren. Deze discussie was gebaseerd op het tweede tussentijdse verslag over het platform. De partners van de Westelijke Balkan werden uitgenodigd om als belangrijke belanghebbenden aan deze plenaire vergadering deel te nemen.

DERDE ZITTING VAN DE PLENAIRE VERGADERING VAN DE CONFERENTIE, 21-22 JANUARI 2022

De derde zitting van de plenaire vergadering van de Conferentie, die plaatsvond op 21 en 22 januari 2022, was de eerste die gewijd was aan de officiële voorstelling van de aanbevelingen van de Europese burgerpanels en de daaraan verbonden nationale burgerpanels. Dit was ook de eerste plenaire vergadering nadat een aantal Europese burgerpanels reeds hun aanbevelingen hadden uitgebracht, te weten: Europees burgerpanel 2 (Europese democratie/waarden en rechten, rechtsstaat, veiligheid) en Europees burgerpanel 3 (Klimaatverandering en milieu/gezondheid). De plenaire vergadering vond plaats in hybride vorm. Meer dan 400 leden namen ter plaatse of op afstand deel.

Tijdens deze vergadering werd ook stilgestaan bij het recente overlijden van David Maria Sassoli, voorzitter van het Europees Parlement. Bij het begin van de plenaire vergadering brachten de gezamenlijke voorzitters hulde aan hem.

De debatten van deze plenaire vergadering waren per thema georganiseerd en gingen over de onderwerpen die eerder waren behandeld door de Europese burgerpanels 2 en 3.

^{ix} Op 17 juni 2021 vond in Lissabon het eerste Europees Burgerevenement plaats (met persoonlijke en online-aanwezigheid van deelnemers) om de burgerparticipatie op gang te brengen. Het evenement ging vooraf aan de eerste plenaire vergadering op 19 juni.

De discussies vonden plaats in een innovatief interactief format. Zo werd tijd uitgetrokken voor de feedback van burgers en volgde men een speciaal blauwekaartsysteem voor vragen, dat spontane en levendige gedachtewisselingen over aanbevelingen van burgers opleverde.

VIERDE ZITTING VAN DE PLENAIRE VERGADERING VAN DE CONFERENTIE, 11-12 MAART 2022

Ook de vierde zitting van de plenaire vergadering van de Conferentie was gewijd aan de presentatie van de aanbevelingen van de Europese burgerpanels en de daaraan verbonden nationale burgerpanels. Deze plenaire vergadering vond plaats nadat de resterende twee Europese burgerpanels hun aanbevelingen hadden ingediend, te weten: Europees burgerpanel 1 (Sterkere economie, sociale rechtvaardigheid, werkgelegenheid/onderwijs, cultuur, jeugd en sport/digitale transformatie) Europees burgerpanel 4 (EU in de wereld/migratie).

Zoals tijdens de plenaire vergadering van januari werden de debatten van deze plenaire vergadering per onderwerp gehouden. Dit keer kwamen de thema's van de Europese burgerpanels 1 en 4 aan bod. De discussies over de aanbevelingen van de burgers leidden opnieuw tot levendige en uitvoerige gedachtewisselingen die mogelijk waren gemaakt door een innovatief interactief format.

VIJFDE ZITTING VAN DE PLENAIRE VERGADERING VAN DE CONFERENTIE, 25-26 MAART 2022

Met de vijfde plenaire vergadering kwam de Conferentie in de volgende fase: het opstellen van voorstellen op basis van aanbevelingen van de burgers. Na het voorbereidende werk van de kleinere thematische werkgroepen hielden de leden van de plenaire vergadering daarom voor het eerst debatten over alle negen thema's van de Conferentie: Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid, werkgelegenheid/Onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport/Digitale transformatie/Europese democratie/waarden en rechten, rechtsstaat, veiligheid/Klimaatverandering en milieu/Gezondheid/De EU in de wereld/Migratie. Op deze vergadering konden de vertegenwoordigers van nationale evenementen in de 27 EU-lidstaten ook de resultaten van hun initiatieven presenteren.

ZESDE ZITTING VAN DE PLENAIRE VERGADERING VAN DE CONFERENTIE, 8-9 APRIL 2022

Tijdens de zesde plenaire vergadering van de Conferentie werden de ontwerpvoorstellen van de plenaire vergadering afgewerkt. Na de laatste vergaderingen van de thematische werkgroepen hadden alle leden van de plenaire vergadering tijdens negen inhoudelijke debatten hun definitieve standpunten en opmerkingen kenbaar gemaakt over de ontwerpvoorstellen waaraan zij de afgelopen maanden hadden gewerkt. Deze gedachtewisseling bood hen ook de gelegenheid om na te denken over het unieke proces van het opstellen van plenaire voorstellen, op basis van aanbevelingen van de burgers, en over de werkzaamheden die sinds de formulering van die aanbevelingen waren verricht. De burgers benadrukten met name de unieke menselijke ervaring en de toegevoegde waarde van dit overlegproces die hen rond dit gemeenschappelijke project samenbracht. Dit debat diende als input voor de definitieve ontwerpvoorstellen die aan de allerlaatste plenaire vergadering van de Conferentie zouden worden voorgelegd.

ZEVENDE ZITTING VAN DE PLENAIRE VERGADERING VAN DE CONFERENTIE, 29-30 APRIL 2022

De zevende en laatste plenaire vergadering van de Conferentie over de toekomst van Europa was een belangrijk moment en vormde met de formulering van 49 voorstellen het sluitstuk van maanden van intensieve besprekingen.

De 49 voorstellen werden door de plenaire vergadering van de Conferentie bij de Raad van bestuur ingediend en geformuleerd op basis van consensus tussen de vertegenwoordigers van het Europees Parlement, de Raad, de Europese Commissie en de nationale parlementen.

Ook de vertegenwoordigers van het Comité van de Regio's en het Europees Economisch en Sociaal Comité, de gekozen vertegenwoordigers op regionaal en lokaal niveau en de vertegenwoordigers van de sociale partners en het maatschappelijk middenveld hebben zich positief getoond over het proces en hun steun voor de voorstellen uitgesproken.

De burgercomponent heeft zijn eindadvies over de voorstellen gepresenteerd (zie onderstaande kernpunten).

Tijdens de plenaire slotzitting (29-30 april 2022) hebben de 108 leden van de burgercomponent hun definitieve standpunt over de voorstellen van de plenaire vergadering gepresenteerd. De presentatie was het resultaat van een gezamenlijk opzet en werd tijdens het slotdebat door 17 leden naar voren gebracht. De onderstaande tekst is een samenvatting van de belangrijkste boodschappen.

**

Eerst en vooral willen we het Europees Parlement, de Raad en de Commissie bedanken voor deze kans om de toekomst van Europa mee vorm te geven. We hebben mede-Europeanen uit de hele Unie ontmoet, tijdens verschillende panels en evenementen, ook politici en maatschappelijke actoren, en we hebben onze horizon verbreed. We zijn als Europeanen gegroeid. Daartoe hebben we allemaal opofferingen gedaan: ons dagelijkse leven werd overhoop gegooid, we namen dagen vrij van het werk en de leden van de Europese burgerpanels waren zelfs negen weekends weg van hun gezin. Maar we hebben een ongelooflijke en unieke ervaring beleefd. Voor ons was het allesbehalve tijdverspilling.

Er waren ups en downs onderweg. We kregen niet altijd een antwoord op onze vragen. We weten dat het tijd zal vergen om de voorstellen uit te voeren. Maar we hebben er vertrouwen in dat u zult doen wat nodig is, uit respect voor ons gezamenlijke werk. Als wij, de burgers, onze verschillen en de taalbarrières hebben kunnen overbruggen om samen te werken en te groeien, dan kunt u dat ook.

**

We hebben allemaal een lange weg afgelegd en nu ons werk in de plenaire vergadering erop zit, mogen we trots zijn. Wij zien acht transversale thema's die een duidelijk en sterk mandaat voor de toekomst van Europa bieden.

Ten eerste, een Europese Unie gebaseerd op solidariteit, sociale rechtvaardigheid en gelijkheid. De burgers hechten veel belang aan gelijke voorwaarden en rechten op verschillende gebieden: gezondheidszorg, sociale diensten, onderwijs en een leven lang leren, gelijke kansen voor bewoners van landelijke en stedelijke gebieden, rekening houdend met demografische overwegingen. In de toekomst mogen Europeanen in alle lidstaten en regio's niet langer worden gediscrimineerd op grond van hun leeftijd, woonplaats, nationaliteit, geslacht, religie of politieke voorkeur. Ze moeten kunnen genieten van een waardige levensstandaard en fatsoenlijke lonen en arbeidsomstandigheden. De EU moet meer zijn dan een economische unie. De lidstaten moeten solidairder zijn met elkaar. We zijn een familie en moeten ons in crisissituaties ook als een familie gedragen.

Ten tweede moet de EU doortastend zijn en snel handelen om voorop te lopen op het gebied van milieu en klimaat, door sneller over te schakelen op groene energie, haar spoorwegnet te verbeteren, duurzaam vervoer aan te moedigen en een echte circulaire economie tot stand te brengen. Er valt geen tijd te verliezen. De EU moet het voortouw nemen op tal van beleidsterreinen: landbouw, biodiversiteit, economie, energie, vervoer, onderwijs, gezondheid, digitale transformatie en klimaatdiplomatie. We beschikken over de onderzoekscapaciteiten, de economische kracht en de geopolitieke invloed om dat te doen. Als we van het klimaat een prioriteit maken, gaan we een welvarende toekomst tegemoet.

Ten derde heeft Europa een democratischere Unie nodig. De Europese burgers houden van de EU, maar laten we eerlijk zijn: het is niet altijd gemakkelijk. U riep ons op u te helpen en vroeg ons: hoe moet de Europese democratie er in de toekomst uitzien? En wij hebben u geantwoord: wij burgers willen een Europa waar transparant en snel beslist wordt, waar het unanimitéitsbeginsel herbekeken wordt en waar de burgers regelmatig en ernstig betrokken worden.

Ten vierde heeft de EU op sommige gebieden meer harmonisatie nodig en moet zij een hechtere Unie worden. De oorlog woedt aan onze oostelijke grenzen. Daarom moeten we eensgezinder zijn dan ooit en de EU meer bevoegdheden geven op het gebied van buitenlandse zaken. Deze Conferentie kan de grondslag vormen voor de totstandbrenging van een meer verenigd Europa, met meer beleidssamenhang. Het komt allemaal neer op dit woord: Unie. Wij kunnen onszelf geen Unie noemen als we niet de samenwerking tot stand brengen die deze conferentie vooropstelt.

Ten vijfde moet de EU autonoom worden en haar mondiale concurrentiepositie veiligstellen. We willen dat dit doel bereikt wordt in belangrijke strategische sectoren: landbouw, energie, industrie,

gezondheid. We moeten voorkomen dat we voor veel gevoelige producten afhankelijk zijn van derde landen. We moeten inzetten op het talent van onze werkenden, een braindrain voorkomen en burgers in alle fasen van hun leven en ongeacht waar in de EU ze wonen, de juiste vaardigheden bijbrengen. Het kan niet zo zijn dat er binnen de EU enorme verschillen bestaan en dat jongeren die in het ene land geen toekomstperspectief hebben, gedwongen worden naar een ander land te verhuizen.

Ten zesde is de toekomst van de EU gebaseerd op haar waarden. Deze lagen aan de basis van ons werk. Toen we begonnen, kon niemand vermoeden dat er op ons continent een oorlog zou uitbreken. Deze strijd voor vrijheid doet ons beseffen hoeveel geluk we hebben in een vreedzame Unie te leven. Deze waarden komen in al onze voorstellen tot uiting: een menselijke en waardige opvang van migranten, gelijke toegang tot gezondheidszorg, de strijd tegen corruptie, de bescherming van de natuur en de biodiversiteit, en een democratischere Unie.

Ten zevende moeten de burgers zich in de toekomst meer Europeaan voelen en meer over de EU weten. Dit was een transversaal thema dat ten grondslag lag aan de werkzaamheden van alle panels. Digitale transformatie, onderwijs, mobiliteit en uitwisselingen kunnen deze Europese identiteit vormgeven, als aanvulling op en zonder afbreuk te doen aan onze nationale identiteiten. Velen van ons voelden zich vóór deze Conferentie geen Europeaan: dat is hier langzaam gegroeid, door met elkaar van gedachten te wisselen. Wij hadden het geluk deze kans te krijgen, maar velen krijgen die niet. Daarom zijn informatie, communicatie en bewustmaking zo belangrijk.

Ten slotte is een **achtste** transversaal thema voor ons uiterst belangrijk: onderwijs en de zeggenschap van de burgers in het algemeen. U hebt beslist om voor deze conferentie burgers vanaf 16 jaar uit te nodigen. Daar zijn we dankbaar voor, omdat het meer dan ooit noodzakelijk is jongeren meer zeggenschap te geven. Het hoge percentage jongeren dat niet gaat stemmen, toont aan dat de banden tussen jongeren en politiek moeten worden aangehaald. Geef hen ook op economisch en sociaal vlak meer zeggenschap: de toegang tot de arbeidsmarkt en tot sociale rechten blijft te moeilijk voor jongeren. Tijdens de COVID-19-pandemie voelden ze zich in de steek gelaten en velen lijden nog steeds onder de gevolgen daarvan voor hun geestelijke gezondheid. Niet alleen jongeren maar alle Europeanen moeten meer zeggenschap krijgen: door mobiliteitsprogramma's en een leven lang leren moeten we de horizon van alle Europeanen verruimen. We moeten de burgers ook leren wat democratie, burgerparticipatie en mediageletterdheid inhouden. We hebben een echte holistische aanpak nodig.

Niemand wist wat het resultaat zou zijn. 27 landen, 24 talen, verschillende leeftijden. En toch, toen we samenwerkten, voelden we ons verbonden in onze manier van denken, onze meningen en onze ervaringen. We zijn geen deskundigen op het gebied van de EU of een van de onderwerpen van de conferentie, maar we zijn deskundigen in het echte leven, elk met ons eigen verhaal. We gaan werken, we wonen op het platteland en in voorsteden, we doen nachtdiensten, we studeren, we hebben kinderen, we nemen het openbaar vervoer. We kunnen vertrouwen op onze diversiteit. Tussen de vier verschillende componenten en binnen de burgercomponent is er over de voorstellen consensus bereikt. We zijn het eens met en steunen alle voorstellen, die nu in uw handen liggen. We nemen een afwijkend standpunt in ten aanzien van maatregel 38.4, derde punt, aangezien deze noch van de Europese, noch van de nationale panels afkomstig is en niet voldoende in de plenaire werkgroep is besproken. Daarom spreken wij ons niet uit over de inhoud of de relevantie van deze maatregel. Met dit in het achterhoofd vragen wij u deze voorstellen in hun geheel te bekijken en uit te voeren, en niet alleen de voorstellen die u het beste uitkomen en die gemakkelijk uitvoerbaar zijn. Doe dit op een transparante manier. We hebben er met toewijding en passie aan gewerkt, we zijn trots op ons werk: gelieve het dan ook te respecteren.

De Conferentie over de toekomst van Europa heeft een pandemie meegemaakt, was getuige van een oorlog in Europa en ze heeft zich volledig solidair verklaard met het Oekraïense volk. Het is een turbulent jaar geweest voor de deelnemers, en het is een turbulent jaar geweest voor alle Europeanen. Maar ondanks alles heeft de Conferentie haar werk voortgezet. Namens de burgers van de Conferentie richten wij ons nu tot u met een eenvoudige boodschap: wij voelen ons Europeaan, we voelen ons betrokken bij en gehoord in het democratiseringsproces, we geloven in de EU en we willen erin blijven geloven. Dus we vragen u uit het diepste van ons hart: lees de voorstellen grondig en voer ze uit, in het belang van de toekomst van Europa.

De vertegenwoordigers van de Raad in de plenaire vergadering van de conferentie zijn niet inhoudelijk op de voorstellen ingegaan, maar hebben wel de activiteiten van de burgers gesteund en aangemoedigd en hebben nota genomen van hun aanbevelingen. Na 9 mei 2022 zal de Raad, binnen zijn eigen bevoegdheden en overeenkomstig de Verdragen, bepalen welk gevolg aan de resultaten van de Conferentie moet worden gegeven.

De raad van bestuur van de Conferentie over de toekomst van Europa neemt nota van de voorstellen van de plenaire vergadering van de Conferentie en presenteert deze voorstellen als eindresultaat van de Conferentie. Deze voorstellen, die richtinggevend zijn voor de toekomst van Europa, zijn tot stand gekomen na bijna een jaar van beraadslagingen, conform de gemeenschappelijke verklaring en het reglement van orde van de Conferentie.

IV.

De voorstellen van de plenaire vergadering

“Klimaatverandering en milieu”

1. Voorstel: landbouw, voedselproductie, biodiversiteit en ecosystemen, verontreiniging

Doel: Veilige, duurzame, rechtvaardige, uit klimaat oogpunt verantwoorde en betaalbare voedselproductie die voedselzekerheid waarborgt met inachtneming van de duurzaamheidsbeginselen, het milieu, de bescherming van biodiversiteit en van ecosystemen:

Maatregelen:

1. Het begrip “groene en blauwe economie” vooropstellen door effectieve, milieu- en klimaatvriendelijke landbouw en visserij in de EU en wereldwijd te bevorderen, met inbegrip van biologische landbouw en andere vormen van innovatieve en duurzame landbouw, zoals verticale landbouw, die het mogelijk maken meer voedsel te produceren met minder productiemiddelen en tegelijkertijd de emissies en milieueffecten te verminderen, maar toch een hoge productiviteit en voedselzekerheid garanderen (Panel 3 – aanbevelingen nrs. 1, 2 en 10; Panel 2 – aanbeveling nr. 4)
2. Heroriëntering van de subsidies naar biologische landbouw en duurzame landbouw die voldoet aan duidelijke milieunormen en helpen de mondiale klimaatdoelstellingen te realiseren, en versterking van de maatregelen om dit te stimuleren (Panel 3 – aanbevelingen nrs. 1 en 12)
3. Toepassing van de beginselen van de circulaire economie in de landbouw en bevordering van maatregelen tegen voedselverspilling (debat in de werkgroep, meertalig digitaal platform)
4. Het gebruik van chemische pesticiden en meststoffen aanzienlijk verminderen, overeenkomstig de bestaande doelstellingen en tegelijkertijd de voedselzekerheid blijven waarborgen, en ondersteuning van onderzoek naar de ontwikkeling van duurzamere en op de natuur gebaseerde alternatieven (Panel 3 – aanbeveling nr. 10, debat in de werkgroep)
5. Invoering van een certificering van koolstofverwijderingen, op basis van een robuuste, solide en transparante koolstofboekhouding (discussie in de plenaire vergadering)
6. Meer onderzoek en innovaties, onder meer op het gebied van technologische oplossingen voor duurzame productie, plantenresistentie en precisielandbouw, en meer communicatie, adviesystemen en opleidingen voor en door agrariërs (Panel 3 – aanbeveling nr. 10, debat in de werkgroep, discussie in de plenaire vergadering)
7. Uitbanning van sociale dumping en bevordering van een rechtvaardige en groene transitie naar betere banen in de landbouwsector, met hoogwaardige veiligheids-, gezondheids- en arbeidsomstandigheden (debat in de werkgroep)
8. Aanpak van aspecten als het gebruik van plastic in landbouwfolie en manieren om het waterverbruik in de landbouw te verminderen (MDP)
9. Gericht fokken en gerichte vleesproductie met de nadruk op dierenwelzijn en duurzaamheid, met gebruikmaking van maatregelen zoals duidelijke etikettering, strenge en gemeenschappelijke normen voor de veehouderij en het vervoer van dieren, versterking van het verband tussen fokken en voederen (Panel 3 – aanbevelingen nrs. 16 en 30)

2. Voorstel: landbouw, voedselproductie, biodiversiteit en ecosystemen, verontreiniging

Doel: Bescherming en herstel van de biodiversiteit, het landschap en de oceanen, en uitbanning van verontreiniging

Maatregelen:

1. Creatie, herstel, beter beheer en uitbreiding van beschermde gebieden – voor het behoud van de biodiversiteit (Aanbeveling van het Franse NCP, Panel 3 – aanbeveling nr. 11)
2. Instellen van een dwang- en beloningssysteem voor het aanpakken van vervuiling op basis van het beginsel dat de vervuiler betaalt, dat ook moet worden ingebed in belastingmaatregelen, in combinatie met meer bewustmaking en stimulansen (Panel 3 – aanbeveling nr. 32, aanbeveling van het Franse NCP, discussie in de plenaire vergadering)
3. Toewijzen van een grotere rol aan gemeenten bij stadsplanning en optrekken van nieuwe gebouwen ter ondersteuning van blauw-groene infrastructuur, voorkoming en stopzetting van verdere bodemafdekking en verplichte groene ruimten in geval van nieuwe bouwwerken met het oog op de bevordering van de biodiversiteit en van stadsbossen (Panel 3 – aanbeveling nr. 5, Panel 1 – aanbeveling nr. 18, aanbeveling van het Franse NCP)
4. Insecten beschermen, met name inheemse en bestuivende insecten, onder meer door bescherming tegen invasieve soorten en betere handhaving van de bestaande regelgeving (Panel 1 – aanbeveling nr. 18)
5. Ondersteuning van herbebossing en bebossing, inclusief bossen die verloren zijn gegaan door bosbranden, handhaving van verantwoord bosbeheer en ondersteuning van een beter gebruik van hout ter vervanging van andere materialen Vaststelling van bindende nationale streefcijfers voor herbebossing met inheemse bomen en lokale flora in alle EU-lidstaten, rekening houdend met de verscheidenheid aan nationale situaties en bijzonderheden (Panel 3 – aanbeveling nr. 14, Panel 1 – aanbeveling nr. 18)
6. Handhaving en uitbreiding van het verbod op kunststoffen voor eenmalig gebruik (MDP)
7. Bescherming van waterbronnen en bestrijding van de verontreiniging van oceanen en rivieren, onder meer door verontreiniging door microplastics te onderzoeken en te bestrijden, en door de bevordering van milieuvriendelijke scheepvaart middels gebruikmaking van de beste beschikbare technologieën en totstandbrenging van onderzoek en financiering vanuit de EU gericht op alternatieve maritieme brandstoffen en technologieën (meertalig digitaal platform, debat in de werkgroep)
8. Beperking van de lichtvervuiling (debat in de werkgroep)

3. Voorstel: Klimaatverandering, energie, vervoer

Doel: De Europese energiezekerheid vergroten en energieonafhankelijkheid voor de EU bereiken, en tegelijkertijd zorgen voor een rechtvaardige transitie en de Europese bevolking voorzien van voldoende, betaalbare en duurzame energie. De klimaatverandering aanpakken, met de EU als wereldleider op het gebied van duurzaam energiebeleid, en eerbiediging van de mondiale klimaatdoelstellingen:

Maatregelen:

1. Verwezenlijking en waar mogelijk versnelling van de groene transitie, met name door meer te investeren in hernieuwbare energie, teneinde de externe energieafhankelijkheid te verminderen en zonder daarbij de rol van lokale en regionale overheden in de groene transitie uit het oog te verliezen (debat in de werkgroep)
2. In het energiebeleid rekening houden met de geopolitieke en veiligheidsimplicaties van alle energieleveranciers uit derde landen, met inbegrip van de mensenrechten, het ecologische aspect en goed bestuur en de rechtsstaat (debat in de werkgroep)
3. Vermindering van de afhankelijkheid van olie- en gasinvoer door middel van energie-efficiëntieprojecten, ondersteuning van betaalbaar openbaar vervoer, een hogesnelheidsspoor- en vrachtnetwerk, uitbreiding van de voorziening met schone en hernieuwbare energie (Panel 4 – aanbeveling nr. 2, Panel 1 – aanbeveling nr. 10, aanbevelingen van de Franse en Duitse NCP's)
4. Verbetering van de kwaliteit en interconnectiviteit, waarborging van onderhoud en transformatie van de elektrische infrastructuur en elektriciteitsnetten teneinde de veiligheid te vergroten en de overgang naar hernieuwbare energiebronnen mogelijk te maken (Panel 1 – aanbeveling nr. 10, discussie in de werkgroep)
5. Investeren in technologieën voor hernieuwbare energieproductie, zoals efficiënte productie en efficiënt gebruik van groene waterstof, met name in sectoren die moeilijk te elektrificeren zijn (Panel 3 – aanbeveling nr. 31, debat in de werkgroep)
6. Investeren in het verkennen van nieuwe milieuvriendelijke energiebronnen en opslagmethoden en, totdat tastbare oplossingen zijn gevonden, extra investeringen in bestaande optimale oplossingen voor energieproductie en -opslag (Panel 3 – aanbevelingen nrs. 9 en 31)
7. CO₂-filters verplicht stellen voor fossiele-energiecentrales en financiële steun verlenen aan lidstaten die niet over de financiële middelen beschikken om CO₂-filters te implementeren (Panel 3 – aanbeveling nr. 29)
8. Zorgen voor een rechtvaardige transitie waarbij werknemers en banen beschermd worden, door toereikende financiering voor de transitie en verder onderzoek, door een hervorming van het belastingstelsel, met eerlijkere belastingheffing en maatregelen tegen belastingfraude, en door te zorgen voor een inclusieve governanceaanpak in de beleidsvorming op alle niveaus (bijv. ambitieuze maatregelen voor omscholing/bijtscholing, sterke sociale zekerheid, openbare dienstverlening in handen laten van de overheid, bescherming van de regelgeving inzake gezondheid en veiligheid op het werk) (discussie in de plenaire vergadering, debat in de werkgroep, meertalig digitaal platform)
9. Invoering van een investeringspakket voor klimaatvriendelijke technologieën en innovaties, dat moet worden gefinancierd met klimaatgerelateerde invoertarieven en klimaatgerelateerde koolstofaanpassingsheffingen (aanbeveling van het Duitse NCP)
10. Na een overgangperiode mogen fossiele brandstoffen niet langer worden gesubsidieerd en mag er geen financiering zijn voor traditionele gasinfrastructuur (debat in de werkgroep)

11. Het leiderschap van de EU versterken en een grotere rol en verantwoordelijkheid opnemen ter bevordering van ambitieuze klimaatactie, een rechtvaardige transitie en steun voor

het aanpakken van verlies en schade, in een internationaal kader waarbij de Verenigde Naties centraal staan (aanbeveling van het Nederlandse NCP, debat in de werkgroep)

4. Voorstel: Klimaatverandering, energie, vervoer

Doel: Het bieden van hoogwaardige, moderne, groene en veilige infrastructuur, waarbij connectiviteit wordt gewaarborgd, ook die van plattelands- en eilandgebieden, met name door middel van betaalbaar openbaar vervoer:

Maatregelen:

1. Ondersteuning van het openbaar vervoer en ontwikkeling van een Europees openbaarvervoersnetwerk, in het bijzonder in plattelands- en eilandgebieden, dat efficiënt, betrouwbaar en betaalbaar is, met extra stimulansen voor het gebruik van openbaar vervoer (Panel 3 – aanbeveling nr. 36, Panel 4 – aanbeveling nr. 2)
2. Investeren in hogesnelheidstreinen en nachttreinen en vaststelling van uniforme normen voor milieuvriendelijke spoorwegtechnologie in Europa, om een geloofwaardig alternatief te bieden en de mogelijkheid te faciliteren om kortere afstands vluchten te vervangen en te ontmoedigen (debat in de werkgroep, meertalig digitaal platform)
3. Bevordering van de aankoop en het (gedeelde) gebruik van elektrische voertuigen – rekening houdend met de betaalbaarheid voor huishoudens – die voldoen aan een behoorlijke norm inzake levensduur van de batterij, alsmede investeringen in de noodzakelijke oplaadinfrastructuur en in de ontwikkeling van andere niet-vervuilende technologieën voor voertuigen waarvan de elektrificatie moeilijk te verwezenlijken is (Panel 3 – aanbeveling nr. 38)
4. Ontwikkeling van de connectiviteit inzake snel internet en snelle mobiele netwerken in plattelands- en eilandgebieden (Panel 3 – aanbeveling nr. 36)
5. Verbetering van de bestaande vervoersinfrastructuur uit ecologisch oogpunt (Panel 3 – aanbeveling nr. 37)
6. Verplicht stellen van stadsontwikkelingsprogramma's voor groenere steden met lagere emissies, met specifieke autovrije zones in steden, zonder schade te berokkenen aan winkelzones (Panel 3 – aanbeveling nr. 6)
7. Verbetering van de infrastructuur voor fietsen en meer rechten en betere rechtsbescherming voor fietsers en voetgangers, ook in geval van ongevallen met gemotoriseerde voertuigen, met waarborging van de verkeersveiligheid en aanbieding van training over de verkeersregels (Panel 3 – aanbeveling nr. 4)
8. Regulering van de winning van cryptovaluta, die een enorme hoeveelheid elektriciteit verbruiken (MDP)

5. Voorstel: duurzame consumptie, verpakkingen en productie

Doel: Verbetering van het gebruik en het beheer van materialen binnen de EU, om meer circulair, autonoom en minder afhankelijk te worden. Opbouw van een circulaire economie door het bevorderen van duurzame EU-producten en -productie. Ervoor zorgen dat alle producten die in de EU in de handel worden gebracht, voldoen aan gemeenschappelijke milieunormen van de EU:

Maatregelen:

1. Strengere en geharmoniseerde productienormen binnen de EU en een transparant etiketteringssysteem voor alle producten die op de EU-markt worden verkocht met betrekking tot hun duurzaamheids-/ecologische voetafdruk, alsmede hun levensduur, door middel van een QR-code en een ecoscore, of het digitale productpaspoort (Panel 3 – aanbevelingen nrs. 8, 13, 20 en 21, Panel 1 – aanbeveling nr. 16, Panel 4 – aanbeveling nr. 13)
2. Herziening van de mondiale toeleveringsketens, ook in de landbouwproductie, om de afhankelijkheid van de EU te verminderen en de ketens te verkorten (MDP)
3. Afval verder voorkomen door doelstellingen te bepalen voor preventie en hergebruik en kwaliteitsnormen in te voeren voor afvalsorteeringsystemen (debat in de werkgroep, aanbeveling van het Franse NCP)
4. Geleidelijke afschaffing van niet-duurzame verpakkingsvormen, regulering van milieuveilige verpakkingen en voorkoming van de verspilling van materiaal in verpakkingen, door middel van financiële stimulansen en sancties, en investeringen in het onderzoek naar alternatieven (Panel 3 – aanbevelingen nrs. 15 en 25, Panel 1 – aanbevelingen nr. 12, Panel 4 – aanbeveling nr. 16)
5. Invoering van een statiegeldregeling voor verpakkingen in de hele EU en geavanceerde normen voor containers (Panel 3 – aanbevelingen nrs. 22 en 23, meertalig digitaal platform)
6. Opstarten van een EU-kennisplatform over het stimuleren van langdurig en duurzaam gebruik en over de “reparatie” van producten, met inbegrip van informatie hierover die afkomstig is van consumentenverenigingen (Panel 3 – aanbeveling nr. 20)
7. Invoering van maatregelen om vroege of voortijdige (waaronder ingecalculeerde) veroudering tegen te gaan, te zorgen voor langere garanties, een recht op herstel te bevorderen en te zorgen voor de beschikbaarheid en toegankelijkheid van compatibele reserveonderdelen (Panel 3 – aanbeveling nr. 20, aanbevelingen van de Franse en Duitse NCP's, Panel 1 – aanbeveling nr. 14)
8. Een markt tot stand brengen voor secundaire grondstoffen, eventueel met invoering van verplichte percentages gerecycleerd materiaal, en ontmoedigen van het gebruik van primaire grondstoffen (discussie in de werkgroep)
9. Snelle uitvoering van een ambitieuze strategie voor duurzaam textiel en instelling van een mechanisme om ervoor te zorgen dat de consumenten zeker kunnen zijn dat het product voldoet aan duurzaamheidscriteria (Panel 3 – aanbeveling nr. 28, debat in de werkgroep)
10. Invoering van EU-maatregelen om consumenten in staat te stellen en te stimuleren om producten langer te gebruiken (Panel 3 – aanbeveling nr. 20)
11. Verhoging van de milieunormen en handhaving van de regelgeving met betrekking tot de uitvoer van afval, zowel binnen de EU als naar derde landen (Panel 4 – aanbeveling nr. 15, meertalig digitaal platform)
12. Vaststelling van maatregelen ter beperking van de reclame voor producten die schade berokkenen aan het milieu, met invoering van een verplichte disclaimer voor producten die bijzonder schadelijk zijn voor het milieu (Panel 3 – aanbeveling nr. 22)
13. Strengere productienormen en eerlijke arbeidsomstandigheden in de hele productie- en waardeketen (Panel 3 – aanbeveling nr. 21)

6. Voorstel: voorlichting, bewustmaking, dialoog en leefstijl

Doel: Bevordering van kennis, bewustzijn, educatie en dialoog met betrekking tot milieu, klimaatverandering, energieverbruik en duurzaamheid:

Maatregelen:

1. Het opzetten van een interactief platform met op feitelijke juistheid gecontroleerde informatie, met regelmatig bijgewerkte en diverse wetenschappelijke milieu-informatie (Panel 3 – aanbeveling nr. 33)
2. Ondersteuning van voorlichtingscampagnes over milieubewustzijn, met inbegrip van een langlopende campagne van de EU voor een duurzame consumptie en leefstijl (aanbevelingen van de Duitse, Nederlandse en Franse NCP's, Panel 3 – aanbeveling nr. 7)
3. Bevordering en facilitering van dialoog en overleg tussen alle besluitvormingsniveaus, met name met jongeren en op lokaal niveau (aanbevelingen van de Duitse, Nederlandse en Franse NCP's, Panel 3 – aanbevelingen nrs. 27 en 35, discussie in de plenaire vergadering)
4. Opstelling door de EU, met de hulp van de lidstaten, van een gemeenschappelijk Europees handvest voor milieukwesties en ter bevordering van het milieubewustzijn bij alle burgers (Panel 3 – aanbeveling nr. 7)
5. Het aanbieden van educatieve cursussen en lesmateriaal voor iedereen, om de kennis over klimaat en duurzaamheid te vergroten en een leven lang leren over milieuthema's mogelijk te maken (Panel 1 – aanbevelingen nrs. 15 en 35, Panel 3 – aanbeveling nr. 24, debat in de werkgroep)
6. Voedselproductie en bescherming van de biodiversiteit opnemen als thema's in het onderwijs, met inbegrip van het voordeel van onbewerkte ten opzichte van bewerkte levensmiddelen, en bevordering van schooltuinen, subsidiëring van stadstuinprojecten en verticale landbouw. Overwegen om van biodiversiteit een verplicht vak te maken op school en het bewustzijn over biodiversiteit te vergroten door middel van mediacampagnes en "wedstrijden" met prijzen overal in de EU (wedstrijden op het niveau van de lokale gemeenschap) (Panel 3 – aanbeveling nr. 5, Panel 1 – aanbeveling nr. 18)
7. Versterking van de rol en het optreden van de EU op het gebied van milieu en onderwijs, door een uitbreiding van de bevoegdheid van de EU op het gebied van onderwijs met betrekking tot klimaatverandering en milieu en door meer gebruik te maken van besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid over onderwerpen die van Europees belang zijn, zoals milieu (aanbevelingen van de Franse NCP)
8. Bevordering van een plantaardig dieet met het oog op de bescherming van het klimaat en het behoud van het milieu (MDP)

“Gezondheid”

7. Voorstel – Gezonde voeding en een gezonde levensstijl¹

Doel: Ervoor zorgen dat alle Europeanen toegang hebben tot voorlichting over gezonde voeding en tot gezonde en betaalbare levensmiddelen, omdat dit essentieel is voor een gezonde levensstijl

Maatregelen:

1. Het vaststellen van minimumnormen voor voedselkwaliteit en de traceerbaarheid van levensmiddelen, en er in dat kader onder meer voor zorgen dat antibiotica en andere diergeneesmiddelen niet meer preventief worden gebruikt, maar dat het gebruik ervan wordt beperkt tot het absolute minimum dat nodig is om de gezondheid en het welzijn van dieren te beschermen, en ervoor zorgen dat de controles in dit verband worden aangescherpt. [#²3, #17]
2. Mensen van jongs af aan gezonde gewoonten aanleren en ze aansporen tot het maken van gezonde keuzes door ongezonde bewerkte levensmiddelen te belasten en informatie over de gezondheidseigenschappen van levensmiddelen inzichtelijk te maken; met het oog hierop een Europees scoresysteem voor bewerkte levensmiddelen invoeren, op basis van onafhankelijke wetenschappelijke kennis, evenals een etiket voor het gebruik van hormonale en hormoonontregelende stoffen bij de productie van levensmiddelen; in dit verband de controle en handhaving van de bestaande regels versterken en overwegen deze aan te scherpen. [#18, #19, werkgroep]
3. De dialoog met spelers uit de voedselketen, van productie tot verkoop, bevorderen met het oog op maatschappelijk verantwoord ondernemerschap met betrekking tot gezonde voeding. [#19 werkgroep]
4. Op EU-niveau stimulansen bieden voor het verstrekken van gezond, gevarieerd en betaalbaar voedsel in voor het publiek bestemde instellingen zoals schoolkantines, ziekenhuizen of verpleeghuizen en ervoor zorgen dat daarvoor financiering beschikbaar is. [#3, plenaire vergadering, werkgroep]
5. Investeren in onderzoek naar de effecten van antibioticagebruik en van hormonale en hormoonontregelende stoffen op de menselijke gezondheid. [#17, #18]²

8. Voorstel – Een sterker zorgstelsel³

Doel: De veerkracht en kwaliteit van onze zorgstelsels verbeteren

Maatregelen:

1. Een Europese ruimte voor gezondheidsgegevens tot stand brengen, waardoor de uitwisseling van gezondheidsgegevens kan worden vergemakkelijkt; medische dossiers zouden – op vrijwillige basis – via een individueel elektronisch EU-gezondheidspaspoort beschikbaar kunnen worden gesteld, met inachtneming van de regels voor gegevensbescherming. [#41, werkgroep]
2. Zorgen voor adequate arbeidsvoorwaarden, met name via krachtige collectieve onderhandelingen, ook met betrekking tot lonen en werkregelingen, en harmonisering van opleidings- en certificeringsnormen voor zorgpersoneel; er moeten netwerk- en uitwisselingsprogramma's worden ontwikkeld, zoals Erasmus voor medische faculteiten, met name om bij te dragen tot de ontwikkeling van vaardigheden. Om ervoor te zorgen dat talentvolle mensen in Europa blijven en jonge professionals hun kennis kunnen verbreden en werkervaring kunnen opdoen, moeten er EU-uitwisselingsprogramma's worden opgezet om ervoor te zorgen dat de grootste talenten op het gebied van biowetenschappen niet naar derde landen vertrekken. [#39, werkgroep]
3. Strategische autonomie op EU-niveau waarborgen om te voorkomen dat we afhankelijk worden van derde landen voor geneesmiddelen (met name werkzame bestanddelen) en medische hulpmiddelen (waaronder grondstoffen); meer bepaald zou er op EU-niveau een lijst van essentiële en prioritaire geneesmiddelen en behandelingen alsook innovatieve geneesmiddelen en behandelingen (zoals biotechnologische oplossingen) moeten worden opgesteld met behulp van bestaande Europese agentschappen en HERA, om de beschikbaarheid hiervan voor de burgers te garanderen. Overwegen gecoördineerde strategische voorraden aan te leggen in de hele EU. Artikel 4 VWEU aldus wijzigen dat gezondheid en gezondheidszorg behoren tot de gedeelde bevoegdheden van de EU en de EU-lidstaten, om op die manier de noodzakelijke gecoördineerde langetermijnmaatregelen op het niveau van de Unie mogelijk te maken [#40, #49, NL 2⁴, plenaire vergadering, werkgroep]
4. Het verder ontwikkelen, coördineren en financieren van bestaande onderzoeks- en innovatieprogramma's op het gebied van gezondheid, zonder dat andere programma's op het gebied van gezondheid worden ondermijnd, waaronder de Europese referentienetwerken, aangezien zij de basis vormen voor de ontwikkeling van zorgnetwerken voor bijzonder gespecialiseerde en complexe behandelingen. [#42, #43, werkgroep]
5. Investeren in zorgstelsels, met name openbare en non-profitstelsels, infrastructuur en digitale gezondheid en ervoor zorgen dat zorgverleners de beginselen van volledige toegankelijkheid, betaalbaarheid en kwaliteit van diensten eerbiedigen; op deze manier verzekeren dat middelen niet wegvloeien naar zorginstellingen met winstoogmerk die weinig rekening houden met het algemeen belang. [#51, WG]
6. De lidstaten sterk aanbevelen om te investeren in doeltreffende, toegankelijke, betaalbare, hoogwaardige en veerkrachtige zorgstelsels, met name in de context van het Europees Semester. De gevolgen van de oorlog in Oekraïne voor de volksgezondheid tonen de noodzaak aan van verdere ontwikkeling van veerkrachtige gezondheidsstelsels en solidariteitsmechanismen. [#51, werkgroep]

9. Voorstel – Een bredere interpretatie van gezondheid⁵

Doel: Een holistische benadering van gezondheid hanteren die verder gaat dan ziekte en de genezing daarvan, met de nadruk op gezondheidsgelletterdheid en preventie, en het bevorderen van een algemeen begrip van de uitdagingen waar mensen met een ziekte of handicap mee worden geconfronteerd, in overeenstemming met de “één gezondheid”-benadering, die als horizontaal en fundamenteel beginsel deel moet uitmaken van alle EU-beleidsmaatregelen

Maatregelen:

1. Zorgen voor meer inzicht in geestelijke gezondheidsproblemen en manieren om dergelijke problemen tegen te gaan, vanaf de vroege kinderjaren en door vroegtijdige diagnose, waarbij wordt voortgebouwd op in de hele EU ontwikkelde optimale werkwijzen, die eenvoudig moeten kunnen worden geraadpleegd via het gezondheidsportaal voor goede praktijken. Om de kennis hierover te vergroten te vergroten, zouden EU-instellingen en belanghebbenden evenementen moeten organiseren voor de uitwisseling van optimale werkwijzen en hun leden moeten helpen deze onder hun eigen kiezers te verspreiden. Er moet een EU-actieplan inzake geestelijke gezondheid worden ontwikkeld met daarin een langetermijnstrategie voor geestelijke gezondheid, waarin onder meer aandacht wordt besteed aan onderzoek, aan de beschikbaarheid van hulpverleners op het gebied van geestelijke gezondheidszorg (onder meer voor minderjarigen) en aan de organisatie, in de nabije toekomst, van een speciaal Europees Jaar van de geestelijke gezondheid. [#44, #47, werkgroep]
2. Op EU-niveau een onderwijsprogramma inzake gezonde leefgewoonten ontwikkelen, waarbij ook aandacht wordt besteed aan seksuele voorlichting. Een dergelijk programma zou gericht moeten zijn op zowel een gezonde levensstijl als op milieubescherming en hoe daardoor een bijdrage geleverd kan worden aan het voorkomen van allerlei ziekten (bijvoorbeeld het gebruik van de fiets als gezond alternatief voor het dagelijks vervoer). De lidstaten en scholen zouden dit programma naar believen gratis in hun leerplannen moeten kunnen gebruiken. Het programma zou ook stereotypen over personen met een ziekte of handicap moeten aanpakken. [#46, werkgroep]
3. EHBO-cursussen ontwikkelen, inclusief praktijklessen, die gratis beschikbaar zouden moeten zijn voor alle burgers, en overwegen om deze cursussen standaard regelmatig aan te bieden aan leerlingen, studenten en op werkplekken. In alle lidstaten zou op openbare plaatsen een minimumaantal defibrillators beschikbaar moeten zijn. [#50]
4. Het initiatief van de gezondheidsweek uitbreiden, in die zin dat deze in de hele EU tijdens dezelfde week georganiseerd zou worden, waarbij een breed scala aan gezondheidskwesties aan de orde zou kunnen worden gesteld. Eveneens nadenken over initiatieven voor een gezondheidsjaar, te beginnen met een jaar van de geestelijke gezondheid. [#44, werkgroep]
5. Hormonale anticonceptiemiddelen die om medische redenen worden gebruikt, bijvoorbeeld bij fibromyalgie en endometriose, evenals sanitaire producten voor vrouwen belasten als reguliere medische producten. Eenieder die te kampen heeft met vruchtbaarheidsproblemen verzekeren van de toegang tot vruchtbaarheidsbehandelingen. [#45, werkgroep]

10. Voorstel – Gelijke toegang tot gezondheid voor iedereen⁶

Doel: Het “recht op gezondheid” waarborgen door ervoor te zorgen dat alle Europeanen gelijke en universele toegang hebben tot betaalbare, preventieve, curatieve en hoogwaardige gezondheidszorg

Maatregelen:

1. Gemeenschappelijke minimumnormen voor gezondheid op EU-niveau vaststellen, onder meer met betrekking tot preventie en toegankelijkheid en nabijheid van zorg, en steun verlenen om aan deze normen te voldoen. [#39, werkgroep]
2. Erkennen dat volledig rekening moet worden gehouden met het beginsel van subsidiariteit en de fundamentele rol van lokale, regionale en nationale spelers op het gebied van gezondheid, en voorzien in de mogelijkheid om op EU-niveau op te treden wanneer het recht op gezondheid daar het best kan worden gewaarborgd. Snellere en daadkrachtiger besluitvorming over belangrijke kwesties mogelijk maken en zorgen voor een doeltreffender Europees bestuur met het oog op de ontwikkeling van de Europese gezondheidsunie (bijvoorbeeld in het geval van een pandemie of met betrekking tot zeldzame ziektes). [#49, FR wens 11, NL 3, digitaal platform]
3. Het versterken van de Europese gezondheidsunie door ten volle gebruik te maken van het huidige kader, en artikel 4 VWEU aldus wijzigen dat gezondheid en gezondheidszorg behoren tot de gedeelde bevoegdheden van de EU en de EU-lidstaten. [#49, FR wens 11, digitaal platform, werkgroep]⁷
4. Iedereen verzekeren van toegang tot bestaande behandelingen, waar dan ook in de EU deze het snelst beschikbaar zijn; met het oog daarop grensoverschrijdende samenwerking bevorderen, met name op het gebied van zeldzame ziekten, kanker, hart- en vaatziekten en zeer specialistische behandelingen, zoals orgaantransplantaties en de behandeling van ernstige brandwonden. Er moet een Europees netwerk voor transplantaties en orgaandonaties worden opgezet ten behoeve van alle Europese patiënten die een transplantatie nodig hebben. [plenaire vergadering en werkgroep]
5. De betaalbaarheid van zorg waarborgen door meer te investeren in gezondheidszorg, in het bijzonder tandheelkundige zorg, met inbegrip van profylaxe, en ervoor zorgen dat iedereen binnen 15 tot 20 jaar toegang heeft tot betaalbare tandheelkundige zorg. [#48, werkgroep]
6. Ervoor zorgen dat behandelingen en geneesmiddelen in de hele EU van gelijke kwaliteit zijn en tegen een eerlijke lokale prijs worden verstrekt, onder meer door de bestaande versnippering van de interne markt aan te pakken. [#40, NL 3, werkgroep, plenaire vergadering]
7. Gezondheidsarmoede bestrijden door het gratis verstrekken van tandheelkundige zorg aan kinderen, mensen met een laag inkomen en andere kwetsbare bevolkingsgroepen, zoals mensen met een handicap, aan te moedigen. Daarnaast rekening houden met de effecten van slechte woonomstandigheden op de gezondheid. [#48, werkgroep]
8. Rekening houden met de internationale dimensie van gezondheid en erkennen dat geneesmiddelen voor iedereen beschikbaar moeten zijn, ook in armere landen. [NL 2]

“Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid”

Inleiding

We leven in uitzonderlijke tijden en de EU zal worden beoordeeld op haar inspanningen om sterker uit de huidige crises te komen, met een duurzamer, inclusiever, competitiever en veerkrachtiger groeimodel. De Russische invasie in Oekraïne en de COVID-19-pandemie hebben het gezicht van de EU veranderd. Tijdens de conferentie moet ook worden ingegaan op de sociale en economische gevolgen van deze oorlog in de reeds bijzonder veeleisende context na de pandemie. Tegelijkertijd vormt klimaatverandering nog steeds een voortdurende bedreiging voor de mensheid, die enorme gevolgen zal hebben voor de economie en onze samenlevingen. Uit de ontvangen aanbevelingen blijkt duidelijk dat de burgers aandringen op krachtiger optreden door de EU. Bestaande grensoverschrijdende uitdagingen, zoals ongelijkheid, concurrentievermogen, gezondheid, klimaatverandering, migratie, digitalisering en eerlijke belastingheffing, vergen passende Europese oplossingen. Uit de aanbevelingen en discussies blijkt ook dat we een omvattende strategie nodig hebben om te zorgen voor een beter welzijn van de Europese burgers wat betreft de verschillende aspecten van hun leven. Sommige elementen van deze strategie zijn terug te vinden in reeds bestaand beleid en kunnen worden verwezenlijkt door ten volle gebruik te maken van het bestaande institutionele kader op Europees en nationaal niveau; voor andere zullen nieuwe beleidsmaatregelen en, in sommige gevallen, verdragswijzigingen nodig zijn. Nieuwe beleidsmaatregelen en verdragswijzigingen moeten echter worden gezien als middel om meer welzijn te bereiken en niet als doel op zich. Het is zowel mogelijk als noodzakelijk om de EU zodanig te hervormen dat haar strategische autonomie, duurzame groei, verbetering van de levens- en arbeidsomstandigheden en menselijke vooruitgang worden gewaarborgd, zonder onze planeet uit te putten en te vernietigen in het kader van een hernieuwd sociaal contract. Onderhavige aanbevelingen zijn bedoeld om deze doelstellingen te verwezenlijken. Bij lezing van de voorstellen hieronder moet in gedachten worden gehouden dat burgers uit heel Europa een breed scala aan standpunten en aanbevelingen hebben geformuleerd. Deze verscheidenheid aan meningen is een van de unieke sterke punten van Europa.

11. Voorstel: Duurzame groei en innovatie⁸

Doel: Wij stellen voor dat de EU de overgang naar een duurzaam en veerkrachtig groeimodel ondersteunt, waarbij in het kader van het Europees Semester rekening wordt gehouden met de groene en de digitale transitie en een sterke sociale dimensie, en waarbij burgers, vakbonden en bedrijven mondiger worden gemaakt. De conventionele macro-economische indicatoren en het bbp zouden kunnen worden aangevuld met nieuwe indicatoren om de nieuwe Europese prioriteiten, zoals de Europese Green Deal of de Europese pijler van sociale rechten, aan te pakken en de ecologische en de digitale transitie alsook het welzijn van mensen beter tot uitdrukking te laten komen. Dit doel kan worden bereikt door:

Maatregelen:

1. Het bevorderen van groenere productieprocessen door bedrijven, het ondersteunen van bedrijven bij het vinden van de beste oplossingen en het bieden van positieve en negatieve stimulansen (ECP 11 en 12), en het verhogen van lokale productie en consumptie; (discussies)
2. Het werken aan een duurzamere en meer circulaire economie door het probleem van geplande veroudering aan te pakken en het recht op reparatie te waarborgen; (ECP 14)
3. Het evalueren van de economische governance van de EU en het Europees Semester om ervoor te zorgen dat de groene en de digitale transitie, sociale rechtvaardigheid en sociale vooruitgang hand in hand gaan met economisch concurrentievermogen, zonder dat voorbij wordt gegaan aan het economische en fiscale karakter van het Europees Semester. Bovendien moeten de sociale partners en de lokale en regionale overheden meer betrokken worden bij de uitvoering van het Europees Semester om de toepassing en verantwoordingsplicht ervan te verbeteren; (onlineplatform, discussies)
4. Het aanpakken van het gebruik van plastic verpakkingen/recipienten voor eenmalig gebruik; (ECP 12)
5. Europese technologie breder ingang doen vinden en tot een bruikbaar alternatief voor buitenlandse technologie maken; (discussies)
6. Het bevorderen van onderzoek naar nieuwe materialen en technologieën, alsook het innovatieve gebruik van bestaande materialen, waarbij ervoor gezorgd moet worden dat geen dubbel onderzoek wordt gedaan; (ECP 9, NL 1)
7. Werken aan duurzaamheid, betaalbaarheid en toegankelijkheid van energie, rekening houdend met energiearmoede en de afhankelijkheid van niet-EU-landen, door het aandeel van duurzaam opgewekte energie te vergroten; (ECP 10, LT 3, IT 1.1)
8. Burgers en ondernemingen voorlichten over hoe zij duurzamer kunnen leven en opereren en een rechtvaardige transitie kunnen waarborgen op basis van een sociale dialoog en hoogwaardige banen; (ECP 12 en onlineplatform)
9. Het opnemen van ambitieuze sociale, arbeids- en gezondheidsnormen, waaronder normen op het gebied van gezondheid en veiligheid op het werk, in nieuwe handelsovereenkomsten van de EU; (LT 8)

12. Voorstel: Versterking van het concurrentievermogen van de EU en verdere verdieping de eengemaakte markt⁹

Doel: Wij stellen voor het concurrentievermogen en de veerkracht van de economie, de eengemaakte markt en de industrie van de Europese Unie te versterken en strategische afhankelijkheden aan te pakken. We moeten een bedrijfscultuur in de EU bevorderen waarin innovatieve bedrijven van elke omvang, en met name micro-, kleine en middelgrote ondernemingen, alsook start-ups worden aangemoedigd en tot bloei kunnen komen, zodat zij kunnen bijdragen aan veerkrachtigere en hechtere samenlevingen. Er is behoefte aan een goed functionerende markteconomie om de visie van een socialer Europa werkelijkheid te laten worden. Dit doel kan worden bereikt door:

Maatregelen:

1. Het ontwikkelen van een duidelijke visie op de Europese economie en het inspelen op de sterke punten, kwaliteiten en diversiteit van Europa, rekening houdend met economische en andere verschillen tussen de lidstaten, en het stimuleren van samenwerking en concurrentie tussen bedrijven; (NL 1 en 2)
2. Het consolideren van wat reeds bereikt is op het gebied van de eenheidsmunt en de onderlinge koppeling van betalingssystemen en telecommunicatie; (IT 4.a.2)
3. Het tegengaan van uniformisering van producten en het erkennen van lokale en regionale cultuurgebonden productiewijzen (het in ere houden van traditionele productiemethoden); (IT 2.2)
4. Het versterken van de opwaartse sociale en economische convergentie op de eengemaakte markt door het voltooiën van bestaande initiatieven, zoals de bankenunie en de kapitaalmarktenunie, en het doorvoeren van een toekomstgerichte hervorming van onze economische en monetaire unie; (discussies)
5. Het bevorderen van beleidsmaatregelen voor een sterke industriële basis en innovaties op het gebied van sleuteltechnologieën, en een toekomstgericht klimaatbeleid in combinatie met industrieel concurrentievermogen, met een sterke sociale dimensie, gebaseerd op een sociale dialoog en goed functionerende arbeidsverhoudingen; (discussies)
6. Het besteden van bijzondere aandacht aan kmo's, de ruggengraat van onze economie, bij alle nieuwe initiatieven. In het kader van alle wetgevingsvoorstellen van de EU moet het "denk eerst klein"-beginsel worden geëerbiedigd en de Commissie moet in het kader van haar effectbeoordelingen een belangrijke rol toekennen aan de kmo-toets, een en ander in overeenstemming met duidelijke beginselen en met volledige inachtneming van sociale en milieunormen en consumentenrechten; (discussies)
7. De administratieve belemmeringen voor kmo's wat betreft financieringsaanvragen, aanbestedingen en netwerken zo laag mogelijk houden. Het verder ontwikkelen van de toegang tot financiering voor kmo's in verband met innovatieprojecten met een hoog risico door entiteiten zoals de Europese Innovatieraad en de Europese Investeringsbank; (discussies)
8. Het opzetten van een beter kader voor investeringen in onderzoek en innovatie gericht op duurzamere bedrijfsmodellen en een grotere biodiversiteit. (ECP 10, 11 en 14) De focus leggen op technologie en innovatie als aanjagers van groei; (IT 1.3)
9. Het bevorderen van de collectieve economische prestaties door middel van een autonome, concurrerende industrie; (FR 3)
10. Het in kaart brengen en ontwikkelen van strategische sectoren, waaronder ruimtevaart, robotica en AI; (FR 3 en 9)
11. Investeren in een economie die gebaseerd is op toerisme en cultuur, onder meer de cultuur van en het toerisme naar de vele kleine bestemmingen in Europa; (IT 1.2)
12. Het aanpakken van de voorzieningszekerheid door middel van diversificatie van bronnen/ grondstoffen en verhoging van de productie

van essentiële goederen in Europa, bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid, voedsel, energie, defensie en vervoer; (FR 9, LT 1, IT 1.4)

13. Het bevorderen van de digitalisering van Europese ondernemingen, bijvoorbeeld aan de hand van een specifiek scorebord dat ondernemingen in staat stelt hun digitaliseringsgraad onderling te vergelijken, met als algemeen doel het concurrentievermogen te vergroten; (DE 2.1)
14. Het bevorderen van digitale cohesie, om bij te dragen aan de economische, sociale en territoriale cohesie zoals gedefinieerd in het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie; (discussies)
15. Het versterken van de grensoverschrijdende samenwerking om de cohesie en veerkracht binnen en buiten regio's te vergroten, door het Europees grensoverschrijdend mechanisme en soortgelijke instrumenten te bevorderen; (discussies)
16. Het verbeteren en onder de aandacht brengen van de mogelijkheden voor grensoverschrijdende opleidingen, om de Europese beroepsbevolking bij te scholen en het concurrentievermogen te vergroten en tegelijkertijd de economische geletterdheid van de burgers te stimuleren; (DE 2.2, LT 7). Het stimuleren van uitwisselingen tussen werknemers in Europa via een Europees arbeidsbureau. (IT 6.1) Het aansporen van jongeren om exacte vakken te studeren; (IT 1.5)
17. Het verminderen van niet-essentiële bureaucratie (vergunningen, certificeringen); (IT 2.1)
18. Het bestrijden van namaak en oneerlijke concurrentie; (IT 2.4)
19. Ervoor zorgen dat meer start-ups en kmo's deelnemen aan innovatieve projecten, aangezien dit hun innovatiekracht, concurrentievermogen en netwerkvorming ten goede komt. (onlineplatform, discussies)
20. Het consolideren en beschermen van de interne markt moet een prioriteit blijven; maatregelen en initiatieven op EU- en nationaal niveau mogen de interne markt niet schaden en moeten bijdragen tot het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal; (discussies)
21. Het onderwerpen van nieuwe EU-beleidsinitiatieven aan een "concurrentievermogenstoets" om inzicht te krijgen in de impact van deze initiatieven op ondernemingen en het ondernemingsklimaat (kosten van zakendoen, innovatiecapaciteit, internationaal concurrentievermogen, gelijk speelveld enz.). Een dergelijke toets moet in overeenstemming zijn met de Overeenkomst van Parijs en de duurzameontwikkelingsdoelstellingen, moet het beginsel van gendergelijkheid eerbiedigen, en mag de bescherming van de mensenrechten, de sociale rechten, de rechten van werknemers en de milieu- en consumentenbeschermingsnormen niet ondermijnen. Hiertoe pleiten wij voor oprichting van een Europees adviesorgaan voor concurrentievermogen, dat toezicht moet houden op de wijze waarop de concurrentievermogenstoets wordt uitgevoerd en dat met name de cumulatieve impact van wetgeving moet beoordelen, en dat voorstellen moet doen om betere randvoorwaarden te creëren voor het waarborgen van het concurrentievermogen van EU-ondernemingen. Een dergelijk orgaan moet het maatschappelijk middenveld en de sociale partners bij zijn governance betrekken; (discussies)

13. Voorstel: Inclusieve arbeidsmarkten¹⁰

Doel: Wij stellen voor de werking van de arbeidsmarkten te verbeteren, zodat deze eerlijkere arbeidsomstandigheden waarborgen en gendergelijkheid en werkgelegenheid, ook voor jongeren en kwetsbare groepen, bevorderen. De EU, de lidstaten en de sociale partners moeten een einde maken aan armoede onder werkenden, de rechten van platformwerkers aanpakken, onbetaalde stages verbieden en zorgen voor eerlijke arbeidsmobiliteit in de EU. We moeten de sociale dialoog en collectieve onderhandelingen bevorderen. We moeten ervoor zorgen dat volledig uitvoering wordt gegeven aan de Europese pijler van sociale rechten, met inbegrip van de desbetreffende kerndoelen voor 2030, op EU-, nationaal, regionaal en lokaal niveau op het gebied van “gelijke kansen en toegang tot de arbeidsmarkt” en op het gebied van “eerlijke arbeidsvoorwaarden”, waarbij bevoegdheden en de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid worden geëerbiedigd en er moet een protocol inzake sociale vooruitgang in de Verdragen worden opgenomen. Hierbij moeten de nationale tradities en de autonomie van de sociale partners worden geëerbiedigd en moet worden samengewerkt met het maatschappelijk middenveld. Dit doel kan worden bereikt door:

Maatregelen:

1. Ervoor zorgen dat de wettelijke minimumlonen waarborgen dat elke werknemer in elke lidstaat zijn recht op een behoorlijke levensstandaard kan uitoefenen en dat de werknemers in alle lidstaten een vergelijkbare levensstandaard hebben. Er moeten duidelijke criteria worden vastgesteld (bv. de kosten van levensonderhoud, inflatie, de armoedegrens, het gemiddelde en het mediane loon) waarmee rekening moet worden gehouden bij de vaststelling van het minimumloon. De wettelijke minimumlonen moeten regelmatig in het licht van deze criteria worden geëvalueerd om ervoor te zorgen dat de hoogte ervan passend is. Bijzondere aandacht moet worden besteed aan de doeltreffende uitvoering van deze regels en aan het monitoren van de verbetering van de levensstandaard. Tegelijkertijd moeten collectieve onderhandelingen in de hele EU worden versterkt en bevorderd; (ECP 1 en 30; DE 4.2; onlineplatform).
2. Het opmaken van de balans van de uitvoering van de arbeidstijdenrichtlijn (Richtlijn 2003/88/EG) en andere relevante wetgevingsinstrumenten die een gezond evenwicht tussen werk en privéleven waarborgen, en ervoor zorgen dat deze wetgeving krachtiger gehandhaafd wordt. Daarnaast moet gekeken worden naar nieuwe nationale beleidsmaatregelen op dit terrein; (ECP 2)
3. Het invoeren van nieuwe wetgeving (of het aanscherpen van bestaande wetgeving) die het zogenaamde “slimme werken” reguleert en het stimuleren van bedrijven om “slim werken” te promoten. (ECP 7) De EU moet het recht om offline te zijn waarborgen, meer doen om de digitale kloof op de werkplek aan te pakken en de gevolgen van telewerken voor de gezondheid, de arbeidstijd en de prestaties van bedrijven beoordelen. Er moet worden gezorgd voor eerlijke digitalisering op basis van mensenrechten, betere arbeidsomstandigheden en collectieve onderhandelingen; (discussies)
4. Het waarborgen van een geïntegreerd werkgelegenheidsbeleid op EU-niveau, waarbij een actief arbeidsmarktbeleid centraal blijft staan en het beleid steeds meer wordt gecoördineerd (IT 6.2), terwijl de lidstaten zich richten op de voortzetting van hun hervormingsinspanningen om gunstige voorwaarden te creëren voor het scheppen van hoogwaardige banen; (discussies)
5. Het zetten van stappen om te waarborgen dat als economische vrijheden botsen met sociale rechten, de laatste voorrang krijgen, onder meer door in de Verdragen een protocol inzake sociale vooruitgang op te nemen; (onlineplatform/discussies)
6. Het waarborgen van gendergelijkheid, in overeenstemming met de EU-strategie voor gendergelijkheid 2020-2025. De EU moet gendergelijkheid blijven meten door middel van een gendergelijkheidsindex (met aandacht voor opvattingen, loonkloof, werkgelegenheid, leiderschap enz.), moet de strategie jaarlijks monitoren en moet transparant zijn met

betrekking tot de resultaten; De EU moet de uitwisseling van deskundigheid en beste praktijken stimuleren en zou een mechanisme voor rechtstreekse feedback van burgers kunnen opzetten (bijv. een ombudspersoon) (ECP 28; IT 5.a.1). De loonkloof tussen mannen en vrouwen moet worden aangepakt en er moeten quota voor hogere functies worden ingevoerd. Er moet meer steun komen voor vrouwelijke ondernemers in het bedrijfsleven en vrouwen op STEM-gebieden (discussies).

7. Het bevorderen van de werkgelegenheid voor jongeren, bijvoorbeeld door middel van financiële steun aan bedrijven, maar ook door werkgevers en werknemers extra steun te geven (NL 4) en steun te verlenen aan jonge ondernemers en jonge zelfstandigen, bijvoorbeeld in de vorm van onderwijsinstrumenten en cursussen (discussies);
8. Het bevorderen van de werkgelegenheid voor kansarme groepen (NL 4), met name mensen met een handicap (onlineplatform);

9. Het bevorderen van werkgelegenheid en sociale mobiliteit om een volwaardige kans op zelfontplooiing en zelfbeschikking te bieden (IT 5.a.4 en IT 6.1). Er zou een langetermijnstrategie kunnen worden ontwikkeld om ervoor te zorgen dat iedereen in onze samenleving, met name de jonge generatie, de juiste vaardigheden heeft om een baan te vinden en zijn of haar talenten te ontplooien (discussies). Het is belangrijk om te investeren in menselijke vaardigheden die afgestemd zijn op de veranderende behoeften van de arbeidsmarkt en een leven lang leren te bevorderen, onder meer door middel van uitwisselingsprogramma's in alle levensfasen en het waarborgen van het recht op een leven lang leren en het recht op opleiding (FR 6; DE 4.1) Daartoe moet de samenwerking tussen ondernemingen, vakbonden en aanbieders van beroepsonderwijs, onderwijs en opleiding worden versterkt (discussies).

14. Voorstel: Sterker sociaal beleid¹¹

Doel: We stellen voor ongelijkheid te verminderen, sociale uitsluiting te bestrijden en armoede aan te pakken. We moeten een alomvattende armoedebestrijdingsstrategie opzetten. Deze strategie zou onder meer een versterkte kindergarantie en jongerengarantie kunnen omvatten, alsook invoering van minimumlonen, een gemeenschappelijk EU-kader voor minimuminkomensregelingen en fatsoenlijke sociale huisvesting. We moeten ervoor zorgen dat volledig uitvoering wordt gegeven aan de Europese pijler van sociale rechten, met inbegrip van de betreffende kerndoelen voor 2030, op EU-, nationaal, regionaal en lokaal niveau op het gebied van "sociale bescherming en inclusie", waarbij bevoegdheden en de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid worden geëerbiedigd, en er moet een protocol inzake sociale vooruitgang in de Verdragen worden opgenomen. Dit doel kan worden bereikt door:

Maatregelen:

1. Het versterken van de bevoegdheden van de EU op het gebied van sociaal beleid en het voorstellen van geharmoniseerde wetgeving voor de hele EU om sociaal beleid te bevorderen en gelijke rechten te waarborgen, onder meer op het gebied van gezondheid, waarbij rekening wordt gehouden met de overeengekomen regelgeving en minimumvereisten op het hele grondgebied (ECP 19 en 21). De EU zou het beleid van de lidstaten kunnen ondersteunen en aanvullen door onder meer een gemeenschappelijk kader voor minimuminkomens voor te stellen om ervoor te zorgen dat niemand buiten de boot valt; Deze acties moeten worden uitgevoerd in het kader van de volledige uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten en het bijbehorende actieplan; (discussies)
2. Het eerbiedigen van welzijnsrechten (volksgezondheid, openbaar onderwijs, arbeidsbeleid); (IT 4.a.1)
3. Het bevorderen van onderzoek op het gebied van sociale zaken en gezondheid in de EU volgens prioritaire lijnen die van algemeen belang worden geacht en waarover de

- lidstaten overeenstemming hebben bereikt, en het verstrekken van passende financiering daarvoor. Dit kan gedeeltelijk worden bereikt door de samenwerking tussen verschillende vakgebieden, landen en studiecentra (universiteiten enz.) te versterken; (ECP 20)
4. Het bieden, aan alle personen jonger dan 16 jaar, van toegang tot medische diensten in de hele EU als deze diensten niet beschikbaar zijn in de nationale context; (discussies)
 5. Ervoor zorgen dat de EU, samen met de sociale partners en de nationale regeringen, steun verleent voor gerichte toegang tot fatsoenlijke sociale huisvesting voor burgers, al naargelang hun specifieke behoeften. De financiële inspanningen moeten worden verdeeld tussen particuliere financiers, verhuurders, begunstigden van huisvesting, centrale en lokale overheden van de lidstaten en de Europese Unie. (ECP 25)

15. Voorstel: Demografische transitie¹²

Doel: Wij stellen voor de uitdagingen als gevolg van de demografische transitie, met name lage geboortecijfers en een gestaag vergrijzende bevolking, aan te pakken als cruciaal bestanddeel van de algehele veerkracht van Europa, door ervoor te zorgen dat mensen gedurende hun hele leven ondersteund worden. In dit kader moeten omvattende maatregelen genomen worden die gericht zijn op alle generaties, van kinderen en jongeren tot gezinnen, de bevolking in de werkende leeftijd, ouderen die nog steeds bereid zijn te werken, alsook ouderen die met pensioen zijn of zorg nodig hebben. Dit doel kan worden bereikt door:

Maatregelen:

1. Het garanderen van hoogwaardige, betaalbare en toegankelijke kinderopvang in de hele EU, zodat moeders en vaders met vertrouwen werk en gezinsleven kunnen combineren. Dit kan in voorkomend geval ook mogelijkheden voor kinderopvang op of nabij het werk omvatten. In sommige lidstaten is ook zorg in de nachtelijke uren beschikbaar, wat navolging zou moeten krijgen in andere lidstaten. Deze maatregelen zouden gepaard kunnen gaan met ondersteunende maatregelen, zoals verlaagde btw-tarieven voor uitrusting die nodig is voor kinderen. Het is van essentieel belang armoede en sociale uitsluiting van kinderen te voorkomen; (ECP 22 en 26) De uitbreiding van de kindergarantie, waarbij de toegang van kinderen in nood tot diensten zoals onderwijs en zorg, gezondheidszorg, voeding en huisvesting wordt gewaarborgd, kan een instrument zijn om dit te bereiken (onlineplatform, discussies).
2. Het invoeren van specifieke ondersteuning en bescherming op het werk voor jongeren. Dergelijke maatregelen voor de bevolking in de werkende leeftijd zouden ook moeten bestaan uit het bevorderen van de kennis van moeders en vaders over de terugkeer naar het werk (ECP 22). Het versterken van de jongerengarantie kan een instrument zijn om de toegang van jongeren onder de 30 jaar tot hoogwaardige werkgelegenheid, vervolgonderwijs, leerlingplaatsen of stages te verbeteren; (discussies)
3. Het bevorderen van het recht op vrij verkeer op het gebied van onderwijs binnen de Unie, onder meer door wederzijdse erkenning van diploma's, graden, vaardigheden en kwalificaties; (discussies)
4. Het verbeteren van wetgeving ter ondersteuning van gezinnen in alle lidstaten en het verbeteren van de uitvoering van die wetgeving, bijvoorbeeld inzake ouderschapsverlof, uitkeringen bij geboorte en kinderopvangtoelagen. (ECP 26 & IT 5.a.1) Huisvesting speelt een cruciale rol bij de ondersteuning van gezinnen en moet aan de orde worden gesteld (platform en discussies);
5. Het nemen van maatregelen om ervoor te zorgen dat alle gezinnen in alle lidstaten gelijke gezinsrechten genieten. Deze rechten omvatten onder meer het recht op huwelijk en adoptie; (ECP 27)
6. Het bevorderen van flexibele pensioenleeftijden door rekening te houden met de specifieke

situatie van ouderen. Bij het bepalen van de pensioenleeftijd moet onderscheid worden gemaakt op basis van het beroep, zodat rekening kan worden gehouden met geestelijk of fysiek zwaar werk; (ECP 21 en IT 5.a.1)

7. Het voorkomen van armoede onder ouderen door invoering van minimumpensioenen. Bij dergelijke minimumniveaus moet rekening worden gehouden met de levensstandaard, de armoedegrens en de koopkracht in de betrokken lidstaat; (ECP 21)
8. Het waarborgen van passende sociale en gezondheidszorg voor ouderen. Daarbij is het belangrijk om zowel gemeenschapsgerichte zorg als zorg in tehuizen of instellingen aan te pakken. Bij de maatregelen moet rekening

worden gehouden met zowel zorgontvangers als zorgverleners; (ECP 23)

9. Het waarborgen van de duurzame ontwikkeling en de demografische veerkracht van de achterstandsregio's om ze dynamischer en aantrekkelijker te maken, onder meer via het cohesiebeleid; (onlineplatform, discussies)
10. Het nemen van gecoördineerde maatregelen op Europees niveau voor het verzamelen van naar gender uitgesplitste gegevens en het analyseren van demografische trends, het delen van beste praktijken en kennis, en het ondersteunen van de lidstaten bij het ontwikkelen en uitvoeren van passend beleid, onder meer door de oprichting van een gespecialiseerd EU-orgaan op dit gebied. (onlineplatform en discussies)

16. Voorstel: Begrotings- en belastingbeleid¹³

Doel: Wij stellen voor dat de EU toekomstgerichte investeringen met een sterke sociale en genderdimensie bevordert die gericht zijn op de groene en de digitale transitie, voortbouwend op de voorbeelden van Next Generation EU en het SURE-instrument. De EU moet rekening houden met de sociale en economische gevolgen van de oorlog tegen Oekraïne en het verband tussen de economische governance van de EU en de nieuwe geopolitieke context en zij moet haar eigen begroting versterken met nieuwe eigen middelen. Burgers willen niet dat mensen en kleine en middelgrote ondernemingen worden belast, maar dat belastingontduikers worden aangepakt en grote vervuilers en digitale reuzen worden belast. Daarnaast willen zij dat de EU de lidstaten en lokale overheden helpt om hun eigen financiering rond te krijgen en EU-middelen te benutten. Deze doelstelling moet worden bereikt door:

Maatregelen:

1. Het harmoniseren en coördineren van het belastingbeleid in de EU-lidstaten om belastingontduiking en -ontwijking te voorkomen, een einde maken aan de belastingparadijzen binnen de EU en het aanpakken van offshoring binnen Europa, onder meer door ervoor te zorgen dat besluiten over belastingaangelegenheden in de Raad van de EU met gekwalificeerde meerderheid kunnen worden genomen. Sommige burgerpanels stellen evenwel dat belastingheffing een zaak is van de afzonderlijke landen, die elk hun eigen doelstellingen hebben en ook gekenmerkt worden door hun eigen omstandigheden; (ECP 13 en 31, IT 4.b.3, NL 2.3)
2. Het bevorderen van de samenwerking tussen de EU-lidstaten om ervoor te zorgen dat alle bedrijven in de EU billijke belastingen betalen; het invoeren van een gemeenschappelijke heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting of een minimaal effectief tarief (NL 3)
3. Ervoor zorgen dat bedrijven daar belasting betalen waar ze winst maken; (ECP 13)
4. Ervoor zorgen dat het belastingbeleid de Europese industrie ondersteunt en banenverlies in Europa voorkomt; (ECP 13 en 31)
5. Verder nadenken over gemeenschappelijke leningen op EU-niveau, teneinde gunstigere leningsvoorwaarden te creëren en tegelijkertijd een verantwoord begrotingsbeleid op het niveau van de lidstaten in stand te houden; (LT 9)
6. Het verbeteren van het toezicht op de absorptie en het gebruik van EU-middelen, ook op lokaal en gemeentelijk niveau. (LT 10)

“De EU in de wereld”

17. Voorstel: Afhankelijkheid van de EU van buitenlandse actoren in economisch strategische sectoren verminderen

Doel: Wij stellen voor dat de EU maatregelen neemt om haar autonomie te versterken in belangrijke strategische sectoren zoals landbouwproducten, strategische economische goederen, halfgeleiders, medische producten, innovatieve digitale en milieutechnologieën en energie, door:

Maatregelen:

1. Het stimuleren van activiteiten op het gebied van onderzoek, ontwikkeling en innovatie en samenwerking op dat gebied tussen publieke en private partners;
2. Het voeren van een ambitieuze agenda voor handelsbesprekingen die kan bijdragen tot veerkrachtigere en meer gediversifieerde toeleveringsketens, met name voor grondstoffen, en tegelijk kan zorgen voor een eerlijker verdeling van de voordelen van handel met meer partners, zodat onze blootstelling en afhankelijkheid van een klein aantal potentieel riskante leveranciers wordt beperkt¹⁴;
3. Het vergroten van de veerkracht van de toeleveringsketens van de EU door investeringen in strategische sectoren in de EU te stimuleren, voorraden van kritieke producten en apparaten aan te leggen en de bronnen voor de aanvoer van kritieke grondstoffen te diversifiëren;
4. Verdere investeringen in de voltooiing van de interne markt, door gelijke concurrentievoorwaarden te scheppen om het aantrekkelijker te maken deze goederen in de Europese Unie te produceren en te kopen;
5. Steun om dergelijke producten beschikbaar en betaalbaar te houden voor de Europese consument en de afhankelijkheid van het buitenland te verminderen, bijvoorbeeld met behulp van structuur- en regionaal beleid, belastingvoordelen, subsidies, investeringen in infrastructuur en onderzoek, versterking van het concurrentievermogen van kmo's, alsmede onderwijsprogramma's om gerelateerde kwalificaties en banen in Europa te houden die relevant zijn voor de voorziening in basisbehoeften¹⁵;
6. Een Europees programma ter ondersteuning van kleine lokale producenten in strategische sectoren in alle lidstaten¹⁶, waarbij meer gebruik wordt gemaakt van EU-programma's en -financieringsinstrumenten, zoals InvestEU;
7. Een betere samenwerking tussen de lidstaten om het beheer van de risico's in verband met de toeleveringsketen aan te pakken¹⁷.

18. Voorstel: Afhankelijkheid van de EU van buitenlandse actoren verminderen op het gebied van energie

Doel: Wij stellen voor dat de EU meer autonomie verwerft op het gebied van energieproductie en -voorziening, in de context van de huidige groene transitie, door:

Maatregelen:

1. De vaststelling van een strategie om autonomer te worden wat de energieproductie van de EU betreft. De bestaande Europese energieagentschappen kunnen worden geïntegreerd in één Europees orgaan, dat de ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen coördineert en de uitwisseling van kennis bevordert¹⁸;
2. Actieve steunverlening aan projecten op het gebied van openbaar vervoer en energie-efficiëntie, een pan-Europees hogesnelheidsspoorweg- en goederenvervoersnet, de uitbreiding van schone en hernieuwbare energievoorziening (met name zonne- en windenergie) en alternatieve technologieën (zoals waterstof of energiewinning uit afval), en een cultuuromslag in stedelijke omgevingen van personenauto's naar openbaar vervoer, deling van elektrische auto's en fietsen¹⁹;
3. Met het oog op een rechtvaardige en eerlijke transitie, steunverlening aan met name kwetsbare burgers, die voor de grootste uitdagingen staan bij de overgang naar klimaatneutraliteit en die al te lijden hebben onder stijgende energieprijzen als gevolg van hun energieafhankelijkheid en de recente verdrievoudiging van de energieprijzen;
4. Meer samenwerking rond de beoordeling van het gebruik van kernenergie in de huidige groene transitie naar hernieuwbare energie in Europa, waarbij de collectieve problemen worden onderzocht die kernenergie kan oplossen of creëren, aangezien kernenergie nog steeds door vele lidstaten wordt gebruikt²⁰;
5. Overleg met internationale partners om hen aan te zetten tot het vaststellen van ambitieuzere doelstellingen voor de aanpak van klimaatverandering in verschillende internationale fora, waaronder de G7 en de G20;
6. De koppeling van buitenlandse handel aan klimaatbeleidsmaatregelen (bijvoorbeeld door een investeringspakket voor klimaatvriendelijke technologieën en innovaties op te zetten, met inbegrip van financieringsprogramma's)²¹;
7. Het nastreven van gemeenschappelijke aankopen van ingevoerde energie en duurzame energiepartnerschappen om de Europese afhankelijkheid van ingevoerde energie te verminderen, met name op het gebied van gas en olie, en de ontwikkeling van binnenlandse energiebronnen van de EU.

19. Voorstel: Vaststelling van normen binnen en buiten de EU op het gebied van handels- en investeringsbetrekkingen

Doel: Wij stellen voor dat de EU de ethische dimensie van haar handels- en investeringsbetrekkingen versterkt door:

Maatregelen:

1. Het behoud en de hervorming van onze multilaterale, op regels gebaseerde internationale handelsarchitectuur, en partnerschappen met gelijkgestemde democratieën;
2. De vaststelling van doeltreffende en evenredige EU-wetgeving om ervoor te zorgen dat normen voor fatsoenlijk werk volledig worden toegepast in de wereldwijde waardeketens, met inbegrip van alle productie- en toeleveringsprocessen in de EU, en dat ingevoerde goederen voldoen aan kwalitatieve ethische normen, duurzame-ontwikkelingsnormen en mensenrechtennormen, met inbegrip van werknemers- en vakbondsrechten, door certificering aan te bieden voor producten die aan de eisen van de EU-wetgeving voldoen²², en een proces van dialoog in de hele EU op gang te brengen dat gericht is op voorlichting en educatie over de milieu- en ethische gevolgen van beleidsveranderingen in de internationale handel;
3. Het beperken van de invoer en verkoop van producten uit landen die gedwongen arbeid en kinderarbeid toelaten, het opstellen van een regelmatig bijgewerkte zwarte lijst van bedrijven, en het bevorderen van het consumentenbewustzijn inzake kinderarbeid door middel van het verstrekken van informatie via officiële EU-kanalen²³;
4. Het volgen en handhaven van hoofdstukken over handel en duurzame ontwikkeling in vrijhandelsovereenkomsten van de EU, met inbegrip van de mogelijkheid van een op sancties gebaseerd mechanisme als laatste redmiddel;
5. De hervorming van het stelsel van algemene preferenties (SAP) van de EU door toevoeging van strenge conditionaliteitsbepalingen en doeltreffende processen voor toezicht, rapportage en dialoog, teneinde het effect dat het SAP kan hebben op handel, mensenrechten en ontwikkeling in partnerlanden te verbeteren, waarbij handelspreferenties kunnen worden ingetrokken in het geval van niet-naleving.

20. Voorstel: Vaststelling van normen binnen en buiten de EU op het gebied van het milieubeleid

Doel: Wij stellen voor dat de EU de milieudimensie van haar handelsbetrekkingen versterkt door:

Maatregelen:

1. De harmonisering en versterking van ecolabelling en de invoering van een verplichte ecoscore die moet worden weergegeven op alle producten die door de consument kunnen worden gekocht. De ecoscore moet worden berekend aan de hand van de emissies bij productie en vervoer, alsook eventuele schadelijke inhoud, op basis van een lijst van gevaarlijke producten. De ecoscore moet worden beheerd en gemonitord door een EU-autoriteit²⁴;
2. De vaststelling van strengere milieunormen voor de uitvoer van afval en strengere controles en sancties om illegale uitvoer een halt toe te roepen. De EU moet de lidstaten stimuleren om hun eigen afval te recycleren en te gebruiken voor energieproductie²⁵;
3. Het formuleren van een doelstelling om vervuilende verpakkingen uit te bannen door minder verpakkingen of milieuvriendelijkere verpakkingen te bevorderen²⁶. Het aangaan van partnerschappen met ontwikkelingslanden, het ondersteunen van hun infrastructuur en het sluiten van wederzijds voordelige handelsovereenkomsten die hen helpen bij de transitie naar groene energiebronnen²⁷;
4. Het belonen van landen die strenge duurzaamheidsnormen hanteren door hun verdere toegang tot de EU-markt voor hun duurzame goederen en diensten te bieden, hetzij unilateraal via het stelsel van algemene preferenties SAP+, hetzij bilateraal via het sluiten van handelsovereenkomsten, hetzij multilateraal via initiatieven in de Wereldhandelsorganisatie.

21. Voorstel: Besluitvorming en cohesie binnen de Unie

Doel: Wij stellen voor dat de EU haar vermogen verbetert om snel en doeltreffend besluiten te nemen, in het bijzonder in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB), door met één stem te spreken en op te treden als een echte wereldspeler, die een positieve invloed in de wereld heeft en bij crises het verschil kan maken, met name door:

Maatregelen:

1. Voor onderwerpen waarover nu nog met eenparigheid van stemmen wordt beslist, over te stappen op gekwalificeerde meerderheid, met name op het gebied van het GBVB²⁸;
2. Samenwerking op het gebied van het veiligheids- en defensiebeleid te baseren op het onlangs goedgekeurde strategisch kompas en gebruik te maken van de Europese Vredesfaciliteit²⁹;
3. De rol van de hoge vertegenwoordiger te versterken om ervoor te zorgen dat de EU met één stem spreekt³⁰;
4. Een sterke visie en een gemeenschappelijke strategie uit te werken om de eenheid en de besluitvormingscapaciteit van de EU te verstevigen, als voorbereiding op verdere uitbreidingen van de EU³¹;
5. Een snellere ratificatie van recent gesloten handelsovereenkomsten, zonder dat dit een behoorlijke behandeling en bespreking in de weg staat.

22. Voorstel: Transparantie van de EU en haar betrekkingen met de burgers

Doel: Wij stellen voor dat de EU met name in haar optreden op internationaal niveau – met inbegrip van handelsbesprekingen – haar toegankelijkheid voor de burger verbetert door met betrekking tot haar optreden te voorzien in betere informatie, voorlichting, burgerparticipatie en transparantie, met name door:

Maatregelen:

1. Het versterken van de contacten met burgers en lokale instanties om de transparantie te verbeteren, de burgers beter te bereiken en beter met hen te communiceren en te overleggen over concrete initiatieven op EU- en internationaal niveau³²;
2. Een sterkere participatie van burgers in het internationaal beleid van de EU en evenementen waarbij de burgers rechtstreeks worden betrokken, vergelijkbaar met de Conferentie over de toekomst van Europa, die op nationaal, lokaal en Europees niveau worden georganiseerd³³, en met actieve participatie van het maatschappelijk middenveld³⁴;
3. Het verlenen van volledige steun door alle belanghebbenden aan burgers die ervoor kiezen zich aan te sluiten bij organisaties van het maatschappelijk middenveld, zoals zij hebben gedaan in verband met COVID-19 en Oekraïne;
4. Het toewijzen van een specifiek budget aan de ontwikkeling van onderwijsprogramma's over de werking van de EU en haar waarden, die zij kan aanbieden aan de lidstaten die dat wensen, zodat deze programma's kunnen worden opgenomen in hun leerplannen (basis- en middelbare scholen en universiteiten). Daarnaast kan een specifieke cursus over de EU en de werking ervan worden aangeboden aan studenten die in een ander Europees land willen studeren via het Erasmus-programma. Studenten die ervoor kiezen deze cursus te volgen, krijgen voorrang bij de toewijzing van deze Erasmusprogramma's;
5. Het verbeteren van haar mediastrategie door de zichtbaarheid van de EU op sociale media te vergroten en EU-inhoud actief te promoten, en het stimuleren van innovatie door toegankelijke Europese sociale media te bevorderen³⁵.

23. Voorstel: De EU als sterke wereldspeler op het gebied van vrede en veiligheid

Doel: Wij stellen voor dat de EU blijft optreden om dialoog te bevorderen en om vrede en een op regels gebaseerde internationale orde te waarborgen³⁶, door het multilateralisme te versterken en voort te bouwen op reeds lang bestaande vredesinitiatieven van de EU die hebben bijgedragen tot de toekenning van de Nobelprijs in 2012, en tegelijk de gemeenschappelijke veiligheid te versterken door³⁷:

Maatregelen:

1. Haar gezamenlijke strijdkrachten, die zullen worden gebruikt voor zelfverdediging en als preventie tegen agressieve militaire acties van welke aard dan ook, met de capaciteit om steun te verlenen in tijden van crises, met inbegrip van natuurrampen. Buiten de Europese grenzen kunnen deze strijdkrachten in uitzonderlijke omstandigheden en bij voorkeur op grond van een wettelijk mandaat van de VN-Veilighedsraad, en dus in overeenstemming met het internationaal recht worden ingezet³⁸, zonder te concurreren met de NAVO of de

activiteiten van de NAVO te dupliceren, en met inachtneming van de uiteenlopende nationale verhoudingen met de NAVO. Er moet een beoordeling worden verricht van de verhouding van de EU ten opzichte van de NAVO in het kader van het debat over de strategische autonomie van de EU;

2. Het voortouw te nemen bij de opbouw van de veiligheidsorde in de wereld na de oorlog in Oekraïne, voortbouwend op het recent goedgekeurde strategisch kompas van de EU;
3. Het beschermen van haar strategisch onderzoek en haar capaciteit in prioritaire sectoren zoals de ruimtevaartsector,

cyberveiligheid, de medische sector en het milieu³⁹;

4. Het versterken van de operationele capaciteiten die nodig zijn om de doeltreffendheid te waarborgen van de clause inzake wederzijdse bijstand van artikel 42, lid 7, van het Verdrag betreffende de Europese Unie, op grond waarvan de EU adequate bescherming biedt aan elke lidstaat die door een derde land wordt aangevallen;
5. Na te denken over de wijze waarop desinformatie en propaganda op objectieve en feitelijke wijze kunnen worden bestreden.

24. Voorstel: De EU als sterke wereldspeler wat het opbouwen van betrekkingen betreft

Doel: Wij stellen voor dat de EU in haar betrekkingen met derde landen:

Maatregelen:

1. Meer gebruikmaakt van haar collectieve politieke en economische gewicht, met één stem spreekt en eensgezind optreedt, zonder dat afzonderlijke lidstaten de Unie verdelen door ongepaste bilaterale acties⁴⁰;
2. Zorgt voor versterking van haar vermogen om sancties op te leggen aan staten, regeringen, entiteiten, groepen, organisaties of personen die zich niet houden aan haar fundamentele beginselen, overeenkomsten en wetgeving, en ervoor zorgt dat reeds bestaande sancties snel worden uitgevoerd en gehandhaafd. Sancties tegen derde landen moeten in verhouding staan tot de actie die tot die maatregelen heeft geleid, doeltreffend zijn en tijdig worden toegepast⁴¹;
3. Duurzame en op regels gebaseerde handel bevordert en tegelijk nieuwe handels- en investeringsmogelijkheden voor Europese ondernemingen creëert. Bilaterale handels- en investeringsovereenkomsten zijn van essentieel belang om het Europese concurrentievermogen te bevorderen, maar er zijn ook normen en regels nodig om een gelijk speelveld te garanderen. De EU moet een actieve en betrouwbare partner blijven door handelsovereenkomsten die ook strenge duurzaamheidsnormen bevatten via onderhandelingen te bespreken, te sluiten en uit te voeren;
4. Belangrijke internationale samenwerkingsovereenkomsten sluit namens de EU en niet namens afzonderlijke landen⁴²;
5. Het handels- en investeringsbeleid van de EU hervormt en een nieuwe impuls geeft aan het multilateralisme in de wereld, met de volgende doelstellingen: het scheppen van fatsoenlijke banen en de bescherming van de fundamentele mensenrechten, met inbegrip van werknemers- en vakbondsrechten; het behoud van het milieu en de biodiversiteit en de naleving van de Overeenkomst van Parijs inzake klimaatverandering; het waarborgen van hoogwaardige openbare diensten; en de versterking van de industriële basis van Europa. De EU moet bijdragen tot een heropleving van het wereldwijde multilateralisme, door middel van een grondige hervorming op basis van democratie en vrede, solidariteit en eerbiediging van de mensenrechten, sociale

- rechten en milieurechten, en een versterkte rol voor de IAO;
6. In samenwerkings- en investeringsovereenkomsten met derde landen de bestrijding van mensenhandel en illegale immigratie opneemt, alsmede samenwerking in het kader van terechte gevallen van terugkeer;
 7. Partnerschappen aangaat met ontwikkelingslanden, hun infrastructuur ondersteunt en wederzijds voordelige handelsovereenkomsten sluit die hen helpen bij de transitie naar groene energiebronnen⁴³;
 8. Een doeltreffender en meer verenigd beleid ontwikkelt ten aanzien van autocratische en hybride regimes, en partnerschappen tot stand brengt met maatschappelijke organisaties in deze landen;
 9. De middelen voor verkiezingswaarnemingsmissies van de EU verhoogt;
 10. Een geloofwaardig toetredingsperspectief biedt voor kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten om vrede en stabiliteit in Europa te bevorderen en miljoenen Europeanen welvaart te bieden⁴⁴.

OPMERKING: Verscheidene leden van de werkgroep waren van mening dat met name de voorstellen 2 en 5 voor andere werkgroepen bedoeld zijn. Sommige leden wensten de aandacht te vestigen op andere alternatieven voor besluitvorming met eenparigheid van stemmen in de Raad, naast besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, zoals variabele geometrie, opt-outs en nauwere samenwerking. Er bestond een verschil van mening over de vraag of voor de toetreding van nieuwe lidstaten instemming van alle huidige lidstaten met eenparigheid van stemmen moet blijven gelden. Twee leden wezen op het vooruitzicht van Ierse eenmaking in het geval dat Noord-Ierland ervoor zou stemmen om zich aan te sluiten bij Ierland.

“Waarden en rechten, rechtsstaat, veiligheid”

25. Voorstel: Rechtsstaat, democratische waarden en Europese identiteit⁴⁵

Doel: De rechtsstaat in alle lidstaten systematisch handhaven, met name door:

Maatregelen:

1. Ervoor te zorgen dat de waarden en beginselen die in de EU-Verdragen en in het EU-Handvest van de grondrechten verankerd zijn, gelden als niet-onderhandelbare, onomkeerbare en noodzakelijke voorwaarden voor lidmaatschap van en toetreding tot de EU. De waarden van de EU moeten in alle lidstaten volledig worden gehandhaafd, zodat deze waarden via diplomatie en dialoog als internationale normen kunnen worden uitgedragen en kunnen dienen als voorbeeld dat navolging verdient. De uitbreiding van de EU mag het EU-acquis met betrekking tot fundamentele waarden en burgerrechten niet ondermijnen⁴⁶;
2. Europese waarden concreet te maken voor de EU-burgers, in het bijzonder door middel van meer interactieve en directe betrokkenheid. Daartoe moet het Europees burgerschap worden versterkt, bijvoorbeeld door middel van een statuut voor Europees burgerschap dat specifiek op de burger toegesneden rechten en vrijheden biedt, en een statuut voor Europese grensoverschrijdende verenigingen en non-profitorganisaties. De Europese waarden moeten ook worden bevorderd door middel van een “instappakket” met educatieve elementen en informatiemateriaal voor burgers. Tot slot moet de EU verder investeren in de ontwikkeling van een Europese publieke ruimte met audiovisuele en online mediakanalen, moeten de bestaande EU-mediahubs worden verbeterd en moeten de meer dan 500 plaatselijke Europese liaisonbureaus verder worden ondersteund⁴⁷;
3. Ervoor te zorgen dat het Handvest van de grondrechten van de EU universeel toepasbaar en afdwingbaar wordt gemaakt. Daarnaast moeten jaarlijkse conferenties over de rechtsstaat worden georganiseerd (naar aanleiding van het verslag van de Commissie over de rechtsstaat), met delegaties uit alle lidstaten en deelname van willekeurig geselecteerde en diverse burgers, ambtenaren, parlementsleden, lokale autoriteiten, sociale partners en het maatschappelijk middenveld. Ook moeten organisaties, onder meer uit het maatschappelijk middenveld, die de rechtsstaat ter plaatse bevorderen verder worden ondersteund⁴⁸;
4. Het toepassingsgebied van de “conditionaliteitsverordening” en andere rechtsstaatinstrumenten daadwerkelijk toe te passen en te evalueren, en mogelijke uitbreidingen tot nieuwe gebieden te overwegen, ongeacht de gevolgen voor de EU-begroting. Alle noodzakelijke juridische instrumenten, met inbegrip van Verdragswijzigingen, moeten worden overwogen om schendingen van de rechtsstaat te bestraffen⁴⁹;
5. Onderwijs- en mediaprogramma’s te bevorderen waarbij de waarden van de EU onderdeel uitmaken van het integratieproces van migranten en contacten tussen migranten en EU-burgers worden aangemoedigd, zodat zij zich met succes in de EU-samenlevingen kunnen integreren en de EU-burgers zich bewust worden van kwesties die verband houden met migratie⁵⁰.

26. Voorstel: Gegevensbescherming⁵¹

Doel: Een meer beschermend en op de burger gericht gegevensverwerkingsbeleid waarborgen, met name door:

Maatregelen:

1. De bestaande wetgeving inzake gegevensbescherming volledig uit te voeren en opnieuw te bekijken om na te gaan of er eventueel sterkere mechanismen voor handhaving moeten komen voor entiteiten die persoonsgegevens verwerken, waarvoor momenteel de onafhankelijke nationale gegevensbeschermingsautoriteiten verantwoordelijk zijn, met eerbiediging van het subsidiariteitsbeginsel. Aan dergelijke entiteiten moeten strengere sancties worden opgelegd dan het geval is in de uitvoering van de huidige verordening, in verhouding tot hun jaaromzet (tot 4 %), mogelijk door hun activiteiten te verbieden, en zij moeten jaarlijks aan een onafhankelijke audit worden onderworpen^{52 53};
2. Een betere uitvoering te geven aan het beginsel van privacy door ontwerp en privacy door standaardinstellingen, bijvoorbeeld door een evaluatie en de invoering van gemakkelijk te begrijpen, beknopte en gebruiksvriendelijke geharmoniseerde formulieren voor toestemming voor gegevensverwerking, waarin duidelijk wordt aangegeven wat noodzakelijk is en wat niet. Gebruikers moeten hun toestemming voor gegevensverwerking op een gemakkelijke, snelle en permanente manier kunnen geven of intrekken^{54 55};
3. Een evaluatie en de invoering van duidelijkere en beter beschermende regels over de verwerking van gegevens van minderjarigen, eventueel in de Verordening algemene gegevensbescherming van de EU, onder meer door de invoering van een speciale categorie voor gevoelige gegevens van minderjarigen en de harmonisatie van de leeftijdsgrens voor toestemming in de lidstaten van de EU. Hoewel het grootste deel van de uitvoering van privacyregels en bewustmaking tot de bevoegdheid van de lidstaten moet blijven behoren, onder meer door hogere investeringen en de beschikbaarstelling van extra middelen op nationaal niveau, moet de EU ook een grotere rol krijgen, bijvoorbeeld door EU-bevoegdheden te creëren inzake burgerschapsvorming met betrekking tot gegevensbescherming⁵⁶;
4. De criteria voor aanwijzing van de Europese en nationale gegevensbeschermingsautoriteiten beter te handhaven, in termen van kwalificaties en geschiktheid, om de hoogste mate van onafhankelijkheid van hun leden te garanderen^{57 58}.

27. Voorstel: Media, nepnieuws, desinformatie, factchecking, cyberbeveiliging⁵⁹

Doel: Desinformatie aanpakken door de onafhankelijkheid en pluriformiteit van de media en mediageletterdheid verder te bevorderen, met name door:

Maatregelen:

1. De vaststelling van wetgeving waarmee bedreigingen van de onafhankelijkheid van de media aangepakt worden aan de hand van EU-brede minimumnormen, met inbegrip van een herziening van het mediabedrijfsmodel om de integriteit en onafhankelijkheid van de mediamarkt van de EU te waarborgen⁶⁰;
2. De strikte handhaving van de mededingingsregels in de EU-mediasector om grote mediamonopolies te voorkomen en mediapluriformiteit en onafhankelijkheid van ongepaste politieke, commerciële en/of buitenlandse beïnvloeding te waarborgen. Ook moet kwaliteitsjournalistiek, met beproefde hoge ethische en zelfreguleringsnormen, worden bevorderd⁶¹;
3. De oprichting van een EU-orgaan dat belast wordt met het aanpakken en bestrijden van gerichte desinformatie en inmenging, vergroting van het situationeel bewustzijn en versterking van factcheckingorganisaties en onafhankelijke media. "Hotlines" en websites, zoals Europe Direct, waar zowel burgers als nationale media op feiten gecontroleerde informatie over Europese politiek en beleid kunnen opvragen en ontvangen, moeten ook verder worden gesteund en actiever worden gepromoot^{62 63};
4. De bevordering van mediageletterdheid en bewustmaking van burgers inzake desinformatie en de onopzettelijke verspreiding van nepnieuws, onder meer door verplichte vakken op school. De lidstaten moeten ook worden aangemoedigd om hiervoor voldoende personele en financiële middelen beschikbaar te stellen⁶⁴;
5. Voort te bouwen op bestaande initiatieven, zoals de praktijkcode betreffende desinformatie en het Europees Waarnemingscentrum voor digitale media (EDMO), om onlineplatforms te verplichten duidelijke verklaringen af te geven over de algoritmen die zij gebruiken (waarbij gebruikers zelf kunnen beslissen of zij ermee instemmen om eraan te worden onderworpen) en de desinformatierisico's waaraan gebruikers worden blootgesteld, zonder afbreuk te doen aan het recht op vrije meningsuiting en het recht op privacy^{65 66}.

28. Voorstel: Media, nepnieuws, desinformatie, factchecking, cyberbeveiliging (bis)

Doel: Een grotere rol voor de EU bij de aanpak van cyberdreigingen, met name door:

Maatregelen:

1. Versterking van het Agentschap van de Europese Unie voor cyberbeveiliging (Enisa) om personen, organisaties en instellingen verder te beschermen tegen inbreuken op de cyberbeveiliging en het gebruik van kunstmatige intelligentie voor criminele doeleinden. Daarbij moeten zowel de privacy van gegevens als de bescherming van persoonsgegevens gewaarborgd zijn^{67 68};
2. Verbetering van de coördinatie van de nationale cyberbeveiligingsautoriteiten en extra inspanningen die ervoor zorgen dat de regels op EU-niveau goed worden uitgevoerd op nationaal niveau^{69 70}.

29. Voorstel: Discriminatiebestrijding, gelijkheid en levenskwaliteit⁷¹

Doel: Maatregelen nemen om de levensomstandigheden in de hele EU te harmoniseren en de sociaal-economische levenskwaliteit van de EU-burgers te verbeteren, met name door:

Maatregelen:

1. In overleg met deskundigen en de sociale partners transparante indicatoren voor de levenskwaliteit te ontwikkelen, met inbegrip van economische en sociale criteria en criteria voor de rechtsstaat, teneinde een duidelijk en realistisch tijdschema op te stellen voor de verhoging van de sociale normen en de totstandbrenging van een gemeenschappelijke sociaal-economische structuur in de EU, onder meer door de uitvoering van de Europese pijler van sociale rechten. Deze moeten worden geïntegreerd in het kader voor economische governance en het proces van het Europees Semester^{72 73};
2. Verhoging en stimulering van de rechtstreekse overheidsinvesteringen in onderwijs, gezondheid, huisvesting, fysieke infrastructuur en zorg voor ouderen en personen met een handicap. Ook moeten aanvullende investeringen worden gedaan die gericht zijn op het waarborgen van een passend evenwicht tussen werk en privéleven voor burgers. Dergelijke investeringen moeten op volledig transparante wijze worden gedaan, zodat het hele proces kan worden gevolgd⁷⁴;
3. Het stimuleren van het belasten van grote ondernemingen, bestrijding van de toegang tot belastingparadijzen en opheffing van het bestaan daarvan in de EU, met het oog op meer overheidsinvesteringen op prioritaire gebieden zoals onderwijs (beurzen, Erasmus) en onderzoek. De strijd tegen belastingontduiking in de hele EU moet ook een manier zijn om fondsen te werven voor door de overheid gefinancierde initiatieven^{75 76};
4. De vaststelling van EU-brede criteria voor de bestrijding van discriminatie op de arbeidsmarkt en het stimuleren van het in dienst nemen door particuliere ondernemingen van mensen die doorgaans het meest worden gediscrimineerd (zoals jongeren, ouderen, vrouwen, minderheden), onder meer door middel van subsidies en, als tweede stap, tijdelijke quota. Sociale partners moeten nauw bij dit proces worden

betrokken. Ook moet discriminatie buiten de arbeidsmarkt bij wet worden tegengegaan, en moet gelijkheid worden bevorderd⁷⁷;

5. De oprichting en bevordering van betaalbare kleuterscholen te waarborgen, zowel in de openbare als in de particuliere sector, evenals gratis kinderopvang voor wie dat nodig heeft⁷⁸.

30. Voorstel: Dierenrechten, landbouw⁷⁹

Doel: Krachtige maatregelen nemen om een meer ecologische en klimaatgerichte landbouw te bevorderen en te waarborgen, met name door:

Maatregelen:

1. De vaststelling van gedetailleerde, meetbare en aan termijnen gebonden minimumcriteria voor de bescherming van landbouwhuisdieren, met als doel te zorgen voor hogere normen voor het welzijn van dieren, in overeenstemming met de invoering van duurzaamheidsdoelstellingen en op basis van een geïntegreerde benadering van het voedselsysteem^{80 81};
2. De invoering van geldboetes voor negatieve externe effecten van landbouwactiviteiten (bv. broeikasgasemissies, gebruik van pesticiden, overmatig watergebruik, langeafstandsvervoer enz.) op basis van hun milieueffecten. In de EU ingevoerde landbouwproducten moeten ook op die basis worden getoetst, onder meer via douanerechten, als een manier om een eventueel concurrentievoordeel als gevolg van lagere milieunormen op te heffen⁸²;
3. Het afbouwen van subsidies voor massaproductie in de landbouw waar die niet bijdraagt tot een duurzame transitie, en de heroriëntering van die middelen ter ondersteuning van een ecologisch duurzame landbouw, waarbij betaalbare voedingsmiddelen worden gewaarborgd^{83 84}.

“Digitale transformatie”

Europa moet een wereldleider en internationale normbepaler worden in de digitale transformatie en een Europese weg uittekenen om een ethische, mensgerichte, transparante en veilige digitale samenleving tot stand te brengen. Europa moet kiezen voor een ambitieuze aanpak en ten volle gebruikmaken van de kansen die de digitalisering biedt, maar moet tegelijkertijd de risico's en uitdagingen die de digitalisering met zich meebrengt, beheersen. De digitalisering raakt alle aspecten van onze samenleving en er moet dan ook systematisch rekening mee worden gehouden. In dit verband werd verwezen naar de Europese verklaring over digitale rechten en beginselen voor het digitale decennium en werd gesuggereerd een eventueel toekomstig handvest van digitale rechten te overwegen.

De Russische agressie in Oekraïne heeft veel van de in de voorstellen opgenomen punten, zoals de behoefte aan digitale soevereiniteit, meer aandacht voor cyberdefensie en bescherming tegen desinformatie, nog versterkt. Ook is duidelijk geworden dat conflicten tegenwoordig gevolgen hebben op digitaal gebied en nieuwe problemen doen rijzen, zoals de langetermijngevolgen van het in beslag nemen van persoonsgegevens en het onrechtmatige gebruik van die gegevens in de toekomst.

31. Voorstel: toegang tot digitale infrastructuur⁸⁵

Doel: gelijke internettoegang is een grondrecht van elke Europese burger; we stellen voor dat iedereen in Europa in de praktijk toegang moet hebben tot het internet en digitale diensten, en dat de soevereiniteit van de digitale infrastructuur van de EU moet worden versterkt.

Maatregelen:

1. Investeren in kwalitatief hoogwaardige en innovatieve Europese digitale infrastructuur (inclusief in Europa ontwikkelde 5G en 6G) (ECP1 aanbevelingen 40 en 47, NCP Nederland 1);
2. Snelle, betaalbare, veilige en stabiele toegang tot het internet waarborgen in de hele EU, inclusief roaming, met prioritaire aandacht voor toegang tot het internet in “witte zones/dode zones”, plattelandsgebieden, afgelegen en perifere gebieden, om iets te doen aan de digitale kloof tussen en binnen de lidstaten en ervoor te zorgen dat niemand uit de boot valt (ECP1 aanbevelingen 17 en 47, NCP Nederland 1);
3. De uitrol van digitale en elektrische infrastructuur bevorderen in openbare en particuliere ruimten om het gebruik van elektrische en autonome voertuigen mogelijk te maken (debat werkgroep)⁸⁶;
4. Maatregelen nemen om eerlijke en open concurrentie te verzekeren en monopolies, afhankelijkheid van één aanbieder, gegevensconcentratie en afhankelijkheid van derde landen met betrekking tot infrastructuur en diensten te voorkomen, en markten verbeteren vanuit het perspectief van consumenten (ECP1 aanbeveling 17);
5. Prioriteit geven aan kinderen en gezinnen, ouderen alsook kwetsbare groepen, bij de toegang tot internet en hardware, met name wat betreft toegang tot onderwijs, openbare diensten en gezondheidszorg (ECP1 aanbeveling 17, debat werkgroep);
6. Digitale toegang tot en toegankelijkheid van essentiële openbare en particuliere diensten voor burgers en bedrijven verbeteren, bijvoorbeeld wat administratieve procedures betreft, en inclusieve toegang tot deze diensten en ondersteuning door middel van bijvoorbeeld helpdesks waarborgen (debat werkgroep, meertalig digitaal platform);
7. Harmoniseren van hoogwaardige digitale normen en verbeteren van beveiligde mobiliteit

van data om de grensoverschrijdende interoperabiliteit te vergroten (debat werkgroep, meertalig digitaal platform);

8. Rekening houden met de milieueffecten van digitale infrastructuur en digitalisering,

teneinde de digitale transformatie duurzaam te maken en te streven naar een groene digitale samenleving (debat werkgroep, meertalig digitaal platform).

32. Voorstel: digitale geletterdheid en vaardigheden om burgers te empoweren⁸⁷

Doel: we stellen voor dat de EU waarborgt dat alle Europese burgers de voordelen van de digitalisering kunnen plukken, door hun de noodzakelijke digitale vaardigheden en kansen te geven.

Maatregelen:

1. Toegang waarborgen tot formele en niet-formele opleidingen en onderwijs inzake digitale geletterdheid en digitale vaardigheden, onder meer in de leerplannen, in alle levensfasen door voort te bouwen op bestaande initiatieven op Europees niveau, met bijzondere aandacht voor de inclusie van kwetsbare groepen en ouderen, het verbeteren van de digitale vaardigheden van kinderen op een wijze die strookt met hun gezonde ontwikkeling, en het aanpakken van digitale ongelijkheden, met inbegrip van de digitale genderkloof (ECP1 aanbeveling 8, NCP Italië 5.2, debat werkgroep);
2. Een gezond gebruik van het internet verzekeren door de lidstaten aan te sporen opleidingen in digitale vaardigheden voor alle leeftijdsgroepen te organiseren met standaardprogramma's en curricula die op Europees niveau worden vastgesteld, bijv. met betrekking tot de risico's en mogelijkheden van het internet, onlinerechten van gebruikers en netiquette (ECP1 aanbeveling 47, debat werkgroep);
3. Alle nodige maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat ouderen door de digitalisering van de samenleving niet worden uitgesloten en dat technologie voor hen toegankelijk is door programma's en initiatieven te bevorderen, bijv. in de vorm van cursussen die op hun behoeften zijn afgestemd. Tegelijkertijd moet ervoor worden gezorgd dat essentiële diensten ook persoonlijk en via niet-digitale middelen toegankelijk zijn (ECP1 aanbevelingen 34 en 47);
4. Op scholen een EU-certificering invoeren voor digitale vaardigheden die jongeren voorbereiden op de arbeidsmarkt van de toekomst (ECP1 aanbeveling 8);
5. Op EU-niveau gecoördineerde opleidingsinitiatieven organiseren om werknemers om te scholen en bij te scholen zodat zij concurrerend blijven op de arbeidsmarkt, met name rekening houdend met de competenties en vaardigheden die nodig zijn in kleine en middelgrote ondernemingen en om digitale experts op te leiden (ECP1 aanbeveling 8, debat werkgroep);
6. De bekendheid vergroten van bestaande digitale platforms die mensen in contact brengen met werkgevers en hen helpen bij het vinden van een baan in de EU, zoals Eures (ECP1 aanbeveling 8);
7. Investerings- en inspanningen opvoeren om de digitalisering van het onderwijs, met inbegrip van het hoger onderwijs, te bevorderen (debat werkgroep/meertalig digitaal platform).

33. Voorstel: een veilige en betrouwbare digitale samenleving – cyberbeveiliging en desinformatie⁸⁸

Doel: we stellen voor dat de EU met het oog op een veilige, veerkrachtige en betrouwbare digitale samenleving een snelle en doeltreffende toepassing van de bestaande wetgeving verzekert en meer bevoegdheden krijgt om de cyberbeveiliging te verbeteren, illegale inhoud en cybercriminaliteit te bestrijden, cyberdreigingen van niet-overheidsactoren en autoritaire staten tegen te gaan en ervan te herstellen, en desinformatie aan te pakken.

Maatregelen:

1. De financiële en personele middelen van Europol en het Europees Centrum voor de bestrijding van cybercriminaliteit versterken, waardoor cybercriminaliteit proactiever kan worden bestreden en gezamenlijke Europese cyberdefensiecapaciteiten tegen grootschalige aanvallen kunnen worden ontwikkeld, ook door middel van betere samenwerking (ECP1 aanbeveling 39, NCP Litouwen 2.6, NCP Nederland 1, debat werkgroep);
2. De nodige maatregelen nemen om voorbereid te zijn op en snel te herstellen van grootschalige aanvallen en black-outs, bijvoorbeeld door te zorgen voor veerkrachtige infrastructuur en alternatieve communicatiekanalen (debat werkgroep);
3. Zorgen voor soortgelijke sancties en snelle en doeltreffende handhaving in de lidstaten in geval van cybercriminaliteit door betere coördinatie van lokale, regionale en nationale cyberbeveiligingscentra en -autoriteiten (ECP1 aanbeveling 39);
4. Digitale geletterdheid en kritisch denken bevorderen als een manier om desinformatie, onlinedreigingen en haatzaaiende uitlatingen alsook misleidende interfaceontwerpen en preferentiële prijzen tegen te gaan (debat werkgroep);
5. Desinformatie bestrijden via wetgeving en richtsnoeren die onlineplatforms en socialemediabedrijven verplichten om kwetsbaarheden voor desinformatie aan te pakken en transparantiemaatregelen ten uitvoer te leggen, bijv. op AI gebaseerde algoritmen toe te passen die de betrouwbaarheid van informatie op sociale en nieuwe media kunnen benadrukken door de gebruiker in kennis te stellen van de bronnen van op waarheid gecontroleerde informatie. Bij het gebruik van algoritmen moeten mensen de uiteindelijke controle over de besluitvormingsprocessen behouden (ECP1 aanbeveling 46, debat werkgroep);
6. Digitale platforms ondersteunen die zorgen voor pluralisme in de media, en middelen en initiatieven aanreiken om de betrouwbaarheid en onpartijdigheid van informatie uit traditionele media (bijv. televisie, gedrukte pers, radio) en andere media te beoordelen met volledige inachtneming van de mediavrijheid en burgers informatie te verstrekken over de kwaliteit van het nieuws (ECP1 aanbeveling 46).

34. Voorstel: een veilige en betrouwbare digitale samenleving – gegevensbescherming⁸⁹

Doel: we pleiten voor een grotere datasoevereiniteit van individuele personen, een beter bewustzijn en efficiëntere uitvoering en handhaving van de bestaande gegevensbeschermingsregels (AVG) om de persoonlijke controle op eigen gegevens te verbeteren en misbruik van gegevens te beperken.

Maatregelen:

1. De regels inzake gegevensbescherming (AVG) beter uitleggen, de transparantie vergroten en de communicatie verbeteren door richtsnoeren op te stellen voor teksten in verband met geïnformeerde toestemming in eenvoudige, duidelijke en voor iedereen begrijpelijke taal, met inbegrip van meer visuele manieren om toestemming te verlenen voor het gebruik van gegevens, vergezeld van een informatiecampagne, en ervoor zorgen dat degenen die gegevens verwerken en advies geven aan wie hulp nodig heeft, over de nodige vaardigheden beschikken (ECP1 aanbevelingen 42 en 45, NCP Nederland 2);
2. Ervoor zorgen dat het bestaande verbod op standaardtoestemming voor hergebruik of doorverkoop van gegevens wordt toegepast (ECP1 aanbeveling 42);
3. Ervoor zorgen dat aan verzoeken van gebruikers om permanente verwijdering van gegevens binnen een specifiek tijdsbestek gevolg wordt gegeven (ECP1 aanbeveling 42);
4. Heldere en zo beknopt mogelijke informatie verstrekken aan gebruikers over hoe en door wie de gegevens zullen worden gebruikt (ECP1 aanbeveling 42);
5. De naleving van de Europese gegevensbeschermingsregels door niet-Europese ondernemingen waarborgen (ECP1 aanbevelingen 42 en 43);
6. Een certificeringssysteem op EU-niveau bevorderen dat de naleving van de AVG op een toegankelijke, duidelijke en eenvoudige manier weerspiegelt en zichtbaar is op websites en platforms, waarbij certificaten worden afgegeven door een onafhankelijke certificeringsinstantie op Europees niveau. Dit systeem mag niet leiden tot onevenredige lasten voor kleine en middelgrote ondernemingen (ECP1 aanbeveling 44, debat werkgroep);
7. Ervoor zorgen dat burgers efficiënt en snel worden geholpen wanneer zij problemen ondervinden met opt-outs of intrekking van toestemming. Daartoe moet bedreigend gedrag beter worden gedefinieerd en moeten op Europees niveau richtsnoeren en mechanismen worden ontwikkeld voor opt-out en intrekking van gegevens en voor het identificeren en bestraffen van fraudeurs (ECP1 aanbeveling 43, debat werkgroep);
8. Voorzien in sancties, met inbegrip van boetes die in verhouding staan tot het zakencijfer van ondernemingen en beperkingen van de activiteiten van ondernemingen, zoals het opleggen van een tijdelijk of definitief verbod op ongewenste gegevensverwerking, en de handhaving door de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming en de nationale instanties ondersteunen (ECP1 aanbevelingen 42, 43, debat werkgroep).

35. Voorstel: digitale innovatie om de sociale en duurzame economie te versterken⁹⁰

Doel: we stellen voor dat de EU digitaliseringsmaatregelen bevordert die de economie en de eengemaakte markt op een eerlijke en duurzame wijze versterken, het Europese concurrentievermogen op het gebied van technologie en innovatie vergroten, de digitale eengemaakte markt voor bedrijven van elke omvang versterken en van Europa een wereldleider maken op het gebied van digitale transformatie en mensgerichte digitalisering.

Maatregelen:

1. Wetgeving voor de regulering van (mensgericht) "slim werken" invoeren of versterken, rekening houdend met de gevolgen voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid van werknemers, bijv. door de invoering van het recht om offline te zijn. Een mensgerichte benadering moet het beginsel omvatten dat de mens de uiteindelijke controle behoudt (ECP1 aanbeveling 7, debat werkgroep)⁹¹;
2. EU-wetgeving vaststellen die bedrijven aanspoort om maatschappelijk verantwoord te handelen en kwalitatief hoogwaardige banen van het type "slim werken" in Europa te houden en de outsourcing van dergelijke banen naar lagelonenlanden te vermijden. De stimulansen kunnen financieel en/of reputationeel zijn en moeten rekening houden met internationaal erkende ecologische, sociale en governancecriteria (ESG). Hiertoe moet de EU een werkgroep oprichten met deskundigen die alle belanghebbenden vertegenwoordigen, om dergelijke wetgeving te onderzoeken en te versterken (ECP1 aanbeveling 7);
3. Zorgen voor menselijk toezicht op besluitvormingsprocessen op de werkplek waarbij artificiële intelligentie betrokken is en transparantie van gebruikte algoritmen; rekening houden met negatieve gevolgen van onbegrensde digitale surveillance op de werkplek; werknemers informeren en raadplegen voorafgaand aan de invoering van digitale technologieën die van invloed zijn op de arbeidsomstandigheden; waarborgen dat nieuwe vormen van werk, zoals platformwerk, de rechten van werknemers eerbiedigen en passende arbeidsomstandigheden bieden (debat werkgroep);
4. Initiatieven nemen ter ondersteuning van telewerken, zoals kantoorruimten met toegang tot een betrouwbare, snelle internetverbinding en digitale opleidingen, en het ter beschikking stellen van middelen voor ergonomische apparatuur voor huiskantoren (ECP1 aanbeveling 17, debat werkgroep);
5. Een publiek toegankelijk digitaal scorebord invoeren, met een rankingsysteem dat het huidige niveau van digitalisering van ondernemingen in de EU aangeeft en vergelijkt (NCP Duitsland);
6. Om tot een sterke en concurrerende digitale economie te komen en de voordelen van de digitale transformatie gelijkmatig over Europa te verdelen, de nadruk leggen op technologie en innovatie als aanjagers van groei, door transformatief onderzoek van wereldklasse mogelijk te maken en ruimte te scheppen voor innovatieve ecosystemen in alle regio's door het bedrijfsklimaat voor kmo's en start-ups en de eerlijke toegang tot financiering te verbeteren, en juridische en andere belemmeringen voor grensoverschrijdende activiteiten weg te nemen (NCP Italië 1.3, debat werkgroep, meertalig digitaal platform);
7. Een data-infrastructuur opbouwen die gebaseerd is op Europese waarden, het "digitaal eerst"-beginsel en het eenmaligheidsbeginsel toepassen en digitale en veilige toegang tot gegevens voor innovatie en bedrijven faciliteren; de digitalisering van openbare diensten aanmoedigen (debat werkgroep, meertalig digitaal platform);
8. Het potentieel van betrouwbaar en verantwoord gebruik van artificiële intelligentie ten volle benutten, het potentieel van blockchaintechnologie en clouddiensten benutten, garanties en normen vaststellen die transparantie en interoperabiliteit waarborgen, vertrouwen scheppen en het gebruiksgemak

verbeteren en elk discriminerend of
vooringenomen gebruik van algoritmen
voorkomen (debat werkgroep, meertalig
digitaal platform);

9. Openbronsoftware en het gebruik daarvan
in onderwijs en opleidingen, alsook gratis
toegang tot publiek gefinancierd onderzoek
en software bevorderen (debat werkgroep,
meertalig digitaal platform);
10. Een gemeenschappelijke Europese digitale
identiteit invoeren om grensoverschrijdende
digitale transacties en diensten te
vergemakkelijken, met een kader van Europese

normen en richtsnoeren dat de nodige
garanties biedt (debat werkgroep, meertalig
digitaal platform);

11. De haalbaarheid van digitalisering van
productinformatie voor consumptiegoederen
en levensmiddelen beoordelen door middel
van een gestandaardiseerde Europese app
die zorgt voor meer gebruikersvriendelijke
toegang tot informatie en die aanvullende
informatie geeft over producten en de
productieketen (ECP1 aanbeveling 16).

“Europese democratie”

36. Voorstel: burgerinformatie, burgerparticipatie en jeugdzaken

Doel: de burgerparticipatie en de betrokkenheid van jongeren bij de democratie op het niveau van de Europese Unie vergroten om een “volledige burgerervaring” voor Europeanen te ontwikkelen, ervoor zorgen dat hun stem niet alleen bij de verkiezingen wordt gehoord en dat de participatie doeltreffend is; daarom moet voor elk thema de meest geschikte vorm van participatie worden overwogen, bijvoorbeeld door:

Maatregelen:

1. Het verbeteren van de doeltreffendheid van bestaande mechanismen voor burgerparticipatie en de ontwikkeling van nieuwe mechanismen voor burgerparticipatie, in overeenstemming met het EU-acquis, door hierover beter informatie te verstrekken. Idealiter wordt alle informatie over deze participatieve ruimten samengevat⁹² op een geïntegreerde officiële website met verschillende functies⁹³. Er moet een mechanisme worden ontwikkeld om toezicht te houden op beleids- en wetgevingsinitiatieven die voortvloeien uit participatieve democratische processen⁹⁴. Participatiemechanismen moeten inclusief zijn en zij moeten een divers publiek kunnen bereiken. Er moet aandacht worden besteed aan de inhoud van het materiaal, de onderwerpen en de vaardigheden van de moderatoren. De mechanismen moeten een analyse omvatten van het effect van het besproken beleid op onder meer vrouwen en kwetsbare personen⁹⁵;
2. Het verhogen van de frequentie van online- en offline-interactie tussen EU-instellingen en de burgers via verschillende vormen van interactie om ervoor te zorgen dat burgers kunnen deelnemen aan het EU-beleidsvormingsproces om hun mening te uiten en feedback te krijgen, en het opstellen van een handvest voor EU-ambtenaren over burgerparticipatie⁹⁶;
3. Het bieden van een gebruiksvriendelijk digitaal platform waar burgers, en met name jongeren, ideeën kunnen uitwisselen, vragen kunnen stellen aan de vertegenwoordigers van de EU-instellingen en hun mening kunnen geven over belangrijke EU-aangelegenheden en -wetgevingsvoorstellen. Het platform moet ook opiniepeilingen mogelijk maken⁹⁷;
4. Het verbeteren en stroomlijnen van bestaande mechanismen op Europees, nationaal en lokaal niveau om deze veiliger, toegankelijker, zichtbaarder en inclusiever te maken⁹⁸;
5. Het betrekken van maatschappelijke organisaties, regionale en lokale overheden en bestaande structuren zoals het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) en het Comité van de Regio's (CvdR)⁹⁹ bij het burgerparticipatieproces¹⁰⁰;
6. Het opzetten van een systeem van lokale EU-raadsleden om de afstand tussen de EU-instellingen en de Europese burgers te verkleinen¹⁰¹;
7. Het houden van burgervergaderingen op gezette tijden, op basis van wettelijk bindend EU-recht. De deelnemers moeten op aselecte wijze worden geselecteerd aan de hand van representativiteitscriteria en participatie moet worden gestimuleerd. Zo nodig zal steun worden verleend door deskundigen, zodat de leden van de vergadering over voldoende informatie beschikken om te kunnen beraadslagen. Indien de resultaten niet door de instellingen worden overgenomen, moet dit naar behoren worden gemotiveerd¹⁰². De participatie en voorafgaande betrokkenheid van burgers en het maatschappelijk middenveld vormen een belangrijke basis voor politieke besluiten die door gekozen vertegenwoordigers moeten worden genomen.

De EU is gegrondvest op representatieve democratie: met de Europese verkiezingen geven burgers hun vertegenwoordigers een duidelijk mandaat en uiten zij zich indirect over het EU-beleid¹⁰³;

8. Het verlenen van meer structurele, financiële en andere steun aan het maatschappelijk middenveld, met name het maatschappelijk middenveld van jongeren, en het ondersteunen van lokale autoriteiten bij het opzetten van lokale jeugdraden¹⁰⁴; dit kan worden bereikt door middel van een specifieke pijler in het Actieplan voor Europese democratie voor de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld en de sociale partners, en een specifieke strategie voor het maatschappelijk middenveld¹⁰⁵;

Het introduceren van een “jongerentoetsing” van wetgeving, met inbegrip van zowel een effectbeoordeling als een overlegmechanisme met jongerenvertegenwoordigers, wanneer wetgeving geacht wordt van invloed te zijn op jongeren¹⁰⁶;

Het versterken van de samenwerking tussen EU-wetgevers en maatschappelijke organisaties om gebruik te maken van de verbinding tussen besluitvormers en burgers die maatschappelijke organisaties vormen¹⁰⁷;

Het samenvatten van de elementen van burgerparticipatie in een EU-handvest voor de betrokkenheid van burgers bij EU-aangelegenheden.

37. Voorstel: burgerinformatie, burgerparticipatie en jeugdzaken (bis)

Doel: de Europese Unie begrijpelijker en toegankelijker maken en een gemeenschappelijke Europese identiteit versterken¹⁰⁸, met name door:

Maatregelen:

1. Het garanderen van een minimumniveau van onderwijs over de EU en met name over haar democratische processen, met inbegrip van de geschiedenis van de Europese integratie en Europees burgerschap. Mensen van alle leeftijden moeten gebruik kunnen maken van dergelijke programma's, die op een aantrekkelijke manier moeten worden vormgegeven en op verschillende leeftijden moeten worden afgestemd, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van specifieke programma's en educatief materiaal voor kinderen en scholen¹⁰⁹, en maatschappelijke organisaties die actief zijn op het gebied van niet-formeel onderwijs¹¹⁰;
2. Betrouwbare informatie over de EU gemakkelijk en op inclusieve wijze voor alle burgers toegankelijk te maken. De EU-instellingen moeten toegankelijker taal gebruiken en bureaucratische termen in hun communicatie vermijden, en tegelijkertijd de kwaliteit en deskundigheid van de verstrekte informatie op peil houden en de informatie afstemmen op verschillende communicatiekanalen en publieksprofielen¹¹¹. Er moet bijvoorbeeld worden overwogen een mobiele applicatie op te zetten waarin informatie over het EU-beleid in heldere taal wordt gepresenteerd¹¹². Bijzondere inspanningen moeten worden geleverd om jongeren te bereiken via digitale media, jongerenbewegingen en diverse “ambassadeurs” (organisaties en personen) die het EU-project uitleggen^{113 114};
3. Meer gebruik te maken van artificiële intelligentie en vertaaltechnologieën om taalbarrières te omzeilen^{115 116} en de toegankelijkheid en bruikbaarheid van alle digitale instrumenten voor mensen met een handicap te waarborgen¹¹⁷;
4. Vrije, pluralistische en onafhankelijke media te verdedigen en te ondersteunen, en mediakanalen, waaronder publieke omroepen, publieke nieuwsagentschappen en Europese media aan te moedigen om

Europese kwesties regelmatig aan de orde te stellen, met inachtneming van hun vrijheid en onafhankelijkheid, met het oog op regelmatige en uitgebreide berichtgeving in alle EU-lidstaten¹¹⁸; de strijd tegen desinformatie en buitenlandse inmenging op te voeren en de bescherming van journalisten te waarborgen¹¹⁹;

5. Europa dichterbij de burger te brengen door het verbeteren¹²⁰ van de contactpunten en speciale hubs of “Huizen van Europa” op lokaal niveau om burgers middelen, informatie en advies te verstrekken over EU-aangelegenheden, om naar hun zorgen te luisteren en het gesprek aan te gaan

met verenigingen om de standpunten van de burgers op Europees niveau te helpen verspreiden¹²¹;

6. Verdere stappen te zetten om de gemeenschappelijke identiteit van de Europeanen te versterken, bijvoorbeeld door middel van een EU-fonds voor de ondersteuning van online- en offline-interactie (d.w.z. uitwisselingsprogramma's, panels, vergaderingen) van zowel korte als langere duur tussen EU-burgers, door het organiseren van gemeenschappelijke sportevenementen en -teams, of door Europadag (9 mei) tot een extra¹²² Europese feestdag voor alle EU-burgers uit te roepen¹²³.

38. Voorstel: democratie en verkiezingen

Doel: de Europese democratie versterken door de grondslagen ervan te schragen, de deelname aan de verkiezingen voor het Europees Parlement te bevorderen, het transnationale debat over Europese kwesties te stimuleren en te zorgen voor een sterke band tussen burgers en hun gekozen vertegenwoordigers, met name door:

Maatregelen:

1. De bescherming te waarborgen van de in de Verdragen vastgelegde EU-waarden die de kern vormen van de Europese democratie, zoals de rechtsstaat en een sterk sociaal model¹²⁴. In haar betrekkingen met derde landen moet de Europese Unie in de eerste plaats de gemeenschappelijke democratische waarden intern versterken. Pas daarna kan de Europese Unie, door middel van diplomatie en dialoog, een ambassadeur zijn van ons democratisch model in de landen die klaar en bereid zijn het toe te passen¹²⁵;
2. Een door het Europees Parlement geïnitieerd EU-breed referendum te ontwerpen dat in uitzonderlijke gevallen moet worden georganiseerd over aangelegenheden die van bijzonder groot belang zijn voor alle Europese burgers¹²⁶;
3. Het kiesrecht van de EU te wijzigen om de verkiezingsvoorwaarden (kiesleeftijd, verkiezingsdatum, vereisten voor

kiesdistricten, kandidaten, politieke partijen en hun financiering) voor de verkiezingen voor het Europees Parlement te harmoniseren en stappen te zetten in de richting van het stemmen voor Uniebrede lijsten of “transnationale lijsten”^x, met kandidaten uit meerdere lidstaten, waarbij rekening is gehouden¹²⁷ met de standpunten die de burgers in de EU-lidstaten over deze kwestie hebben verwoord¹²⁸;

- sommige leden van het Europees Parlement moeten worden gekozen aan de hand van een lijst die de hele Europese Unie bestrijkt, terwijl de rest in de lidstaten moet worden gekozen¹²⁹;
- deze hervorming moet ook gericht zijn op het vergemakkelijken van digitale stemmogelijkheden¹³⁰ en het waarborgen van effectieve stemrechten voor personen met een handicap¹³¹;

^x Vertegenwoordigers van de Europese Commissie verklaarden dat dit na een overgangsperiode en niet overhaast moet worden ingevoerd.

4. De banden tussen burgers en hun gekozen vertegenwoordigers te versterken, rekening houdend met nationale bijzonderheden en de wens van de burgers om dichterbij hen te staan en het gevoel te hebben dat hun zorgen leiden tot specifieke maatregelen van gekozen vertegenwoordigers in het Europees Parlement en de nationale parlementen¹³². Dit is een universeel probleem en mensen van alle leeftijden zouden erbij betrokken moeten worden¹³³;

- de Europese burgers moeten meer zeggenschap hebben over wie tot voorzitter van de Commissie wordt verkozen. Dit kan worden bereikt door de rechtstreekse verkiezing van de voorzitter van de Commissie¹³⁴ of door een lijsttrekkerssysteem^{x1};
- het Europees Parlement moet het recht van wetgevingsinitiatief hebben om de te bespreken onderwerpen voor te stellen¹³⁵ en vervolgens de nodige teksten aan te nemen om uitvoering te geven aan de

aanbevelingen die uit de beraadslagingen voortkomen¹³⁶;

- het Europees Parlement moet een besluit nemen over de begroting van de EU, aangezien dit het recht van de parlementen op nationaal niveau is^{xii 137};
- politieke partijen, maatschappelijke organisaties en vakbonden moeten levendiger en toegankelijker worden, zodat de burgers meer betrokken raken bij de Europese democratie¹³⁸. Dit zou er ook toe bijdragen dat er EU-onderwerpen worden opgenomen in openbare debatten via politieke partijen, maatschappelijke organisaties en de sociale partners, niet alleen tijdens de Europese verkiezingen, maar ook voorafgaand aan nationale, regionale en lokale verkiezingen¹³⁹; de democratie wordt verankerd in de instellingen en in de samenleving als geheel, ook op de werkplek, via de rol van de sociale partners¹⁴⁰.

^{x1} Standpunt van het EP: de lijsttrekker van de Europese politieke partij die bij de Europese verkiezingen het grootste aantal stemmen heeft behaald, die door een meerderheid van de leden van het Europees Parlement kan worden gesteund, wordt verkozen tot voorzitter van de Europese Commissie. Indien er geen coalitiemeerderheid kan worden bereikt, moet de taak worden toegewezen aan de volgende lijsttrekker. Daartoe kunnen Europese politieke partijen kandidaten voordragen voor de functie van voorzitter van de Commissie. De heer Paulo Rangel: om het lijsttrekkersproces te versterken moeten de functies van het Europees Parlement en de Europese Raad worden omgekeerd en dit houdt een Verdragswijziging in: het Parlement zou de voorzitter van de Commissie voorstellen en de Raad zou die goedkeuren. MDP (Eindverslag van Kantar: "De groep van respondenten bespreekt de verkiezing van de Commissievoorzitter en de benoeming van de Commissieleden, met inbegrip van het Spitzenkandidatensysteem"). EYE, blz. 23: "De kandidaten voor het voorzitterschap van de Commissie mogen niet worden gekozen bij onderhandelingen in achterkamertjes tussen winnende partijen. Wij moeten het zogenoemde Spitzenkandidatensysteem handhaven, waarbij elke partij vóór de verkiezingscampagne haar kandidaat voor het voorzitterschap van de Commissie bekendmaakt voor het geval dat deze partij een meerderheid krijgt. Door actieve deelname aan de campagne en rechtstreekse interactie met de burgers kan de toekomstige voorzitter dichterbij de Europese bevolking staan.", en discussie in WG.

^{xii} De Raad is van oordeel dat dit voorstel niet gebaseerd is op een aanbeveling van de burgers. Het is derhalve niet in overeenstemming met de overeengekomen methodologie. Zie ook het standpunt van de burgercomponent als weergegeven op bladzijde 40.

39. Voorstel: EU-besluitvormingsproces

Doel: het besluitvormingsproces van de EU verbeteren om ervoor te zorgen dat de EU in staat is om op te treden, waarbij rekening wordt gehouden met de belangen van alle lidstaten en wordt gezorgd voor een transparant en begrijpelijk proces voor de burgers, met name door:

Maatregelen:

1. De besluitvormings- en stemregels in de EU-instellingen te herzien, waarbij de nadruk ligt op de kwestie van eenparigheid van stemmen, die het zeer moeilijk maakt om overeenstemming te bereiken, en tegelijkertijd te zorgen voor een eerlijke berekening van de “stemgewichten”, zodat de belangen van kleine landen worden beschermd¹⁴¹;
 - over alle kwesties waarover met eenparigheid van stemmen besloten wordt, moet voortaan met gekwalificeerde meerderheid worden besloten. De enige uitzonderingen hierop zijn de toelating van een nieuw lid tot de EU en wijzigingen van de grondbeginselen van de EU, zoals vastgelegd in artikel 2 van het VEU en het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie¹⁴²;
2. De transparantie van de besluitvorming te waarborgen door onafhankelijke burgerwaarnemers in staat te stellen het besluitvormingsproces nauwlettend te volgen, een breder¹⁴³ recht op toegang tot documenten te waarborgen en op basis daarvan sterkere banden en een versterkte dialoog tussen de burgers en de EU-instellingen te ontwikkelen¹⁴⁴;
 - de EU moet de transparantie van haar besluitvormingsproces en haar instellingen verbeteren. Zo moeten de vergaderingen van de Raad en het Europees Parlement, met inbegrip van de stemmingen, op dezelfde manier online worden uitgezonden. Dit zou geïnteresseerde burgers in staat stellen de beleidsvorming van de EU te volgen en politici en beleidsmakers ter verantwoording te roepen¹⁴⁵. Het enquêterecht van het Europees Parlement moet worden versterkt¹⁴⁶;
 - het besluitvormingsproces van de EU moet verder worden ontwikkeld, zodat nationale, regionale en lokale vertegenwoordigers, de sociale partners en maatschappelijke organisaties meer worden betrokken¹⁴⁷. De interparlementaire samenwerking en dialoog moet worden versterkt. De nationale parlementen moeten ook nauwer worden betrokken bij de wetgevingsprocedure door het Europees Parlement, bijvoorbeeld door deel te nemen aan hoorzittingen¹⁴⁸. Bovendien helpt een grotere betrokkenheid van het subnationale niveau en van het Comité van de Regio's om beter rekening te houden met de ervaring die is opgedaan met de uitvoering van het EU-recht¹⁴⁹;
3. Te overwegen om de namen van de EU-instellingen te wijzigen om hun taken en hun respectieve rol in het besluitvormingsproces van de EU voor burgers te verduidelijken¹⁵⁰;
 - het besluitvormingsproces van de EU moet gebaseerd zijn op een duidelijkere en begrijpelijker structuur die lijkt op nationale systemen¹⁵¹ en die expliciet de bevoegdheidsverdeling tussen de Europese instellingen en de lidstaten weerspiegelt¹⁵²;
 - de Raad van de EU zou bijvoorbeeld de Senaat van de EU kunnen worden genoemd en de Europese Commissie de Uitvoerende Commissie van de EU¹⁵³;
4. Het vermogen van de Europese Unie om op zeer belangrijke gebieden resultaten te boeken te versterken¹⁵⁴;
5. Te zorgen voor adequate mechanismen en processen voor een civiele en sociale dialoog in elke fase van het besluitvormingsproces van de EU, van effectbeoordeling tot beleidsontwerp en -uitvoering¹⁵⁵;
6. De werking van de Europese Unie te hervormen door de sociale partners en maatschappelijke organisaties nauwer bij het proces te betrekken; de bestaande structuren te versterken om beter rekening te kunnen houden met de behoeften en

verwachtingen van de EU-burgers in het besluitvormingsproces, gezien hun belang in het Europese democratische leven. In dit kader moet de institutionele rol van het EESC worden versterkt en moet het bevoegdheden krijgen als facilitator en hoeder van activiteiten op het gebied van de participatieve democratie, zoals een gestructureerde dialoog met maatschappelijke organisaties en burgerpanels. Een levendig maatschappelijk

middenveld is van cruciaal belang voor het democratische leven van de Europese Unie¹⁵⁶;

7. De discussie over de grondwet te heropenen om ons, in voorkomend geval, te helpen ons beter op onze waarden te richten. Een grondwet kan helpen om preciezer te zijn, en ook om de burgers te betrekken en overeenstemming te bereiken over het besluitvormingsproces¹⁵⁷.

40. Voorstel: subsidiariteit

1. Actieve subsidiariteit en bestuur op verschillende niveaus zijn kernbeginselen en fundamentele kenmerken van de werking van de EU en de democratische verantwoordingsplicht¹⁵⁸;
 2. De EU moet het mechanisme herzien dat de nationale parlementen in staat stelt te beoordelen of nieuwe wetgevingsvoorstellen op Europees niveau geen inbreuk maken op hun wettelijke bevoegdheden en dat hun de mogelijkheid biedt om een wetgevingsinitiatief op Europees niveau voor te stellen. Dergelijke mechanismen moeten ook worden uitgebreid tot alle regionale parlementen binnen de EU die wetgevende bevoegdheden hebben¹⁵⁹;
 3. Het Comité van de Regio's moet zodanig worden hervormd dat het beschikt over passende kanalen voor dialoog met de regio's
- alsook met steden en gemeenten door het een belangrijkere rol¹⁶⁰ te geven in de institutionele architectuur als het gaat om aangelegenheden met territoriale gevolgen¹⁶¹;
 4. Een systematisch gebruik van een door alle EU-instellingen gezamenlijk overeengekomen definitie van subsidiariteit kan helpen verduidelijken of besluiten op Europees, nationaal of regionaal niveau moeten worden genomen¹⁶²;
 5. De sociale partners en maatschappelijke organisaties moeten beter bij het besluitvormingsproces worden betrokken, gezien hun belang in het Europese democratische leven. Een levendige samenleving is van cruciaal belang voor het democratische leven van de Europese Unie¹⁶³.

Wij roepen de instellingen van de Europese Unie op om de conclusies van deze werkgroep tot een realiteit te maken en ze daadwerkelijk uit te voeren. Dit zou kunnen worden verwezenlijkt via de mogelijkheden die het Verdrag van Lissabon reeds biedt, en door zo nodig het verzoek in te dienen voor het initiëren van een Europese Conventie¹⁶⁴.

“Migratie”

41. Voorstel: Legale migratie¹⁶⁵

Doel: De rol van de EU op het gebied van legale migratie versterken:

Maatregelen:

1. Een communicatiecampagne op Europees niveau opzetten om ervoor te zorgen dat het Europees netwerk van diensten voor de arbeidsvoorziening (Eures), het EU-immigratieportaal en het EU-instrument voor het opstellen van een vaardigheidsprofiel voor onderdanen van derde landen meer bekendheid krijgen bij de Europese burgers en vaker door EU-bedrijven worden gebruikt bij het aanwerven van personeel (aanbeveling 6).
2. Een Europees orgaan opzetten voor de toegang van migranten tot de arbeidsmarkt van de EU, of de bevoegdheden van Eures uitbreiden en zo bijvoorbeeld de talentpartnerschapprojecten verbeteren (aanbeveling 7 en werkgroepdebat), met de mogelijkheid om de vraag naar en het aanbod van vaardigheden online op elkaar af te stemmen, in het land van vertrek, op basis van beoordelingscriteria (aanbeveling 9 en werkgroepdebat). De EU zou de lidstaten ertoe moeten aansporen de opvang- en integratieprocedure voor legale migranten te vereenvoudigen en hun gemakkelijker toegang te bieden tot de arbeidsmarkt van de EU door te zorgen voor een betere interoperabiliteit tussen de diverse bevoegde instanties (werkgroepdebat).
3. De werking en uitvoering van de blauwekaartrichtlijn verbeteren met het oog op het aantrekken van de kwalificaties waar de EU-economie behoefte aan heeft (aanbeveling 7 en werkgroepdebat), rekening houdende met het risico op braindrain (zoals in maatregel 1 van voorstel 42).
4. De opwaartse convergentie van arbeidsvoorwaarden in de hele Unie bevorderen om ongelijke arbeidsvoorwaarden tegen te gaan en om een efficiënt EU-beleid op het gebied van arbeidsmigratie en de rechten van werknemers te waarborgen. De rol van vakbonden op nationaal en transnationaal niveau in dit verband versterken (aanbeveling 28 en werkgroepdebat), in samenwerking met werkgeversorganisaties (plenair debat).
5. Meer inspanningen leveren om de burgers van de lidstaten te informeren en kennis bij te brengen over onderwerpen die verband houden met migratie en integratie (aanbeveling 30, LT aanbeveling 9 en werkgroepdebat).

42. Voorstel: Irreguliere migratie¹⁶⁶

Doel: De rol van de EU in de aanpak van alle soorten irreguliere migratie versterken en de bescherming van de buitengrenzen van de Europese Unie verbeteren, zonder afbreuk te doen aan de mensenrechten:

Maatregelen:

1. Een actieve bijdrage leveren, bijvoorbeeld via partnerschapsovereenkomsten, aan de economische en sociale ontwikkeling van landen buiten de EU met een grote uitstroom van migranten om de diepere oorzaken van migratie – met inbegrip van klimaatverandering – aan te pakken. Dit optreden moet transparant zijn, tastbare resultaten opleveren en meetbare effecten hebben die duidelijk naar de EU-burgers moeten worden gecommuniceerd (aanbeveling 27, NL aanbeveling 3 en werkgroepdebat).
2. De bescherming van alle buitengrenzen waarborgen, door de transparantie en verantwoordingsplicht van Frontex te verbeteren en zijn rol te versterken (aanbeveling 8 en werkgroepdebat) en de EU-wetgeving aan te passen om beter het hoofd te bieden aan de huidige uitdagingen in verband met irreguliere migratie, zoals mensensmokkel, mensenhandel, seksuele uitbuiting, hybride aanvallen door landen die migranten inzetten als instrument en schending van de mensenrechten (LT aanbeveling 10 en werkgroepdebat).

43. Voorstel: Irreguliere migratie¹⁶⁷ (bis)

Doel: De gemeenschappelijke regels voor de eerste opvang van migranten in alle lidstaten uniform toepassen:

Maatregelen:

1. EU-maatregelen uitwerken om de veiligheid en gezondheid van alle migranten – met name van zwangere vrouwen, kinderen, niet-begeleide minderjarigen en alle kwetsbare bevolkingsgroepen – te waarborgen (aanbevelingen 10 en 38 en werkgroepdebat).
2. Meer financiële, logistieke en operationele EU-steun bieden, ook aan lokale en regionale overheden en maatschappelijke organisaties, voor het beheer van de eerste opvang, met als uitkomst de mogelijke integratie van vluchtelingen en legale migranten in de EU of de repatriëring van irreguliere migranten (aanbeveling 35 en werkgroepdebat).

44. Voorstel: Asiel en integratie¹⁶⁸

Doel: De rol van de EU versterken en het Europees asielstelsel hervormen op basis van de beginselen van solidariteit en een eerlijke verdeling van verantwoordelijkheid:

Maatregelen:

1. Gemeenschappelijke EU-regels aannemen met betrekking tot procedures voor de beoordeling van verzoeken om internationale bescherming in de lidstaten, en deze voor alle asielzoekers op gelijke wijze toepassen. Bij deze procedures moeten de menselijke waardigheid en het internationaal recht worden geëerbiedigd (aanbeveling 29 en IT aanbevelingen 3.8 en 4.4, blz. 15, en werkgroepdebat). Aangezien er op nationaal niveau verschillende actoren betrokken zijn bij de opvang van asielzoekers, zou de EU de lidstaten ertoe moeten aansporen de procedure te vereenvoudigen en versnellen door te zorgen voor een betere interoperabiliteit tussen de verschillende overheidsdiensten, en één enkel loket op te zetten voor asielzoekers om de nationale administratieve procedures te stroomlijnen (aanbeveling 37 en werkgroepdebat).
2. Het Dublinsysteem herzien, voornamelijk om solidariteit en een eerlijke verdeling van verantwoordelijkheid met inbegrip van een herverdeling van migranten tussen de lidstaten te waarborgen; aanvullende vormen van steun kunnen eveneens worden overwogen (aanbevelingen 33, 36, 37 en 40; LT aanbeveling 2; IT aanbeveling 3.8 (blz. 15); NL aanbeveling 2; werkgroepdebat en plenair debat).
3. De in Richtlijn 2013/33/EU vastgestelde minimumnormen voor de opvang van asielzoekers aanscherpen door middel van krachtigere wetgevingsmaatregelen voor het verbeteren van de opvangfaciliteiten en huisvesting (ECP aanbeveling 31, IT aanbeveling 5.6 (blz. 11) en werkgroepdebat).
4. Er moet bijzondere aandacht worden besteed aan zwangere vrouwen, kinderen en met name niet-begeleide minderjarigen (aanbeveling 38 en werkgroepdebat).
5. Het Asielagentschap van de EU voorzien van meer financiële en personele middelen en een grotere beheerscapaciteit om de herplaatsing van asielzoekers binnen de EU-lidstaten te coördineren en beheren met het oog op een eerlijke verdeling (aanbevelingen 36 en 37, LT aanbeveling 3 en werkgroepdebat).

45. Voorstel: Asiel en integratie¹⁶⁹ (bis)

Doel: Het integratiebeleid in alle lidstaten verbeteren:

Maatregelen:

1. De EU ziet er in samenwerking met lokale en regionale overheden en maatschappelijke organisaties op toe dat alle asielzoekers en vluchtelingen tijdens hun verblijfsaanvraagprocedure deelnemen aan een taal- en integratiecursus en aan beroepsopleidingsactiviteiten (aanbeveling 32, FR aanbeveling 13, werkgroepdebat en plenair debat).
2. Asielzoekers met relevante kwalificaties moeten in de gehele EU toegang krijgen tot de arbeidsmarkt, waar mogelijk met het doel hun zelfredzaamheid te verbeteren (aanbeveling 7 en werkgroepdebat).

“Onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport”

46. Voorstel: Onderwijs

Doel: De EU en haar lidstaten moeten ernaar streven uiterlijk in 2025 een inclusieve Europese onderwijsruimte tot stand te brengen waarbinnen alle burgers, ook burgers in plattelands- en afgelegen gebieden, gelijke toegang hebben tot hoogwaardig onderwijs en een leven lang leren. Daartoe moeten de Europese Unie en haar lidstaten in het bijzonder de volgende maatregelen nemen:

Maatregelen:

1. Het niveau van alle verschillende onderwijsprogramma's in de Europese Unie moet gecoördineerd worden met erkenning van het nationale, regionale en lokale aanbod, en er moet gewerkt worden aan een betere koppeling tussen de onderwijsstelsels, onder meer door de gelijkwaardigheid van diploma's te waarborgen¹⁷⁰. Vanaf de lagere school moet een gecertificeerde minimumnorm voor het onderwijs in de kernvakken worden vastgesteld¹⁷¹. Gedeelde bevoegdheden op het gebied van onderwijs moeten worden ingevoerd, ten minste wat burgerschapsvorming betreft, waarbij de uitoefening van die bevoegdheid door de EU de lidstaten niet mag beletten hun eigen bevoegdheden uit te oefenen. Beroepsdiploma's en -opleidingen moeten in alle EU-lidstaten worden gevalideerd en wederzijds worden erkend¹⁷². De Europese Unie moet zich ook inzetten voor de erkenning van niet-formeel en informeel leren¹⁷³, moet de jongerenorganisaties die dit aanbieden ondersteuning bieden, en moet leerperioden in het buitenland bevorderen.
2. Er moet gewerkt worden aan de ontwikkeling van toekomstbestendig onderwijs en een leven lang leren in Europa, in overeenstemming met het recht op gratis opleiding op de werkplek voor iedereen, waarbij aandacht wordt besteed aan de volgende onderwerpen:
 - Maatschappelijke vorming met betrekking tot democratische processen, de waarden van de EU en de geschiedenis van Europa¹⁷⁴. Dit moet de vorm krijgen van een gemeenschappelijke module die in alle lidstaten moet worden onderwezen. Als onderdeel van het vergroten van het inzicht in het proces van Europese integratie moet ook de economische geletterdheid worden verbeterd¹⁷⁵.
 - Digitale vaardigheden¹⁷⁶.
 - STEAM¹⁷⁷.
 - Ondernemerschap en onderzoek.
 - Het stimuleren van kritisch denken. Mediageletterdheid moet bevorderd worden om de onlineveiligheid te waarborgen en om burgers in alle lidstaten in staat te stellen zelfstandig te beoordelen of informatie betrouwbaar is of niet en nepnieuws te herkennen en hen tevens in staat te stellen om te profiteren van alle mogelijkheden die het internet biedt. Dit onderwerp moet in het basisonderwijs aan de orde komen in lessen die hier speciaal aan gewijd zijn, en daarnaast moet buiten het basisonderwijs over dit onderwerp voorlichting worden gegeven aan burgers van alle leeftijden, een en ander onder leiding van een speciale organisatie op EU-niveau en op basis van beste praktijken van alle lidstaten. De EU moet erop toezien dat de lidstaten de toegewezen middelen ook daadwerkelijk voor de beoogde doeleinden gebruiken¹⁷⁸.
 - Integratie van zachte vaardigheden in alle vakken van het lesprogramma op scholen. Met “zachte vaardigheden” wordt bedoeld: naar elkaar luisteren, dialoog bevorderen, blijf geven van weerbaarheid, begrip, respect en waardering voor anderen, kritisch denken, zelfstudie, nieuwsgierig blijven, resultaatgerichtheid¹⁷⁹.
 - Iedereen in de gelegenheid stellen kennis op te doen over ecologische duurzaamheid en het verband tussen milieu en gezondheid Biodiversiteit moet een verplicht vak worden op school. Deze onderwerpen zouden in het onderwijs aan de orde moeten komen in lessen die speciaal aan milieukwesties gewijd zijn. In het kader van die lessen zouden excursies georganiseerd moeten worden, zodat de leerlingen in de praktijk over deze onderwerpen kunnen leren. Hiervoor moet financiering beschikbaar worden gesteld¹⁸⁰.

- Het aanpakken van pestgedrag en racisme.
- 3. De opleiding van leerkrachten moet ondersteund worden¹⁸¹, zodat zij kunnen voortbouwen op beste praktijken en gebruik kunnen maken van moderne, innovatieve en creatieve onderwijstechnieken die een afspiegeling vormen van de evolutie in didactische methoden, waaronder praktijkactiviteiten, waarbij ook wordt voortgebouwd op de lessen die uit de COVID-19-pandemie en andersoortige crises kunnen worden getrokken, en de mogelijkheden voor mobiliteit moeten gestimuleerd worden¹⁸².
- 4. Om tegemoet te komen aan de onderwijsbehoeften van alle kinderen en gezinnen moet de focus liggen op de toegang tot hardware en efficiënte breedbandconnectiviteit¹⁸³.
- 5. Er moet een informatieplatform worden opgezet voor een EU-brede uitwisseling van kennis en ervaring, waarbij informatie over transnationaal onderwijs en transnationale opleidingen in de EU wordt gebundeld, voorbeelden van beste praktijken onder de aandacht worden gebracht en burgers de kans krijgen om nieuwe ideeën voor grensoverschrijdende uitwisseling voor te stellen. Via het platform zou ook lesmateriaal beschikbaar moeten worden gesteld over klimaatverandering, duurzaamheid, milieukwesties en digitalisering en zou tevens informatie te vinden moeten zijn over bestaande gespecialiseerde fora over centrale onderwerpen¹⁸⁴. Daarbij zou een financieringsprogramma opgezet kunnen worden ter ondersteuning van het gebruik en de praktische toepassing van de informatie op het platform.

47. Voorstel: Europese jongerenvraagstukken

Doel: De EU en haar lidstaten moeten in het kader van alle relevante beleidsmaatregelen, waaronder op het gebied van het regionaal beleid van de Europese Unie, aandacht besteden aan de specifieke behoeften van jongeren. Dit is nodig om ervoor te zorgen dat jongeren onder de best mogelijke omstandigheden kunnen studeren en werken en zelfstandig kunnen worden, en om jongeren bij democratische en besluitvormingsprocessen, onder meer op Europees niveau, te betrekken. Voor jongerenorganisaties is een cruciale rol weggelegd. Om dit doel te bereiken, stellen wij het volgende voor:

Maatregelen:

1. Jongeren moeten meer mogelijkheden krijgen om deel te nemen aan en vertegenwoordigd te zijn in de democratische en besluitvormingsprocessen op alle niveaus, onder meer door burgerpanels te organiseren, ook met kinderen (bijv. tussen 10 en 16 jaar) op scholen. Daarnaast moeten de bestaande programma's op dit gebied worden versterkt. Europese vertegenwoordigers zouden scholen kunnen bezoeken om scholieren te ontmoeten en de afstand tussen de burgers en Europa te verkleinen en scholieren reeds op jonge leeftijd kennis te laten maken met de EU¹⁸⁵. Er moet een "EU-jongerentoets" worden ontwikkeld: een effectbeoordelingsinstrument in het kader waarvan jongeren worden geraadpleegd en dat ervoor zorgt dat bij beleidsvorming op EU-niveau altijd rekening wordt gehouden met de standpunten van jongeren.
2. Er moet meer aandacht komen voor burgerschapsvorming en onderwijs over de EU en daarnaast moet het debat op gang worden gebracht en moet nagedacht worden over de mogelijkheid om de stemgerechtigde leeftijd voor de verkiezingen voor het Europees Parlement te verlagen tot 16 jaar. Nationale politieke partijen moeten ervoor zorgen dat er ook jongere kandidaten op hun verkiezingslijsten voor het Europees Parlement staan¹⁸⁶.
3. Om jongeren beter voor te bereiden op hun toetreding tot de arbeidsmarkt moeten middelbare scholieren (vanaf 12 jaar) de kans krijgen om profit- en non-profitorganisaties te bezoeken en daarbij waardevolle ervaringen op te doen. Hierbij moet nauw worden samengewerkt tussen scholen, plaatselijke overheden en de betrokken organisaties en bedrijven¹⁸⁷. Deze bezoeken moeten beschouwd worden als onderdeel van een breder proces van loopbaanbegeleiding binnen het formeel onderwijs, bedoeld om jongeren kennis te laten maken met een professionele werkomgeving

- en ideeën op te doen voor hun latere werkzame leven en/of een toekomst als ondernemer.
4. In het kader van Next Generation EU moet ook meer EU-financiering worden uitgetrokken voor de uitvoering van de versterkte Europese jongerengarantie. In dit kader is het ook nodig dat de lidstaten en de betrokken overheidsniveaus meer inzet tonen, meer publiciteit geven aan de versterkte Europese jongerengarantie, ervoor zorgen dat het aanbod verbetert en dat er meer financiële middelen beschikbaar worden gesteld en dat er daadkrachtiger wordt opgetreden. Om ervoor te zorgen dat de jongerengarantie zo doeltreffend mogelijk wordt uitgevoerd, moeten nationale regeringen samenwerken met jongerenorganisaties. Zij zijn immers deskundig op het gebied van de behoeften van jongeren.
 5. Er moet voor gezorgd worden dat stages en banen van jongeren voldoen aan kwaliteitsnormen, onder meer op het gebied van beloning. Minimumjeugdlonen en andere discriminerende arbeidsrechtelijke bepalingen die specifiek voor jongeren gelden, moeten worden afgeschaft en onbetaalde stages op de arbeidsmarkt en buiten het formele onderwijssysteem moeten wettelijk verboden worden¹⁸⁸.
 6. Jongeren moeten verzekerd zijn van een redelijke levensstandaard, met inbegrip van toegang tot een sociaal vangnet en huisvesting. Jongeren moeten toegang hebben tot een sociaal vangnet, op gelijke voet met andere leeftijdsgroepen. De toegang tot betaalbare huisvesting voor jongeren, onder meer via EU-financiering, moet worden vergemakkelijkt¹⁸⁹.
 7. Er is specifiek beleid nodig om een braindrain uit sommige regio's en landen binnen de EU als gevolg van onvoldoende kansen voor jongeren te voorkomen. Tegelijkertijd moet Europa aantrekkelijker worden gemaakt, onder meer door EU-financiering in te zetten, om te voorkomen dat Europese talentvolle jongeren en arbeidskrachten wegtrekken naar derde landen en de territoriale cohesie achteruitgaat, met name in gebieden die een acuut verlies van jong talent ondervinden¹⁹⁰.
 8. Indien zich een ernstige crisis voordoet (zoals een gezondheidscrisis of oorlog), moeten goed voorbereide plannen met gedetailleerde scenario's klaarliggen die op flexibele wijze kunnen worden ingezet, zodat de gevolgen voor jongeren bij hun studie, beroepsopleiding, intrede op de arbeidsmarkt en mentaal welzijn zo beperkt mogelijk blijven¹⁹¹.

48. Voorstel: Cultuur en uitwisselingen

Doel: Om een cultuur van uitwisseling te bevorderen en de Europese identiteit en Europese diversiteit op verschillende gebieden te stimuleren, zouden de lidstaten, met de steun van de Europese Unie, de volgende maatregelen moeten nemen¹⁹²:

Maatregelen:

1. Europese uitwisselingen, zowel fysiek als digitaal en op verschillende terreinen, moeten gestimuleerd worden. Hierbij kan gedacht worden aan onderwijsuitwisselingen, jumelages, reizen en beroepsmobiliteit (ook voor leerkrachten en lokale volksvertegenwoordigers). Dergelijke uitwisselingen moeten in alle lidstaten toegankelijk worden gemaakt voor iedereen, ongeacht leeftijd, opleidingsniveau, achtergrond en financiële draagkracht¹⁹³. Met dit algemene doel voor ogen moet de EU onder meer de bestaande uitwisselings- en mobiliteitsprogramma's op EU-niveau, zoals het Europees Solidariteitskorps, Erasmus+ en DiscoverEU, versterken en zorgen voor een bredere en meer diverse deelname aan deze programma's. Ook moet worden overwogen nieuwe elementen toe te voegen, zoals een burgerdienst op basis van vrijwilligerswerk (in het kader van het Europees Solidariteitskorps) en "culturele passen" (voor DiscoverEU). Er is in dit kader een belangrijke rol weggelegd voor de lokale en regionale overheden, onder auspiciën van het Comité van de Regio's.
2. Meertaligheid moet reeds op jonge leeftijd bevorderd worden, omdat hiermee een brug geslagen kan worden naar andere culturen. Minderheidstalen en regionale talen moeten extra worden beschermd, in overeenstemming met het Handvest voor regionale talen of talen van minderheden en het Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden

van de Raad van Europa. De EU zou moeten overwegen een instelling op te richten, belast met de bevordering van taalverscheidenheid op Europees niveau. Vanaf de basisschool zouden kinderen verplicht een andere EU-taal dan hun moedertaal moeten leren en zij zouden hierin een zo hoog mogelijk niveau moeten behalen. In grensregio's moet het leren van de talen van aangrenzende EU-landen door de lidstaten worden aangemoedigd, naast het behalen van een officieel erkend niveau van taalbeheersing in het Engels, om ervoor te zorgen dat Europese burgers beter in staat zijn om doeltreffend met een bredere groep van hun mede-Europeanen te communiceren en ter bevordering van de Europese cohesie¹⁹⁴.

3. Er moeten mogelijkheden worden gecreëerd om kennis te maken met Europese culturen, om mensen samen te brengen en hen in staat te stellen een gemeenschappelijke Europese identiteit op te bouwen, bijvoorbeeld door middel van evenementen en bijeenkomsten waaraan alle doelgroepen deelnemen en die op verschillende locaties plaatsvinden. Hierbij kan gedacht worden aan het organiseren van World Art Days¹⁹⁵, een Europese Expo met educatieve

evenementen, of het uitroepen van de Dag van Europa (9 mei) tot Europese feestdag voor alle EU-burgers¹⁹⁶.

4. Het Europees cultureel erfgoed en Europese cultuur moeten beschermd worden¹⁹⁷, onder meer door lokale en regionale bijzonderheden in de cultuur en productietechnieken te erkennen¹⁹⁸, door nieuwe initiatieven te nemen om cultureel erfgoed en cultuur te behouden en onder de aandacht te brengen en door mobiliteitsprogramma's voor uitwisseling op het gebied van cultureel erfgoed, en door bestaande maatregelen zoals Creatief Europa, Nieuw Europees Bauhaus, programma's voor stedenbanden en Culturele Hoofdsteden van Europa te bevorderen, een en ander in overeenstemming met de duurzameontwikkelingsdoelstellingen.
5. Door middel van het vaststellen van een wettelijk statuut op Europees niveau moet ervoor gezorgd worden dat personen die werkzaam zijn in de cultuursector op EU-niveau voldoende beschermd worden, met name tijdens eventuele toekomstige crises.

49. Voorstel: Sport

Doel: Sport vervult een cruciale rol binnen onze maatschappij – namelijk het verdedigen van onze waarden, een gezonde leefstijl en gezond ouder worden, het bevorderen van een uitwisselingscultuur en het in ere houden van de diversiteit van het Europese erfgoed. Daarom moeten de lidstaten, met de steun van de Europese Unie, de volgende maatregelen nastreven:

Maatregelen:

1. De nadruk moet gelegd worden op waarden, met name gendergelijkheid, rechtvaardigheid en inclusiviteit, die via de sportlessen in het onderwijs concreet kunnen worden gemaakt.
2. De meerwaarde van sport en lichaamsbeweging voor de gezondheid moet onder de aandacht worden gebracht¹⁹⁹.
3. Sportactiviteiten moeten een plek krijgen in uitwisselings- en mobiliteitsprogramma's op EU-niveau²⁰⁰.
4. De aandacht mag niet alleen gericht zijn op topsport en professionele sport, maar moet ook uitgaan naar lokale en traditionele sportbeoefening, omdat deze vormen van sport deel uitmaken van de Europese culturele diversiteit en het cultureel erfgoed. Ook steun voor sport in een niet-professionele context moet gestimuleerd worden.
5. Sport kan tevens ingezet worden om zichtbaarheid te verlenen aan de Europese identiteit, bijvoorbeeld door meer internationale sportevenementen te organiseren, EU-sportteams op te richten of bij Europese sportevenementen EU-vlaggen of -symbolen te tonen.
6. Er moet meer geïnvesteerd worden in communicatie op het gebied van sport, bijvoorbeeld in verband met de Europese Week van de Sport, zodat burgers uit de hele EU samen kunnen profiteren van mogelijkheden die prominent voor het voetlicht worden gebracht.

Slotoverwegingen van de raad van bestuur

Het overkoepelende doel van de Conferentie over de toekomst van Europa was de Europese Unie klaar te maken voor de huidige en toekomstige uitdagingen door burgers de kans te bieden hun zorgen en ambities kenbaar te maken en, samen met vertegenwoordigers van de drie instellingen, de nationale parlementen en andere belanghebbenden, sturing te geven voor de toekomst. Om dit doel te bereiken moest de Conferentie een op de burger gerichte exercitie zijn die vanuit de basis vertrok, moest zij een nieuw forum creëren om te debatteren over de prioriteiten van Europa en een overzicht opleveren van wat de burgers van de Europese Unie verwachten.

De Conferentie heeft deze rol inderdaad vervuld. Europese burgers uit alle lagen van de bevolking en uit alle hoeken van de Unie namen aan de Conferentie deel en formuleerden aanbevelingen van burgerpanels en – samen met de daaropvolgende plenaire vergadering, onder wie leden van het Europees Parlement, de Raad en de Europese Commissie, alsook vertegenwoordigers van alle nationale parlementen, het Comité van de Regio's, regionale en lokale gekozen vertegenwoordigers, het Europees Economisch en Sociaal Comité, de sociale partners, maatschappelijke organisaties en andere belangrijke belanghebbenden – voorstellen voor de toekomst van Europa. De instrumenten en methoden die voor dit proces werden ontwikkeld, leverden een unieke reeks middelen op die kunnen dienen als basis voor toekomstige oefeningen in burgerbetrokkenheid en overlegdemocratie op EU-niveau.

Op basis van de vele evenementen en debatten die in de hele Unie werden georganiseerd, het interactieve meertalige digitale platform, de Europese en nationale burgerpanels en de

plenaire vergadering van de Conferentie, heeft de Conferentie nu een eindverslag opgesteld, met daarin overzicht van één jaar intense werkzaamheden en de voorstellen van de plenaire vergadering voor de toekomst van Europa. In deze voorstellen klinkt heel duidelijk door dat de EU de groene en de digitale transitie moet verwezenlijken, haar veerkracht en sociaal contract moet versterken, en tegelijkertijd werk moet maken van de strijd tegen ongelijkheid en ervoor moet zorgen dat de Europese Unie een eerlijke, duurzame, innovatieve en concurrerende economie is die niemand aan zijn lot overlaat. De geopolitieke ontwikkelingen tijdens de Conferentie, en met name de Russische agressie tegen Oekraïne, hebben ook duidelijk gemaakt dat de EU assertiever moet zijn en mondiaal het voortouw moet nemen bij het uitdragen van haar waarden en normen in een steeds turbulentere wereld.

De Conferentie heeft op deze gebieden een duidelijke richting aangegeven en de drie EU-instellingen moeten nu nagaan hoe gevolg kan worden gegeven aan de zorgen, ambities en ideeën die aan bod zijn gekomen. De volgende stap in dit proces is te komen met concrete EU-maatregelen die voortbouwen op de in dit eindverslag opgenomen resultaten van de Conferentie. Daarom zullen de EU-instellingen dit verslag en de follow-up ervan nu bestuderen, binnen het kader van hun bevoegdheden en in overeenstemming met de Verdragen. In het najaar van 2022 zal een feedbackevenement plaatsvinden om de burgers te informeren over de manier waarop de instellingen er, zoals beloofd, voor zullen zorgen dat de Europese burgers worden gehoord en de toekomst van Europa kunnen bepalen.

Endnotes

- ¹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: #3, #17, #18, #19.
- ² # = Aanbeveling Europees burgerpanel.
- ³ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: #39, #40, #41, #42, #43, #49, NL1, NL2, #51.
- ⁴ Aanbeveling nationaal burgerpanel.
- ⁵ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: #44, #45, #46, #47, #50.
- ⁶ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: #39, #40, #45, #48, #49, #50, #51, FR verandering 8, FR wens 11, NL 2, NL 3.
- ⁷ De aanbevelingen van het Nederlandse burgerpanel wijken af van de aanbevelingen van het Europees burgerpanel en houden in dat gezondheid en gezondheidszorg in de eerste plaats een nationale verantwoordelijkheid moeten zijn [NL3].
- ⁸ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1: 9, 10, 11, 12 en 14; Nederland: 1; Italië: 1.1; Litouwen: 3 en 8.
- ⁹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1: 10, 11 en 14; Duitsland: 2.1 en 2.2; Nederland: 1 en 2; Frankrijk: 3 en 9; Italië: 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 2.1, 2.2, 2.4, 4.a.2 en 6.1; Litouwen: 1 en 7.
- ¹⁰ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1: 1, 2, 7, 28 en 30; Duitsland: 4.1 en 4.2; Nederland: 4; Frankrijk: 6; Italië: 5.a.1, 5.a.4, 6.1 en 6.2.
- ¹¹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1: 19, 20, 21 en 25; Italië: 4.a.1.
- ¹² Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1: 21, 22, 23, 26 en 27; Italië: 5.a.1.
- ¹³ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1: 13 en 31; Nederland: 2,3; Italië: 4.b.3 en 4.b.6; Litouwen: 9 en 10.
- ¹⁴ Uit de debatten in de werkgroep en de plenaire vergadering.
- ¹⁵ Zie ECP4 aanbeveling 1, NCP Duitsland aanbeveling 2, panel 1 "De EU in de wereld", en NCP Italië cluster 2, aanbeveling 1, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ¹⁶ Zie ECP4 aanbeveling 4 en NCP Italië cluster 2, aanbeveling 5 en 6, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ¹⁷ Zie het digitale platform en NCP Italië cluster 2, aanbeveling 2 en 3, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ¹⁸ Zie ECP4 aanbeveling 14, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ¹⁹ Zie ECP4 aanbeveling 2 en NCP Italië cluster 2, aanbeveling 4, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ²⁰ Zie ECP4 aanbeveling 17 en NCP Italië cluster 2, aanbeveling 4, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ²¹ Zie NCP Duitsland aanbeveling 1, panel 1 "De EU in de wereld", verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ²² Zie ECP4 aanbeveling 3, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ²³ Zie ECP4 aanbeveling 11, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ²⁴ Zie ECP4 aanbeveling 13, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ²⁵ Zie ECP4 aanbeveling 15, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ²⁶ Zie ECP4 aanbeveling 16, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ²⁷ Zie ECP4 aanbeveling 12, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ²⁸ Zie ECP4 aanbeveling 21, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ²⁹ Zie digitaal platform, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ³⁰ Zie digitaal platform, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ³¹ Zie ECP4 aanbeveling 26, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ³² Zie ECP4 aanbeveling 18, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ³³ Zie ECP4 aanbeveling 19, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ³⁴ Zie ECP4 aanbeveling 19, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ³⁵ Zie ECP4 aanbeveling 25.
- ³⁶ Uit het debat in de werkgroep en de plenaire vergadering.
- ³⁷ Zie Verandering 2 van het Franse nationale burgerpanel/bijbehorende evenementen.
- ³⁸ Zie ECP4 aanbeveling 20 en NCP Italië cluster 2, aanbeveling 7, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ³⁹ Zie Verandering 2 van het Franse nationale burgerpanel.

- ⁴⁰ Zie ECP4 aanbeveling 24 en NCP Italië cluster 2, aanbeveling 7, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ⁴¹ Zie ECP4 aanbeveling 22, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ⁴² Zie aanbeveling 1 over de EU in de wereld van het Nederlandse nationale burgerpanel, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ⁴³ Zie digitaal platform en plenaire debatten, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ⁴⁴ Zie digitaal platform, verder uitgewerkt in de werkgroep.
- ⁴⁵ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 2 (ECP2): 10, 11, 14 en 30; Nationaal burgerpanel (NCP) België: 1.3.1, 1.4.2 en 1.4.3; NCP Duitsland: 5.1 en 5.2; NCP Nederland: 1.2.
- ⁴⁶ ECP2 aanbeveling 14. NCP België aanbeveling 1.3.1, 1.4.2 en 1.4.3. NCP Nederland aanbeveling 1.2.
- ⁴⁷ ECP2 aanbeveling 11. NCP Duitsland aanbeveling 5.1 en 5.2. Debat in de werkgroep.
- ⁴⁸ ECP2 aanbeveling 11. Debat in de werkgroep. Plenair debat.
- ⁴⁹ ECP2 aanbeveling 10.
- ⁵⁰ ECP2 aanbeveling 30.
- ⁵¹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: ECP2: 7, 8, en 9; NCP Nederland: 1.3 en 4.3.
- ⁵² ECP2 aanbeveling 7. Debat in de werkgroep.
- ⁵³ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep digitale transformatie.
- ⁵⁴ ECP2 aanbeveling 9.
- ⁵⁵ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep digitale transformatie.
- ⁵⁶ ECP2 aanbeveling 8. NCP Nederland aanbeveling 1.3 en 4.3.
- ⁵⁷ ECP2 aanbeveling 7 en 8.
- ⁵⁸ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep digitale transformatie.
- ⁵⁹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: ECP2: 5, 12, 13, 17 en 28; NCP België: 1.5.1 en 2.1.1 tot en met 2.4.3; NCP Nederland: 3.1.
- ⁶⁰ ECP2 aanbeveling 5. NCP België aanbeveling 2.1.1. NCP Nederland aanbeveling 3.1.
- ⁶¹ ECP2 aanbeveling 12. NCP België aanbeveling 2.1.4.
- ⁶² ECP2 aanbeveling 17 en 28. NCP België aanbeveling 1.5.1, 2.1.3, 2.2.1 en 2.2.2.
- ⁶³ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep digitale transformatie.
- ⁶⁴ ECP2 aanbeveling 5 en 28. NCP België aanbeveling 2.3.2 en 2.3.3.
- ⁶⁵ ECP 2 aanbeveling 28. NPC België aanbeveling 2.3.1, 2.4.1 en 2.4.2.
- ⁶⁶ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep digitale transformatie.
- ⁶⁷ ECP2 aanbeveling 13.
- ⁶⁸ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep digitale transformatie.
- ⁶⁹ ECP2 aanbeveling 13.
- ⁷⁰ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep digitale transformatie.
- ⁷¹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: ECP2: 1, 2, 21, 22 en 23; NCP Nederland: 1.1.
- ⁷² ECP2 aanbeveling 22. Debat in de werkgroep.
- ⁷³ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep "Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid".
- ⁷⁴ ECP2 aanbeveling 21. NCP Nederland aanbeveling 1.1.
- ⁷⁵ ECP2 aanbeveling 23.
- ⁷⁶ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep "Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid".
- ⁷⁷ ECP2 aanbeveling 1. Debat in de werkgroep.
- ⁷⁸ ECP2 aanbeveling 2. Debat in de werkgroep.
- ⁷⁹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: ECP2: 3, 4 en 6.
- ⁸⁰ ECP2 aanbeveling 3.
- ⁸¹ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep klimaatverandering en milieu.
- ⁸² ECP2 aanbeveling 4.
- ⁸³ ECP2 aanbeveling 6.

- ⁸⁴ Onderwerp ook behandeld door de werkgroep klimaatverandering en milieu.
- ⁸⁵ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1 (ECP1): 17, 40, 47; nationale burgerpanels (NCP) Nederland 1.
- ⁸⁶ Zie de link naar ECP3 aanbeveling 38 in verband met infrastructuur voor elektrische voertuigen.
- ⁸⁷ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1 (ECP1): 8, 34, 47, nationale burgerpanels (NCP) Italië 5.2.
- ⁸⁸ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1 (ECP1): 39, 46, nationale burgerpanels (NCP) Litouwen 2.6, Nederland 1.
- ⁸⁹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1 (ECP1): 42, 43, 44, 45, nationale burgerpanels (NCP) Nederland 2.
- ⁹⁰ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 1 (ECP1): 7, 16, 17, nationale burgerpanels (NCP) Duitsland en Italië 1.3.
- ⁹¹ Zie de link naar de Werkgroep sterkere economie.
- ⁹² Wijzigingen WG 3A en 3B.
- ⁹³ ECP2 aanbevelingen 32 en 37, Belgische, Franse en Nederlandse nationale panels.
- ⁹⁴ Frans nationaal panel.
- ⁹⁵ Wijziging WG 8, kortere formulering.
- ⁹⁶ ECP2 aanbeveling 29.
- ⁹⁷ ECP2 aanbevelingen 19 en 32, Belgische en Franse nationale panels en de Deense vertegenwoordiger van nationale evenementen.
- ⁹⁸ Belgisch nationaal panel.
- ⁹⁹ Wijziging WG 7B.
- ¹⁰⁰ Belgisch nationaal panel.
- ¹⁰¹ Eindverslag van Kantar, blz. 85.
- ¹⁰² ECP2 aanbeveling 39, Belgisch nationaal panel 3.
- ¹⁰³ Wijziging WG 10A, kortere formulering.
- ¹⁰⁴ Deense vertegenwoordiger van nationale evenementen.
- ¹⁰⁵ Wijziging WG 54C.
- ¹⁰⁶ Deense vertegenwoordiger van nationale evenementen.
- ¹⁰⁷ Deense vertegenwoordiger van nationale evenementen.
- ¹⁰⁸ Wijziging WG 15A, compromisformulering.
- ¹⁰⁹ ECP2 aanbevelingen 24, 36 en 38, Belgisch nationaal panel.
- ¹¹⁰ Wijziging WG 16C.
- ¹¹¹ ECP2 aanbeveling 33, Belgische, Franse en Nederlandse nationale panels.
- ¹¹² ECP2 aanbeveling 26.
- ¹¹³ Wijziging WG 17.
- ¹¹⁴ Belgisch nationaal panel.
- ¹¹⁵ Wijziging WG 18A.
- ¹¹⁶ ECP2 aanbeveling 25.
- ¹¹⁷ Wijziging WG 18B.
- ¹¹⁸ ECP2 aanbeveling 31, Belgische en Nederlandse nationale panels.
- ¹¹⁹ Wijzigingen 19A tot en met 19A, herformulering om tekst aan te passen.
- ¹²⁰ Wijziging WG 21, compromis.
- ¹²¹ Belgische en Franse nationale panels.
- ¹²² Wijziging WG 23B.
- ¹²³ ECP2 aanbeveling 27, Belgisch nationaal panel.
- ¹²⁴ Wijziging WG 25C.
- ¹²⁵ ECP aanbeveling 14.

- ¹²⁶ ECP aanbeveling 18; NB: vertegenwoordigers van burgers hebben uitgelegd dat het zorgvuldig moet worden ingevoerd en gebruikt.
- ¹²⁷ Wijziging WG 28E, G, H.
- ¹²⁸ ECP2 aanbeveling 16, Nederlands nationaal panel 20, nationaal panel was verdeeld over “transnationale lijsten”.
- ¹²⁹ Op basis van ECP2 aanbeveling 16, discussie in WG.
- ¹³⁰ ECP2 aanbeveling 19 en MDP.
- ¹³¹ Europees Economisch en Sociaal Comité.
- ¹³² Wijziging WG 32B.
- ¹³³ ECP2 aanbeveling 36, Belgische en Franse nationale panels.
- ¹³⁴ Frans nationaal panel (“verkiezing van de voorzitter van de Europese Commissie door middel van algemeen kiesrecht”), MDP (Eindverslag van Kantar: De groep van respondenten bespreekt de rechtstreekse verkiezing van de voorzitter van de Commissie door burgers).
- ¹³⁵ Wijziging WG 34C.
- ¹³⁶ Belgisch nationaal panel (3.2), Frans nationaal panel (11), MDP (Eindverslag van Kantar: “De respondenten vragen meestal dat het Europees Parlement echte bevoegdheden krijgt om wetgevingsinitiatieven te nemen.”).
- ¹³⁷ MDP (Eindverslag van Kantar: “Er wordt ook voor gepleit dat het Europees Parlement [...] aanvullende begrotingsbevoegdheden krijgt”).
- ¹³⁸ MDP (Eindverslag van Kantar: “Volgens een andere respondent moeten de partijen toegankelijker worden voor mensen met verschillende culturele of sociaaleconomische achtergronden”).
- ¹³⁹ Comité van de Regio's in WG.
- ¹⁴⁰ Wijziging WG 38, compromisformulering.
- ¹⁴¹ ECP2 aanbeveling 20.
- ¹⁴² ECP4 aanbeveling 21.
- ¹⁴³ Wijziging WG 43.
- ¹⁴⁴ ECP2 aanbeveling 34, Nederlands nationaal panel.
- ¹⁴⁵ Discussie in WG op basis van ECP2 aanbeveling 34, Nederlands nationaal panel, MPD (Eindverslag van Kantar: “Meer transparantie en grotere betrokkenheid van de burgers bij het besluitvormingsproces van de EU wordt ook ondersteund.”).
- ¹⁴⁶ Wijziging WG 44A.
- ¹⁴⁷ Discussie van de WG (presentatie door de nationale parlementen en het Comité van de Regio's).
- ¹⁴⁸ Wijziging WG 45C.
- ¹⁴⁹ Wijziging WG 46B.
- ¹⁵⁰ ECP2, aanbeveling 15.
- ¹⁵¹ Discussie in WG op basis van de in ECP2 aanbeveling 15 vermelde behoefte aan “verduidelijking van de functies van de EU-instellingen”, MDP (Eindverslag van Kantar: “Er zijn ook [...] suggesties om het tweekamerstelsel in de EU te verdiepen”).
- ¹⁵² Wijziging WG 48B.
- ¹⁵³ ECP2 aanbeveling 15.
- ¹⁵⁴ Discussies in de WG.
- ¹⁵⁵ Wijziging WG 52A.
- ¹⁵⁶ EESC, compromisformulering.
- ¹⁵⁷ ECP aanbeveling 35, Frans nationaal panel, plus gecombineerde wijzigingen WG 51C, D.
- ¹⁵⁸ Wijziging WG 53D.
- ¹⁵⁹ Discussie in WG, nationale parlementen.
- ¹⁶⁰ Discussie in WG, het CvdR en het EESC; Eindverslag van Kantar, blz. 85.
- ¹⁶¹ Wijziging WG 58B.
- ¹⁶² Wijziging WG 59B.
- ¹⁶³ Discussie in WG, bij de sociale partners en tussen verscheidene andere leden.
- ¹⁶⁴ Wijziging WG 63A, compromisformulering.
- ¹⁶⁵ Aanbevelingen van de burgers waar het voorstel hoofdzakelijk op is gebaseerd: Europees burgerpanel 4 (ECP4) 6, 7, 9, 28, 30; Litouwen 9.

- ¹⁶⁶ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 4 (ECP4) 8, 27, Litouwen 10, Nederland 3.
- ¹⁶⁷ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 4 (ECP4) 10, 35, 38.
- ¹⁶⁸ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 4 (ECP4) 29, 31, 33, 36, 37, 38, 39, 40; Italië 3.8 en 4.4 (blz.15) en 5.6 (blz.11), Litouwen 2 en 3, Nederland 1 en 2.
- ¹⁶⁹ Aanbevelingen van de burgers waarop het voorstel hoofdzakelijk gebaseerd is: Europees burgerpanel 4 (ECP4) 7 en 32, Frankrijk verandering 13.
- ¹⁷⁰ Franse NCP Verandering 6.
- ¹⁷¹ ECP 1 aanbeveling nr. 37.
- ¹⁷² ECP aanbeveling nr. 3. Franse NCP Verandering 6.
- ¹⁷³ ECP 1 aanbeveling nr. 41.
- ¹⁷⁴ Meer in detail behandeld door de werkgroep Europese democratie. Zie ECP 2 aanbeveling nr. 24, aanbevelingen nrs. 1.1, 1.2 en 2.12 van het Belgische NCP en de aanbeveling van het Italiaanse NCP inzake "inclusiebeleid".
- ¹⁷⁵ Aanbeveling van het Italiaanse NCP inzake "inclusiebeleid".
- ¹⁷⁶ Meer in detail behandeld door de werkgroep Digitale Transformatie. Zie ECP 1 aanbevelingen nrs. 8 en 34.
- ¹⁷⁷ Aanbeveling van het Italiaanse NCP inzake het aansporen van jongeren om exacte vakken te studeren.
- ¹⁷⁸ ECP 1 aanbevelingen nrs. 33 en 48. Ook behandeld door de werkgroep Digitale Transformatie. Zie ECP 1 aanbeveling nr. 47 inzake verstandig gebruik van internet.
- ¹⁷⁹ ECP 1 aanbeveling nr. 5.
- ¹⁸⁰ ECP 1 aanbevelingen nrs. 15 en 18.
- ¹⁸¹ Aanbeveling van het Italiaanse NCP inzake "Europa in de wereld".
- ¹⁸² ECP 1 aanbevelingen nrs. 18 en 41 en de aanbeveling van het Italiaanse NCP inzake "Investeren in het opleiden van leerkrachten"
- ¹⁸³ ECP 1 aanbeveling nr. 17, in zijn geheel toegewezen aan de werkgroep Digitale Transformatie.
- ¹⁸⁴ ECP 1 aanbeveling nr. 15. Aanbeveling Duitse NCP inzake "Informatieplatform voor het uitwisselen van kennis en ervaringen in de hele EU".
- ¹⁸⁵ Belgische NCP, aanbeveling nr. 6, Franse NCP, Verandering 7.
- ¹⁸⁶ Voor wat betreft de tweede zin: Belgische NCP, aanbeveling nr. 7.2.
- ¹⁸⁷ ECP 1 aanbeveling nr. 4.
- ¹⁸⁸ Suggestie ter aanvulling van ECP 1 aanbevelingen nrs. 1 en 30, behandeld door de werkgroep Sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en banen.
- ¹⁸⁹ Suggestie ter aanvulling van ECP 1 aanbeveling nr. 25, behandeld door de werkgroep Sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en banen.
- ¹⁹⁰ ECP 4 aanbeveling nr. 28. Nederlandse NCP ("Onze visie op cultuur, jeugd en sport"), aanbeveling nr. 1. Franse NCP, Verandering 6.
- ¹⁹¹ ECP 1 aanbeveling nr. 6.
- ¹⁹² Nederlandse NCP (Onze visie op cultuur, jeugd en sport), aanbeveling nr. 2.
- ¹⁹³ ECP 1 aanbeveling nr. 36. Franse NCP, Verandering 6. Belgische NCP, aanbevelingen nr. 2.10 en 2.11. Duitse NCP, "Meer uitwisselingsmogelijkheden creëren voor studenten in Europa". Nederlandse NCP ("Onze visie op cultuur, jeugd en sport"), aanbevelingen nrs. 1 en 3. Italiaanse NCP, aanbeveling inzake "Optreden als schakel tussen oost en west en culturele uitwisselingen en gezamenlijke culturele initiatieven bevorderen".
- ¹⁹⁴ ECP 1 aanbevelingen nrs. 32 en 38. Nederlandse NCP ("Onze visie op cultuur, jeugd en sport"), aanbeveling nr. 3.
- ¹⁹⁵ Aanbeveling van het Italiaanse NCP inzake "Europa in de wereld".
- ¹⁹⁶ Franse NCP, Verandering 7. Belgische NCP, aanbevelingen nrs. 2.5, 6.1 en 8.7. Italiaanse NCP, aanbeveling inzake "Niet alleen Europese waarden en cultuur bevorderen, maar ook regionale specifieke kenmerken".
- ¹⁹⁷ Nederlandse NCP (Onze visie op cultuur, jeugd en sport), aanbeveling nr. 2.
- ¹⁹⁸ Italiaanse NCP aanbeveling inzake "Het productiemodel van de 20e eeuw overstijgen".
- ¹⁹⁹ ECP 1 aanbeveling nr. 29.
- ²⁰⁰ ECP 1 aanbeveling nr. 36.

Stream 3: Redirecting our economy
and consumption

26

Substream 3.1: Regulating overproduction and overconsumption

We recommend that the EU takes more actions that enable and incentivise consumers to use products longer. The EU should combat planned obsolescence by lengthening products' warranty and setting a maximum price for spare parts after the warranty period. All member states should introduce a tax break on repair services as is the case in Sweden. Manufacturers should be required to declare the expected lifespan of their products. The EU should provide information on how to re-use and repair products on an internet platform and through education.

Our throw-away and single-use based society is not sustainable because it generates too much waste. By implementing the proposed measures we act those towards a society that reuses, repairs and reduces the waste it consumes, thereby reducing overconsumption.

Bijlagen

Conferentie over
de toekomst
van Europa

Conferentie over de toekomst van Europa

Europese burgerpanels — Panel 1: Een sterkere
economie, sociale rechtvaardigheid en
werkgelegenheid / onderwijs, cultuur,
jeugdzaken en sport / digitale transformatie.

Aanbevelingen

Conferentie over de toekomst van Europa

Europese burgerpanels — Panel 1:

Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid / onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport / digitale transformatie.

DOOR HET PANEL GOEDGEKEURDE AANBEVELINGEN (TER BEHANDELING DOOR DE PLENAIRE VERGADERING)

Werkgebied 1: Werken in Europa

Deelgebied 1.1 Arbeidsmarkt

1. **Wij bevelen aan een minimumloon in te voeren om in alle lidstaten een vergelijkbare levenskwaliteit te waarborgen. Wij erkennen de bestaande inspanningen om het levenspeil te standaardiseren in het voorstel voor een richtlijn betreffende toereikende minimumlonen (COM(2020) 682 final). Het minimumloon moet zorgen voor een minimumnetto-inkomen om een essentiële doelstelling te bereiken: iedereen in nood moet meer geld hebben om uit te geven. Bij het bepalen van het minimumloon moet rekening worden gehouden met de volgende aspecten:**
 - De EU moet zorgen voor een doeltreffende uitvoering, omdat momenteel niet alle lidstaten de bescherming van werknemers adequaat toepassen.
 - Bijzondere aandacht moet worden besteed aan het monitoren van de verbetering van de levensstandaard.
 - Het minimumloon moet rekening houden met de koopkracht in de verschillende landen. Er is een regelmatige evaluatiecyclus nodig om rekening te houden met de veranderende kosten voor levensonderhoud (bv. door inflatie).

Wij bevelen dit aan omdat een minimumloon de sociale rechtvaardigheid op de arbeidsmarkt verbetert en de concrete levensomstandigheden van werknemers in alle lidstaten verbetert. Dit is met name van belang in de context van een snel veranderende werkomgeving, bijvoorbeeld door digitalisering.

2. **Er bestaat al een EU-richtlijn (Richtlijn 2003/88/EG, de arbeidstijdenrichtlijn van de EU). Deze volstaat echter niet om een gezond evenwicht tussen werk en privéleven te waarborgen. Als eerste stap bevelen wij aan het bestaande kader te herzien om te bepalen of het geschikt is onder de huidige omstandigheden. Ten tweede moet de EU een strenger toezichtmechanisme opzetten om de uitvoering in alle lidstaten te waarborgen. Er moet bijzondere aandacht worden besteed aan verschillende sectoren met verschillende niveaus van stress en lasten, zowel psychologisch als fysiek. Tegelijkertijd zijn andere sectoren evenwel afhankelijk van meer flexibiliteit van hun werknemers om zich aan te passen aan specifieke bedrijfsbehoeften.**

Wij bevelen dit aan omdat een beter evenwicht tussen werk en privéleven belangrijk is omdat het de sociale cohesie versterkt en bijdraagt tot een gelijk speelveld voor werknemers. Ook heeft het een positieve invloed op het individuele welzijn van werknemers.

Deelgebied 1.2 Jongeren en werkgelegenheid

- 3. Wij bevelen aan het niveau van alle verschillende onderwijsprogramma's in de EU te harmoniseren, met aanvaarding van de nationale inhoudelijke invulling. Daarom bevelen wij aan dat de beroepsdiploma's in alle EU-lidstaten worden gevalideerd en wederzijds erkend.**

Wij bevelen dit aan omdat we de Europese arbeidsmobiliteit willen faciliteren en de administratieve lasten willen verminderen.

- 4. Wij bevelen aan dat middelbare scholieren (vanaf 12 jaar) inzicht verwerven in hun toekomstige arbeidsmarkt door de mogelijkheid te krijgen een aantal kwalitatief hoogstaande observatiebezoeken te brengen aan organisaties met en zonder winstoogmerk. We stellen voor bedrijven door middel van subsidies aan te moedigen om observatiebezoeken van studenten te aanvaarden. In afgelegen gebieden waar er minder kansen zijn, moeten lokale scholen, overheden, organisaties en bedrijven nauw samenwerken om ervoor te zorgen dat deze observatiebezoeken ook zinvol zijn.**

Wij bevelen dit aan omdat wij willen dat jongeren inzicht krijgen in de verschillende mogelijkheden op de arbeidsmarkt, zodat zij een betere studie- en beroepskeuze kunnen maken en het belang van de juiste studiekeuze begrijpen. Het leert hun ook wat het betekent om verantwoordelijkheid te nemen en dat zij een respectvolle houding te hebben ten aanzien van de arbeidsmarkt. Het zal jongeren helpen bij hun integratie op de arbeidsmarkt. Het is een win-winsituatie voor beide partijen.

- 5. Wij bevelen aan dat het gebruik van zachte vaardigheden op school wordt geïntegreerd in alle cursussen en leerplannen. Met zachte vaardigheden bedoelen we: naar elkaar luisteren; dialoog, veerkracht, begrip, respect en waardering voor anderen, kritisch denken en zelfstudie aanmoedigen; nieuwsgierig en resultaatgericht blijven. Leerkrachten moeten worden opgeleid in het overbrengen van deze vaardigheden door nauw samen te werken met maatschappelijk werkers en/of psychologen. Andere suggesties voor de uitvoering: samen met andere scholen uitwisselingsprogramma's voor leerlingen alsook sport- en culturele evenementen organiseren enz.**

Wij bevelen dit aan omdat zachte vaardigheden basisvaardigheden zijn die in het digitale tijdperk verloren gaan en absoluut noodzakelijk zijn in het toekomstige leven van onze jongeren. Daarom benadrukken wij dat ze in het leerplan moeten worden opgenomen, om jongeren te helpen veerkrachtig te worden en geestelijke problemen die zij in hun toekomstige leven zouden kunnen ondervinden te vermijden en op te lossen. Sociale vaardigheden versterken de intermenselijke betrekkingen en helpen mensen derhalve hun plaats in de samenleving te vinden.

- 6. Wij bevelen aan dat voor het geval zich een ernstige crisis voordoet (bv. gezondheidscrisis, oorlog enz.) goed voorbereide plannen met gedetailleerde scenario's klaar liggen om op flexibele wijze de gevolgen voor onze jongeren met betrekking tot hun studies, beroepsopleiding, geestelijk welzijn enz. tot een minimum te beperken. Bij die gevolgen denken we met name aan: hogere kosten voor studie of opleiding, verplichte verlenging van studies, stages die niet kunnen worden uitgevoerd, toename van geestelijke gezondheidsproblemen. Deze scripts moeten worden uitgerold om de gevolgen voor jongeren en hun overgang naar de arbeidsmarkt tot een minimum te beperken.**

Wij bevelen dit aan omdat de positie van jongeren in crisistijden zeer kwetsbaar is.

Deelgebied 1.3 Digitalisering op het werk

- 7. Wij bevelen aan dat de EU wetgeving inzake zogeheten “slim werken” [= online en op afstand werken, bv. thuis of vanuit een andere locatie met een internetverbinding] invoert of versterkt. Voorts bevelen wij aan dat de EU wetgeving aanneemt om bedrijven te stimuleren maatschappelijk verantwoord te handelen en om hoogwaardige banen op basis van de beginselen van “slim werken” in de EU te houden. De stimulansen kunnen financieel en/of reputationeel zijn en moeten rekening houden met bestaande internationaal erkende milieu-, sociale en governancecriteria (ESG). Daartoe moet de EU een werkgroep oprichten, bestaande uit deskundigen van alle belanghebbenden, om dergelijke wetgeving te onderzoeken en te versterken.**

Wij bevelen dit aan omdat wij kwalitatief hoogstaande banen op basis van de beginselen van “slim werken” moeten bevorderen en moeten voorkomen dat ze naar goedkopere niet-EU-landen worden weggesluisd. De COVID-19-pandemie en de mondiale economische trends maken het des te dringender om banen in de EU te beschermen en “slim werken” te reguleren.

- 8. Wij bevelen aan dat de EU het recht op digitale opleiding voor alle EU-burgers waarborgt. Met name de digitale vaardigheden van jongeren zouden kunnen worden gestimuleerd door de invoering van een EU-certificering voor scholen die hen voorbereiden op de toekomstige arbeidsmarkt. Wij bevelen ook specifieke opleidingen op EU-niveau aan om werknemers om en bij te scholen om concurrerend te blijven op de arbeidsmarkt. Tot slot bevelen wij de EU aan om meer bekendheid te geven aan bestaande digitale platforms die mensen in contact brengen met werkgevers en hen helpen bij het vinden van een baan in de EU, zoals Eures.**

Wij bevelen dit aan omdat gecertificeerde digitale vaardigheden van fundamenteel belang zijn voor mensen om de arbeidsmarkt te betreden en voor werknemers om zich om te scholen en concurrerend te blijven.

Werkgebied 2: Een economie voor de toekomst

Deelgebied 2.1 Innovatie en Europees concurrentievermogen

- 9. Wij bevelen aan dat de EU verschillende entiteiten (universiteiten, onderzoeksinstellingen, bedrijven enz.) kansen biedt om te investeren in onderzoek en innovatie met het oog op de ontwikkeling van:**
- **nieuwe materialen die bedoeld zijn als duurzamere alternatieven die beter zijn voor de biodiversiteit dan de momenteel in gebruik zijnde materialen;**
 - **innovatief gebruik van bestaande materialen (ook gebaseerd op recycling en geavanceerde technieken met de kleinste ecologische voetafdruk).**
- Wij bevelen aan dat dit een permanent langetermijnengagement van de EU zou worden (ten minste tot 2050).**

Wij bevelen dit aan omdat we op een planeet met eindige hulpbronnen leven. Als we een toekomst willen, moeten we het klimaat beschermen en op zoek gaan naar planeetvriendelijke alternatieven. Wij willen ook dat de EU op dit gebied een leider wordt met een sterk concurrentievoordeel op het internationale toneel. Het is de bedoeling dat de aanbeveling innovatieve resultaten oplevert die op grote schaal, op diverse gebieden en in diverse landen kunnen worden toegepast. Dit zou ook een positief effect hebben op de economie en de arbeidsmarkt door nieuwe werkgelegenheid te creëren op het gebied van duurzame innovatie en zou kunnen bijdragen tot de bestrijding van sociale onrechtvaardigheid door de huidige, uitbuitende productiemiddelen te vervangen door nieuwe, meer ethische alternatieven.

10. Wij bevelen de EU aan om zich op lange termijn te blijven inzetten om het aandeel van duurzaam opgewekte energie in haar energiemix algemeen te vergroten door gebruik te maken van een gevarieerd scala aan hernieuwbare bronnen met de kleinste ecologische voetafdruk (op basis van een holistische levenscyclusbeoordeling). Voorts moet de EU investeren in de verbetering en het behoud van de kwaliteit van de elektriciteitsinfrastructuur en het elektriciteitsnet. Wij bevelen tevens aan dat de toegang tot en betaalbaarheid van energie worden erkend als een grondrecht van de burgers.

Wij bevelen dit aan omdat:

- het diversifiëren van energiebronnen (zoals zonne-, wind- en waterstofenergie, energie uit zeewater of eventuele andere toekomstige duurzame bronnen) de EU energie-onafhankelijker zou maken;
- dit zou leiden tot lagere elektriciteitskosten voor EU-burgers;
- het banen zou scheppen en de energiemarkt zou herstructureren (met name in regio's die tot nu toe afhankelijk waren van fossiele brandstoffen);
- het de wetenschappelijke ontwikkeling van innovatieve technieken voor het betrekken van energie zou kunnen stimuleren;
- de kwaliteit van de elektriciteitsinfrastructuur en het elektriciteitsnet, waardoor vlotte, efficiënte en betaalbare distributie en transport van energie mogelijk is, even belangrijk zijn als de energiebronnen.

11. Wij bevelen aan dat de EU groenere productieprocessen actief bevordert door bedrijven die investeren in het verlagen van de milieukosten van hun productie te subsidiëren of anderszins te belonen. Daarnaast moeten we inspanningen leveren om postindustriële gronden terug in cultuur te brengen en beschermde groene zones rond bestaande locaties in te stellen. Van ondernemingen moet worden verlangd dat zij deze inspanningen ten minste gedeeltelijk uit eigen zak financieren.

Wij bevelen dit aan omdat productieprocessen een belangrijk onderdeel van de toeleveringsketen vormen. Door ze milieuvriendelijker te maken, kunnen we onze impact op het klimaat aanzienlijk verminderen. Wij zijn van mening dat bedrijven en industrieën verantwoordelijk moeten worden gehouden voor de manier waarop zij produceren (met inbegrip van maatregelen om gronden terug in cultuur te brengen en het milieu te beschermen). Het groener maken van productieprocessen bereidt bedrijven ook voor op de toekomst en maakt hen veerkrachtiger (waardoor banen worden beschermd).

- 12. Wij bevelen aan geen plastic verpakkingen meer te produceren en het gebruik van herbruikbare verpakkingen te veralgemenen. Er moeten voor consumenten en bedrijven incentives voorzien worden, zodat het voor consumenten niet duurder zal zijn om bulkgoederen (“*en vrac*” in het Frans of “*sfuso*” in het Italiaans) in plaats van verpakte goederen te kopen. Ondernemingen die aan deze transitie bijdragen, moeten fiscale voordelen genieten en bedrijven die dit niet doen, moeten hogere belastingen betalen. Producten die niet kunnen worden hergebruikt, moeten recycleerbaar en/of biologisch afbreekbaar zijn. Een publieke of toezichthoudende instelling moet alles controleren, de regels vaststellen en deze bij iedereen bekendmaken. Aanbevolen wordt om – onder meer via sociale media – zowel bedrijven als consumenten voor te lichten en te communiceren over deze acties om hun gedrag op lange termijn te veranderen. Bedrijven moeten worden aangemoedigd en geholpen om voor hun eigen afval de beste oplossing te vinden (bv. bouwbedrijven).**

Wij bevelen dit aan omdat we allemaal verantwoordelijk moeten zijn voor ons eigen handelen. Daarom moeten we alle productieprocessen herbekijken. Recycling vergt veel hulpbronnen (water, energie) en kan dus niet het enige antwoord zijn. Daarom stellen wij voor de handel in bulkgoederen te stimuleren. Recycling mag alleen worden gebruikt voor gemakkelijk recycleerbare materialen. En we weten door het Finse voorbeeld dat het mogelijk is een zeer groot deel te recyclen.

- 13. Wij bevelen aan om over heel Europa dezelfde begrotingsregels te hanteren en dus het begrotingsbeleid in de hele EU te harmoniseren. Belastingharmonisatie moet de afzonderlijke lidstaten ruimte laten om hun eigen belastingregels vast te stellen, maar toch belastingontduiking voorkomen. Hierdoor wordt een einde gemaakt aan schadelijke fiscale praktijken en belastingconcurrentie. Belastingen moeten betrekking hebben op handelstransacties op de plaats waar zij plaatsvinden. Wanneer een onderneming in een land verkoopt, moet zij in dat land belasting betalen. Deze nieuwe regels zijn bedoeld om de verplaatsing van activiteiten te voorkomen en ervoor te zorgen dat de transacties en de productie in Europese landen plaatsvinden.**

Wij bevelen dit aan om banen en economische activiteiten in Europa, op basis van rechtvaardigheid tussen de lidstaten, te beschermen en te ontwikkelen. Het zal leiden tot een gemeenschappelijke visie op het belastingstelsel in Europa. Het is de bedoeling een einde te maken aan de absurde monopoliepositie van reuzenbedrijven die niet genoeg belastingen betalen in vergelijking met kleinere ondernemingen. Het zal tevens precies daar waar commerciële activiteiten plaatsvinden, inkomsten opleveren.

- 14. Wij bevelen aan het systeem van geplande veroudering van alle elektronische apparaten te beëindigen. Veranderingen moeten zowel op individueel niveau als op het niveau van de markt plaatsvinden om ervoor te zorgen dat we op lange termijn apparaten kunnen bezitten, repareren en moderniseren. Wij bevelen aan om opgeknapte (“refurbished”) apparaten te promoten. De regelgeving zou het voor bedrijven verplicht maken het recht op reparatie, met inbegrip van upgrades en software-updates, te waarborgen en alle apparaten op lange termijn te recyclen. Ook wordt aanbevolen dat elk bedrijf gestandaardiseerde connectoren gebruikt.**

Wij bevelen dit aan omdat producten tegenwoordig doorgaans 2 jaar meegaan en we willen dat ze een veel langere levensduur van ongeveer 10 jaar hebben. Dit voorstel zal een positief effect hebben op de klimaatverandering en het milieu. Het zal ook leiden tot lagere kosten voor consumenten en minder consumptisme.

- 15. We bevelen aan via onderwijs iedereen te helpen om bij te leren over ons milieu en het verband daarvan met eenieders gezondheid. Cursussen zullen iedereen helpen om een eigen strategie te ontwikkelen om deze onderwerpen in zijn of haar leven te integreren. Bewustmaking hieromtrent moet beginnen op school, met specifieke vakken waarin alle ecologische kwesties aan bod komen, en we moeten hierover ons hele leven lang blijven bijleren (bv. op het werk). Dit zal bijdragen tot de vermindering van afval en de bescherming van het milieu en de menselijke gezondheid. Door bewustmaking zal de lokale consumptie van gezonde en niet-verwerkte producten, afkomstig van lokale producenten, worden bevorderd. Degenen die geen actie ondernemen om afval te verminderen, zullen een gratis opleidingscursus over deze kwesties moeten volgen. Om deze aanpassing van de levensstijl mogelijk te maken, moeten de prijzen billijk zijn voor de producent en de consument. Daarom stellen wij voor dat kleine, lokale en milieuvriendelijke producenten belastingvrijstellingen krijgen.**

Wij bevelen dit aan omdat wij van mening zijn dat veel mensen zich nog niet betrokken voelen bij deze kwesties. Daarom is het nodig dat we iedereen bewustmaken over dit onderwerp. Daarnaast zijn lokale en gezonde producten vaak onbetaalbaar voor velen. We moeten ervoor zorgen dat lokaal gemaakte producten breder beschikbaar zijn voor iedereen.

- 16. Wij bevelen aan een gemeenschappelijk Europees, gemakkelijk te begrijpen etiketteringssysteem voor consumptie- en voedingsproducten in te voeren (de informatie zou allergenen, land van oorsprong enz. bevatten), transparantie over lopende goedkeuringsprocessen, digitalisering van productinformatie door middel van een gestandaardiseerde Europese app die gebruiksvriendelijker toegang biedt en aanvullende informatie over producten en productieketens biedt. We zien ook dat er behoefte is aan een echt onafhankelijk orgaan dat de voedselnormen in de hele EU reguleert en wetgevende bevoegdheden heeft, zodat sancties kunnen worden opgelegd.**

Wij bevelen dit aan omdat alle EU-burgers dezelfde normen op het gebied van levensmiddelen moeten kunnen verwachten. De integriteit van levensmiddelen is noodzakelijk om de veiligheid van de burgers te waarborgen. Deze aanbevelingen zijn gedaan om het toezicht op de goedkeuring en de transparantie van de voedselproductie op geharmoniseerde wijze te verbeteren.

- 17. Wij bevelen aan dat infrastructuur staatseigendom zou moeten zijn om de opkomst van monopolies op het gebied van telecommunicatie en internetdiensten te voorkomen. Toegang tot het internet hebben moet een recht zijn en het moet een prioriteit zijn om voor internetverbinding te zorgen in “witte/dode zones” (gebieden zonder internettoegang). Kinderen en gezinnen zijn een prioriteit bij de toegang tot internet en hardware, met name op het gebied van onderwijs, en in het bijzonder in tijden van een pandemie. Er is een initiatief nodig ter ondersteuning van telewerken, zoals kantoor-ruimten met toegang tot een betrouwbare, snelle internetverbinding en digitale opleidingen.**

Wij bevelen dit aan omdat we ervoor moeten zorgen dat de digitale transformatie op billijke wijze plaatsvindt. Toegang tot het internet is van fundamenteel belang voor de democratie en is een recht van alle Europese burgers.

- 18. Wij bevelen aan lokale insecten te respecteren en te beschermen tegen invasieve soorten. Wij pleiten ook voor verplichte groene ruimte bij nieuwe bouwprojecten en stellen voor hier incentives aan te koppelen. We roepen op tot de invoering van een verplicht vak over biodiversiteit op school, met specifieke (bv. praktijkgerichte) leerplanactiviteiten. Het is belangrijk om het bewustzijn over biodiversiteit te vergroten middels mediacampagnes en “wedstrijden” met incentives in de hele EU (lokale wedstrijden op niveau van de wijk/gemeente/stad). Wij bevelen aan om in alle EU-lidstaten bindende nationale streefcijfers vast te stellen voor de herbebossing van inheemse bomen en plaatselijke flora.**

Wij bevelen dit aan omdat biodiversiteit van cruciaal belang is voor het milieu, de levenskwaliteit en de strijd tegen klimaatverandering.

Werkgebied 3: Een rechtvaardige samenleving

Deelgebied 3.1 Sociale zekerheid

- 19. Wij bevelen aan om de harmonisering op EU-niveau van sociaal beleid en gelijke rechten, ook op het gebied van gezondheidszorg, te bevorderen, waarbij rekening wordt gehouden met de geldende regelgeving en minimumeisen op het hele grondgebied.**

Wij bevelen dit aan omdat er tussen de lidstaten grote verschillen bestaan op het gebied van sociaal beleid die moeten worden verkleind om een waardig leven voor alle burgers tot stand te brengen en om de zorg en ondersteuning te bieden die kwetsbare personen om verschillende redenen (gezondheid, leeftijd, seksuele geaardheid enz.) nodig hebben.

- 20. Wij bevelen aan onderzoek op het gebied van sociale zaken en gezondheid in de EU te bevorderen volgens prioritaire lijnen die van algemeen belang worden geacht en waarover de lidstaten overeenstemming hebben bereikt, en passende financiering te verstrekken. We moeten de samenwerking tussen verschillende expertisegebieden, studiecentra (universiteiten enz.) en landen versterken.**

Wij bevelen dit aan omdat er veel gebieden zijn waarop we onze kennis moeten verbeteren en verdiepen. De ervaring met de pandemie toont ons dat onderzoek van essentieel belang is om het leven te verbeteren. Daarbij is samenwerking tussen overheden essentieel en financiële steun noodzakelijk.

- 21. Wij bevelen aan dat de EU meer bevoegdheden krijgt op het gebied van sociaal beleid om op basis van een grondige diagnose minimumregels en minimumpensioenuitkeringen in de hele EU te harmoniseren en vast te stellen. Het minimumpensioen moet boven de armoedegrens van het land liggen. De pensioenleeftijd moet variëren op basis van de indeling van beroepen in categorieën, waarbij mensen in geestelijk en fysiek veeleisende beroepen eerder met pensioen kunnen gaan. Tegelijkertijd moet het recht op werk worden gewaarborgd voor ouderen die als vrijwilliger willen blijven werken.**

Wij bevelen dit aan omdat de levensverwachting toeneemt en het geboortecijfer afneemt. De Europese bevolking vergrijst en daarom moeten we verdere maatregelen nemen om het risico van marginalisering van ouderen te voorkomen en ervoor te zorgen dat zij een waardig leven kunnen blijven leiden.

- 22. Wij bevelen een reeks overeengekomen maatregelen aan om een stijging van het geboortecijfer aan te moedigen en te zorgen voor passende kinderopvang. Deze maatregelen omvatten onder meer betaalbare en toegankelijke kinderopvang (op de werkplek, 's nachts, verlaging van de btw op kinderbehoefdheden), huisvesting, stabiel werk, ondersteuning van moederschap, specifieke ondersteuning en bescherming van werk voor jongeren en ouders, en ondersteuning van moeders en vaders bij de terugkeer naar het werk.**

Wij bevelen dit aan omdat de lage geboortecijfers in de EU markant zijn, wat verder bijdraagt tot de vergrijzing van de Europese bevolking en op basis waarvan onmiddellijk maatregelen moeten worden genomen. De voorgestelde reeks maatregelen heeft tot doel de stabiliteit die jonge gezinnen nodig hebben om voor kinderen te kunnen zorgen, te waarborgen.

- 23. Wij bevelen aan om sociale en medische zorg voor ouderen zowel thuis als in verpleeghuizen te garanderen. Daarnaast is er behoefte aan betere ondersteuning van personen die voor ouderen zorgen (familieleden).**

Wij bevelen dit aan omdat de levensverwachting toeneemt, het geboortecijfer afneemt en de Europese bevolking vergrijst. Daarom moeten we verdere maatregelen nemen om het risico van marginalisering van ouderen te voorkomen en ervoor te zorgen dat zij een waardig leven kunnen blijven leiden.

- 24. Wij bevelen de EU aan palliatieve zorg en hulp bij overlijden [euthanasie] te ondersteunen op basis van een concrete reeks regels en voorschriften.**

Wij bevelen dit aan omdat dit de pijn van patiënten en gezinnen zou verminderen en een fatsoenlijk einde van het leven zou waarborgen.

- 25. Wij bevelen de EU aan steun te verlenen aan gerichte toegang tot fatsoenlijke sociale huisvesting voor burgers, afhankelijk van hun specifieke behoeften. De financiële inspanningen moeten worden verdeeld tussen particuliere financiers, verhuurders, begunstigden van huisvesting, de regeringen van de lidstaten op centraal en lokaal niveau en de Europese Unie. Het doel moet zijn de bouw/reparatie van sociale woningen onder meer door middel van coöperatieve verenigingen, huur en aankoop te vergemakkelijken. De steun moet worden verleend op basis van duidelijke criteria (bv. maximumoppervlakte, te subsidiëren persoon, inkomen van de begunstigden enz.).**

Wij bevelen dit aan omdat een betere toegang tot huisvesting ervoor zou zorgen dat EU-burgers tastbare gelijke rechten genieten. Dit zou de sociale spanningen helpen verminderen. Terwijl de EU voornamelijk wordt verzocht toezicht te houden op het steunmechanisme, moeten de nationale en lokale autoriteiten actiever stappen zetten om de huisvestingsproblemen op te lossen.

- 26. Wij bevelen aan dat de EU de regelgeving en de uniforme uitvoering van steunmaatregelen voor gezinnen met kinderen in alle lidstaten verbetert. Dergelijke maatregelen omvatten de verlenging van ouderschapsverlof en de verhoging van geboorte- en kinderverzorgingstoelagen.**

Wij bevelen dit aan omdat wij van mening zijn dat deze maatregelen de demografische uitdagingen waar de EU voor staat, zouden verlichten. Zij zouden ook de gendergelijkheid tussen ouders verbeteren.

- 27. Wij bevelen de EU aan maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat alle gezinnen in alle lidstaten gelijke gezinsrechten genieten. Deze rechten omvatten onder meer het recht op huwelijk en adoptie.**

Wij bevelen dit aan omdat we van mening zijn dat alle EU-burgers gelijke rechten, met inbegrip van gezinsrechten, moeten genieten. Het gezin is de basisvorm van sociale organisatie. Een gelukkig gezin draagt bij tot een gezonde samenleving. De aanbeveling heeft tot doel ervoor te zorgen dat alle burgers gezinsrechten genieten, ongeacht hun geslacht, volwassen leeftijd, etniciteit of lichamelijke gezondheidstoestand.

- 28. Wij bevelen aan dat de EU-strategie voor gendergelijkheid 2020-2025 sterk wordt geprioriteerd en gestimuleerd als een dringende kwestie die door de lidstaten doeltreffend wordt aangepakt. De EU moet a) indicatoren definiëren (d.w.z. attitudes, loonkloof, werkgelegenheid, leiderschap enz.), de strategie jaarlijks monitoren en transparant zijn met betrekking tot de behaalde resultaten, en b) een ombudsman aanstellen om rechtstreeks feedback van burgers te krijgen.**

Wij bevelen dit aan omdat we van mening zijn dat we op het gebied van gendergelijkheid in de EU nog een lange weg te gaan hebben. Gendergelijkheid en burgerrechten zouden op Europees niveau geharmoniseerd moeten worden, zodat deze in alle landen worden verwezenlijkt, en niet alleen in de landen waar deze kwesties breder gedragen worden. We waarderen de aanwezigheid en de bijdrage van vrouwen in machtsposities en in alle beroepen, om te komen tot een diverse, succesvolle EU. Aangezien vrouwen in veel situaties worden benadeeld (zelfs als zij goed/hoger onderwijs of andere voorrechten hebben genoten), is een dergelijke strategie dringend nodig.

- 29. Wij bevelen aan dat de EU sport en lichaamsbeweging vanwege de gezondheidsvoordelen in alle lidstaten bevordert en onder de aandacht brengt. Sport en lichaamsbeweging moeten worden opgenomen in het sociale, lichamelijke en geestelijke gezondheidsbeleid, het onderwijs- en werkgelegenheidsbeleid (d.w.z. bevorderen dat sport en/of beweging door artsen worden voorgeschreven en dat in dergelijke gevallen de toegang tot sportvoorzieningen wordt gegarandeerd; 1 uur werktijd/week voor lichaamsbeweging enz.).**

Wij bevelen dit aan omdat het een investering op de lange termijn is. Investeren in sport en lichaamsbeweging vermindert de kosten van en de druk op de gezondheidszorg. Sport en lichaamsbeweging als gezondheidszorginterventie zou onder andere de behandelingsduur verkorten en behandelingen doeltreffender maken. In landen als Duitsland wordt dit al met succes gedaan. Sport is een manier om waarden zoals engagement, inspanning, zelfvertrouwen, respect en kameraadschap te bevorderen. Een zittende levensstijl komt nu vaker voor dan in vorige generaties, onder meer doordat meer mensen op kantoor werken en de vrijetijdsbesteding veranderd is.

30. Wij bevelen aan dat elke EU-lidstaat verplicht wordt een vast minimumloon te bepalen dat is afgestemd op de kosten van levensonderhoud in het desbetreffende land en dat wordt beschouwd als een billijk loon, dat in minimale levensomstandigheden voorziet en voorkomt dat mensen onder de armoedegrens terecht komen. Elke lidstaat moet hierop toezien.

Wij bevelen dit aan omdat het niet eerlijk is dat iemand die werkt toch het eind van de maand niet haalt. Eerlijke lonen moeten bijdragen tot levenskwaliteit op maatschappelijk niveau. Oneerlijke lonen brengen hoge kosten met zich mee voor de lidstaten (veiligheid, belastingontwijking, hogere sociale kosten enz.).

31. Wij bevelen belastingharmonisatie in de lidstaten binnen de EU aan (om belastingparadijzen binnen de EU te vermijden en offshoring binnen Europa tegen te gaan) en een fiscale stimulans om het verplaatsen van banen naar landen buiten Europa te ontmoedigen.

Wij bevelen dit aan omdat we bezorgd zijn over de gevolgen van de eventuele verplaatsing van banen naar landen buiten Europa. Bovendien zou dit belastingconcurrentie tussen de EU-lidstaten voorkomen.

Werkgebied 4: Leren in Europa

Deelgebied 4.1 Europese identiteit / Deelgebied 4.2 Digitaal onderwijs

32. Wij bevelen aan meertaligheid vanaf jonge leeftijd te bevorderen, bijvoorbeeld vanaf de kleuterschool. Vanaf de basisschool moet het verplicht worden dat kinderen een C1-niveau bereiken in een actieve tweede EU-taal naast hun eigen taal.

Wij bevelen dit aan omdat meertaligheid een middel is dat mensen met elkaar verbindt en een brug vormt naar andere culturen door andere landen en hun culturen toegankelijker te maken. Het versterkt de Europese identiteit en de interculturele uitwisseling. Het is belangrijk de andere culturen binnen de Europese Unie te leren kennen. In twee talen kunnen communiceren zou dan ook het gevoel van een gemeenschappelijke Europese identiteit versterken en het begrip voor andere Europese culturen vergroten. De EU moet zorgen voor nauwe samenwerking tussen haarzelf en de onderwijsinstellingen om succesvolle onderwijsresultaten te bewerkstelligen. Daarnaast moet er een specifiek programma komen (bv. digitale platforms, uitgebreidere Erasmus+-programma's enz.) om uitsluitend meertaligheid te bevorderen. De huidige Europese scholen kunnen in dit opzicht als voorbeeld dienen. De EU moet meer van deze scholen oprichten en ze actief promoten.

33. Wij bevelen de EU aan om meer bekendheid te geven aan de gevaren van internet en digitalisering voor jongeren door een verplicht vak op basisscholen te introduceren. De EU moet hulpmiddelen ontwikkelen en gemeenschappelijke opleidingsruimten creëren waar jongeren samen kunnen leren.

Wij bevelen dit aan omdat de huidige initiatieven of programma's op dit gebied niet toereikend zijn. Bovendien zijn veel EU-burgers niet op de hoogte van de bestaande EU-initiatieven op deze gebieden. Kinderen zijn zich niet voldoende bewust van de gevaren van internet, en daarom moeten we veel meer doen om dit onder jongeren te promoten en onder de aandacht te brengen.

34. Wij bevelen de EU aan zich in te spannen om technologie toegankelijker te maken voor de oudere generatie door het bevorderen van programma's en initiatieven, bijvoorbeeld in de vorm van lessen die op hun behoeften zijn afgestemd. De EU moet het recht om gebruik te maken van digitalisering voor degenen die dat willen garanderen en alternatieven voorstellen voor degenen die dat niet willen.

Wij bevelen dit aan omdat de EU ervoor zou moeten zorgen dat ouderen aan de digitale wereld kunnen deelnemen en dat niemand wordt gediscrimineerd. Er moeten vereenvoudigde instrumenten worden ingevoerd voor de generaties die niet zo ervaren zijn met het gebruik van bepaalde technologieën om ze in de wereld van vandaag te integreren. Wij bevelen aan om reeds bestaande initiatieven beter te promoten, zodat de burgers zich bewust zijn van deze mogelijkheden. De EU mag de oudere generaties niet discrimineren wat het gebruik van computerhulpmiddelen betreft. (Daarnaast betekent dit dat burgers in staat moeten zijn hun leven te leiden zonder verplicht van internet gebruik te moeten maken.) De EU moet gratis permanente bijstand organiseren en beschikbaar stellen aan oudere generaties om de toegang tot digitale hulpmiddelen te vergemakkelijken.

[Deelgebied 4.3 Culturele uitwisseling](#) / [Deelgebied 4.4 Milieuonderwijs](#)

35. Wij bevelen aan dat de EU een platform creëert met lesmateriaal over klimaatverandering, duurzaamheid en milieukwesties voor het onderwijs. Deze informatie moet feitelijk zijn, door deskundigen gecontroleerd zijn en op elke lidstaat zijn toegesneden. Het platform:

- moet lessen voor meerdere doelgroepen bieden; bijvoorbeeld mensen die in de stad of op het platteland wonen, alle leeftijdsgroepen en alle niveaus van voorkennis;
- moet beschikbaar zijn voor alle lidstaten en gemakkelijk toegankelijk zijn;
- bij het opzetten van het platform moet een plan worden gemaakt om er publiciteit aan te geven; dit moet gebeuren in samenwerking met betrokken bedrijven;

- **kan worden gecombineerd met een financieringsprogramma om het gebruik en de toepassing van de informatie op het platform te ondersteunen. Deze financiering moet ook beschikbaar zijn voor excursies waarop praktijkvoorbeelden worden getoond.**

Wij bevelen dit aan omdat mensen van alle leeftijden toegang moeten hebben tot feitelijke informatie over hoe we klimaatverandering, duurzaamheid en milieuvraagstukken moeten aanpakken. Belangrijke begrippen zoals ecologische voetafdruk moeten voor iedereen begrijpelijk zijn, met name voor jongeren, aangezien we wat we als kind leren ons hele leven lang blijven gebruiken. Deze onderwerpen zijn complex en er is veel desinformatie. We hebben behoefte aan een betrouwbare bron en de EU beschikt over de geloofwaardigheid en de middelen om deze te verschaffen. Dit is ook belangrijk omdat de kennisniveaus en het gemak van de toegang tot betrouwbare informatie per lidstaat verschillen.

36. Wij bevelen aan dat de EU bij wijze van prioriteit uitwisselingsprogramma's voor iedereen (ongeacht hoe oud ze zijn, in welke lidstaat ze wonen, welk onderwijsniveau ze hebben en wat hun financiële draagkracht is) toegankelijk maakt en uitwisselingen tussen of stages in sectoren, landen, onderwijsinstellingen, steden en bedrijven mogelijk maakt. De EU moet verantwoordelijk zijn voor het initiëren, tot stand brengen en financieren van culturele en sociale uitwisselingen in de hele EU, zowel fysiek als digitaal. De EU moet deze initiatieven actief promoten en zich richten op mensen die nog niet bekend zijn met de culturele en sociale uitwisselingsprogramma's. De conferentie over de toekomst van Europa, waarvoor mensen willekeurig werden geselecteerd, is het perfecte voorbeeld van een Europese uitwisseling. We willen meer van dit soort initiatieven, maar ook kleinschalige initiatieven, uitwisselingen in de sport en de muziek, (sociale) stages enz.

Wij bevelen dit aan omdat het belangrijk is een gevoel van saamhorigheid en cohesie te creëren en tolerantie te bevorderen voor onze rijke diversiteit en verschillende perspectieven, maar ook voor de ontwikkeling van individuele vaardigheden. Dit zal vriendschappen, wederzijds begrip en kritisch denken stimuleren. We willen de betrokkenheid van alle leden van onze gemeenschappen bevorderen, ook degenen die tot nu toe nog niet bij dergelijke initiatieven betrokken zijn geweest.

37. Wij bevelen aan dat alle lidstaten instemmen met een gecertificeerde minimumonderwijsnorm voor hoofdvakken en deze vaststellen, en dit vanaf het basisonderwijs. Dit moet ervoor zorgen dat alle burgers gelijke toegang krijgen tot standaardkwaliteit in het onderwijs, waarbij rechtvaardigheid en gelijkheid worden gewaarborgd.

Wij bevelen dit aan omdat:

- het bestaan van een minimumnorm ouders, leerkrachten en studenten meer vertrouwen zou geven in de onderwijsstelsels en tegelijkertijd ruimte zou bieden voor initiatief en diversiteit;
- dat een gemeenschappelijke Europese identiteit zou versterken, waardoor het gevoel van eenheid, verbondenheid en saamhorigheid wordt bevorderd;
- dit zou leiden tot meer samenwerking en uitwisseling tussen scholen in de hele EU, wat de betrekkingen tussen onderwijzend personeel en leerlingen zou verbeteren en veel zou helpen bij uitwisselingsprogramma's.

38. Wij bevelen aan dat Engels volgens een certificeerbare norm in alle EU-lidstaten als hoofdvak op de basisschool wordt onderwezen om Europese burgers beter in staat te stellen doeltreffend te communiceren.

Wij bevelen dit aan omdat:

- dit zou zorgen voor meer eenheid en gelijkheid door burgers in staat te stellen beter met elkaar te communiceren en een sterkere gemeenschappelijke Europese identiteit te ondersteunen;
- dit een bredere, flexibele en toegankelijker arbeidsmarkt mogelijk zou maken die de burgers in staat stelt in alle andere lidstaten te werken en te communiceren, wat meer persoonlijke en professionele mogelijkheden biedt;
- bij uitvoering van deze aanbeveling in zeer korte tijd een gemeenschappelijk beheerste Europese taal tot stand zou kunnen worden gebracht;
- door het gebruik van een gemeenschappelijke taal informatie sneller kan worden gedeeld, waardoor samenwerking, een gezamenlijke crisisrespons en humanitaire hulp beter zouden verlopen en Europa en de Europeanen dichter bij elkaar zouden worden gebracht.

Werkgebied 5: Een ethische en veilige digitale transformatie

Deelgebied 5.1 Democratisering van digitalisering / Deelgebied 5.2 Cyberbeveiliging

39. Wij bevelen aan dat de EU meer bevoegdheden krijgt om illegale inhoud en cybercriminaliteit aan te pakken. Wij bevelen aan de capaciteiten van Europol/het Europees Centrum voor de bestrijding van cybercriminaliteit te versterken met onder andere:

- **meer financiële middelen en meer personeel**
- **vergelijkbare straffen in elk land**
- **snelle en doeltreffende handhaving**

Wij bevelen dit aan om de internetvrijheid te waarborgen en ervoor te zorgen dat discriminatie, misbruik en intimidatie worden bestraft. Wij steunen het idee van een Europese openbare instantie, omdat we de regulering van onlineplatforms niet alleen aan particuliere bedrijven willen overlaten. Onlineplatforms moeten verantwoordelijkheid nemen voor de inhoud die wordt verspreid, maar we willen ervoor zorgen dat hun belangen niet vooropstaan. De regulering van de inhoud en vervolging van de verantwoordelijken moeten snel en doeltreffend zijn, zodat deze ook een afschrikkend effect hebben op criminelen.

40. Wij bevelen de EU aan te investeren in hoogwaardige en innovatieve digitale infrastructuur (zoals in Europa ontwikkelde 5G) om de autonomie van Europa te waarborgen en afhankelijkheid van andere landen of particuliere bedrijven te voorkomen. De EU moet ook aandacht besteden aan het investeren in onderontwikkelde regio's van de EU.

Wij bevelen dit aan omdat digitale infrastructuur een cruciale rol speelt in de Europese economie en om het dagelijks leven in Europa gemakkelijker te maken. Europa heeft daarom behoefte aan hoogwaardige digitale infrastructuur. Als Europa afhankelijk is van anderen, kan het kwetsbaar zijn voor negatieve invloeden van particuliere bedrijven of van derde landen. In het belang van zijn autonomie moet Europa daarom investeren in digitale infrastructuur. Het is ook belangrijk om digitale inclusie te waarborgen door ervoor te zorgen dat in digitaal minder ontwikkelde regio's wordt geïnvesteerd.

41. Wij bevelen aan dat de EU voorlichting over nepnieuws, desinformatie en onlineveiligheid op alle Europese scholen bevordert. Daarbij moeten voorbeelden van beste praktijken uit de hele EU worden gebruikt. De EU moet een specifieke organisatie oprichten om deze activiteiten te bevorderen en aanbevelingen te doen voor de onderwijsstelsels. Zij moet ook niet-formeel onderwijs en innovatieve en creatieve lesmethoden (bv. participatieve spelletjes) bevorderen.

Wij bevelen dit aan omdat het belangrijk is lessen over online- en digitale veiligheid (omgaan met online-oplichting, desinformatie enz.) op school te introduceren om iedereen de middelen te geven om zichzelf te beschermen tegen onlinebedreigingen. Het is belangrijk zich daarbij te richten op jongeren, aangezien zij een groot risico lopen op onlinebedreigingen. Scholen kunnen ook met de ouders communiceren om goede praktijken te bevorderen. Deze lessen kunnen worden gebaseerd op voorbeelden van beste praktijken in heel Europa (zoals Finland), maar kunnen ook aan de behoeften van elk land worden aangepast.

Deelgebied 5.3 Gegevensbescherming

- 42. Wij bevelen aan om het misbruik van gegevens door datagiganten verder te beperken door de AVG (algemene verordening gegevensbescherming) beter te handhaven en door meer gestandaardiseerde mechanismen in de hele EU te creëren en ervoor te zorgen dat zelfs niet-Europese bedrijven die in de EU actief zijn, de AVG naleven. Deze verbetering moet vereisen dat een duidelijke en korte uitleg over de gebruiksvoorwaarden wordt gegeven om dubbelzinnigheid te voorkomen en dat meer informatie wordt verstrekt over hoe en door wie de gegevens zullen worden gebruikt, waarbij standaardtoestemming voor hergebruik en doorverkoop van gegevens wordt vermeden. Zij moet ervoor zorgen dat gegevens permanent worden gewist wanneer een burger daarom verzoekt. Zij moet ook de handhaving van een consistente naleving verbeteren met betrekking tot de profilering van personen op basis van hun onlineactiviteiten. Wij stellen twee soorten sancties voor: een boete die evenredig is aan de omzet van het bedrijf en beperkingen van de activiteiten van het bedrijf.**

Wij bevelen dit aan omdat er momenteel nog zeer weinig transparantie is over het soort gegevens dat wordt verzameld, hoe deze worden verwerkt en aan wie ze worden verkocht. We moeten machtsmisbruik door datagiganten verder tegengaan en ervoor zorgen dat de toestemming die burgers geven voor gegevensverwerking weloverwogen is.

- 43. Wij bevelen aan een onafhankelijk pan-Europees agentschap op te richten dat opdringerig gedrag (bv. spam) duidelijk moet definiëren en richtsnoeren en mechanismen moet opstellen voor de manier waarop burgers gebruik kunnen maken van de opt-out en gegevens, met name van derden, kunnen intrekken. Dit agentschap moet een mandaat hebben om fraudeurs en organisaties die zich niet aan de regels houden, op te sporen en te bestraffen. Het moet ervoor zorgen dat de EU-regels worden nageleefd door niet in de EU gevestigde entiteiten die in de EU actief zijn. Het zou worden gefinancierd door de EU-instellingen en bestaan uit een gemengde raad van onafhankelijke organen (d.w.z. deskundigen van universiteiten en entiteiten die beroepsgroepen vertegenwoordigen). Het voorzitterschap zou moeten rouleren. Wij stellen**

twee soorten sancties voor: een boete die evenredig is aan de omzet van het bedrijf en beperkingen van de activiteiten van het bedrijf.

Wij bevelen dit aan omdat er geen centraal agentschap met een sterk mandaat is dat burgers kan helpen, met name wanneer zij een probleem hebben en hulp, advies of steun nodig hebben. Er zijn geen duidelijke en bindende regels die de bedrijven moeten naleven en sancties worden ofwel niet gehandhaafd of zijn voor de bedrijven van weinig betekenis.

- 44. Wij bevelen aan een EU-certificeringssysteem op te zetten dat de naleving van de AVG (algemene verordening gegevensbescherming) op transparante wijze weerspiegelt en ervoor zorgt dat de informatie over gegevensbescherming toegankelijk, duidelijk en begrijpelijk is. Dit certificaat zou verplicht zijn en zichtbaar op websites en platforms worden geplaatst. Dit certificaat moet worden afgegeven door een onafhankelijke Europese certificeringsinstantie, die ofwel al bestaat of speciaal voor dit doel wordt opgezet en geen banden heeft met nationale regeringen of met de privésector.**

Wij bevelen dit aan omdat er momenteel weinig tot geen transparantie is over de manier waarop gegevens door bedrijven worden beschermd en gebruikers/klanten dus geen weloverwogen keuzes kunnen maken.

- 45. Wij bevelen aan de AVG (algemene verordening gegevensbescherming) beter uit te leggen en de communicatie erover te verbeteren door een standaardtekst over de naleving van de gegevensbeschermingsregels op te stellen in eenvoudige en duidelijke taal die voor iedereen begrijpelijk is. Deze tekst moet een kernboodschap en/of een aantal kernbeginselen bevatten. Het proces voor het verlenen van toestemming moet visueler zijn (zoals een app op de telefoon die om uitdrukkelijke toestemming voor toegang vraagt). Dit moet worden gecombineerd met een voorlichtingscampagne (onder andere op tv) en het consequent aanbieden van verplichte cursussen (ten minste aan personen die met gegevens werken) en advisering van degenen die hulp nodig hebben.**

Wij bevelen dit aan omdat de formulering van de AVG momenteel te vaag en te technisch is, een overweldigende hoeveelheid informatie bevat en niet voor iedereen toegankelijk is. De communicatie is ook niet tussen verschillende landen vergelijkbaar en sluit vaak verschillende groepen uit, voornamelijk ouderen en personen die niet digitaal onderlegd zijn.

46. Wij bevelen de EU aan het probleem van nepnieuws op twee manieren aan te pakken:

- **Wetgeving voor socialemediabedrijven om algoritmen voor machinaal leren toe te passen die de betrouwbaarheid van informatie op sociale en nieuwe media kunnen benadrukken, waarbij de gebruiker wordt voorzien van bronnen van op waarheid gecontroleerde informatie. Wij bevelen aan de algoritmen door experts te laten controleren om te verzekeren dat ze goed functioneren;**
- **Invoering van een digitaal platform dat de informatie van de traditionele media (bv. televisie, gedrukte pers, radio) onafhankelijk van politieke en economische belangen beoordeelt en burgers informeert over de kwaliteit van het nieuws zonder enige vorm van censuur. Het platform moet openstaan voor publieke toetsing en qua transparantie aan de hoogste normen voldoen, en de EU moet ervoor zorgen dat de specifieke financiering voor de beoogde doeleinden wordt gebruikt.**

Wij bevelen dit aan omdat verschillende soorten media moeten worden aangepakt en wij van mening zijn dat sancties of het verwijderen van inhoud kunnen leiden tot censuur en inbreuk kunnen maken op de vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid. Wij bevelen aan deskundigen de goede werking van het algoritme te laten controleren en monitoren. Tot slot bevelen wij aan dat het platform apolitiek en onafhankelijk zou moeten zijn om de transparantie en vrijheid van meningsuiting te waarborgen. Bovendien is het onmogelijk om nepnieuws volledig uit te bannen en zal het aanbieden van deze hulpmiddelen aan de burgers de effecten ervan in Europa dus helpen verminderen.

47. Wij bevelen aan dat de EU verschillende acties uitvoert om gezond internetgebruik te waarborgen:

- **In de eerste plaats moet de EU iets doen aan het gebrek aan infrastructuur en apparatuur waardoor burgers geen toegang hebben tot internet.**
- **Verder bevelen wij aan dat de EU de lidstaten aanmoedigt opleidingen over internet en de risico's ervan voor alle leeftijdsgroepen te organiseren. Dit kan worden bereikt door dit als les op school voor kinderen en jongeren in te voeren en verschillende programma's en curricula voor volwassenen en ouderen op te zetten. De inhoud van deze lessen moet op Europees niveau worden vastgesteld door een groep onafhankelijke deskundigen.**
- **Tot slot dringen wij erop aan dat de EU alle nodige maatregelen neemt om ervoor te zorgen dat de digitalisering van de samenleving niet leidt tot de uitsluiting van ouderen en dat essentiële diensten ook op een fysieke locatie worden aangeboden.**

- **De EU moet ervoor zorgen dat lidstaten de specifieke financiering voor de beoogde doeleinden gebruiken.**

Wij bevelen dit aan omdat sommige plaatsen in Europa over onvoldoende infrastructuur en hardware (bv. apparatuur) beschikken en voordat de burgers een opleiding krijgen voor een verbinding moet worden gezorgd, aangezien bepaalde regio's en profielen beperkte internettoegang hebben. Wij bevelen aan lessen in te voeren om kinderen te helpen digitaal vaardig te worden, andere programma's op te zetten om ouderen te begeleiden bij de digitale transformatie en de nodige maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat de rechten van ouderen niet worden aangetast door de digitale transformatie.

48. Wij bevelen aan dat de Europese Unie het onderwijs van burgers in elke lidstaat bevordert om kritisch denken, een kritische houding en het vermogen om feiten te checken te verbeteren, zodat zij leren zelfstandig te beoordelen of informatie al dan niet betrouwbaar is. Dit moet als specifiek vak in het basisonderwijs worden geïntroduceerd en moet ook in andere openbare ruimten worden aangeboden aan burgers van alle leeftijden die graag van deze opleiding gebruik willen maken. De EU moet ervoor zorgen dat lidstaten de specifieke financiering voor de beoogde doeleinden gebruiken.

Wij bevelen dit aan omdat we denken dat het onmogelijk is om nepnieuws volledig uit te bannen, en deze opleiding zal burgers dus helpen het zelf te herkennen. Op die manier zullen de gevolgen van nepnieuws voor de samenleving en de burgers zelf worden afgezwakt. Dit zou mensen ook een groter gevoel van controle geven in plaats van afhankelijk te zijn van de instellingen voor betrouwbare informatie.

Bijlage: ANDERE AANBEVELINGEN DIE DOOR HET PANEL ZIJN ONDERZOCHT EN NIET ZIJN AANGENOMEN

Werkgebied 3: Een rechtvaardige samenleving

Deelgebied 3.2 Gelijke rechten

Wij bevelen aan dat de EU een mechanisme creëert voor het toezicht op en de handhaving van de rechten van minderheden (bv. een portaal of bureau waar mensen een klacht kunnen indienen).

Wij bevelen dit aan omdat wij geloven dat iedereen zijn of haar mening moet kunnen uiten en het recht heeft om hulp te vragen en te krijgen. Een dergelijk bureau is noodzakelijk om de spanningen tussen minderheden en de meerderheid te verminderen.

Deelgebied 3.3 Rechtvaardigheid / Deelgebied 3.4 Toegang tot sport

Wij bevelen aan dat de EU mensen bewuster maakt van het belang van lichaamsbeweging door rolmodellen te verschaffen in de vorm van prominente personen (zo zouden evenementen van het Parlement enkele seconden bewegen kunnen omvatten — stretchen, lopen, springen...).

Wij bevelen dit aan omdat betrokkenheid van prominente personen bij het thema lichaamsbeweging het bewustzijn zal vergroten.

Werkgebied 5: Een ethische en veilige digitale transformatie

Deelgebied 5.3 Gegevensbescherming

Wij bevelen aan een web-ID te creëren die persoonsgegevens en gevoelige gegevens opslaat, maar deze alleen beschikbaar stelt aan de autoriteiten en de politie. Onlineplatforms en verkopers gebruiken de onlinecode die gekoppeld is aan een web-ID en de gegevens die relevant zijn voor een bepaalde activiteit. Het web-ID moet als standaardinstelling hebben dat geen toestemming wordt gegeven voor het delen van gegevens. De gegevens mogen alleen aan de rechtstreeks betrokken partijen en niet aan een derde worden verstrekt. Als de gegevens aan een derde mogen worden verstrekt, moet een burger daarvan gemakkelijk kunnen afzien. De gegevens mogen slechts voor een beperkte tijd of voor een specifieke transactie beschikbaar zijn. De toestemming voor het gebruik van gegevens moet een einddatum hebben of een duidelijke omschrijving bevatten van de acties die een bedrijf met deze gegevens kan ondernemen.

Wij bevelen dit aan omdat bedrijven op dit moment alle gegevens, met inbegrip van persoonsgegevens en gevoelige gegevens, kunnen verzamelen en voor allerlei doeleinden kunnen gebruiken zonder precies duidelijk te maken hoe en waarom. De actoren krijgen dus meer informatie dan ze eigenlijk nodig hebben om ons diensten te verlenen en kunnen vervolgens zonder onze toestemming andere gegevens doorverkopen of hergebruiken. Tegelijkertijd wordt de verantwoordingsplicht ten aanzien van internetgebruikers gewaarborgd, terwijl hun relatieve anonimiteit behouden blijft.

Conferentie over
de **toekomst**
van Europa

Conferentie over de toekomst van Europa

Europees burgerpanel 2: “Europese democratie /
Waarden en rechten, rechtsstaat, veiligheid”

Aanbevelingen

Foto © Europese Unie, 2021 – EP/Kenton Thatcher

Conferentie over de toekomst van Europa
Europees burgerpanel 2:
“Europese democratie / Waarden en rechten, rechtsstaat, veiligheid”

DOOR HET PANEL GOEDGEKEURDE AANBEVELINGEN (TER BEHANDELING IN DE PLENAIRE VERGADERING)

Werkgebied 1 Waarborging van rechten en non-discriminatie;

Deelgebied 1.1 Non-discriminatie / Deelgebied 1.2 Gendergelijkheid

1. “Wij bevelen aan dat de EU criteria vaststelt voor antidiscriminatie op de arbeidsmarkt (quota voor jongeren, ouderen, vrouwen, minderheden). Als bedrijven aan de criteria voldoen, krijgen zij subsidies of belastingvermindering”.

Wij bevelen aan dat de werknemers zich meer bewust worden van:

- supranationale en nationale instellingen (bijv. vakbonden);
- mechanismen die ervoor zorgen dat bedrijven de bestaande regels inzake non-discriminatie op de werkplek naleven;
- kwalificatieprogramma’s voor sociale groepen die op de arbeidsmarkt worden gediscrimineerd (jongeren, ouderen, vrouwen, minderheden).

Wij bevelen de aanneming van EU-wetgeving in twee fasen aan. Ten eerste moeten subsidies worden verstrekt om werknemers aan te werven uit bepaalde categorieën die vatbaar zijn voor discriminatie. Ten tweede moet de wet de werkgevers verplichten dergelijke groepen voor een minimumperiode in dienst te nemen.”

De EU is immers verantwoordelijk voor het behoud van het evenwicht tussen de belangen van de vrije markt en de bescherming van kwetsbare categorieën die wettelijk moeten worden beschermd. Heterogene groepen zijn wenselijk voor bedrijven omdat zij uiteenlopende kwalificaties bieden. Subsidies zijn een extra prikkel voor bedrijven.

2. “Wij bevelen de EU aan een stimuleringsprogramma op te zetten dat de oprichting van betaalbare peuterspeelplaatsen en speelplaatsen in grote en kleine bedrijven vergemakkelijkt. Gedeelde faciliteiten zijn ook een haalbare optie voor kleinere bedrijven om de subsidie te krijgen.

Wij bevelen aan dat de EU bedrijven dwingt peuterspeelplaatsen op te richten naar evenredigheid van het aantal werknemers”.

Wij bevelen dit aan omdat het verenigen van gezins- en beroepsleven de arbeidsprestaties verbetert, de werkloosheid vermindert en ouders, vooral vrouwen, in een situatie brengt die hen in staat stelt hun loopbaan voort te zetten. De voorgestelde oplossing, die de nadruk legt op de sociale dimensie, garandeert de veiligheid van de kinderen en vermindert de ongerustheid van de ouders.

Deelgebied 1.3 Bescherming van de mensenrechten en de rechten van de natuur en de dieren

3. “Wij bevelen aan het dierenwelzijn en de duurzaamheid van de landbouw te waarborgen door wijziging van Richtlijn 98/58/EG inzake de bescherming van voor landbouwdoeleinden gehouden dieren. Er moeten meer gedetailleerde minimumcriteria worden vastgesteld. Die moeten specifiek, meetbaar en tijdgebonden zijn. De minimumcriteria moeten zo worden vastgesteld dat zij leiden tot hogere normen voor dierenwelzijn en tegelijkertijd een overgang naar klimaat- en milieuduurzaamheid en ecologische landbouw mogelijk maken”.

Wij, als burgers, vinden het belangrijk dat er binnen de EU strengere minimum-normen worden geharmoniseerd met betrekking tot landbouwhuisdieren. Wij zijn ons ervan bewust dat de overgang problemen kan opleveren in sommige landbouwsectoren die van subsidies profiteren, en voor die sectoren die zich in de overgang naar ecologische en duurzame landbouw bevinden. Wij vinden het echter zeer belangrijk ervoor te zorgen dat deze overgang plaatsvindt.

4. “Wij bevelen aan om meer milieu- en klimaatvriendelijke landbouw in Europa en de rest van de wereld te bevorderen door belasting te heffen op alle negatieve emissies, bestrijdingsmiddelen en extreem watergebruik enz., op basis van hun milieubelasting. Douanerechten op alle landbouwgoederen die in de EU worden ingevoerd, moeten een einde maken aan concurrentievoordelen van derde landen die niet dezelfde normen hanteren als de EU. Om dier-vriendelijke landbouw te bevorderen, bevelen wij aan de emissies die worden veroorzaakt door het langeafstandsvervoer van dieren te belasten”.

Door een dergelijk systeem op te zetten, menen wij de overgang naar een klimaat- en milieuvriendelijke landbouw te kunnen ondersteunen.

5. “In de huidige context van veel nepnieuws bevelen wij aan om een meer onafhankelijke, objectieve en evenwichtige berichtgeving in de media te bevorderen door: 1) de ontwikkeling op EU-niveau van een richtlijn inzake minimumnormen voor de onafhankelijkheid van de media; 2) de bevordering op EU-niveau van de ontwikkeling van mediavaardigheden voor iedere burger”.

De EU moet een richtlijn opstellen om de onafhankelijkheid van de media en de vrijheid van meningsuiting te waarborgen.

6. “Wij bevelen aan te stoppen met het subsidiëren van massaproductie in de landbouw wanneer dat niet leidt tot een overgang naar een klimaat-, milieuvriendelijke en ecologische landbouw. In plaats daarvan bevelen wij aan de subsidies te heroriënteren om een duurzame overgang te ondersteunen”.

In plaats van de landbouwsector massale veehouderij te subsidiëren, zouden de subsidies moeten worden omgebogen naar landbouwbedrijven die zich in de overgangsfase bevinden teneinde aan de nieuwe minimumnormen voor dierenwelzijn te voldoen.

Deelgebied 1.4 Recht op privacy

7. “Wij bevelen aan dat entiteiten die persoonsgegevens verwerken, een vergunning op EU-niveau krijgen. Deze entiteiten worden ook onderworpen aan een onafhankelijke, externe jaarlijkse gegevensbeschermingscontrole. Deze entiteiten zullen voor inbreuken op de gegevensbescherming worden gestraft naar evenredigheid van hun jaaromzet, op een strengere wijze dan uit hoofde van de huidige verordening het geval is. De vergunning moet worden ingetrokken na twee opeenvolgende overtredingen, en onmiddellijk na een ernstige overtreding”.

Wij bevelen dit alles aan omdat de huidige regelgeving (AVG) niet volstaat en entiteiten beter moeten worden gecontroleerd en gesanctioneerd om ervoor te zorgen dat zij de gegevensbescherming en het recht op privacy niet schenden.

8. “Wij bevelen aan de bevoegdheid van de EU te versterken op het gebied van: 1) opleiding inzake gegevensbescherming; 2) bewustmaking van gegevensbescherming; en 3) bescherming van persoonsgegevens van minderjarigen. Wij bevelen aan om in de AVG duidelijkere en strengere regels op te nemen over de verwerking van gegevens van minderjarigen, met inbegrip van regels inzake toestemming, leeftijdsverificatie en controle door wettelijke voogden. Wij bevelen ook aan om in de AVG een speciale categorie in te voeren voor gevoelige gegevens van minderjarigen (bijv. strafblad, gezondheidsinformatie, naaktheid) zodat minderjarigen worden beschermd tegen elke vorm van misbruik en discriminatie”.

Deze aanbeveling is nodig omdat minderjarigen bijzonder kwetsbaar zijn voor inbreuken op de gegevensbescherming en de persoonlijke levenssfeer en omdat de bevolking in het algemeen, en minderjarigen, leerkrachten en wettelijke voogden in het bijzonder, momenteel onvoldoende op de hoogte zijn van gegevensbescherming. Zij moeten allemaal leren hoe zij online en offline gegevensgerelateerde diensten kunnen gebruiken en hoe zij de privacyrechten van kinderen kunnen beschermen. Bovendien kunnen wettelijke voogden vaak toestemming geven voor de verwerking van gegevens van kinderen zonder volledig op de hoogte te zijn of te zijn geïnformeerd, en kunnen kinderen de toestemming van hun ouders vervalsen. Ten slotte is deze aanbeveling nodig omdat er geen toereikende, EU-brede bewustmakingscampagne inzake gegevensbescherming bestaat die specifiek gericht is op minderjarigen, wettelijke voogden en leerkrachten, ondanks het cruciale belang ervan.

9. “Wij bevelen aan een gestandaardiseerd privacybeleid in te voeren en gemakkelijk te begrijpen, beknopte en gebruiksvriendelijke toestemmings-formulieren waarin duidelijk wordt aangegeven welke gegevensverwerking strikt noodzakelijk is en welke facultatief. Wij bevelen aan dat het verwijderen van de toestemming gemakkelijk, snel en permanent moet zijn. Wij bevelen aan entiteiten te verbieden hun diensten meer dan nodig te beperken indien er geen toestemming is voor facultatieve gegevensverwerking”.

Wij bevelen dit aan omdat de huidige EU-voorschriften niet nauwkeurig genoeg zijn, het intrekken van de toestemming veel tijd in beslag neemt, tijdelijk en ingewikkeld is, en omdat entiteiten er geen belang bij hebben hun diensten aan te bieden aan burgers die zich beroepen op hun recht op gegevensbescherming.

Werkgebied 2: Bescherming van de democratie en de rechtsstaat

Deelgebied 2.1 Bescherming van de rechtsstaat

10. “Wij bevelen aan dat de conditionaliteitsverordening (Verordening (EU, Euratom) 2020/2092, aangenomen op 16 december 2020) zodanig wordt gewijzigd dat zij van toepassing is op alle inbreuken op de rechtsstaat en niet alleen op inbreuken die gevolgen hebben voor de EU-begroting”.

De conditionaliteitsverordening maakt het mogelijk EU-middelen op te schorten voor lidstaten die de rechtsstaat schenden. In de huidige formulering is zij echter alleen van toepassing op inbreuken die gevolgen hebben of dreigen te hebben voor de EU-begroting. Voorts is de huidige formulering van de conditionaliteitsverordening eerder gericht op zelfbescherming van de EU-begroting en de EU-instellingen dan op de burgers van de betrokken lidstaten. Derhalve bevelen wij aan de huidige tekst van de verordening zo te wijzigen dat alle schendingen van de rechtsstaat eronder vallen.

11. “Wij bevelen aan dat de EU jaarlijks conferenties over de rechtsstaat organiseert na de publicatie van het jaarlijks verslag over de rechtsstaat (het mechanisme van de Commissie om toe te zien op de naleving van de rechtsstaat door de lidstaten). De lidstaten moeten worden verplicht sociaal gediversifieerde nationale delegaties naar de conferentie te sturen, die zowel burgers als ambtenaren omvatten”.

Deze conferentie zou de dialoog tussen EU-burgers over kwesties inzake de rechtsstaat bevorderen, alsmede de dialoog tussen burgers en deskundigen die de jaarlijkse rechtsstaatverslagen opstellen. Wij zijn ervan overtuigd dat de deelnemers in een sfeer van wederzijdse waardering en uitwisseling de beste praktijken en ideeën mee terug kunnen nemen naar hun eigen land. Voorts zou de conferentie bewustzijn en begrip creëren voor het beginsel van de rechtsstaat en voor de bevindingen en het proces achter het jaarlijks verslag over de rechtsstaat. Het zou ook de aandacht van de media trekken en burgers in staat stellen hun ervaringen te delen en deze te vergelijken met de bevindingen in het verslag.

12. “Wij bevelen aan dat de EU haar mededingingsregels in de mediasector strikter handhaaft om ervoor te zorgen dat de mediapluriformiteit in alle lidstaten wordt beschermd. De EU moet grote mediamonopolies en politieke benoemingsprocedures voor mediabesturen voorkomen. Wij bevelen ook aan dat de komende EU-wet inzake mediavrijheid regels bevat om te voorkomen dat politici eigenaar zijn van mediakanalen of een sterke invloed hebben op de inhoud ervan”.

Wij bevelen dit aan omdat de handhaving van de mededingingsregels van de EU een pluralistisch medialandschap bevordert waarin de burgers een keuze hebben. Aangezien de Commissie momenteel werkt aan een wet (wet inzake mediavrijheid – Media Freedom Act) voor de integriteit van de mediamarkt in de EU, moet in deze wet ook tot uiting komen dat mediakanalen geen eigendom mogen zijn van of beïnvloed mogen worden door politici.

Deelgebied 2.3 Veiligheid

13. “Wij bevelen de EU-instellingen aan een sterkere rol te spelen met alle instrumenten waarover zij beschikken, waaronder nationale centra voor cyberbeveiliging en het Agentschap van de Europese Unie voor cyberbeveiliging (Enisa), om personen, organisaties en instellingen te beschermen tegen nieuwe dreigingen die voortkomen uit inbreuken op de cyberbeveiliging en het gebruik van artificiële intelligentie voor criminele doeleinden. Voorts bevelen wij aan dat de richtlijnen van de EU en haar agentschappen in alle lidstaten correct worden uitgevoerd en verspreid”.

Wij bevelen dit aan omdat de burgers zich hulpeloos voelen en niet op de hoogte zijn van wat de Europese Unie doet om deze bedreigingen te bestrijden. Wij bevelen dit aan omdat deze dreigingen een ernstig probleem vormen voor de nationale en de Europese veiligheid. Wij bevelen dit aan omdat Europa op dit gebied een echte vernieuwer zou moeten zijn.

14. “Wij bevelen aan dat de Europese Unie in haar betrekkingen met derde landen in de eerste plaats de gemeenschappelijke democratische waarden aan haar grenzen versterkt. Wij bevelen aan dat de Europese Unie pas daarna, door middel van diplomatie en dialoog, een ambassadeur kan zijn van ons democratisch model in de landen die bereid zijn het toe te passen”.

Wij bevelen dit aan omdat we eerst naar binnen moeten kijken voordat we naar buiten kijken. Omdat Europa de lidstaten kan en moet steunen bij het versterken van hun democratieën. Want het is ook door het goede voorbeeld te geven en de inspanningen van externe landen op weg naar democratie te steunen, dat wij onszelf beschermen.

Werkgebied 3: Hervorming van de EU

Deelgebied 3.1 Institutionele hervorming

15. “Wij bevelen aan de namen van de EU-instellingen te wijzigen zodat hun functies duidelijker worden. Zo zou de Raad van de Europese Unie bijvoorbeeld de Senaat van de Europese Unie kunnen worden genoemd. De Europese Commissie zou de Uitvoerende Commissie van de Europese Unie kunnen worden genoemd”.

Wij bevelen dit aan omdat het momenteel moeilijk is voor de burgers om de rol en de functies van elke instelling van de Europese Unie te begrijpen. Hun namen weerspiegelen hun functies niet. Van de burgers kan niet worden verwacht dat zij de Raad van de Europese Unie, de Europese Raad en de Raad van Europa van elkaar onderscheiden. Het is belangrijk overlappingsen te vermijden.

16. “Wij bevelen aan een kieswet voor het Europees Parlement aan te nemen die de verkiezingsvoorwaarden harmoniseert (kiesgerechtigde leeftijd, verkiezingsdatum, vereisten voor kiesdistricten, kandidaten, politieke partijen en hun financiering). De Europese burgers moeten het recht hebben om te stemmen op verschillende partijen op het niveau van de Europese Unie die elk uit kandidaten uit meerdere lidstaten bestaan. Tijdens een voldoende lange overgangperiode zouden de burgers nog steeds op zowel nationale als transnationale partijen kunnen stemmen”.

Wij bevelen dit aan omdat de Europese Unie een gevoel van eenheid moet opbouwen, hetgeen zou kunnen worden bereikt door een werkelijk eenvormige verkiezing van het Europees Parlement. Door deze gemeenschappelijke verkiezing zullen de leden van het Europees Parlement ter verantwoording worden geroepen en zal de verkiezingscampagne worden toegespitst op gemeenschappelijke Europese thema's.

Deelgebied 3.2 Besluitvorming

17. “Wij bevelen aan een onlineplatform tot stand te brengen waar burgers gefactcheckte informatie kunnen vinden en opvragen. Het platform moet duidelijk geassocieerd worden met EU-instellingen, moet per onderwerp gestructureerd zijn en moet gemakkelijk toegankelijk zijn (bijv. met een telefonische hulplijn). Burgers moeten kritische vragen kunnen stellen aan deskundigen (bijv. academici, journalisten) en feitelijke antwoorden krijgen die vergezeld gaan met bronnen”.

Vrije toegang tot feitelijke informatie is van het grootste belang voor onze samenleving zodat burgers goed geïnformeerd zijn en beschermd zijn tegen nepnieuws en desinformatie. Wij hebben behoefte aan een geloofwaardige en onafhankelijke bron van informatie die niet wordt beïnvloed door politieke, economische en nationale belangen. Bovendien kan het platform een brug slaan (d.w.z. een rechtstreekse relatie tot stand brengen) tussen de burgers en de EU.

18. “Wij bevelen aan dat er in uitzonderlijke gevallen een referendum in de gehele EU wordt gehouden over zaken die voor alle Europese burgers van zeer groot belang zijn. Het referendum moet door het Europees Parlement op gang worden gebracht en moet wettelijk bindend zijn”.

De EU-burgers moeten meer rechtstreekse invloed hebben op belangrijke beslissingen over EU-aangelegenheden. Referenda zouden echter alleen in uitzonderlijke omstandigheden mogen worden gehouden omdat de kosten te hoog zijn om ze regelmatig te houden. Wij zijn ons ervan bewust dat deze aanbeveling een verdragswijziging en de aanpassing van de nationale grondwetten zou kunnen vergen.

19. “Wij bevelen aan een multifunctioneel digitaal platform tot stand te brengen waar burgers hun stem kunnen uitbrengen in onlineverkiezingen en -peilingen. Burgers moeten hun stem over belangrijke kwesties en wetgevingsvoorstellen van de Europese instellingen kunnen motiveren. Het platform moet veilig, breed toegankelijk en zeer zichtbaar zijn voor elke burger”.

Doel van dit platform is de deelname aan de Europese politiek te vergroten en de toegang van de burgers tot het raadplegings- en stemproces te vergemakkelijken. De bestaande instrumenten en processen zijn niet zichtbaar genoeg en derhalve hebben wij een nieuw geïntegreerd instrument nodig voor deze verschillende functies. Meer participatie leidt tot betere besluiten, meer vertrouwen onder de Europese burgers en een betere werking van de Europese Unie in het algemeen.

20. “Wij bevelen aan dat de stelsystemen in de EU-instellingen opnieuw worden geëvalueerd en dat daarbij de nadruk wordt gelegd op de kwestie van de stemming met eenparigheid van stemmen. Het “gewicht” van de stemmen moet eerlijk worden berekend, zodat de belangen van de kleine landen worden beschermd”.

Stemming met eenparigheid van stemmen vormt een belangrijke uitdaging voor de besluitvorming in de EU. Het grote aantal lidstaten maakt het zeer moeilijk om tot overeenstemming te komen. Indien nodig moeten de Europese verdragen worden gewijzigd teneinde het probleem van eenparigheid van stemmen aan te pakken.

Deelgebied 3.3 Nauwere integratie

21. “Wij bevelen de EU aan overheidsinvesteringen te doen die leiden tot het scheppen van passende banen en tot verbetering en harmonisatie van de levenskwaliteit in de hele EU, tussen de lidstaten en binnen de lidstaten (d.w.z. op regionaal niveau). Er moet worden gezorgd voor toezicht, transparantie en doeltreffende communicatie ten aanzien van de burgers bij de uitvoering van overheidsinvesteringen en de burgers moeten in staat worden gesteld het hele investeringsproces te volgen. Investerings in de levenskwaliteit omvatten onderwijs, gezondheid, huisvesting, fysieke infrastructuur, ouderenzorg en gehandicaptenzorg, waarbij rekening wordt gehouden met de behoeften van elke lidstaat. Met bijkomende investeringen moet worden gestreefd naar een goed evenwicht tussen een gepast werk- en privéleven, teneinde een gezonde levensstijl mogelijk te maken”.

Wij bevelen dit aan omdat harmonisatie van het levenspeil in de EU de economische vooruitgang in de hele EU zal verbeteren, hetgeen zal leiden tot een eengemaakte EU. Dit is een fundamentele indicator voor verdere integratie van de EU. Hoewel sommige van deze mechanismen reeds tot stand zijn gebracht, zijn wij van mening dat er nog ruimte is voor verdere verbetering.

22. “Wij bevelen aan een gemeenschappelijke basis tot stand te brengen, aan de hand van een reeks economische indicatoren en indicatoren inzake levenskwaliteit, voor alle lidstaten, met dezelfde kansen en met iedereen op hetzelfde niveau, teneinde tot een gemeenschappelijke economische structuur te komen. Het is van belang dat de totstandbrenging van een gemeenschappelijke basis geschiedt volgens een duidelijk en realistisch tijdschema dat door de instellingen op aanbeveling van deskundigen is vastgesteld. Ook moeten deskundigen worden geraadpleegd over hoe een dergelijke gemeenschappelijke economische structuur eruit moet zien. Het is ook belangrijk dat de indicatoren die de gemeenschappelijke basis definiëren, verder worden gedefinieerd met de hulp van deskundigen”.

Wij bevelen dit aan omdat we met een rechtvaardige EU een meer verenigd Europa zullen hebben. Om rechtvaardig te zijn, moeten we gelijke kansen en een gemeenschappelijke basis bieden aan de hele EU. Een gemeenschappelijke economische structuur kan pas worden bereikt wanneer een gemeenschappelijke basis is gelegd.

23. “Wij bevelen aan grote ondernemingen en hun inkomsten te belasten om bij te dragen aan overheidsinvesteringen, en de belasting te gebruiken om te investeren in onderwijs en ontwikkeling van elk land (O&O, studiebeurzen – Erasmus enz.). Het is ook belangrijk dat de nadruk wordt gelegd op het elimineren van het bestaan van belastingparadijzen in de EU”.

Wij bevelen dit aan omdat het zal helpen belastingontduiking en het ontstaan van belastingparadijzen te voorkomen en de naleving van de wetgeving te bevorderen.

Werkgebied 4: Bouwen aan een Europese identiteit

Deelgebied 4.1 Onderwijs over democratie

24. “Wij bevelen aan dat bij het onderwijs over democratie in de Europese Unie gestreefd wordt naar verbetering en naar een minimumnorm voor kennis in alle lidstaten. Dit onderwijs moet onder meer, maar niet uitsluitend, betrekking hebben op democratische processen en algemene informatie over de EU die in alle lidstaten van de EU moet worden onderwezen. Dit onderwijs moet verder worden verrijkt met een reeks uiteenlopende concepten voor het onderwijs in het democratisch proces, die boeiend en geschikt voor de leeftijd moeten zijn”.

Deze aanbeveling en de redenen die haar rechtvaardigen zijn belangrijk omdat zij, indien zij wordt uitgevoerd, zal leiden tot een harmonieuzer en democratischer leven in de Europese Unie. De motiveringen luiden als volgt: jongeren worden voorgelicht over democratische processen; dit onderwijs zou populisme en desinformatie in het openbaar debat kunnen beperken; leiden tot minder discriminatie; en ten slotte burgers opvoeden en betrekken bij een democratie die verder gaat dan alleen hun stemplicht.

25. “Wij bevelen aan dat bestaande en opkomende vertaaltechnologieën, zoals artificiële intelligentie, verder worden ontwikkeld, verbeterd en toegankelijker worden gemaakt om taalbarrières te verkleinen en de gemeenschappelijke identiteit en democratie in de Europese Unie te versterken”.

Deze aanbeveling en de redenen die haar rechtvaardigen zijn belangrijk omdat zij, indien zij wordt uitgevoerd, zal bijdragen tot de totstandkoming van een gemeenschappelijke Europese identiteit doordat de communicatie tussen de burgers van alle lidstaten verbetert.

26. “Wij bevelen aan dat verifieerbare informatie gemakkelijk toegankelijk wordt gemaakt, in begrijpelijke bewoordingen, voor de burgers via een applicatie voor mobiele apparaten, teneinde de transparantie, de openbare beraadslaging en de democratie te verbeteren. Met deze app zou informatie kunnen worden verspreid over bijvoorbeeld wetgeving, discussies binnen de EU, verdragswijzigingen enz.”

Deze aanbeveling en de redenen die haar rechtvaardigen zijn belangrijk omdat zij, indien uitgevoerd, de communicatie zal vergemakkelijken in de zin van een beter geïnformeerde beraadslaging tussen de burgers van de respectieve lidstaten, via een app die veel verschillende functies zou kunnen hebben. Deze app moet zo worden ontworpen dat hij voor iedereen relevant is, de nieuwsgierigheid prikkelt en technische informatie toegankelijker en aantrekkelijker maakt. De app moet worden gezien als een aanvullende bron, die rechtstreeks door de EU officieel geverifieerde informatie verspreidt om het vertrouwen en de transparantie in het publieke debat te verbeteren en bij te dragen tot het opbouwen van een gemeenschappelijke Europese identiteit.

Deelgebied 4.2 Europese waarden en identiteit

27. “Wij bevelen aan dat de EU een speciaal fonds opricht voor online- en offline-interacties (d.w.z. uitwisselingsprogramma’s, panels, bijeenkomsten) van zowel korte als langere duur tussen EU-burgers, teneinde de Europese identiteit te versterken. De deelnemers moeten representatief zijn voor de samenleving in de EU, met inbegrip van doelgroepen op basis van verschillende criteria, d.w.z. demografische, sociaal-economische en beroepsriteria. De doelstellingen van dit fonds moeten duidelijk worden omschreven teneinde de Europese identiteit te bevorderen en het fonds moet regelmatig worden geëvalueerd”.

Wij bevelen dit aan omdat dit soort interacties de burgers in staat stelt ideeën uit te wisselen, en langere uitwisselingen hen in staat stellen de verschillende culturen te begrijpen en ervaringen uit te wisselen, met inbegrip van beroepspraktijken. Een EU-fonds is nodig omdat het belangrijk is dat iedereen kan meedoen, ook degenen die doorgaans niet meedoen.

28. “Wij bevelen aan dat de EU snel investeert in de bestrijding van desinformatie, door bestaande organisaties en initiatieven, zoals de praktijk-code betreffende desinformatie en het Europees waarnemingscentrum voor de digitale media, en soortgelijke initiatieven in de lidstaten te ondersteunen. De tegenmaatregelen kunnen bestaan uit factchecking, het creëren van bewustzijn over desinformatie, het verstrekken van gemakkelijk toegankelijke statistieken, het op passende wijze bestraffen van degenen die desinformatie verspreiden op basis van een rechtskader, en het aanpakken van de bronnen van desinformatie”.

Deze aanbeveling is belangrijk omdat verkeerde informatie en desinformatie, zowel van binnen als van buiten de EU, conflicten tussen EU-burgers veroorzaken, de samenleving polariseren, de democratie in gevaar brengen en de economie schaden. Gezien de complexiteit van het onderwerp zijn aanzienlijke personele en financiële middelen vereist.

29. “Wij bevelen aan 1) de frequentie van online- en offline-interacties tussen de EU en haar burgers te verhogen (d.w.z. door burgers rechtstreeks te vragen naar EU-aangelegenheden en door een gebruiksvriendelijk platform te creëren om ervoor te zorgen dat elke burger kan interageren met EU-instellingen en EU-ambtenaren), en 2) om ervoor te zorgen dat burgers kunnen deelnemen aan het beleidsvormingsproces van de EU, hun mening kunnen geven en feedback kunnen krijgen, bevelen wij aan om een handvest of een gedragscode of richtsnoeren voor EU-ambtenaren op te stellen. Er moeten verschillende manieren van interactie bestaan zodat elke burger kan deelnemen”.

Wij bevelen dit aan omdat er verschillende middelen bestaan om de EU-instellingen te bereiken (onlineplatforms, representatieve organen), maar deze zijn niet bekend, niet doeltreffend en niet transparant. Er zijn enorme verschillen in toegankelijkheid tussen landen. Frequentere en kwalitatief betere interacties zullen leiden tot een gevoel van verantwoordelijkheid voor het EU-burgerschap.

30. “Wij bevelen aan dat de Europese identiteit en waarden (d.w.z. rechtsstaat, democratie en solidariteit) een bijzondere plaats krijgen in het integratieproces van migranten. Mogelijke maatregelen zijn het opzetten van programma’s of het ondersteunen van reeds bestaande (lokale) programma’s teneinde sociale interacties tussen migranten en EU-burgers aan te moedigen, of het betrekken van bedrijven bij de programma’s ter ondersteuning van de integratie van migranten. Tegelijkertijd moeten soortgelijke programma’s worden opgezet teneinde de EU-burgers bewust te maken van migratievraagstukken”.

Deze aanbeveling is belangrijk omdat programma’s voor sociale interactie migranten kunnen ondersteunen in hun nieuwe leven en niet-migrant in staat kunnen stellen inzicht te krijgen in het dagelijkse leven van migranten. Als migranten in getto’s leven, is er geen mogelijkheid om hen in de samenleving van het land en van de EU te integreren. Een gemeenschappelijk beleid is nodig omdat migranten, zodra zij het grondgebied van de EU betreden, naar elk land binnen de EU kunnen gaan. Lokale initiatieven moeten worden gesteund omdat lokale overheden de middelen doeltreffender zullen gebruiken dan het nationale niveau.

Deelgebied 4.3 Informatie over de EU

31. “Wij bevelen aan dat de EU meer informatie en nieuws verstrekt aan de Europese burgers. Zij moet alle middelen aanwenden die nodig zijn met inachtneming van de vrijheid en onafhankelijkheid van de media. Zij moet mediakanalen voorzien van middelen en brede en betrouwbare informatie over de activiteiten en het beleid van de EU. De EU moet garanderen dat de informatie in alle lidstaten gelijkmatig wordt uitgezonden door de nationale en Europese media en zij moet ervoor zorgen dat de lidstaten de publieke omroepen en de publieke nieuwsagentschappen aanmoedigen om Europese aangelegenheden te verslaan”.

Wij bevelen dit aan omdat uit onze persoonlijke ervaring en uit de gegevens van de Eurobarometer blijkt dat de meerderheid van de Europese burgers geïnformeerd wordt via de traditionele media (pers, radio en televisie) en de informatie die momenteel via deze kanalen over de EU wordt aangeboden, zeer schaars is. De media, met name de publieke media, hebben een publieke taak, dus is verslaggeving over EU-kwesties die de Europese bevolking aangaan, essentieel en onontbeerlijk om die taak te vervullen. Wij bevelen aan dat de informatie die in de verschillende lidstaten over de EU wordt verstrekt, dezelfde is teneinde de integratie te bevorderen en te voorkomen dat in elk land over verschillende onderwerpen verschillende informatie wordt verstrekt. Het gebruik van de reeds bestaande mediakanalen is haalbaarder en minder duur dan het opzetten van een nieuw kanaal en levert hetzelfde resultaat op. De reeds bestaande kanalen hebben ook het voordeel dat zij reeds bekend zijn bij de burgers. Geen enkele burger zou tussen verschillende kanalen moeten kiezen om toegang te krijgen tot verschillende (nationale of Europese) inhoud.

32. “Wij bevelen de EU aan meertalige onlinefora en offlinevergaderingen te creëren en bekendheid te geven waar burgers met EU-vertegenwoordigers in discussie kunnen gaan, ongeacht het onderwerp en ongeacht de geografische reikwijdte van de aan de orde gestelde kwestie. Deze onlinefora en offlinevergaderingen moeten een bepaalde korte termijn hebben waarbinnen de antwoorden op de vragen worden ontvangen. Alle informatie over deze ruimten moet worden gecentraliseerd op een geïntegreerde officiële website met verschillende functies; zoals een ruimte voor veelgestelde vragen, de mogelijkheid om ideeën, voorstellen of zorgen met andere burgers te delen en met een mechanisme om de meest gesteunde te identificeren. In ieder geval moet de toegang ertoe gemakkelijk zijn en moet een niet-bureaucratische taal worden gebruikt”.

Wij bevelen dit aan omdat zo een rechtstreeks kanaal wordt gecreëerd tussen de Europese burgers en de Europese vertegenwoordigers om samen te praten en zich in te zetten, zodat de burgers gemakkelijk toegang krijgen tot informatie over de EU en zich meer bewust worden van de bestaande informatie. Het zal een transparantere en opener EU tot stand brengen en burgers helpen hun problemen en gedachten te delen, antwoorden en beleidsoplossingen te ontvangen en hen in staat stellen zich te engageren en perspectieven en ervaringen met andere burgers te delen.

33. “Wij bevelen de EU-instellingen en -vertegenwoordigers aan een toegankelijker taal te gebruiken *en het gebruik van bureaucratische termen in hun communicatie te vermijden, en tegelijkertijd de kwaliteit en deskundigheid van de verstrekte informatie te handhaven*. De EU moet ook de informatie die zij aan de burgers verstrekt, aanpassen aan de verschillende communicatiekanalen en publieksprofielen (bijv. kranten, televisie, sociale media). De EU moet een bijzondere inspanning leveren om de communicatie aan te passen aan de digitale media, zodat zij jongeren beter kan bereiken”.

Wij bevelen dit aan omdat de EU met begrijpelijke informatie meer Europese burgers kan bereiken en niet alleen de betrokken burgers. Door te beschikken over specifieke nieuwe en moderne instrumenten om specifieke doelgroepen te bereiken, zullen de burgers de activiteiten en het beleid van de EU beter begrijpen, met name de jongeren die zich niet nauw bij de EU betrokken voelen of er geen band mee hebben.

Werkgebied 5: De burgerparticipatie versterken

Deelgebied 5.1 Burgerparticipatie

34. “Wij bevelen aan dat onafhankelijke burgerwaarnemers aanwezig zijn bij alle besluitvormingsprocessen van de EU. Er moet een forum of permanent orgaan van burgervertegenwoordigers komen teneinde de functie van het verspreiden van relevante en belangrijke informatie onder alle EU-burgers, zoals gedefinieerd in de EU, te vervullen. Deze burgers zouden met alle andere Europese burgers in interactie treden in de geest van een top-down- / bottom-upverbinding, waardoor de dialoog tussen de burgers en de instellingen van de EU verder zou worden ontwikkeld”.

Omdat het duidelijk is dat de burgers het verdienen over alle kwesties te worden geïnformeerd, en om ervoor te zorgen dat politici bepaalde kwesties die zij liever niet zouden willen weten, niet voor de burgers verborgen kunnen houden. Dit zou de kloof tussen de burgers en de verkozenen overbruggen door nieuwe wegen van vertrouwen te openen.

35. “Wij bevelen aan dat de EU de discussie over de grondwet van Europa heropent met het oog op de totstandbrenging van een grondwet die door de burgers van de EU wordt gevormd. De burgers moeten hun stem kunnen uitbrengen bij de opstelling van een dergelijke grondwet. Om conflicten met de lidstaten te vermijden, moet in deze grondwet voorrang worden gegeven aan de opneming van waarden op het gebied van mensenrechten en democratie. Bij de opstelling van een dergelijke grondwet moet rekening worden gehouden met eerdere inspanningen die nooit tot een grondwet hebben geleid”.

Omdat deze grondwet jongeren bij de politiek op EU-niveau zou betrekken en de toenemende krachten van nationalisme zou tegengaan. Omdat het een gemeenschappelijke definitie zou geven van wat in Europa onder democratie wordt verstaan, en ervoor zou zorgen dat dit in alle lidstaten op gelijke wijze wordt toegepast. Omdat de EU gemeenschappelijke waarden heeft op het gebied van democratie en mensenrechten. Op die manier kunnen de burgers bij het besluitvormingsproces worden betrokken en kunnen zij zich meer als EU-burgers identificeren, omdat zij aan het proces hebben deelgenomen.

36. “Wij bevelen politici aan meer verantwoordelijkheid te nemen bij het vertegenwoordigen van de burgers die zij verkozen zijn te vertegenwoordigen. Vooral jongeren zijn vervreemd van de politiek en worden niet serieus genomen als zij erbij betrokken worden. Maar vervreemding is een universeel probleem en mensen van alle leeftijden zouden meer betrokken moeten zijn dan nu het geval is”.

Omdat de definitie van wat democratie is, moet worden opgefrist. We moeten onszelf eraan herinneren wat democratie eigenlijk is. Democratie gaat over het vertegenwoordigen van het volk (de EU-burgers). Omdat jongeren genoeg hebben van en gedesillusioneerd zijn over politici die zij zien als elites die hun standpunten niet delen. Derhalve moeten mensen meer dan nu het geval is op nieuwe en boeiende manieren bij het proces worden betrokken. Het onderwijssysteem, vervolgens de sociale media en alle andere vormen van media zouden deze rol gedurende de hele levenscyclus en in alle talen kunnen vervullen.

Deelgebied 5.2 Burgerparticipatie

37. “Wij bevelen aan dat de EU op een assertievere manier dichterbij de burgers komt te staan, hetgeen betekent dat de lidstaten moeten worden betrokken bij de bevordering van de burgerparticipatie in de EU. De EU moet het gebruik van de mechanismen voor burgerparticipatie bevorderen door marketing- en publiciteitscampagnes te ontwikkelen. De nationale en lokale overheden zouden verplicht bij dit proces moeten worden betrokken. De EU moet de doeltreffendheid van de platforms voor participatieve democratie garanderen”.

Wij bevelen dit aan omdat het reeds bestaande platform moet worden versterkt en efficiënter moet worden gemaakt: er moet meer feedback van de burgers naar de EU komen en vice versa. Er is niet genoeg debat binnen de EU, zowel tussen de burgers als tussen de regeringen. Omdat de burgers geen verzoekschriften indienen, hetzij omdat zij niet weten dat de procedure bestaat, hetzij omdat zij niet geloven in het succes van een dergelijk verzoekschrift.

38. “Wij bevelen aan dat de EU programma’s voor scholen opstelt en uitvoert over wat er in de EU wordt gedaan op het gebied van de bestaande participatiemechanismen. Deze programma’s moeten worden opgenomen in de leerplannen over Europees burgerschap en ethiek, met een inhoud die is afgestemd op de leeftijd. Er moeten ook programma’s voor volwassenen komen. Er moeten voor de burgers programma’s voor een leven lang leren beschikbaar zijn om hun kennis over de mogelijkheden van EU-burgerparticipatie te vergroten”.

Wij bevelen dit aan, omdat het belangrijk is voor de toekomst van onze kinderen. De burgers willen weten hoe zij hun stem kunnen laten horen. Het is belangrijk dat zij de precieze mechanismen kennen en weten hoe die kunnen worden gebruikt, zodat hun stem door de EU wordt gehoord. Het is belangrijk voor de gelijke integratie van alle Europese burgers. Als Europese burgers moeten wij weten hoe wij onze rechten kunnen gebruiken. Omdat wij Europese burgers zijn, hebben wij recht op deze kennis.

Deelgebied 5.3 Burgerparticipatie

39. “Wij bevelen aan dat de Europese Unie burgervergaderingen organiseert. Wij bevelen ten eerste aan dat zij worden ontwikkeld door middel van een wettelijk bindende en verplichte wet of verordening. De burgervergaderingen moeten om de 12-18 maanden worden gehouden. Deelname van de burgers moet niet verplicht maar gestimuleerd worden, terwijl de organisatie op basis van beperkte mandaten moet plaatsvinden. De deelnemers moeten willekeurig worden gekozen, met inachtneming van representativiteitscriteria, en mogen geen enkele organisatie vertegenwoordigen en evenmin worden opgeroepen om deel te nemen op grond van hun beroepsrol als lid van de vergadering. Zo nodig zal steun worden verleend door deskundigen, zodat de leden van de vergadering over voldoende informatie beschikken om te kunnen beraadslagen. De besluitvorming zal in handen zijn van de burgers. De EU moet ervoor zorgen dat politici zich verbinden aan de besluiten van de burgers die in burgervergaderingen worden genomen. Als voorstellen van burgers worden genegeerd of expliciet worden verworpen, moeten de EU-instellingen daarover verantwoording afleggen en motiveren waarom dit besluit is genomen”.

Wij bevelen de invoering van burgervergaderingen aan omdat wij willen dat de burgers zich dichterbij de EU-instellingen voelen en dat zij rechtstreeks bijdragen tot de besluitvorming, hand in hand met de politici, waardoor het gevoel van erbij te horen en de directe doeltreffendheid toenemen. Voorts willen wij dat de politieke partijen en hun verkiezingsprogramma's verantwoording verschuldigd zijn aan de burgers.

Bijlage: ANDERE AANBEVELINGEN DIE DOOR HET PANEL IN OVERWEGING ZIJN GENOMEN EN NIET ZIJN GOEDGEKEURD

Werkgebied 1 Waarborging van rechten en non-discriminatie;

Deelgebied 1.1 Non-discriminatie / Deelgebied 1.2 Gendergelijkheid

“Wij bevelen de EU aan minderheden actief te betrekken bij de beleidsvorming met betrekking tot belangrijke aspecten van staatsinstellingen (bijv. politie en ngo’s). Wij bevelen de EU aan een adviesraad op te richten die rechtstreeks door de minderheden wordt gekozen. De samenstelling moet overwegend bestaan uit vertegenwoordigers van minderheden, waarbij ook ngo’s aanwezig moeten zijn. Deze zou een vormende rol moeten spelen bij de opleiding van ambtenaren die zich om de behoeften van minderheden bekommeren.

Dit orgaan zou een vetorecht moeten hebben over minderheidskwesties”.

Wij bevelen dit aan omdat de stemmen van minderheden niet genoeg worden gehoord. Zij moeten namens zichzelf spreken, zelf bepalen en op een professioneel niveau, en derhalve hebben wij vertegenwoordiging door middel van stemmen en deskundigheid gecombineerd.

Werkgebied 2: Bescherming van de democratie en de rechtsstaat

Deelgebied 2.2 Bescherming en versterking van de democratie / Deelgebied 2.4 Media en desinformatie

“Wij bevelen aan een agentschap op te richten voor het toezicht op audiovisuele media, gedrukte media en digitale media op Europees niveau.

Dit agentschap moet erop toezien dat de nationale mediakanalen bij de productie van hun inhoud een onpartijdig en objectief proces volgen.

Om desinformatie te voorkomen zou het agentschap een puntensysteem moeten opzetten voor de betrouwbaarheid van nationale mediakanalen.

Dit puntensysteem moet voor de burgers gemakkelijk te begrijpen zijn”.

Wij bevelen dit aan omdat er behoefte is aan evaluatie van de media en hun betrouwbaarheid, maar ook aan diversiteit van de media in de EU-landen. Een EU-agentschap zou het meest objectief zijn om hiervoor te zorgen. Bovendien stelt een puntensysteem de burgers in staat geïnformeerde keuzes te maken en stimuleert het mediakanalen om betrouwbaar nieuws te brengen. Indien het puntensysteem onvoldoende blijkt om de betrouwbaarheid van de mediakanalen te garanderen, moet het agentschap ook de bevoegdheid krijgen om sancties op te leggen.

Werkgebied 5: De burgerparticipatie versterken

Deelgebied 5.1 Burgerparticipatie

“Wij bevelen aan dat er een representatief orgaan van burgers wordt opgericht om de besluitvorming op een belangrijke manier te bespreken en te vormen – telkens wanneer er op EU-niveau over een kwestie wordt beslist die van groot belang is voor de Europese burgers (zoals beslist door de burgers – eventueel via een enquête). Dit moet een diverse groep zijn van ongeveer honderd burgers uit alle EU-landen, met een gelijke vertegenwoordiging van elk land. Dit moet een roterende groep zijn waarvan de leden periodiek worden gewisseld”.

Omdat het belangrijk is problemen zoals corruptie te vermijden die kunnen voortvloeien uit een permanent representatief orgaan, en dat het van vitaal belang is dat een dergelijk orgaan een gelijke vertegenwoordiging heeft van alle landen om oneerlijke beslissingsmacht te vermijden. Door op deze manier te werk te gaan, kunnen problemen worden vermeden die gepaard gaan met het voortdurend installeren of gebruiken van technologie op afstand.

Conferentie over
de **toekomst**
van Europa

Conferentie over de toekomst van Europa

Europees burgerpanel 3: “Klimaatverandering en
milieu / Gezondheid”

Aanbevelingen

Foto © Europese Unie, 2021 — EP/Kenton Thatcher

Conferentie over de toekomst van Europa
Europees burgerpanel 3:
“Klimaatverandering en milieu / Gezondheid”

DOOR HET PANEL AANGENOMEN AANBEVELINGEN (TER BEHANDELING DOOR DE PLENAIRE VERGADERING)

Werkgebied 1: Een beter leven

Subgebied 1.1 Een gezonde levensstijl

- 1. Wij bevelen aan dat de EU subsidies verstrekt voor biologische landbouw, met inbegrip van stimulansen voor biologische pesticiden, om biologische goederen betaalbaarder te maken. Bovendien moet onderwijs voor landbouwers in biologische en duurzame landbouw door de EU worden ondersteund en moet monocultuurlandbouw worden vermeden. Kleine biologische landbouw-bedrijven, niet-intensieve landbouwbedrijven en bedrijven met korte toeleveringsketens moeten steun krijgen om concurrerender te worden.**

Subsidiëring van biologische producten zou de betaalbaarheid ervan verbeteren. Wij moeten supermarkten met kortere toeleveringsketens helpen en kleinere landbouwers ondersteunen met mogelijkheden om hun producten te verkopen. Dit maakt versere producten toegankelijker. Bovendien weerspiegelen de lage prijzen van niet-biologische producten niet de schade die zij berokkenen.

- 2. Wij bevelen aan om innovatie in verticale landbouw te ondersteunen met investeringen van de EU.**

Verticale landbouw stelt ons in staat ruimte te besparen, die in plaats daarvan voor bosbouw kan worden gebruikt. Er zijn ook geen pesticiden nodig, waardoor we meer biologisch voedsel kunnen produceren. Bovendien ondervindt deze methode geen invloed van slechte weersomstandigheden, die steeds vaker voorkomen als gevolg van de klimaatverandering, en zijn kortere toeleveringsketens mogelijk.

- 3. De EU moet minimumnormen vaststellen voor voedselkwaliteit, voedseltraceerbaarheid en het gebruik van seizoensgebonden voedsel in schoolkantines. Daarom moeten gezonde ingrediënten voor schoolkantines worden gesubsidieerd om te zorgen voor betaalbare voeding van hoge kwaliteit voor leerlingen.**

Wij vormen op jonge leeftijd gewoonten die bepalend zijn voor onze houding ten aanzien van gezondheid. Goede gewoonten moeten in scholen worden aangemoedigd en leerlingen kunnen deze lessen meenemen naar huis. Dit is eveneens een kwestie van sociale rechtvaardigheid. Iedereen in de EU moet recht hebben op goed voedsel op scholen.

- 4. Wij bevelen aan te investeren in nieuwe fietspaden en in de verbetering van bestaande fietspaden om fietsen veilig en aantrekkelijk te maken. Ervoor zorgen dat opleidingen over verkeersregels voor alle leeftijdsgroepen in heel Europa beschikbaar zijn, met name voor elektrische fietsen en voor personen zonder rijbewijs. De producenten van elektrische fietsen moeten worden verplicht informatie te verstrekken over het gebruik en de risico's van e-biking. Rechtsbescherming bieden aan fietsers in geval van ongevallen met voertuigen (zie de Nederlandse wetgeving). Wij zijn voorstander van specifieke autovrije zones in steden (zonder commerciële gebieden te benadelen). In het algemeen voorrang en verdere rechten geven aan fietsers en voetgangers boven gemotoriseerde voertuigen, waarbij de verkeersveiligheid en de verkeersregels worden gewaarborgd.**

Dit is belangrijk omdat fietsen goed is voor de individuele en de volksgezondheid, de luchtkwaliteit, het geluidsniveau, het klimaat en het stadsverkeer. Fietsers en voetgangers moeten zich veilig voelen, rekening houdend met de risico's van het toegenomen gebruik van elektrische fietsen. Fietspaden ontbreken soms of zijn van slechte kwaliteit.

- 5. Wij raden aan om de productie van voedsel deel te laten uitmaken van het openbaar onderwijs. De oprichting van tuinen in scholen, indien haalbaar, en stadstuinprojecten voor openbare en particuliere ruimten subsidiëren en ondersteunen. De behoefte aan ruimte, water en ondersteunende infrastructuur moet deel uitmaken van de stadsplanningkaders. Voormalige parkeerplaatsen kunnen bijvoorbeeld worden gebruikt voor vergroening, verticaal tuinieren op gebouwen, of er kan een verplichting worden opgelegd om te voorzien in groene ruimten voor het verkrijgen van een bouwvergunning. Innovatieve en beste praktijken in alle lidstaten uitwisselen.**

Tuinbouwprojecten bevorderen de veerkracht van steden en inwoners en brengen mensen van verschillende leeftijden en sociale groepen samen. Meer groene ruimte verbetert de levenskwaliteit, de luchtkwaliteit, de geestelijke en lichamelijke gezondheid en het milieu.

- 6. Wij bevelen aan dat de EU een richtlijn aanneemt op grond waarvan stadsontwikkelingsprogramma's moeten voldoen aan specifieke milieueisen, met als doel steden groener te maken. De richtlijn moet van toepassing zijn op particuliere en openbare eigendommen en ruimten, zoals nieuwe gebouwen die worden gebouwd. De richtlijn moet minimumnormen opleggen om ervoor te zorgen dat gebouwen en ruimten zo groen mogelijk zijn. "Groen" verwijst hier naar het gebruik van hernieuwbare energiebronnen, een lager energieverbruik, een lage CO₂-uitstoot en de opname van planten in architectuurprojecten.**

Groenere steden dragen actief bij aan het verminderen van de gevolgen van klimaatverandering en het verminderen van emissies, zoals CO₂ en ozon, die negatieve gevolgen hebben voor de gezondheid van de burgers. Investeren in groenere steden draagt bij tot de duurzame ontwikkeling van gemeenschappen met economische en sociale voordelen op lange termijn.

- 7. Wij bevelen de EU aan om, met de hulp van de lidstaten, een gemeenschappelijk Europees handvest op te stellen, goed te keuren en ten uitvoer te leggen dat gericht is op milieukwesties in hun totaliteit. Het handvest zal de lidstaten een kader bieden voor de ontwikkeling van regelmatige informatie- en opleidingscampagnes, verspreid over alle beschikbare mediakanalen en een nieuw specifiek informatieportaal. Deze campagnes moeten overal in de EU en op alle niveaus worden georganiseerd om het milieubewustzijn bij alle burgers te bevorderen.**

Een gebrek aan coördinatie tussen de lidstaten belemmert de doeltreffendheid van de bestaande campagnes en vertraagt de inspanningen om de wereldwijde uitdaging van de klimaatverandering aan te pakken. Een gemeenschappelijk handvest zal synergieën tussen de actieplannen van de lidstaten bevorderen en ervoor zorgen dat de inspanningen meer effect sorteren. Bovendien zou het ervoor zorgen dat de burgers op samenhangende en consistente wijze worden geïnformeerd over het effect van dagelijkse acties, zoals de keuze van hun vervoersmiddel en afvalverwerking.

Werkgebied 2: Ons milieu en onze gezondheid beschermen

Subgebied 2.1 Een gezonde natuurlijke omgeving

- 8. Wij bevelen een uniform gegradeerd etiketteringssysteem aan dat de volledige ecologische voetafdruk aangeeft voor elk beschikbaar product dat in de EU wordt gekocht. Producten van buiten de EU moeten dit etiketteringssysteem op transparante wijze naleven. Het systeem moet gebaseerd zijn op duidelijke etiketteringscriteria voor de producten zelf en moet bijvoorbeeld een QR-code gebruiken die uitvoerigere informatie over het product geeft.**

Deze informatie over de levenscyclus van het product is voor alle burgers in de EU van fundamenteel belang opdat consumenten hun aankopen bewust kunnen doen. Als gevolg daarvan zullen EU-burgers verantwoordelijke beslissingen nemen om bij te dragen aan de bescherming van hun milieu.

- 9. Wij bevelen aan meer financiële investeringen te doen om nieuwe milieuvriendelijke energiebronnen te verkennen en tot dan extra investeringen te doen in bestaande optimale oplossingen voor energieproductie. Wij bevelen ook aan om het Europese publiek in volledige transparantie te informeren en voor te lichten over specifieke energiebronnen. Wij bevelen ten eerste aan om rekening te houden met de volledige ecologische en sociale gevolgen van het energieproductieproces voor de huidige en toekomstige generaties.**

Wij hebben zeer hoge niveaus van koolstofemissies en andere giftige stoffen afkomstig van energieproductie die het klimaat en de luchtkwaliteit aantasten. Om in overeenstemming te zijn met de Europese richtlijnen en de aanbevelingen van de IPCC-verslagen en de COP26-doelstellingen zijn meer onderzoek en investeringen nodig om een klimaatneutrale energieproductie tot stand te brengen.

- 10. Wij bevelen aan het gebruik van chemische pesticiden en meststoffen in alle soorten landbouwbedrijven drastisch terug te dringen door de toepassing van hogere gemeenschappelijke normen te handhaven, het onderzoek naar natuurlijke alternatieven te versnellen en de invoering van nieuwe oplossingen, waaronder opleiding voor landbouwers, te ondersteunen.**

Hoewel er vooruitgang is geboekt op het gebied van alternatieve meststoffen en pesticiden, zijn de meeste daarvan nog niet bruikbaar voor grote landbouwbedrijven. Daarom is een consistentere inspanning nodig om tot nieuwe oplossingen te komen. Het onderzoek moet zowel door overheidsuitgaven als door hogere normen voor het gebruik van pesticiden en meststoffen worden gestimuleerd. De resultaten van het onderzoek moeten snel op EU-niveau worden verspreid.

- 11. Wij bevelen aan de beschermde gebieden uit te breiden met het oog op de instandhouding van de biodiversiteit (o.a. zoogdieren, vogels, insecten en planten) en de rechtsstaat met betrekking tot menselijk ingrijpen in deze gebieden te versterken. De beschermde gebieden zullen niet alleen worden gezien als eilanden, maar ook als een continuüm met groenere stedelijke gebieden, volgens geharmoniseerde EU-normen.**

De biodiversiteit heeft erg te lijden van ontbossing. Een van de belangrijkste manieren om de biodiversiteit op het land te beschermen is het creëren van beschermde gebieden. Het is echter moeilijk om beschermde gebieden in de buurt van vervuilde steden in stand te houden of om menselijke inmenging te voorkomen wanneer de omgeving niet natuurvriendelijk is. Wij moeten de leefgebieden groener maken en integreren in de omliggende natuur.

- 12. Wij bevelen aan de generieke subsidies voor landbouw voornamelijk te richten op projecten die verband houden met de ontwikkeling van duurzame landbouw, met inbegrip van de eerbiediging van de natuur en de werknemers. De begunstigden moeten duidelijke milieunormen in acht nemen en strikt worden gecontroleerd.**

Wij zijn van mening dat alleen duurzame landbouw moet worden aangemoedigd, wat betekent dat de middelen die nu voor generieke subsidies worden gebruikt, moeten worden geheroriënteerd. Bovendien kan de efficiëntie van de gebruikte middelen worden vergroot door zich te richten op transformatieprojecten en innovatieve oplossingen, in plaats van op jaarlijkse betalingen. De ecologische impact van landbouwactiviteiten en de projecten moet beter worden gemonitord. De mensenrechten van werkenden moeten ook als onderdeel van duurzaamheid worden beschouwd.

13. Wij bevelen aan dat de EU een eerlijke concurrentie voor milieuvriendelijke landbouwproducten waarborgt door strengere normen vast te stellen voor zowel Europese als ingevoerde producten en te zorgen voor traceerbaarheid, etikettering en kwaliteitscontrole.

De lagere productiviteit van duurzame landbouwproducten heeft gevolgen voor hun kostenconcurrentievermogen. De ingevoerde producten moeten voldoen aan dezelfde strenge normen met betrekking tot de ecologische impact van hun productie. Wij hebben autoriteiten nodig die de traceerbaarheid van de ingevoerde landbouwproducten kunnen waarborgen.

14. Wij bevelen snelle en grootschalige herbebossing en bebossing in de EU aan door het grondgebruik te maximaliseren. Bijzondere aandacht moet uitgaan naar de herbebossing van geëxploiteerde of vernietigde bossen en de bebossing van gebieden met aangetaste grond. Er moeten nieuwe, meer verantwoorde oplossingen worden bevorderd voor een beter gebruik van hout, bv. vervanging van kunststoffen en andere chemische materialen, meer energie-efficiëntie uit biomassa en recycling van houtproducten.

Herbebossing heeft een duidelijk positief effect op het milieu en de biodiversiteit in het algemeen. Tegelijkertijd moeten we minder hout gebruiken voor verbranding, maar voor producten met een hoge toegevoegde waarde, aangezien bijvoorbeeld hout de belangrijkste vervanger voor kunststoffen is.

Subgebied 2.3 Veilig en gezond voedsel

15. Wij bevelen aan om niet-duurzame vormen van voedselverpakkingen, waaronder plastic verpakkingen en die van andere niet biologisch afbreekbare materialen, snel en geleidelijk uit te bannen. Wij stellen voor dit te bereiken door financiële stimulansen te bieden aan bedrijven die overschakelen op volledig biologisch afbreekbare vormen van verpakking, te investeren in onderzoek naar alternatieven en sancties in te voeren voor bedrijven die geen biologisch afbreekbare verpakkingen gebruiken.

Kunststofafval, met name microplastics, komt steeds vaker voor en breekt slechts langzaam af. De consumptie ervan schaadt de kwaliteit en veiligheid van levensmiddelen en brengt de gezondheid van mens en dier in gevaar. Bovendien is de bestaande Europese wetgeving ter vermindering van niet-biologisch afbreekbare verpakkingen ontoereikend.

16. Wij bevelen aan dat intensieve veehouderij geleidelijk wordt afgeschaft, met inbegrip van het elimineren van levensomstandigheden waarbij het welzijn van dieren niet wordt gerespecteerd. Wij stellen voor gemeenschappelijke normen voor de veehouderij in te voeren (bv. maximaal aantal dieren, geschikte buitenruimte) en meer te investeren in niet-intensieve methoden (extensieve en duurzame landbouw) door bedrijven financiële stimulansen en opleiding te bieden om deze verandering te ondersteunen.

De geleidelijke afschaffing van de intensieve landbouw zal leiden tot een vermindering van de milieuvervuiling en tot een betere bescherming van de natuur. Bovendien zal de geleidelijke afschaffing van intensieve veehouderij de hoeveelheid geneesmiddelen die nodig is om dierziekten aan te pakken verminderen en de kwaliteit van ons voedsel verhogen. Intensieve veehouderij houdt ook geen rekening met het welzijn van dieren, maar er bestaan duurzamere vormen van landbouw, zoals extensieve veehouderij, en er zijn subsidies nodig om landbouwers te helpen deze vormen na te streven.

17. Wij bevelen aan het verbod op het onnodig gebruik van antibiotica en andere diergeneesmiddelen in toevoegingsmiddelen van diervoeding scherper te controleren: maak het hard! Wij stellen voor om het gebruik van antibiotica in de landbouw alleen toe te staan wanneer dat absoluut noodzakelijk is om de gezondheid en het welzijn van dieren te beschermen, in plaats van preventief. Daarnaast moet verder worden geïnvesteerd in onderzoek naar efficiëntere antibiotica, waarbij alternatieven worden ontwikkeld en wordt voortgebouwd op bestaand onderzoek naar antibiotica.

De resistentie van de mens tegen antibiotica wordt groter als gevolg van het eten van voedsel dat afkomstig is van dieren die antibiotica hebben gekregen. Bovendien is er tijd nodig om geschikte alternatieven voor bestaande antibiotica te creëren en ervoor te zorgen dat landbouwers zich bewust zijn van en klaar zijn om ze te gebruiken. Wij erkennen dat er Europese richtlijnen inzake antibiotica bestaan, maar dat deze niet in alle lidstaten op dezelfde manier zijn toegepast. Tot slot worden diergeneesmiddelen misbruikt voor dopingdoeleinden, zodat strengere wetgeving op dit gebied het welzijn van dieren en hun levenskwaliteit ten goede zal komen.

18. Wij bevelen aan dat de Europese wetgeving verklaringen voorschrijft over het gebruik van hormonale stoffen en hormoonontregelende stoffen bij de productie van levensmiddelen: het type en de hoeveelheid van en de blootstelling aan het gebruikte eindproduct. Op alle levensmiddelen die deze stoffen bevatten, moeten op de verpakking gedetailleerde etiketten worden aangebracht waarop deze informatie en de redenen voor het gebruik ervan zijn vermeld. Daarnaast moeten we het onderzoek naar de effecten van hormonale stoffen en hormoonontregelende stoffen op de menselijke gezondheid versnellen.

Levensmiddelen kampen momenteel met onvoldoende traceerbaarheid, met name wat betreft hormonale stoffen en hormoonontregelende stoffen. Wij zijn van mening dat transparantie in de voedselproductie noodzakelijk is om de aansprakelijkheid te waarborgen. Ook moeten consumenten de volledige inhoud van hun voedsel kennen en vrij kunnen kiezen wat zij eten. Daarnaast is er onvoldoende onderzoek naar de gevolgen voor de mens (en de potentiële risico's) van de consumptie van levensmiddelen met hormonale stoffen en hormoonontregelaars.

19. Wij raden aan om de consumptie van verwerkte levensmiddelen te ontmoedigen door ongezonde levensmiddelen te belasten en de opbrengsten te investeren in gezond voedsel. Wij stellen voor een Europees scoresysteem voor gezond voedsel in te voeren op basis van beste praktijken in de lidstaten om levensmiddelen te etiketteren en consumenten te informeren over de gezondheidseigenschappen van levensmiddelen.

Op deze manier kunnen de bijeengebrachte middelen worden gebruikt als middel om bewustmakingsmaatregelen en promotiecampagnes te ontwikkelen, gezonde voeding in het onderwijs te prioriteren en ongezond voedsel minder zichtbaar te maken in supermarkten. Door te investeren in gezond voedsel verbetert tevens de algemene gezondheid van de bevolking, waardoor de overheidsuitgaven die nodig zijn om gezondheidsproblemen als gevolg van ongezonde voeding aan te pakken, worden verlaagd. Bovendien denken we dat belastingen en subsidies bedrijven ertoe zullen aanzetten om gezondere levensmiddelen te produceren.

Werkgebied 3: Onze economie en consumptie heroriënteren

Subgebied 3.1 Overproductie en overconsumptie reguleren

20. Wij bevelen aan dat de EU meer maatregelen neemt om consumenten in staat te stellen en te stimuleren om producten langer te gebruiken. De EU moet geplande veroudering tegengaan door de garantie van producten te verlengen en een maximumprijs vast te stellen voor reserveonderdelen na de garantieperiode. Alle lidstaten moeten een belastingvermindering voor reparatiediensten invoeren, zoals in Zweden het geval is. Fabrikanten moeten worden verplicht de verwachte levensduur van hun producten te vermelden. De EU moet via een internetplatform en via onderwijs informatie verstrekken over het hergebruik en de reparatie van producten.

Onze weggooi- en op eenmalig gebruik gebaseerde samenleving is niet duurzaam omdat deze te veel afval genereert. Door de voorgestelde maatregelen ten uitvoer te leggen, zullen we toewerken naar een samenleving van hergebruikte, herstelde en minder producten, herstelt en vermindert, zodat overconsumptie wordt teruggedrongen.

21. Wij bevelen de EU aan strengere milieunormen voor de productie toe te passen en te zorgen voor eerlijke arbeidsomstandigheden in de hele productieketen. De productienormen van de EU moeten duurzamer zijn, in alle lidstaten worden geharmoniseerd en op ingevoerde goederen worden toegepast. Deze moeten ook sociale normen omvatten, zoals een leefbaar loon voor werknemers die de goederen produceren en goede arbeidsomstandigheden in fabrieken. Producten die niet aan deze normen voldoen, moeten gevolgen ondervinden.

Het is belangrijk in Europa homogene milieu- en sociale productienormen vast te stellen om ervoor te zorgen dat alle aangeboden producten op duurzame wijze worden geproduceerd. Deze maatregelen zijn van cruciaal belang om onze economie om te buigen en de productiepatronen van bedrijven te veranderen.

22. Wij bevelen de EU en de lidstaten aan maatregelen in te voeren om reclame voor producten die schadelijk zijn voor het milieu te beperken. Producten met een lage duurzaamheidsscore moeten een verplichte disclaimer hebben in alle vormen van reclame waaruit blijkt dat zij schadelijk zijn voor het milieu. Voor producten die helemaal niet duurzaam zijn, moet de EU reclame verbieden.

Reclame stimuleert consumptie; producten die schadelijk zijn voor het milieu mogen niet worden gepromoot. Op die manier zullen mensen minder geneigd zijn producten te kopen die schadelijk zijn voor het milieu.

23. Wij bevelen de EU aan de infrastructuur voor statiegeldregelingen voor alle primaire verpakkingen van glas, plastic, aluminium enz. in de hele EU op homogene wijze in te voeren en uit te breiden. Waar mogelijk moeten fabrikanten de geretourneerde recipiënten hergebruiken door ze te steriliseren in plaats van alleen het materiaal te recyclen. Naast voedsel- en drankverpakkingen moet de regeling ook andere soorten flessen en verpakkingen omvatten, zoals shampooflessen.

Op dit moment gooien consumenten te veel verpakkingen af die onze ecosystemen vervuilen en vernietigen. Statiegeldregelingen helpen afval te verminderen door burgers te motiveren verpakkingen terug te brengen in plaats van ze weg te gooien. Door de regeling uit te breiden, gebruiken we minder hulpbronnen en verminderen we de hoeveelheid afval die we produceren.

[Subgebied 3.2 Afval verminderen](#)

24. Wij bevelen aan dat een betere uitvoering van het beleid inzake de circulaire economie op Europees niveau wordt bevorderd, gericht op zowel ondernemingen als burgers, in de vorm van financiële stimulansen voor degenen die daaraan voldoen.

Omdat productiebedrijven hun personeel inkrimpen of zelfs in gebreke blijven/sluiten, zullen veel mensen werkloos worden. Door werklozen om te scholen, zullen we milieuvriendelijke praktijken bevorderen en tegelijkertijd de werkloosheid terugdringen en de modernisering van een gediversifieerde economie bevorderen.

25. Wij bevelen aan dat de EU het gebruik reguleert van milieuvriendelijke verpakkingen (d.w.z. verpakkingen van biologisch afbreekbare of recycleerbare producten, of, waar mogelijk, duurzamere producten) en/of het gebruik van minder volumineuze verpakkingen, die ook in de vorm van een QR-code de informatie bevat die relevant is voor het proces van recycling en/of verwijdering van de verpakkingen na gebruik.

Omdat deze aanbeveling zal leiden tot minder verpakking, minder afvalproductie en dus minder vervuiling, en dus tot een schoner milieu en uiteindelijk tot een kleinere koolstofvoetafdruk. Bovendien zal de belastingdruk op de producenten worden verminderd.

Subgebied 3.3 Eerlijke producten, gelijke toegang en rechtvaardige consumptie

26. Wij bevelen de Europese Unie aan een rechtskader vast te stellen om te zorgen voor betaalbare en betere toegang tot lokale en hoogwaardige levensmiddelen voor alle Europese consumenten.

Omdat er momenteel op EU-niveau geen consensus bestaat over wat lokaal en kwalitatief hoogwaardig voedsel is. Deze lacune moet worden opgevuld. De invoer van producten van lage kwaliteit heeft directe negatieve gevolgen voor het milieu. Om de klimaatverandering aan te pakken, moeten we alle oorzaken ervan aanpakken, met inbegrip van de invoer van producten van lage kwaliteit: de vervoersafstand moet worden verminderd en de voorkeur moet worden gegeven aan seizoensgebonden producten. Deze aanbeveling is veelbelovend omdat zij ook van toepassing zou kunnen zijn op niet-voedingsproducten.

27. Wij bevelen de Europese Unie aan onderzoek en ontwikkeling aan te moedigen, met financieringsregelingen, om duurzamere en betaalbaardere producten op de Europese markt te introduceren. De Europese Unie moet ook overleg plegen met de burgers, op alle besluitvormingsniveaus, ook op lokaal niveau, om hun behoeften aan duurzame producten in kaart te brengen.

Wij zijn van mening dat er een gebrek is aan onderzoek naar duurzame producten en dat er dringend behoefte is aan meer middelen voor onderzoek, zodat Europeanen toegang hebben tot duurzame en betaalbaardere duurzame producten.

Burgers moeten deelnemen aan het besluitvormingsproces. De agenda voor onderzoeks- en innovatieacties moet samen met de burgers worden vastgesteld. Burgers moeten worden geïnformeerd over de follow-up en feedback krijgen.

28. Wij bevelen de Europese Unie aan een regelgevingsmechanisme te ontwikkelen voor modeproducten die de gemeenschappelijke markt binnenkomen. Dit mechanisme zou gericht zijn op het stimuleren van een betere consumptie dankzij een indicator die garandeert dat het product aan duurzaamheidscriteria voldoet.

De modesector, die producten van lage kwaliteit buiten de Europese grenzen produceert, voldoet niet aan ethische normen en is niet duurzaam.

Wij moeten een eerlijk mechanisme vinden dat een beter verbruik voor de consument mogelijk maakt. Het is echter belangrijk om de belastingen niet te verhogen, wat negatieve gevolgen zal hebben voor de Europese consumenten en hun koopkracht zal verminderen.

De consument moet weten onder welke voorwaarden de door hem gekochte producten worden vervaardigd en of zij aan duurzame kwaliteitsnormen voldoen.

Werkgebied 4: Op weg naar een duurzame samenleving

Subgebied 4.1 Hernieuwbare energie nu

29. Wij bevelen de EU aan om in een overgangperiode maatregelen te nemen om CO₂-filters verplicht te stellen, met name voor steenkoolcentrales, zolang we nog steeds afhankelijk zijn van conventionele energie. Daarnaast bevelen wij aan dat de EU financiële steun verleent aan lidstaten die niet over financiële middelen beschikken om CO₂-filters toe te passen. De steun is afhankelijk van de naleving van het klimaatbeleid van de EU in verband met de Overeenkomst van Parijs, de Green Deal en elke nieuwe klimaatwet.

Dit is een concrete stap om te blijven investeren in onderzoek naar veilige energieproductie en om de EU-lidstaten te ondersteunen bij de geleidelijke verwezenlijking van reeds vastgestelde gemeenschappelijke reductiedoelstellingen.

Wij weten dat het gebruik van brandstoffen leidt tot broeikasgassen en dat de EU-lidstaten dit soort energie moeten verminderen om te voldoen aan de Overeenkomst van Parijs. Aangezien we de CO₂-uitstoot niet meteen kunnen stoppen en we nog steeds afhankelijk zijn van steenkool, moeten we zowel kortetermijn- als langetermijnmaatregelen nemen.

Aangezien CO₂-reductie een gemeenschappelijk belang is dat gevolgen heeft voor alle burgers, zowel in de lidstaten als daarbuiten, heeft de EU als instelling haar eigen verantwoordelijkheden en doet zij aanbevelingen en maakt zij oplossingen mogelijk, aangezien de lidstaten de doelstellingen niet alleen kunnen verwezenlijken.

30. Wij bevelen aan de intensieve industriële veeteelt te verminderen om de productie van methaan en waterverontreiniging te verminderen. Daartoe herzielt de EU haar gemeenschappelijk landbouwbeleid om haar subsidies te richten op duurzame en lokale landbouw, onder meer ondersteund door een etiketteringsregeling waarmee consumenten duurzame vleesproducten kunnen herkennen. Daarnaast moedigen wij de EU aan te investeren in methoden voor hergebruik van afval van dierlijke productie en andere industrieën.

De bevolking groeit, waardoor de vraag naar vlees in de toekomst toeneemt.

Daarom moeten we de vleesconsumptie verminderen.

Wij zijn van mening dat de veehouderij de meest voor de hand liggende plaats is om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen, aangezien methaan broeikasgassen produceert.

Wij weten allemaal dat we minder vlees moeten consumeren, en het gevolg is dat we de veestapel moeten inkrimpen.

31. Alhoewel het een kostenintensief proces is om groene waterstof te genereren, aangezien 75 % energie moet worden geproduceerd om 25 % waterstof te krijgen, zijn er meerdere positieve kanten aan dit soort energie. De beste oplossing kan zijn energie zonder CO₂ te produceren terwijl we groene waterstof ontwikkelen. Windenergie moet worden gebruikt voor de productie van groene waterstof en de EU moet meer investeringen doen, de productie van windenergie opvoeren en energie opslaan voor toekomstige doeleinden.

Groene waterstof is flexibel en kan worden opgeslagen, en als er vraag is, kunnen we die energie gebruiken. Omdat er geen CO₂-verontreiniging is.

32. Wij bevelen de EU aan een dwang- en beloningssysteem op te zetten om vervuiling van water, bodem en lucht en door straling aan te pakken. Het opleggen van boetes aan vervuilers, in combinatie met de verplichte ondersteuning van een deskundige organisatie die specifiek is ontworpen om entiteiten te helpen bij het elimineren van verontreiniging en het herstellen van het ecosysteem. Deze deskundige organisatie moet een leidende rol spelen bij het voorkomen en beheersen van de verontreiniging.

Omdat het belangrijk is de verantwoordelijkheden van de vervuilers te benadrukken en entiteiten te stimuleren om verontreiniging terug te dringen met het oog op het tot nul terugbrengen van verontreiniging. Het is van cruciaal belang een gezonde planeet te hebben, aangezien deze rechtstreeks verband houdt met ons welzijn en ons toekomstige bestaan.

33. Wij bevelen de EU aan een specifieke website/platform op te zetten die/dat door meerdere deskundigen wordt geverifieerd - met regelmatig bijgewerkte en diverse wetenschappelijke milieu-informatie - die gemakkelijk toegankelijk en transparant is voor alle burgers. Deze website/dit platform is gekoppeld aan een forum waar burgers en deskundigen kunnen interageren. Wij raden ook sterk aan een mediacampagne te starten om deze website/dit platform te promoten (bijvoorbeeld via sociale media zoals YouTube, TikTok en LinkedIn).

Alle burgers moeten beschikken over onafhankelijke, wetenschappelijk onderbouwde informatiebronnen om inzicht te krijgen in klimaatveranderingskwesties (de gevolgen ervan en de noodzakelijke stappen om deze om te keren) en om nepnieuws aan te pakken. De mediacampagne zal hen bewust maken van het bestaan van dit platform/deze website. Het is ook belangrijk dat de door de website/het platform verstrekte informatie begrijpelijk is voor alle burgers, met toegang tot het bronmateriaal voor degenen die zich in het onderwerp willen verdiepen.

34. Wij bevelen aan dat de EU de hoeveelheid ingevoerde goederen die qua ecologische voetafdruk niet aan de EU-normen voldoen, vermindert.

Omdat we er daarbij voor zorgen dat in de EU ingevoerde goederen een groenere voetafdruk hebben. Het doel is de wereldwijde vervuiling terug te dringen. Het is ook belangrijk om landen te laten zien aan welke normen zij moeten voldoen als zij goederen naar de EU willen uitvoeren.

35. Wij bevelen aan dat de EU de dialoog over klimaatverandering tussen alle besluitvormingsniveaus, van het lokale (burgers) tot het mondiale (nationale, internationale en intercontinentale) niveau (nationaal, internationaal en intercontinentaal), aanmoedigt, bevordert en faciliteert om tegemoet te komen aan de zorgen van alle betrokken partijen.

Omdat dialoog en consensus de beste manier zijn om het hoofd te bieden aan de uitdagingen op het gebied van klimaatverandering: indien de partijen elkaar begrijpen, is er meer bereidheid om een gemeenschappelijke basis te vinden.

Subgebied 4.3 Milieuvriendelijk vervoer

36. Wij bevelen aan dat de EU de Europese lidstaten financieel ondersteunt om de connectiviteit van plattelandsgebieden te verbeteren. Dit moet gebeuren door een Europees openbaarvervoernetwerk te ontwikkelen op basis van betaalbare prijzen (prioriteit voor spoorwegen) en met stimulansen voor het gebruik van openbaar vervoer. Daartoe moet ook in plattelandsgebieden binnen een kort en realistisch tijdsbestek internetconnectiviteit worden ontwikkeld.

Wij bevelen dat aan omdat er geen sprake is van gelijke toegang tot openbaar vervoer en internetconnectiviteit voor landelijke en stedelijke gebieden. Een gemeenschappelijk Europees project zou aan kracht winnen doordat alle burgers het gevoel zouden krijgen dezelfde rechten te genieten. Een verbeterd openbaarvervoernetwerk en internetconnectiviteit zouden de bevolking ertoe aanzetten zich in plattelandsgebieden te vestigen. Dit proces zou de vervuiling verminderen, aangezien minder mensen in drukke steden zouden wonen.

37. Wij bevelen de verbetering aan van bestaande vervoersinfrastructuur die in onbruik is of die vanuit ecologisch oogpunt nog kan worden verbeterd (om er elektrische treinen op te laten rijden). Dit proces moet tot doel hebben milieubeschermd gebieden niet te schaden.

Verbetering van de bestaande infrastructuur zou voorkomen dat te veel middelen worden besteed en schade wordt toegebracht aan beschermd gebieden die belangrijk zijn voor het behoud van de biodiversiteit. Meer spoorweginfrastructuur zou leiden tot een vermindering van de CO₂-uitstoot en een toename van de mobiliteit van de bevolking van stedelijke naar plattelandsgebieden.

38. Wij bevelen aan dat de EU de aankoop bevordert van elektrische voertuigen die voldoen aan goede normen wat betreft de levensduur van batterijen. Dit zou kunnen worden gedaan door EU-stimulansen voor alle EU-lidstaten en door verbetering van de elektrische infrastructuur. Tegelijkertijd moet zij investeren in de ontwikkeling van andere niet-vervuilende technologieën, zoals biobrandstoffen en waterstof voor voertuigen waarvan de elektrificatie moeilijk te verwezenlijken is, zoals boten en vrachtwagens.

Wij bevelen dit aan omdat elektriciteit de snelste manier is om de emissies van voertuigen te verminderen, samen met andere energiebronnen zoals waterstof en biobrandstoffen. De snelste, meest economische en haalbare oplossing is inderdaad elektriciteit, gevolgd door biobrandstoffen. Op langere termijn moet groene waterstof een aanvullende rol spelen om vervoerswijzen die niet kunnen worden geëlektrificeerd, hierbij te betrekken.

Werkgebied 5: Zorg voor iedereen

Subgebied 5.1 Het gezondheidszorgstelsel versterken

39. Wij bevelen aan dat de Europese Unie gemeenschappelijke gezondheidsnormen waarborgt, maar ook aandringt op fatsoenlijke minimumlonen, een maximumaantal werkuren en dezelfde opleidingsnormen voor dezelfde certificeringen voor gezondheidswerkers in de hele Europese Unie.

Bij gebrek aan gemeenschappelijke gezondheidsnormen, lonen en opleidingen voor gezondheidswerkers kunnen verschillen tussen de lidstaten leiden tot onevenwichtige situaties in de Europese Unie. Standaardisering van de gezondheidszorg zou kunnen bijdragen tot een sterker, efficiënter en veerkrachtiger systeem (covidcrisis is voorbeeld van de stabiliteit van onze systemen). Het zou ook de uitwisseling van kennis en informatie in de sector van de gezondheidswerkers vergemakkelijken.

40. Wij bevelen aan dat de Europese Unie waarborgt dat behandelingen in de hele EU van gelijke kwaliteit zijn en tegen een eerlijke lokale kostprijs worden verstrekt. Dit zou bijvoorbeeld kunnen worden gerealiseerd door de bevoegdheden van het Europees Geneesmiddelenbureau (EMA) uit te breiden of een nieuw gespecialiseerd Europees agentschap voor overheidsopdrachten op te richten, dat bevoegd zou zijn om voor alle lidstaten over betere prijzen voor geneesmiddelen te onderhandelen. Het risico van monopolies in de farmaceutische industrie moet tot een minimum worden beperkt.

Gelijke medische voorzieningen en behandelingen garanderen gelijke rechten van alle Europese burgers in de EU op gezondheidsgebied. Grotere aankoopcapaciteit zorgt voor betere aanbestedingsovereenkomsten. Dit mag echter niet leiden tot monopolistische structuren en gelobby door de farmaceutische industrie. Het covidcrisisbeheer is een goed voorbeeld van gezamenlijk gezondheidsbeheer door de Europese Unie als geheel.

41. Wij bevelen aan een Europese databank voor de gezondheidszorg op te zetten, waarin medische dossiers beschikbaar zouden zijn in noodgevallen of bij ziekte. Deelname moet facultatief zijn en de bescherming van persoonsgegevens moet worden gewaarborgd.

Toegang tot gegevens en gegevensgebruik maakt een snelle reactie op levensbedreigende situaties mogelijk. Hacking of misbruik is een grote bedreiging voor een dergelijk Europees zorggegevensbestand. Daarom moeten de gegevens worden beveiligd, moet deelname facultatief blijven en moeten veiligheidsbedreigingen worden voorkomen.

42. Wij bevelen de Europese Unie aan om reeds bestaande onderzoeks- en innovatieprogramma's op het gebied van gezondheid verder te ontwikkelen en te synchroniseren, zoals dat gebeurt in het kader van het bestaande programma Horizon Europa. De uitkomsten van academisch onderzoek moeten in alle lidstaten vrij beschikbaar worden gesteld.

De wetenschappelijke samenwerking op EU-niveau kan de wetenschappelijke capaciteiten en kennis van individuele onderzoekers verrijken. Het delen van kennis kan bijvoorbeeld leiden tot vroegtijdige diagnose en betere behandelingen ter vermindering van ernstige en dodelijke ziekten in heel Europa. Het zou ook de zelfvoorziening van Europa op het gebied van geneesmiddelen en uitrusting ten goede komen.

43. Wij bevelen aan dat de Europese Unie haar budget voor gezamenlijke onderzoeks- en innovatieprojecten op het gebied van gezondheid verhoogt (zonder bezuinigingen op andere EU-gezondheidsgerelateerde programma's). Dit zou ook de Europese wetenschappelijke en onderzoeksinstituten in het algemeen versterken.

Gezondheidsgerelateerd onderzoek en investeringen zullen op lange termijn de preventieve geneeskunde versterken en de gezondheidsgerelateerde kosten verlagen. Meer financiering zou de Europese braindrain naar andere ontwikkelde landen met een hoger budget voor onderzoek en ontwikkeling op gezondheidsgebied kunnen voorkomen. Deze financiering mag niet afkomstig zijn van reeds bestaande financiële middelen voor gezondheidszorg.

Subgebied 5.2 Een breder begrip van gezondheid

44. Wij bevelen aan een gezondheidsweek te introduceren als initiatief van de Europese Unie in alle lidstaten, in dezelfde week, over alle gezondheidskwesties en met bijzondere aandacht voor geestelijke gezondheid. In de loop van deze week zullen alle belangrijke thema's over geestelijke gezondheid gezamenlijk worden behandeld en gepromoot, samen met andere reeds bestaande initiatieven, zoals die van de organisatie Mental Health Europe.

Wij bevelen dit aan omdat alle Europese burgers zich aanvaard en betrokken moeten voelen, vooral zij die te lijden hebben onder geestelijke gezondheidsproblemen. Bovendien moet het bewustzijn van geestelijke gezondheidsproblemen worden genormaliseerd en verbeterd, en moeten aanverwante sociale kwesties zoals discriminatie worden voorkomen. Doordat de geestelijke gezondheidsproblemen als gevolg van de pandemie zijn toegenomen en waarschijnlijk zullen voortduren, wint dit initiatief nog aan belang.

45. Wij bevelen aan dat sanitaire producten voor vrouwen fiscaal niet langer als luxeproducten worden beschouwd, aangezien het om essentiële producten gaat. Wij bevelen ook aan om hormonale anticonceptiemiddelen die worden gebruikt om medische redenen, zoals fibromyalgie en endometriose, te belasten als een reguliere medische behandeling. Wij bevelen ook aan dat de Europese Unie de harmonisatie van medisch begeleide reproductieve behandelingen voor alle vrouwen (alleenstaande of getrouwde) in alle lidstaten aanmoedigt.

In sommige Europese landen worden sanitaire producten voor vrouwen als luxeproducten belast, wat oneerlijk is. Bepaalde hormonale voorbehoedsmiddelen worden gebruikt voor medische doeleinden en moeten daarom dienovereenkomstig worden belast. Omdat voor vruchtbaarheidsbehandelingen van vrouwen, zoals in-vitrofertilisatie en het invriezen van eitjes, in de verschillende lidstaten verschillende toelatingsvoorwaarden gelden en de Europese Unie zich moet inspannen om deze te harmoniseren.

46. Wij bevelen aan dat de Europese Unie een krachtig standpunt inneemt door alle lidstaten te beïnvloeden om in voorkomend geval kwesties op het gebied van geestelijke gezondheid en seksuele voorlichting op te nemen in hun leerplannen. Om de lidstaten te helpen dergelijke kwesties in de schoolcurricula op te nemen, moet de Europese Unie een standaardprogramma voor geestelijke gezondheid en seksuele kwesties ontwikkelen en beschikbaar stellen.

Discriminatie en taboes met betrekking tot geestelijke gezondheidskwesties moeten worden teruggedrongen. Ook moeten onjuiste informatie en onwetenschappelijke benaderingen worden vermeden. Seksuele voorlichting is bovendien van fundamenteel belang voor een gezond leven en een gezonde gemeenschap en voorkomt problemen zoals tienerzwangerschappen.

47. Wij bevelen aan dat de Europese Unie binnen de lidstaten en voor alle burgers een beter communicatiesysteem ontwikkelt voor al haar initiatieven op het gebied van geestelijke gezondheid, namelijk het gezondheidsportaal voor goede praktijken. De leden van het Europees Parlement zouden deze goede praktijken aan elkaar kunnen presenteren om ze beter bekend te maken in de lidstaten.

De burgers zijn niet goed geïnformeerd over de initiatieven van de Europese Unie en dankzij de uitwisseling van goede praktijken kunnen we van elkaar leren.

48. Wij bevelen de EU aan minimumnormen vast te stellen en te bevorderen voor hoogwaardige tandheelkundige zorg, met inbegrip van profylaxe, voor alle EU-lidstaten. Gratis tandheelkundige zorg moet beschikbaar zijn voor kinderen, groepen met een laag inkomen en andere kwetsbare groepen. Over 15 tot 20 jaar moet de EU garanderen dat iedereen toegang heeft tot betaalbare tandheelkundige zorg.

Wij bevelen dit aan omdat tandheelkundige zorg momenteel niet betaalbaar is voor vele inwoners van de EU. Het gebrek aan tandheelkundige zorg en tandprofylaxe schaadt hun gezondheid en levensvooruitzichten. De EU moet om te beginnen een minimumnorm voor tandheelkundige zorg vaststellen en gratis tandheelkundige zorg voor kinderen en voor groepen met een laag inkomen verplicht stellen. Uiteindelijk moet iedereen recht hebben op hoogwaardige tandheelkundige zorg.

49. Wij bevelen aan om gezondheid en gezondheidszorg op te nemen in de gedeelde bevoegdheden van de EU en de EU-lidstaten. Om deze nieuwe gedeelde bevoegdheid erin op te nemen, moet artikel 4 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) worden gewijzigd.

Wij bevelen dit aan omdat de Europese Unie momenteel niet over voldoende bevoegdheden beschikt om wetgeving op het gebied van gezondheidszorg vast te stellen. De COVID-19-pandemie heeft aangetoond dat de EU sterker aanwezig moet zijn in het gezondheidsbeleid. Deze verdragswijziging zal de EU in staat stellen meer te doen om gezondheidszorg voor alle EU-burgers te waarborgen en bindende verordeningen en besluiten uit te vaardigen.

50. Wij bevelen de EU aan om gratis cursussen over het verlenen van eerste hulp aan alle EU-burgers beschikbaar te stellen. De EU zou kunnen overwegen dergelijke cursussen verplicht te stellen voor studenten en op de werkplek (zowel in de openbare als in de particuliere sector). Deze cursussen moeten ook praktisch en terugkerend zijn en aangepast aan de leeftijd van de leerlingen. Er moet ook een minimumaantal defibrillatoren beschikbaar zijn op openbare plaatsen in alle EU-lidstaten.

Wij bevelen dit aan omdat veel mensen in de Europese Unie niet voorbereid zijn om op te treden wanneer iemand hulp nodig heeft en omdat zij geen eerstehulptechnieken kennen. Daardoor gaan veel mensenlevens verloren. Op sommige openbare plaatsen zijn defibrillatoren niet beschikbaar.

51. Wij bevelen de Europese Unie aan ervoor te zorgen dat particuliere zorgaanbieders niet op oneerlijke wijze profiteren van overheidsmiddelen en geen middelen wegtrekken uit de volksgezondheidsstelsels. De Europese Unie moet de lidstaten krachtige aanbevelingen doen om de financiering van de openbare gezondheidszorg te verhogen.

Wij bevelen dit aan omdat de Europese Unie en de lidstaten van de Europese Unie verplicht zijn al hun burgers toegang tot gezondheidszorg te garanderen. Bovendien betekent een sterker openbaar gezondheidszorgstelsel ook beter voorbereid zijn op toekomstige pandemieën.

Bijlage: ANDERE AANBEVELINGEN DIE DOOR HET PANEL ZIJN ONDERZOCHT EN NIET ZIJN AANGENOMEN

Werkgebied 1: Een beter leven

Subgebied 1.1 Een gezonde levensstijl

Wij bevelen de EU aan alle lidstaten een aanbeveling te doen over beste praktijken voor het verbieden of beperken van reclame voor alcohol en tabak in alle vormen van media voor alle leeftijdsgroepen, maar met de nadruk op jonge doelgroepen. De EU moet zorgen voor de handhaving van wetten die de verkoop van deze producten aan minderjarigen aan banden leggen. Alle lidstaten moeten wetten ten uitvoer leggen, met sancties, inzake roken in openbare ruimten, met name onderwijsvoorzieningen, en specifieke rookruimten creëren.

Een ongezonde levensstijl mag niet voorkomen in reclame en moet minder zichtbaar zijn in het openbare leven. Bovendien zijn alcohol en tabak enkele van de meest gebruikte schadelijke stoffen en deze aanbeveling zal misbruik van deze stoffen voorkomen.

Wij bevelen aan dat de EU de lidstaten ondersteunt bij het opnemen van lessen over koken op een duurzame, gezonde en smakelijke manier in de nationale leerplannen. De EU kan dit ondersteunen door middel van gezonde kookgidsen, zowel online als in gedrukte vorm. Dit moet proactief worden geadverteerd op traditionele en sociale media om een jong publiek te bereiken. Wij moeten ook ouders voorlichten zodat zij leren wat de beste manier is om voedsel te gebruiken om een gezonde levensstijl aan te nemen. Onderzoek op dit gebied moet worden gestimuleerd en verrijkt.

Kook- en voedingscursussen op school zouden de gezondheid van jongeren verbeteren en de consumptie van fastfood ontmoedigen. Onderwijs aan kinderen stelt hen in staat om wat zij hebben geleerd terug te koppelen naar hun ouders. Bovendien zou het voorlichten van ouders over een gezonde levensstijl een goed precedent vormen voor kinderen.

Wij bevelen aan om de publiekscampagne van de Europese Commissie „HealthyLifestyle4All” over een gezonde levensstijl en de voordelen van sociale activiteiten te intensiveren met concrete voorbeelden en een holistische aanpak. Voorlichtingscampagnes moeten worden gericht op welomschreven doelgroepen en er moeten passende communicatiemiddelen worden gekozen voor elk van de doelgroepen. Voorts is het belangrijk te voorzien in belonings- en stimuleringsregelingen om positief gedrag te bevorderen. Influencers, beroemdheden of autoriteiten moeten deel uitmaken van de campagnes. Zij moeten de dubbele winst voor zowel de gezondheid als het milieu en het klimaat belichten. Bovendien moeten subsidies voor gratis openbare sport in alle lidstaten beschikbaar zijn.

Gezondere levensstijlen hebben een positief effect op het zorgstelsel doordat zij gezondheidsproblemen verminderen. Lichamelijke gezondheid heeft een impact op de geestelijke gezondheid en het welbevinden. De huidige campagnes zijn onvoldoende bekend. Het erbij betrekken van rolmodellen en influencers maakt ze doeltreffender en motiverender.

Wij bevelen een voorlichtingscampagne aan over gezond voedsel en voeding. De EU moet hogere belastingen op vlees en suiker in de lidstaten aanmoedigen. Er moet worden nagegaan hoe gezond en ongezond voedsel kunnen worden onderscheiden en in verschillende btw-schijven kunnen worden geplaatst. Wij raden aan zeer duidelijke waarschuwingen te plaatsen op zeer ongezonde levensmiddelen (zoals tabaksproducten). Daarnaast bevelen wij een Europese voedingsscore aan, met relevante informatie en een QR-code waarmee consumenten beter geïnformeerde beslissingen kunnen nemen. Mogelijkheden onderzoeken om gezond voedsel goedkoper te maken dan junkfood en om het aantrekkelijker te maken voor landbouwers om gezonde producten te produceren.

Gezond voedsel is de basis voor een gezond leven. Er moet aandacht worden besteed aan zowel de productie- als de consumentenzijde. De productie van gezonde producten heeft ook positieve gevolgen voor het milieu en kan lokale landbouwers helpen ondersteunen. Als er meer gezonde levensmiddelen worden geproduceerd, zullen de prijzen dalen en zal de vraag toenemen.

Subgebied 1.2 Milieu-educatie

Wij bevelen de EU aan een financieringsregeling op te zetten om de opname van een programma voor milieu-educatie op lange termijn in de nationale onderwijsstelsels voor kinderen in het basis- en middelbaar onderwijs te stimuleren. Deze financieringsregeling moet middelen omvatten die bestemd zijn voor ouders die financiële bijstand nodig hebben.

De huidige onderwijsstelsels bevatten onvoldoende praktische elementen die directe en diepgaande interactie tussen kinderen en het milieu bevorderen. De bestaande programma's, die voor de korte termijn worden opgesteld, zijn heterogeen en niet bevorderlijk voor de noodzakelijke mentaliteitsverandering. Ouders moeten worden geholpen om ervoor te zorgen dat alle kinderen in gelijke mate van het programma kunnen profiteren en dat geen van hen om financiële redenen wordt uitgesloten.

Werkgebied 2: Ons milieu en onze gezondheid beschermen

Subgebied 2.1 Een gezonde natuurlijke omgeving

Wij bevelen aan onmiddellijk de hoogst mogelijke norm voor waterkwaliteit in de hele EU toe te passen. Om water te sparen, stellen we een belonings-systeem voor dat gebaseerd is op een beprijzing van water die minder verbruik aanmoedigt en beloont, bijvoorbeeld: (1) door een dynamisch systeem in te voeren dat consumenten aanmoedigt om onder het gemiddelde waterverbruik te blijven (d.w.z. waarbij een stijging van het waterverbruik met 10 % de prijs met 11 % doet stijgen); (2) door een emissierechtensysteem in te voeren voor water dat verontreinigd is door productiebedrijven, wat vergelijkbaar is met de reeds bestaande markt voor koolstofvergunningen.

Deze aanbeveling wordt gerechtvaardigd door het feit dat prijsverhogingen voor alle gebruikers een prikkel zijn om bewuster beslissingen te nemen over hun verbruik. Gezien de verschillende situaties in de EU-landen en met het oog op een sociaal rechtvaardig systeem, kunnen we armere bevolkingsgroepen op het gebied van waterbeheer ondersteunen door mee te investeren in waterinfrastructuur en -onderzoek.

Werkgebied 3: Onze economie en consumptie heroriënteren

Subgebied 3.1 Overproductie en overconsumptie reguleren

Wij bevelen de EU aan om boetes op te leggen aan bedrijven die onverkochte producten die het gevolg zijn van overproductie wegwerpen.

In sommige gevallen vinden bedrijven het rendabeler om onverkochte producten weg te gooien in plaats van ze te recyclen of opnieuw te gebruiken. Het is daarom van belang overproductie te ontmoedigen door middel van boetes, zodat deze praktijk niet langer winstgevend is voor de producenten.

Subgebied 3.2 Afval verminderen

Wij bevelen de EU aan een afvalbeheerbeleid voor huishoudens/burgers te ontwikkelen en uit te voeren, waarbij de nadruk ligt op de werkelijke hoeveelheid afval die zij produceren, aangevuld met maatregelen die nodig zijn om de burgers bewust te maken van de voordelen van vermindering van de afvalproductie en gescheiden afvalinzameling. Ook maatregelen die gericht zijn op sociaal achtergestelde gezinnen (bv. jonge gezinnen met kinderen, ouderen enz.) moeten worden uitgevoerd, in overeenstemming met het beginsel “niemand wordt achtergelaten”.

Doel is een uniforme aanpak van afvalbeheer in huishoudens te ontwikkelen, de bescherming van het milieu door afvalvermindering te vergemakkelijken, de circulaire economie verder te stimuleren en de efficiëntie van de afvalinzameling te vergroten. Tot slot, maar daarom niet minder belangrijk, draagt het bij tot het bewustzijn van mensen en hun gevoel van milieuverantwoordelijkheid.

Wij bevelen aan dat de EU de vrije concurrentie op de markt bevordert en de particuliere sector stimuleert om actiever te worden betrokken bij de behandeling van afval, met inbegrip van afvalwater, en bij upcycling en recycling.

De EU is het juiste niveau om deze aanbeveling uit te voeren omdat zij een aanvulling vormt op de kaderrichtlijn afvalstoffen en het actieplan voor de circulaire economie. Bovendien zal de uitvoering van de aanbeveling leiden tot meer innovatieve oplossingen op het gebied van afvalbeheer en tot een verbetering van de kwaliteit van het afvalbeheer en van de hoeveelheid verwerkt afval, omdat meer bedrijven aan deze activiteiten zullen deelnemen.

Subgebied 3.3 Eerlijke producten, gelijke toegang en rechtvaardige consumptie

Wij bevelen aan om industrieën binnen de Europese Unie te verplaatsen om eerlijke producten van hoge kwaliteit te leveren en klimaatproblemen aan te pakken.

De Europese Unie beschikt over knowhow die op haar eigen markt moet worden gepromoot.

Als gevolg van de verplaatsing van bedrijfstakken naar landen buiten de EU, met name in Azië, worden sommige beroepscompetenties ook verplaatst. Deze aanbeveling heeft betrekking op de beroepsopleiding van Europese werknemers. Wij hameren op de noodzaak om delokalisatie tussen verschillende lidstaten te voorkomen om oneerlijke concurrentie tegen te gaan.

Wij hebben vastgesteld dat de grootschalige verplaatsing van industrieën over de hele wereld gevolgen heeft voor de Europese industrie. Lokale productie zal dus leiden tot gezondere burgers en een gezondere omgeving.

Werkgebied 4: Op weg naar een duurzame samenleving

Subgebied 4.3 Milieuvriendelijk vervoer

Wij bevelen aan dat grote steden sancties of subsidies krijgen, afhankelijk van hun prestaties op het gebied van het openbaar vervoer, op het gebied van milieu en vervuiling (elektrische voertuigen, groen openbaar vervoer, omvorming tot voetgangersdomein, bevordering van het gebruik van fietsen, enz.). Sancties of subsidies die gericht zijn op lokale overheden, moeten met name worden toegepast op basis van de veranderingen die steden doorvoeren op het gebied van ecologisch vervoer, rekening houdend met hun uitgangspositie. Het is de Europese Unie die door middel van haar wetgeving een aantal prestatie-indicatoren moet vaststellen voor maatregelen ter bestrijding van verontreiniging en de proportionele vermindering ervan. Daarbij moet rekening worden gehouden met de uitgangspositie van elke stad.

Wij bevelen dit aan omdat steden te maken hebben gehad met luchtverontreiniging, wat tot een aantal gezondheidsproblemen heeft geleid. De ontwikkeling van groen vervoer zou het leven en de gezondheid van mensen verbeteren en het broeikaseffect verminderen. Subsidies en sancties zijn doeltreffende maatregelen om veranderingen te bevorderen en zich aan te passen aan verschillende situaties in verschillende steden.

Wij bevelen aan dat de EU-wetgeving het gebruik van korteafstandsvluchten en cruiseschepen beperkt en reguleert. Er moet worden voorzien in ecologische alternatieven voor mensen wat vervoer betreft. Een van die alternatieven is de standaardisering van spoorlijnen om de Europese hoofdsteden met elkaar te verbinden. Wij bevelen de EU ook aan subsidies te verlenen om het goederenvervoer te veranderen en milieuvriendelijker te maken, zoals vervoer per trein en boot (bij korte afstanden).

Wij bevelen dit aan omdat reizen over korte afstanden te frequent, vervuilend en gemakkelijk te vervangen zijn. Beperking van cruiseschepen zou de verontreiniging van de zee (een kritiek milieuprobleem) en de negatieve gevolgen voor kuststeden verminderen. Daarom moeten we betaalbare alternatieven creëren voor meer vervuilende vormen. Dezelfde spoorbreedte zou spoorverbindingen tussen de Europese hoofdsteden vergemakkelijken.

Werkgebied 5: Zorg voor iedereen

Subgebied 5.2 Een breder begrip van gezondheid

Wij bevelen de Europese Unie aan om, in overeenstemming met haar campagne HealthyLife4All, ook initiatieven te bevorderen zoals sportieve sociale evenementen, sportactiviteiten op scholen, tweejaarlijkse Olympiades die openstaan voor alle leeftijdsgroepen en voor alle sporten [niet voor professionals]. We bevelen ook de ontwikkeling aan van een gratis Europese sportapp om collectieve sportactiviteiten te stimuleren. Deze app moet mensen helpen om via sport met elkaar in contact te komen. Bovendien moeten deze initiatieven op grote schaal worden bekendgemaakt en gecommuniceerd.

Met het oog op een gezondere Europese bevolking moet de Europese Unie sport en een gezonde levensstijl bevorderen. Bovendien is de bevolking zeer vaak niet op de hoogte van het verband tussen sport en een gezond leven. De app is belangrijk omdat mensen meer geneigd zijn om sport te doen als ze dat collectief doen.

Conferentie over
de **toekomst**
van **Europa**

Conferentie over de toekomst van Europa

Europees burgerpanel 4: “De EU in de wereld /
Migratie”

Aanbevelingen

Foto © Europese Unie, 2021 – EP/Kenton Thatcher

Conferentie over de toekomst van Europa

Europees burgerpanel 4: “De EU in de wereld / Migratie”

DOOR HET PANEL GOEDGEKEURDE AANBEVELINGEN (TER BEHANDELING IN DE PLENAIRE VERGADERING)

Werkgebied 1 Zelfredzaamheid en stabiliteit

Deelgebied 1.1 Autonomie van de EU

- 1. Wij bevelen aan om strategische producten van Europese makelij (zoals landbouwproducten, halfgeleiders, medische producten, innovatieve digitale en milieutechnologieën) beter te promoten en financieel te ondersteunen om ze beschikbaar en betaalbaar te houden voor Europese consumenten en de afhankelijkheid van buiten Europa zoveel mogelijk te verminderen. Deze steun zou kunnen bestaan uit structureel en regionaal beleid, steun om industrieën en toeleveringsketens binnen de EU te houden, belastingvoordelen, subsidies, een actief mkb-beleid en onderwijsprogramma's om de bijbehorende kwalificaties en banen in Europa te behouden. Een actief industriebeleid moet echter selectief zijn en gericht zijn op innovatieve producten of producten die van belang zijn om basisbehoeften en -diensten veilig te stellen.**

Wij bevelen dit aan omdat Europa zich op belangrijke gebieden te afhankelijk heeft gemaakt van landen buiten Europa, hetgeen potentieel tot diplomatieke conflicten kan leiden en kan resulteren in tekorten in basisproducten of strategisch relevante producten of diensten. Aangezien de productiekosten in de EU vaak hoger zijn dan in andere delen van de wereld, zullen een actievere promotie en ondersteuning van deze producten de Europeanen in staat stellen en stimuleren om concurrerende Europese producten te kopen. Hierdoor zal ook het Europese concurrentievermogen versterkt worden en worden toekomst-gerichte industrieën en banen voor Europa behouden. Een sterkere regionalisering van de productie zal ook de vervoerskosten en milieuschade verminderen.

- 2. Wij bevelen de EU aan de afhankelijkheid van de invoer van olie en gas te verminderen. Dit moet gebeuren door actief steun te verlenen aan projecten op het gebied van openbaar vervoer en energie-efficiëntie, een Europees hogesnelheidsspoorweg- en goederenvervoersnet, de uitbreiding van schone en hernieuwbare energie (met name op het gebied van zonne- en windenergie) en alternatieve technologieën (zoals waterstof of energiewinning uit afval). De EU moet ook de culturele verandering van de eigen auto naar openbaar vervoer, het delen van e-auto's en fietsen bevorderen.**

Wij bevelen dit aan omdat het een win-winsituatie oplevert, zowel voor de autonomie van Europa (vermindering van de externe afhankelijkheid), als voor ambitieuze klimaat- en CO2-reductiedoelstellingen. Het zal Europa ook in staat stellen een sterke speler te worden op het gebied van toekomstgerichte technologieën, zijn economie te versterken en banen te scheppen.

- 3. Wij bevelen aan op EU-niveau een wet vast te stellen die ervoor zorgt dat alle productie- en leveringsprocessen in de EU en de ingevoerde goederen voldoen aan Europese kwaliteits-, ethische, duurzaamheids- en alle toepasselijke mensenrechtennormen, door certificering van producten die aan deze wet voldoen.**

Wij bevelen dit aan omdat hierdoor zowel consumenten als handelaren gemakkelijk toegang kunnen krijgen tot informatie over de producten die zij kopen/verhandelen. Dit wordt bereikt door het certificeringssysteem te controleren; certificering draagt ook bij tot het verkleinen van de kloof tussen goedkope en dure producten die op de markt verkrijgbaar zijn. De goedkope producten zullen niet voldoen aan de voorgeschreven norm en kunnen dus niet van goede kwaliteit zijn. Kwalificatie voor deze certificering zou bijdragen aan milieubescherming, besparing op hulpbronnen en bevordering van verantwoorde consumptie.

- 4. Wij bevelen aan een Europees programma uit te voeren dat steun biedt aan kleine lokale producenten in strategische sectoren in alle lidstaten. Deze producenten zouden professioneel worden opgeleid, financieel worden ondersteund met subsidies en worden aangemoedigd om (wanneer grondstoffen in de EU beschikbaar zijn), ten koste van de invoer, meer goederen te produceren die aan de eisen voldoen.**

Wij bevelen dit aan omdat, door in de EU gevestigde producenten in strategische sectoren te ondersteunen, de EU economische autonomie in deze sectoren kan bereiken. Dit kan niet anders dan bijdragen aan versterking van het gehele productieproces en leiden tot bevordering van de innovatie. Dit zou leiden tot een duurzamere productie van grondstoffen in de EU, lagere vervoerskosten en bijdragen aan milieubescherming.

- 5. Wij bevelen aan de eerbiediging van de mensenrechten op Europees niveau te verbeteren door: bewustmaking in landen die niet in de vereiste mate voldoen aan het EVRM (Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens) of het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden; strikte controle, gecoördineerd door de EU en het scorebord voor justitie, op de mate waarin de mensenrechten door de lidstaten worden geëerbiedigd en een krachtige handhaving van de naleving door middel van verschillende soorten sancties.**

Wij bevelen dit aan aangezien de lidstaten reeds overeenstemming hebben bereikt over de mensenrechten door het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens te ratificeren, en thans in elke afzonderlijke staat de acceptatie moet worden vergroot, zodat de mensenrechten in deze lidstaten daadwerkelijk bekend zijn en in acht worden genomen.

- 6. Wij bevelen een herziening aan en een intensieve communicatiecampagne op grensoverschrijdend Europees niveau op te zetten om ervoor te zorgen dat Eures(Europese netwerk van diensten voor de arbeidsvoorziening), het EU-immigratieportaal en het EU-instrument voor het opstellen van een vaardigheidsprofiel voor onderdanen van derde landen meer bekendheid krijgen bij de Europese burgers en vaker worden gebruikt door EU-bedrijven om te adverteren en hun vacatures te publiceren.**

We bevelen aan geen nieuw onlineplatform op te richten waar vacatures voor Europese jongeren worden geadverteerd. Op Europees niveau zijn er zijn al meer dan genoeg soortgelijke initiatieven beschikbaar. Wij zijn van mening dat het verbeteren van wat al bestaat van cruciaal belang is om de bestaande beroepsbevolking en werkgelegenheidskansen op Europees niveau te bevorderen.

Deelgebied 1.2 Grenzen

- 7. Wij bevelen aan een systeem voor arbeidsmigratie naar de EU in het leven te roepen dat gebaseerd is op de werkelijke behoeften van de Europese arbeidsmarkten. Er moet een uniform systeem komen voor de erkenning van beroeps- en academische diploma's van buiten en binnen de EU. Er moeten ook aanbiedingen voor beroepskwalificaties zijn, evenals aanbiedingen voor culturele en taalkundige integratie voor gekwalificeerde migranten. Asielzoekers met relevante kwalificaties moeten toegang krijgen tot de arbeidsmarkt. Er moet een geïntegreerd agentschap komen waarvan het Europese netwerk van diensten voor de arbeidsvoorziening de basis kan vormen.**

Wij bevelen dit aan omdat Europa behoefte heeft aan gekwalificeerd personeel op bepaalde gebieden die niet volledig intern kunnen worden gedekt. Er zijn onvoldoende manieren om legaal een werkvergunning aan te vragen in de EU. Een systeem voor heel Europa voor de erkenning van beroeps- en academische diploma's zal het gemakkelijker maken in deze behoeften te voorzien en zal een vereenvoudigde arbeidsmigratie binnen en van buiten de EU mogelijk maken. Openstaande vacatures kunnen doeltreffender worden opgevuld en ongecontroleerde migratie kan beter worden beheerd. Door het systeem van arbeidsmigratie open te stellen voor asielzoekers kan hun integratie in de Europese economieën en samenlevingen worden versneld.

- 8. We bevelen aan dat de Europese Unie haar wetgeving uitbreidt en meer macht en onafhankelijkheid aan Frontex toekent. Hierdoor kan het Agentschap in alle lidstaten interveniëren, zodat het alle buitengrenzen van de EU kan beschermen. De EU moet echter procesaudits organiseren met betrekking tot de organisatie van Frontex, aangezien volledige transparantie bij de werking van Frontex nodig is om alle vormen van misbruik te voorkomen.**

Wij bevelen dit aan omdat wij het onaanvaardbaar vinden dat Frontex de toegang tot de grenzen kan worden ontzegd, met name in situaties waarin de mensenrechten worden geschonden. We willen ervoor zorgen dat Frontex de Europese wetgeving ten uitvoer legt. Frontex zelf moet ook worden gecontroleerd om corruptie of andere misstanden binnen de organisatie te voorkomen.

- 9. Wij bevelen aan dat de Europese Unie, met name met betrekking tot economische migranten, de mogelijkheid creëert om burgers (op bewezen vaardigheden, achtergrond enz.) in het land van vertrek te screenen; dit is om te bepalen wie in aanmerking komt om in de EU te komen werken, naargelang de economische behoeften/vacatures van het gastland. Deze screeningcriteria moeten openbaar zijn en voor iedereen ter inzage. Dit kan worden gerealiseerd door een (online) Europees agentschap voor immigratie op te richten.**

We bevelen dit aan om te voorkomen dat mensen illegaal grenzen moeten overschrijden. De stroom mensen die de EU binnenkomt, zou onder controle gebracht worden, wat vervolgens leidt tot minder druk aan de grenzen. Tegelijkertijd vergemakkelijkt dit het vervullen van vacatures in de gastlanden.

- 10. We bevelen aan dat de Europese Unie zorgt voor een onthaalbeleid en -faciliteiten die aan elke grens hetzelfde zijn, waarbij de mensenrechten gerespecteerd worden en de veiligheid en gezondheid van alle vluchtelingen (bv. zwangere vrouwen en kinderen) gewaarborgd wordt.**

Wij bevelen dit aan omdat we de eerlijke en gelijke behandeling van migranten aan alle grenzen bijzonder op prijs stellen. We willen voorkomen dat migranten te lang aan de grenzen blijven en dat de lidstaten overspoeld raken door de instroom van migranten. Alle lidstaten moeten goed toegerust zijn om hen te verwelkomen.

Werkgebied 2: De EU als internationale partner

Deelgebied 2.1 Handel en relaties in een ethisch perspectief

11. Wij bevelen aan dat de EU beperkingen oplegt aan de invoer van producten uit landen die kinderarbeid toestaan. Dit moet gebeuren aan de hand van een zwarte lijst van ondernemingen welke periodiek wordt aangepast aan de actuele omstandigheden. Voorts bevelen wij aan ervoor te zorgen dat kinderen die de arbeidsmarkt verlaten een geleidelijke toegang tot scholing krijgen, en de bekendheid van de consument met kinderarbeid door middel van informatie via officiële EU-kanalen, zoals campagnes en verhalen, te bevorderen.

Wij bevelen dit aan omdat we beseffen dat er een verband is tussen het gebrek aan toegang tot onderwijs en de aanwezigheid van kinderarbeid. Met deze aanbeveling willen we de consumenten bewuster maken en de vraag naar door kinderen gemaakte producten verminderen, zodat de praktijk uiteindelijk kan worden afgeschaft.

12. Wij bevelen de EU aan partnerschappen aan te gaan met ontwikkelingslanden, hun infrastructuur te ondersteunen en kennis te delen in ruil voor wederzijds voordelige handelsovereenkomsten die hen helpen bij de overschakeling naar groene energiebronnen.

Wij bevelen dit aan om de overschakeling naar hernieuwbare energiebronnen in ontwikkelingslanden te vergemakkelijken door middel van handelspartnerschappen en diplomatieke overeenkomsten. Hierdoor zouden goede langdurige betrekkingen tussen de EU en de ontwikkelingslanden tot stand komen en worden bijgedragen aan de strijd tegen klimaatverandering.

13. Wij bevelen aan dat de EU een verplichte ecoscore invoert die op de voorzijde van alle producten moet worden weergegeven die door de gewone consument kunnen worden gekocht. De ecoscore zou worden berekend aan de hand van de emissies bij productie en vervoer, alsook van eventuele schadelijke inhoud, op basis van een lijst van gevaarlijke producten. De ecoscore moet worden beheerd en gemonitord door een EU-autoriteit.

Wij bevelen dit aan om de consument in de EU bewuster te maken van de ecologische voetafdruk van de door hem gekochte producten. De ecoscore zou een in de hele Unie toepasselijke schalingsmethode zijn, om gemakkelijk aan te tonen hoe milieuvriendelijk een product is. Bij de ecoscore behoort een QR-code op de achterkant van een product, met nadere informatie over de ecologische voetafdruk ervan.

- 14. Wij bevelen de Europese Unie aan een strategie vast te stellen om de energieproductie autonomer te maken. Een Europees orgaan dat de bestaande Europese energie-instellingen integreert, moet de ontwikkeling van hernieuwbare energie coördineren, naargelang de behoeften, capaciteit en middelen van de lidstaten, met inachtneming van hun soevereiniteit. De instellingen zouden het delen van kennis tussen hen bevorderen om deze strategie ten uitvoer te leggen.**

Wij bevelen dit aan omdat de huidige afhankelijkheid ons kwetsbaar maakt in situaties van politieke spanningen met landen waaruit we importeren. We zien dit met de huidige elektriciteitscrisis. Bij deze coördinatie moet echter rekening worden gehouden met de soevereiniteit van elk land.

- 15. Wij bevelen strengere milieunormen aan voor de uitvoer van afval binnen en buiten de EU en strengere controles en sancties om illegale uitvoer een halt toe te roepen. De EU moet de lidstaten stimuleren om hun eigen afval te recyclen en te gebruiken voor energieproductie.**

Wij bevelen dit aan om een einde te maken aan milieuschade die optreedt wanneer sommige landen zich op kosten van andere van hun afval ontdoen, met name wanneer hierbij milieunormen worden omzeild.

- 16. Wij bevelen de EU aan om de huidige ecologische transitie sterker aan te moedigen door de afschaffing van vervuilende verpakkingen als doelstelling vast te stellen. Dit zou de bevordering van minder verpakking of meer milieuvriendelijke verpakking inhouden. Om ervoor te zorgen dat kleinere ondernemingen zich kunnen aanpassen, moet worden voorzien in hulp en aanpassingen.**

Wij bevelen dit aan omdat we het gebruik van natuurlijke hulpbronnen, met name grondstoffen van buiten de EU, moeten verminderen. We moeten ook de schade die Europeanen aan onze planeet en het klimaat berokkenen, beperken. Meer steun voor kleine ondernemingen is van cruciaal belang om ervoor te zorgen dat zij zich kunnen aanpassen zonder hun prijzen te verhogen.

17. Wij bevelen de landen van de Europese Unie aan om samen de kwestie van kernenergie serieuzer te bekijken. Er moet meer worden samengewerkt bij de beoordeling van het gebruik van kernenergie en de rol ervan in de door Europa te realiseren transitie naar groene energie.

Wij bevelen dit aan omdat het nucleaire vraagstuk niet door één land kan worden opgelost. Er zijn momenteel meer dan honderd reactoren in de helft van de lidstaten, en er zijn nog meer in aanbouw. Aangezien we een gemeenschappelijk elektriciteitsnet delen, komt de koolstofarme elektriciteit die ze produceren ten goede aan alle Europeanen en vergroot zij de energieautonomie van ons continent. Voorts zou vrijkomend kernafval of een ongeval gevolgen hebben voor verschillende landen. Ongeacht de keuze om al dan niet gebruik te maken van kernenergie, moeten de Europeanen deze kwestie gezamenlijk bespreken en meer convergerende strategieën ontwikkelen, met inachtneming van de nationale soevereiniteit.

Deelgebied 2.3 Bevordering van de Europese waarden

18. De EU moet dichterbij de burgers staan. Wij bevelen aan dat de EU banden betrekkingen aangaat en aanhaalt met burgers en lokale instellingen, zoals lokale overheden, scholen en gemeenten. Dit moet worden gedaan om de transparantie te verbeteren, de burgers te bereiken en beter met hen te communiceren over concrete EU-initiatieven en algemene EU-informatie.

Wij bevelen dit aan omdat de actuele EU-informatie niet voor alle groepen in de samenleving toegankelijk genoeg is en de gewone burgers niet bereikt. Het is vaak saai, moeilijk te begrijpen en niet gebruiksvriendelijk. Hier moet verandering in komen om ervoor te zorgen dat burgers een duidelijk beeld krijgen van de rol en het optreden van de EU. Om belangstelling te wekken, moet EU-informatie gemakkelijker te vinden zijn, stimulerend, boeiend en in gewone taal gesteld zijn. Onze suggesties zijn: Schoolbezoeken van EU-politici, radio, podcasts, direct mail, pers, buscampagnes, sociale media, lokale burgervergaderingen en de oprichting van een speciale taskforce om de communicatie van de EU te verbeteren. Deze maatregelen zullen de burgers in staat stellen EU-informatie te verkrijgen die niet door de nationale media wordt gefilterd.

19. Wij bevelen een grotere betrokkenheid van de burgers bij de EU-politiek aan. Wij stellen evenementen voor waarbij burgers direct betrokken zijn, vergelijkbaar met de Conferentie over de toekomst van Europa. Deze evenementen moeten op nationaal, lokaal en Europees niveau worden georganiseerd. De EU moet voorzien in een coherente strategie en gecentraliseerde aanwijzingen voor deze evenementen.

Wij bevelen dit aan omdat dergelijke evenementen in het kader van de participatieve democratie juiste informatie over de EU zullen opleveren en de kwaliteit van het EU-beleid zullen verbeteren. De evenementen moeten worden georganiseerd om de kernwaarden van de EU, democratie en burgerparticipatie, te bevorderen. Met deze evenementen kunnen politici de burgers laten zien dat zij het belangrijk vinden dat burgers op de hoogte zijn van actuele gebeurtenissen en betrokken zijn bij de vormgeving ervan. Gecentraliseerde richtsnoeren zullen de nationale en lokale conferenties een coherente en uniforme vorm geven.

Werkgebied 3: Een sterke EU in een vreedzame wereld

Deelgebied 3.1 Veiligheid en defensie

20. Wij bevelen aan de toekomstige verenigde strijdkrachten van de Europese Unie voornamelijk voor zelfverdedigingsdoeleinden te gebruiken. Agressief militair optreden van welke aard dan ook is uitgesloten. Binnen Europa zou dit het vermogen inhouden om steun te verlenen in tijden van crisis, zoals in het geval van natuurrampen. Buiten de Europese grenzen zou dit de capaciteit verschaffen om in uitzonderlijke omstandigheden en uitsluitend op grond van een wettelijk mandaat van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties, en dus in overeenstemming met het internationaal recht, strijdkrachten in bepaalde gebieden in te zetten.

Indien deze aanbeveling zou worden uitgevoerd, zou de Europese Unie als een geloofwaardige, verantwoordelijke, sterke en vreedzame partner op het internationale toneel kunnen worden beschouwd. De grotere capaciteit om zowel intern als extern te reageren op kritieke situaties zal naar verwachting dus zijn fundamentele waarden beschermen.

Deelgebied 3.2 Besluitvorming en buitenlands beleid van de EU

21. Wij bevelen aan in alle kwesties waarover met eenparigheid van stemmen besloten wordt, voortaan met gekwalificeerde meerderheid te besluiten. De enige uitzonderingen hierop zijn de toelating van een nieuw lid tot de EU en wijzigingen van de grondbeginselen van de EU, zoals vastgelegd in artikel 2 van het Verdrag van Lissabon en het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

Dit zal de positie van de EU in de wereld consolideren doordat zij één front vormt ten opzichte van derde landen, en haar in staat stellen sneller te reageren in het algemeen en in crisissituaties in het bijzonder.

22. Wij bevelen aan dat de Europese Unie haar vermogen versterkt om sancties op te leggen aan lidstaten, regeringen, entiteiten, groepen of organisaties en personen die zich niet houden aan haar fundamentele beginselen, overeenkomsten en wetten. Het is absoluut noodzakelijk ervoor te zorgen dat de reeds bestaande sancties snel worden uitgevoerd en gehandhaafd. Sancties tegen derde landen moeten in verhouding staan tot de actie die tot die maatregel heeft geleid, doeltreffend zijn en tijdig worden toegepast.

Wil de EU geloofwaardig en betrouwbaar zijn, dan moet zij sancties opleggen aan degenen die in strijd handelen met haar beginselen. Deze sancties moeten snel en actief worden gehandhaafd en gecontroleerd.

Deelgebied 3.3 Buurlanden en uitbreiding

23. Wij bevelen de Europese Unie aan een specifiek budget toe te wijzen voor de ontwikkeling van onderwijsprogramma's over de werking van de EU en haar waarden. Vervolgens zullen de programma's worden voorgesteld aan de lidstaten die deze wensen te integreren in hun leerplannen (basisscholen, middelbare scholen en universiteiten). Daarnaast zou via het Erasmus-programma een specifieke cursus over de EU en de werking ervan kunnen worden aangeboden aan studenten die in een ander Europees land willen studeren. Studenten die voor deze cursus kiezen, krijgen voorrang bij de toewijzing van deze Erasmusprogramma's.

Wij bevelen dit aan om het gevoel deel uit te maken van de EU, te versterken. Dit zal burgers in staat stellen zich beter te identificeren met de EU en haar waarden uit te dragen. Bovendien zal het ook de transparantie ten aanzien van de werking van de EU en de voordelen van deelname daaraan, en de bestrijding van anti-Europese bewegingen verbeteren. Dit zou een ontmoedigend effect moeten hebben op lidstaten die de EU willen verlaten.

24. Wij bevelen aan dat de EU meer gebruikmaakt van haar politieke en economische gewicht in de diplomatieke betrekkingen met buurlanden, om te voorkomen dat bepaalde lidstaten bilaterale economische, politieke en sociale druk ondervinden.

Wij bevelen dit aan om drie redenen. Ten eerste zal dit het gevoel van eenheid binnen de EU versterken. Ten tweede zal een unilaterale respons een duidelijk, krachtig en sneller signaal afgeven dat andere landen ervan moet weerhouden EU-lidstaten te intimideren of een repressief beleid te voeren. Ten derde zal dit de veiligheid van de Unie versterken en ervoor zorgen dat geen enkele lidstaat zich buitengesloten of genegeerd voelt. Bilaterale reacties verdelen de EU en van een dergelijk zwak punt maken derde landen tegen ons gebruik.

25. Wij bevelen de Europese Unie aan haar mediastrategie te verbeteren. Enerzijds moet de EU haar zichtbaarheid op sociale media vergroten en de inhoud ervan actief promoten. Anderzijds moet de EU conferenties zoals de Conferentie over de toekomst van Europa blijven organiseren, op jaarbasis en met fysieke aanwezigheid. Daarnaast bevelen wij aan dat de EU innovatie verder blijft aanmoedigen met de bevordering van een toegankelijk Europees socialemediaplatform.

Wij bevelen dit aan, aangezien door middel van een actiever en doeltreffender communicatiemiddel niet alleen jongeren kunnen worden bereikt, maar bij de Europese burgers ook meer belangstelling en betrokkenheid kan worden gewekt. Evenementen zoals de Conferentie over de toekomst van Europa moeten burgers in staat stellen meer bij het besluitvormingsproces te worden betrokken, en ervoor zorgen dat hun stem wordt gehoord.

26. Wij bevelen de lidstaten aan het eens te worden over een sterke visie en een gemeenschappelijke strategie om de identiteit en de eenheid van de EU te harmoniseren en te consolideren alvorens andere landen tot de EU te laten toetreden.

Het is volgens ons namelijk van essentieel belang om de EU sterker te maken en de betrekkingen tussen de lidstaten te bestendigen voordat de toetreding van andere landen kan worden overwogen. Hoe meer lidstaten de EU telt, hoe ingewikkelder het besluitvormingsproces binnen de EU wordt. Een herziening van deze besluitvormingsprocessen, waarover met eenparigheid van stemmen wordt gestemd, is dan ook noodzakelijk.

Werkgebied 4: Migratie vanuit een menselijk standpunt

Deelgebied 4.1 Oorzaken van migratie verhelpen

27. Wij bevelen de Europese Unie aan actief deel te nemen aan de economische ontwikkeling van landen buiten de Europese Unie van waaruit een grote uitstroom van migranten bestaat. Met de hulp van relevante instanties (zoals lokale ngo's, lokale politici, veldwerkers, deskundigen enz.) moet de EU manieren zoeken om op vreedzame wijze doeltreffend en actief op te treden in landen met een grote migratie-uitstroom. Hiertoe moeten de EU en deze landen het eerst eens worden over de precieze voorwaarden voor samenwerking met de lokale overheden. Het optreden van de EU moet tastbare resultaten opleveren en een meetbare impact hebben. Een duidelijke omschrijving van deze tastbare resultaten en impact is belangrijk, opdat de EU-burgers het beleid voor ontwikkelingshulp van de Unie kunnen begrijpen. Ook de acties van de EU op het gebied van ontwikkelingshulp moeten zichtbaarder worden gemaakt.

De EU houdt zich weliswaar al bezig met internationale ontwikkeling, maar zij moet dit volhouden en haar beleid en acties transparanter en zichtbaarder maken.

28. Wij pleiten voor een gemeenschappelijk Europees arbeidskader om de arbeidsvoorwaarden in de hele Unie te harmoniseren (minimumloon, werktijden enz.). De EU moet streven naar de invoering van gemeenschappelijke basisnormen inzake arbeid om te verhinderen dat mensen hun land van herkomst verlaten in de hoop elders betere werkvoorwaarden te vinden. Als aanvulling op deze normen moet de EU de rol van vakbonden op internationaal niveau versterken. Op die manier zou de EU erkennen dat economische migratie binnen de EU (migratie van EU-burgers) een groot probleem is.

Veel mensen migreren binnen de EU om economische redenen, aangezien de arbeidsvoorwaarden van lidstaat tot lidstaat verschillen. Als gevolg hiervan verliezen sommige landen talent en arbeidskrachten. Deze braindrain moet worden verhinderd. Wij zijn weliswaar voorstander van het vrije verkeer van burgers, maar zijn van mening dat een aantal EU-burgers zich om economische redenen gedwongen ziet om naar een andere EU-lidstaat te verhuizen. Daarom is het belangrijk een gemeenschappelijk arbeidskader vast te stellen.

29. Wij pleiten voor een gezamenlijk, collectief migratiebeleid in de EU op basis van het solidariteitsbeginsel. Migratie moet vanuit een menselijke hoek worden benaderd. De lidstaten van de Unie moeten eenzelfde procedure volgen, die stoelt op goede praktijken die in alle landen van de Unie vruchten hebben afgeworpen. Deze procedure moet proactief worden uitgevoerd door zowel de nationale autoriteiten als de EU-administratie.

Het vluchtelingenprobleem treft alle landen in de EU. Momenteel verschillen de praktijken in de lidstaten te veel. Dat heeft negatieve gevolgen voor zowel de vluchtelingen zelf als de burgers van de Unie. Er is behoefte aan een coherente en consistente aanpak.

30. Wij bevelen de EU aan meer inspanningen te leveren om de burgers van de lidstaten te informeren en kennis bij te brengen over onderwerpen die verband houden met migratie. Kinderen moeten zo vroeg mogelijk, vanaf het begin van de basisschool, onderricht krijgen over onderwerpen zoals migratie en integratie. Daarnaast moet er gebruik worden gemaakt van de activiteiten van ngo's en jongerenorganisaties en van grootschalige brede mediacampagnes. Hierbij moet een brede waaier aan communicatiekanalen worden ingezet, van brochures tot televisie en sociale media.

Het is belangrijk om de burgers te tonen dat migratie ook talrijke positieve aspecten heeft. Migranten vullen bijvoorbeeld de actieve bevolking aan. Wij willen benadrukken hoe belangrijk het is dat het onderwerp migratie op veelzijdige wijze wordt behandeld, zodat mensen meer inzicht krijgen in de oorzaken en gevolgen van migratie en het stigma dat migranten opgeplakt krijgen, wordt opgeheven.

Deelgebied 4.3 Integratie

- 31. Wij bevelen aan Richtlijn 2013/33/EU betreffende minimumnormen voor de opvang van asielzoekers in de lidstaten te vervangen door een verplichte EU-verordening, die in alle lidstaten op dezelfde manier wordt toegepast. Het verbeteren van opvangfaciliteiten en huisvesting is een van de prioriteiten. Wij pleiten voor de oprichting van een specifiek EU-orgaan om toezicht te houden op de uitvoering van de verordening.**

De bestaande richtlijn wordt niet in alle lidstaten op dezelfde wijze toegepast. Toestanden zoals het vluchtelingenkamp Moria zijn ontoelaatbaar. Daarom moet de verordening verplicht worden uitgevoerd en moeten er sancties worden opgelegd indien dit niet gebeurt. Het toezichthoudende orgaan moet sterk en betrouwbaar zijn.

- 32. Wij bevelen aan dat de EU alle asielzoekers en vluchtelingen tijdens hun verblijfsaanvraagprocedure taal- en integratiecursussen laat volgen. Deze cursussen moeten verplicht en kosteloos zijn en persoonlijke assistentie voor hun eerste integratie omvatten. Asielzoekers en vluchtelingen moeten binnen twee weken na de indiening van hun verblijfsaanvraag met de cursussen beginnen. Er moeten ook stimulansen en sanctiemechanismen komen.**

Door de taal te leren en inzicht te krijgen in de cultuur, geschiedenis en gebruiken van het land van aankomst, zetten migranten een belangrijke stap in de richting van integratie. De lange wachttijd die gepaard gaat met de eerste integratieprocedure heeft een negatieve impact op de assimilatie van migranten in de samenleving. Sanctiemechanismen kunnen nuttig zijn om de bereidheid van migranten tot integratie te beoordelen.

Werkgebied 5: Verantwoordelijkheid en solidariteit in de hele EU

Deelgebied 5.1 Migratiespreiding

- 33. Wij bevelen aan het Dublinsysteem te vervangen door een juridisch bindend verdrag waarmee een eerlijke, evenwichtige en evenredige spreiding van asielzoekers in de EU wordt gewaarborgd, op basis van solidariteit en rechtvaardigheid. Momenteel zijn vluchtelingen verplicht hun asielaanvraag in te dienen in de eerste EU-lidstaat die ze binnenkomen. Dit systeem moet zo snel mogelijk veranderen. Het voorstel van de Europese Commissie voor een nieuw migratie- en asielpact vanaf 2020 is een goed begin, aangezien het voorziet in quota voor de verdeling van vluchtelingen over de EU-lidstaten, en moet worden omgezet in effectieve wetgeving.**

Het huidige Dublinsysteem houdt geen rekening met de beginselen van solidariteit en rechtvaardigheid. Het creëert een grote belasting voor de lidstaten aan de grenzen, waar de meeste asielzoekers immers voor het eerst voet zetten

op het grondgebied van de EU. Alle lidstaten moeten een deel van de verantwoordelijkheid voor de vluchtelingenstromen naar de EU op zich nemen. De EU is een gemeenschap met gedeelde waarden en moet dienovereenkomstig handelen.

34. Wij bevelen de EU aan haar lidstaten te ondersteunen bij de verwerking van asielverzoeken, zodat dit sneller gebeurt en met inachtneming van gemeenschappelijke normen. Daarnaast moet er worden voorzien in humanitaire opvang voor vluchtelingen. Om de landen van aankomst te ontlasten, pleiten wij voor een snelle en efficiënte herplaatsing van vluchtelingen na hun eerste aankomst in de EU, zodat hun asielaanvraag elders in de EU kan worden behandeld. Hiervoor is financiële steun van de EU en organisatorische steun via het Asielagentschap van de EU nodig. Personen van wie de asielaanvraag is afgewezen, moeten op een efficiënte wijze naar hun land van herkomst worden teruggestuurd. Voorwaarde is evenwel dat hun land van herkomst als veilig wordt beschouwd.

Asielprocedures duren momenteel te lang en kunnen van lidstaat tot lidstaat verschillen. Snellere asielprocedures verminderen de tijd die vluchtelingen in afwachting van een definitief besluit over hun asielaanvraag moeten doorbrengen in tijdelijke opvangfaciliteiten. Asielzoekers die worden toegelaten, kunnen zo ook sneller worden geïntegreerd in het land waar ze zich mogen vestigen.

35. Wij pleiten voor aanzienlijke financiële, logistieke en operationele steun van de EU voor het beheer van de eerste opvang, met als uitkomst de mogelijke integratie of repatriëring van irreguliere migranten. Deze steun moet naar de lidstaten aan de grenzen van de EU gaan, die de last van de instroom van migranten dragen.

Wegens hun geografische ligging draagt een aantal landen de grootste last van de toestroom van migranten. Daarom pleiten wij voor aanzienlijke steun.

36. Wij bevelen aan het mandaat van het Asielagentschap van de EU uit te breiden en het Agentschap de taak te geven de verdeling van asielzoekers over de EU-lidstaten te coördineren en te beheren. Voor een eerlijke verdeling moet er rekening worden gehouden met de behoeften van de asielzoekers enerzijds, en met de logistieke en economische capaciteiten en de behoeften van de EU-lidstaten op het gebied van de arbeidskrachten anderzijds.

Een gecentraliseerde coördinatie en een gecentraliseerd beheer van de verdeling van asielzoekers, die zowel de lidstaten als hun burgers als eerlijk beschouwen, kunnen chaotische situaties en sociale spanningen voorkomen en dragen op die manier bij tot meer solidariteit tussen de EU-lidstaten.

37. Wij bevelen aan een overkoepelende EU-instelling op te richten die alle asielaanvragen in de hele Europese Unie verwerkt en beoordeelt, op basis van uniforme normen. Het alternatief bestaat erin deze taken toe te wijzen aan het Asielagentschap van de EU. Deze instelling moet ook instaan voor een eerlijke spreiding van vluchtelingen. De instelling moet ook bepalen welke landen van herkomst veilig zijn en welke niet, en moet ervoor zorgen dat afgewezen asielzoekers worden teruggestuurd.

De verantwoordelijkheden in het kader van het huidige asielbeleid zijn niet duidelijk afgebakend, en de EU-landen hanteren niet dezelfde normen. Dit leidt tot een incoherente verwerking van asielprocedures. Bovendien beschikt het Asielagentschap van de EU momenteel alleen over “soft power”: het kan de lidstaten alleen advies geven over asielkwesties.

38. Wij bevelen aan om in alle EU-lidstaten onverwijld speciale asielcentra voor niet-begeleide minderjarigen op te richten. Zo hebben deze minderjarigen zo snel mogelijk een dak boven hun hoofd en kunnen ze verzorging krijgen die is afgestemd op hun specifieke behoeften.

Wij bevelen dit aan om de onderstaande redenen.

- 1) Veel minderjarigen komen uit conflictgebieden en zijn waarschijnlijk getraumatiseerd.
- 2) De kinderen hebben niet allemaal dezelfde behoeften: deze zijn afhankelijk van hun leeftijd, gezondheidstoestand enz.
- 3) De uitvoering van deze aanbeveling zou garanderen dat kwetsbare en getraumatiseerde minderjarigen zo snel mogelijk de nodige zorg krijgen.
- 4) De minderjarigen zijn toekomstige Europese burgers en als zij op passende wijze worden behandeld, zullen zij in die hoedanigheid een positieve bijdrage leveren aan de toekomst van Europa.

39. Wij pleiten voor het opzetten van een gemeenschappelijk en transparant systeem waarmee asielaanvragen snel worden behandeld. Dit systeem moet voorzien in minimumnormen en moet in alle lidstaten op dezelfde manier worden toegepast.

Wij bevelen dit aan om de onderstaande redenen.

- 1) Als deze aanbeveling ten uitvoer wordt gelegd, zouden asielaanvragen op een snellere en transparantere manier worden behandeld.
- 2) Trage asielprocedures leiden tot onwettigheid en strafbaarheid.
- 3) De minimumnormen waarnaar wij in onze aanbeveling verwijzen, moeten onder meer de eerbiediging van de mensenrechten, gezondheid en onderwijsbehoeften van asielzoekers omvatten.
- 4) De uitvoering van deze aanbeveling zou asielzoekers toegang verlenen tot de arbeidsmarkt en onafhankelijkheid verschaffen, zodat zij positief kunnen bijdragen aan de Europese samenleving. Asielzoekers met een geregulariseerde werkstatus worden minder gemakkelijk het slachtoffer van misbruik op het werk. Dit komt hun integratie automatisch ten goede.
- 5) Lange verblijven in asielcentra hebben negatieve gevolgen voor de geestelijke gezondheid en het welzijn van de bewoners van deze centra.

40. Wij bevelen ten eerste aan alle overeenkomsten en wetgeving op het gebied van asiel en immigratie in Europa volledig te herzien. Voorts pleiten wij voor een aanpak die “voor heel Europa” geldt.

Wij bevelen dit aan om de onderstaande redenen.

- 1) Sinds 2015 zijn alle huidige overeenkomsten onwerkbaar, onpraktisch en ongeschikt voor het beoogde doel.
- 2) De EU moet het eerste “agentschap” zijn dat alle andere agentschappen en ngo’s beheert die zich rechtstreeks bezighouden met asielkwesties.
- 3) Op het vlak van het asielbeleid staan sommige lidstaten er helemaal alleen voor. Andere lidstaten beoefenen een asielbeleid “à la carte” en ondermijnen zo de eenheid van de EU.
- 4) Nieuwe, specifieke wetgeving zou alle asielzoekers een betere toekomst kunnen bieden en tot meer samenhang leiden in Europa.
- 5) Lacunes in de huidige wetgeving veroorzaken in heel Europa conflicten en verdeeldheid en leiden tot toenemende onverdraagzaamheid van de kant van Europese burgers ten aanzien van migranten.
- 6) Sterkere, relevante wetgeving zou leiden tot minder criminaliteit en minder misbruik van het huidige asielstelsel.

Bijlage: ANDERE AANBEVELINGEN DIE DOOR HET PANEL IN OVERWEGING ZIJN GENOMEN EN NIET ZIJN GOEDGEKEURD

Werkgebied 1 Zelfredzaamheid en stabiliteit

Deelgebied 1.1 Autonomie van de EU

Indien de ontwikkelingslanden hierom verzoeken, bevelen wij aan om interventieprogramma's voor economische ontwikkeling uit te werken op basis van partnerschappen die zijn afgestemd op de behoeften van elk land en/of op basis van handelsovereenkomsten. Hiertoe moet eerst het economische potentieel van de landen in kwestie worden beoordeeld, en vervolgens moeten deze landen economische ondersteuning ontvangen en moet er worden gezorgd voor de nodige professionele opleiding.

Een dergelijke benadering leidt tot meer industriële onafhankelijkheid, creëert werkgelegenheid, waardoor de algehele migratiesituatie verbetert, en kan ook bijdragen tot betere handelsovereenkomsten met ontwikkelingslanden.

Werkgebied 2: De EU als internationale partner

Deelgebied 2.1 Handel en relaties in een ethisch perspectief

Wij bevelen aan dat de EU regels invoert die bedrijven ertoe verplichten hun toeleveringsketen te controleren en regelmatig een volledig controleverslag in te dienen, en bepalingen vaststelt voor de beloning of beperking van invoer in overeenstemming met ethische criteria. Afhankelijk van hun grootte moeten bedrijven een intern en/of extern controleverslag indienen.

Het ethische aspect van handel met de EU moet worden uitgebreid. Dit kan gebeuren door toezicht te houden op de activiteiten van bedrijven in internationale toeleveringsketens, en door bedrijven ertoe aan te zetten zich te gedragen in overeenstemming met ethische criteria, bijvoorbeeld betreffende gevaarlijke producten, arbeidsrechten en -voorwaarden, kinderarbeid en milieubescherming. Deze aanbeveling geldt niet voor producten die rechtstreeks online door de consument worden gekocht.

Werkgebied 3: Een sterke EU in een vreedzame wereld

Deelgebied 3.1 Veiligheid en defensie

Wij bevelen aan de huidige Europese veiligheidsarchitectuur opnieuw uit te denken als een efficiëntere en doeltreffender supranationale structuur met meer capaciteiten, en met als eindresultaat de oprichting van een gezamenlijk leger van de Europese Unie. Hiertoe moeten de nationale strijdkrachten geleidelijk worden samengevoegd en omgebouwd. Het is de bedoeling dat deze samensmelting van militaire capaciteiten uit de hele Europese Unie ook de Europese eenmaking op lange termijn bevordert. De oprichting van een gezamenlijk leger van de Europese Unie vereist ook een nieuwe samenwerkingsovereenkomst met de EU-leden en niet-Europese leden van de NAVO.

Indien deze aanbeveling wordt uitgevoerd, verwachten wij dat de militaire structuren binnen de Europese Unie kostenefficiënter zullen worden en beter in staat zullen zijn om waar nodig te reageren en op te treden. Een dergelijke geïntegreerde aanpak zou tot gevolg hebben dat de Europese Unie beter in staat is om in kritieke situaties op doortastende en gecoördineerde wijze op te treden.

Werkgebied 4: Migratie vanuit een menselijk standpunt

Deelgebied 4.1 Oorzaken van migratie verhelpen

Wij bevelen de EU aan een protocol op te stellen voor actie met betrekking tot de vluchtelingencrisis die zal voortvloeien uit de klimaatcrisis. In het kader van dit protocol moet de EU de definitie van vluchtelingen en asielzoekers uitbreiden tot mensen die door de klimaatverandering worden getroffen. Aangezien het land van herkomst van veel migranten onbewoonbaar zal geworden zijn en zij bijgevolg niet naar hun vaderland zullen kunnen terugkeren, moet het protocol er eveneens voor zorgen dat er nieuwe gebruiksmogelijkheden worden gevonden voor gebieden die door de klimaatverandering worden getroffen, met als doel de mensen die deze gebieden hebben verlaten, te ondersteunen. Overstroomde zones zouden bijvoorbeeld kunnen worden gebruikt voor de aanleg van windmolenparken.

Wij zijn allemaal verantwoordelijk voor de klimaatcrisis. Daarom hebben we ook een verantwoordelijkheid ten opzichte van degenen die hierdoor het zwaarst worden getroffen. We beschikken niet over voorspellingen of concrete gegevens over de klimaatvluchtelingen van de toekomst, maar het lijkt geen twijfel dat de klimaatverandering gevolgen zal hebben voor het leven van miljoenen mensen

Deelgebied 4.2 Aandacht voor de mens

Wij pleiten voor legale, humanitaire wegen en transportmiddelen voor vluchtelingen, en bevelen aan deze wegen en transportmiddelen onverwijld te verbeteren en te financieren. Er moet een speciaal netwerk van veilige Europese wegen worden opgezet, dat moet worden gereguleerd door een specifiek hiervoor opgericht orgaan. Dit agentschap moet worden opgericht volgens de wetgevingsprocedure en moet eigen, bijzondere bevoegdheden krijgen, die vastgelegd zijn in zijn reglement van orde.

Mensenhandel en -smokkel zijn ernstige problemen die moeten worden aangepakt. Onze aanbeveling zou zeker leiden tot een verbetering op dit vlak.

Deelgebied 4.3 Integratie

Wij bevelen aan een Europese richtlijn in te voeren die ervoor moet zorgen dat woongebieden in alle lidstaten maximum 30 % inwoners uit derde landen mogen tellen. Dit doel moet tegen 2030 worden bereikt en de Europese lidstaten moeten steun krijgen voor de uitvoering ervan.

Wij bevelen dit aan omdat een betere geografische spreiding van migranten zal leiden tot meer tolerantie jegens migranten van de kant van de lokale bevolking, en bijgevolg tot een betere integratie. Dit percentage is ingegeven door een nieuw politiek akkoord uit Denemarken.

II —Aanbevelingen van de nationale burgerpanels

Hierbij kan de reeks aanbevelingen worden teruggevonden die zijn gedaan door de 50 burgers die deel uitmaken van het burgerpanel dat is georganiseerd onder auspiciën van vicepremier en minister van Buitenlandse en Europese Zaken Sophie Wilmès als de bijdrage van de Belgische federale regering aan de Conferentie over de toekomst van Europa. Het onderwerp van dit panel was ‘Hoe burgers betet betrekken bij de Europese democratie’. Ten eerste bewust van het feit dat de Conferentie een breder toepassingsgebied heeft dan alleen EU-aangelegenheden, maakt het onderwerp van dit panel duidelijk waarom er zoveel expliciete verwijzingen naar de EU en haar instellingen worden gemaakt. In voorkomend geval wordt Europa in het algemeen genoemd.

Om de volledige inbreng van de burgers weer te geven, worden in dit verslag alle aanbevelingen opgesomd, met inbegrip van de aanbevelingen die tijdens de afsluitende stemming over alle aanbevelingen geen gewone meerderheid hebben behaald. Ze zijn duidelijk herkenbaar aan het percentage in **rood en vetgedrukt**. Bovendien zijn sommige aanbevelingen in tegenspraak met elkaar en zelfs tijdens de laatste discussies hierover verdeeldheid tussen de burgers bestaand. Deze aanbevelingen zijn herkenbaar omdat ze in *italics* staan. Voor één enkele aanbeveling was de kloof zo duidelijk dat de stemming eindigde in een *ex aequo*, dit is weergegeven in **oranje en vetgedrukt**. De burgers delen het feit dat de meningen over deze aanbevelingen verdeeld waren. Zij stellen daarom voor dat de CoFE-organen en de EU-instellingen waakzaam zijn bij de uitvoering van deze aanbevelingen, aangezien er sprake is van een vorm van verdeeldheid op basis van de stemming.

1. Communicatie

Probleemstellingen/ uitdagingen	Aanbevelingen	Ondersteund door (%)
1. De communicatie over de EU is niet voldoende.	1.1 Wij bevelen aan om vanaf de derde graad van het basisonderwijs lessen over de Europese Unie te integreren. Het doel is om de iedereen beter te bereiken en de kennis over de EU te verbeteren.	88.4%
	1.2 De Europese Unie, en meer in het bijzonder de Commissie, moet gebruiksklare informatie verschaffen over het functioneren van Europa aan de verschillende ministeries van onderwijs van de verschillende landen. Naast uitleg over het functioneren, de samenstelling en de bevoegdheden van de instellingen, moeten deze cursussen ook een kort overzicht geven van de geschiedenis van de Europese integratie. Bijzondere aandacht moet worden besteed aan een heldere en klare taal en aan het ter beschikking stellen van diverse educatieve instrumenten zoals documentaires, clips of televisieprogramma's op school in 24 talen.	95.0%
2. Het Europees project blijft onbekend voor de burgers.	2.1 Wij stellen voor dat de Europese instellingen erover waken dat hun communicatie precies uitlegt welke bevoegdheden ze heeft en welke ze niet heeft.	97.6%

	2.2 De Europese Unie zou in haar communicatie herkenbare voorbeelden uit het dagelijks leven van de EU-burgers moeten integreren. Deze uitleg moet in de lidstaten worden geconcretiseerd aan de hand van overeenkomsten tussen de Europese instellingen en de nationale publieke televisiezers om een breed publiek te bereiken.	80.5%
	2.3 Daarnaast moeten burgers van de EU- lidstaten regelmatig worden geïnformeerd – bijvoorbeeld via videoclips – over de rol van de Europese Unie in de andere lidstaten. De voor- en nadelen van Europa worden zo beter in perspectief geplaatst in debatten over de toekomst van Europa.	85.7%
	2.4 Om de Europese identiteit te versterken, stellen wij voor informatie te herhalen en toegankelijk te maken over wat het leven van de Europeanen zou zijn zonder de EU en de concrete verwezenlijkingen daarvan.	92.7%
	2.5 We stellen voor om van De Dag van Europa (9 mei) een Europese feestdag te maken voor alle EU-burgers.	81.4%
	2.6 Wij bevelen de Europese instellingen aan nog meer aandacht te besteden aan de vereenvoudiging, begrijpelijkheid en de toegankelijkheid van informatie over prioritaire onderwerpen die op Europees niveau worden behandeld.	97.6%
	2.7 We bevelen aan dat de Europese Unie een dashboard voorziet van de middelen die door de Unie worden toegewezen aan prioritaire thema's, eveneens per land. Al deze informatie moet toegankelijk zijn via de EU-website.	93.0%

	2.8. We bevelen aan dat de Europese Unie een duidelijke presentatie van de lopende wetgevingswerkzaamheden geeft. Al deze informatie moet toegankelijk zijn via de EU-website.	90.7%
	2.9. Wij willen dat de Europese instellingen toegankelijker worden voor de Europeanen. Deelname aan debatten tijdens zittingen van het Europees Parlement moet worden vergemakkelijkt.	79.0%
	2.10 We raden aan om de deelname aan het Erasmus-programma en uitwisselingprogramma's uit te breiden tot alle studenten, ongeacht hun opleidingsachtergrond zoals beroeps, technisch, alternerend leren. Iedereen moet kunnen deelnemen aan Europese uitwisselingen.	79.5%
	2.11 We raden aan om de deelname aan uitwisselingprogramma's uit te breiden tot de actieve werkbevolking, ongeacht hun activiteitssector, en ook voor lokale bedrijven. Iedereen moet kunnen deelnemen aan Europese uitwisselingen.	83.7%
	2.12 We bevelen aan om cursussen rond Europees burgerschap te ontwikkelen en aan te bieden aan alle Europese burgers.	83.7%
3. Europese wetgeving is niet op dezelfde wijze toegepast in de lidstaten	3.1 Wij bevelen aan dat de Europese Unie vaker gebruik maakt van wetgeving met rechtstreekse werking in de lidstaten. Dit om de nationale verschillen in de implementatie van Europese wetgeving tegen te gaan, omdat deze het Europese project ondermijnen. Op die manier wordt de EU beter in staat gesteld om de integriteit van de verworvenheden zoals de interne markt, de euro en het Schengengebied te waarborgen en te valoriseren.	81.4%

4. De Europese democratie staat onder druk.	4.1 Wij bevelen aan dat de communicatie van de EU over de Europese democratie een niet-aflatende en ondubbelzinnige herinnering is aan wat zij in Europa voor de Europeanen betekent.	78.0%
	4.2 De waarden en beginselen van de EU-Verdragen die de lidstaten bij hun toetreding hebben ondertekend, zijn onomkeerbaar. Hun bescherming moet gewaarborgd blijven.	81.0%
	4.3 De bescherming van de waarden en de beginselen van de Verdragen wordt gewaarborgd door het Europees Hof en kan niet in vraag gesteld worden door de lidstaten.	81.0%
5. Informatie over de EU is weinig toegankelijk en moeilijk te begrijpen	5.1 Wij bevelen aan om de controle op informatie over Europese kwesties te versterken. Deze door de instellingen verspreide en geverifieerde informatie moet gemakkelijk toegankelijk zijn voor het Europese publiek en voor de nationale media van elke lidstaat.	83.3%
6. De nationale media dragen vaak een negatief beeld van de EU uit.	6.1 De EU moet meer aanwezig zijn in het dagelijks leven van de Europeanen en proactiever zijn in haar communicatie. (Mogelijke voorbeelden hiervan kunnen zijn evenementen sponsoren, met name culturele evenementen, die burgers samenbrengen en hen trots maken om EU-burger te zijn. De productie van reportages en teasers zou Europeanen ook toegang geven tot gecontextualiseerde informatie over de EU.)	85.7%
7. De burgers kennen hun vertegenwoordigers in het Europees parlement niet	7.1 Wij bevelen leden van het Europees Parlement aan zich beter bekend te maken in hun land van herkomst, vooral buiten verkiezingsperiodes. Europarlementariërs moeten toegankelijker worden. De motivatie van hun stemmen in het Europees Parlement moet gemakkelijk beschikbaar zijn op de website van het Europees Parlement.	92.7%

	7.2 Wij bevelen de nationale politieke partijen aan te zorgen voor de verjonging van de kandidaten van de kieslijsten voor de verkiezingen van het Europees Parlement. Zo'n mandaat mag niet worden gezien als een beloning voor goede en loyale dienstbaarheid in de nationale politiek.	74.4%
8. De communicatie vanuit de EU is te uniform; ze houdt geen rekening met de diversiteit van de bevolking	8.1 Om een breed en divers publiek aan te spreken in een inclusieve communicatie, bevelen wij de EU aan rekening te houden in de opstelling ervan met de scholingsgraad van de ontvanger, mogelijke beperkingen. Daarnaast bevelen wij hier ook aan om personen/organisaties (straathoek-/wijkwerkers, OCMW, middenveldorganisaties,-...) te betrekken in het overbrengen van deze communicatie.	73.2%
	8.2 Om de <u>actieve bevolking</u> te bereiken bevelen wij aan om meer in te zetten op het gebruik van reeds bestaande kanalen om op periodieke tijdstippen relevante informatie met betrekking tot activiteiten van de EU te verschaffen, bijvoorbeeld via duidingsprogramma's. Verder bevelen wij aan om in te zetten op ambassadeurs (zowel personen als organisaties) die het project van de EU promoten.	83.7%

	8.3 Om de <u>jeugd/studenten</u> te bereiken bevelen wij eveneens aan om, naast bestaande kanalen zoals onderwijs en relevante jeugdorganisaties, met ambassadeurs te werken, met een focus op influencers die hen kunnen bereiken via sociale mediaplatformen. Een verdere aanbeveling is het organiseren van een pan-Europese wedstrijd om een stripfiguur te creëren dat jongeren aanspreekt en Europese boodschappen tot bij hen brengt.	69.8%
	8.4 Voor de <u>senioren</u> bevelen wij aan om van dezelfde kanalen gebruik te maken als de actieve bevolking. Daarnaast bevelen we aan om een juiste balans tussen digitale en niet-digitale (geschreven pers, radio, fysieke evenementen) communicatie na te streven, om tegemoet te komen aan de noden van allen, ook zij die minder comfortabel zijn met een digitale omgeving als zij die minder mobiel zijn binnen de maatschappij.	85.7%
	8.5 Wij bevelen aan dat de EU de inburgeringscursussen die in vele lidstaten bestaan inzet om '<u>nieuwe Europeanen</u>' (zij die via eender welke legale vorm van migratie in Europa verblijven) in haar communicatie te betrekken en kennis te laten maken met de andere traditionele kanalen langs waar ze haar communicatie voert. Voorts bevelen we ook aan verenigingen hierin een plaats te geven.	76.7%
	8.6 Daarnaast bevelen wij ook aan om de EU meer inclusief in het straatbeeld te brengen door gebruik te maken van (digitale) reclamepanelen, zowel met modernere communicatie zoals QR-codes als meer traditionele vormen.	62.8%

	8.7. Verdere aanbevelingen zijn het meer visueel maken van de EU (door middel van korte filmpjes of infographics), het oprichten van een Europese sportbeweging om betrokkenheid/samenhorigheid te creëren en het beter bekend maken van de Europese hymne.	68.2%

2. Desinformatie

Probleemstellingen	Aanbevelingen	Ondersteund door (%)
1. Het risico van desinformatie is meer en meer aanwezig in de media	1.1 We bevelen aan om het financieringsmodel van media te herzien, evenals de verplichte publicatie van inkomstenbronnen op een duidelijke en toegankelijke manier. Het financieringsmodel van de media duwt hen naar sensatiezucht, wat leidt tot het publiceren van informatie die uit de context is gehaald waardoor deze in desinformatie verandert.	73.8%
	1.2 We raden verplichte citatie van bronnen aan door media, en het beschikbaar maken van links naar de oorspronkelijke bron om ze te verifiëren. Indien dit niet het geval is, moet informatie worden gelabeld als niet-geverifieerd.	90.2%
	1.3 Wij bevelen aan dat de Europese regelgever die verantwoordelijk is voor de bestrijding van desinformatie (zie punt 2) ook verantwoordelijk is voor de accreditatie van organisaties die de verificatie van informatie verzekeren ("factcheckers").	85.4%
	1.4 Wij bevelen aan om in elke lidstaat een onafhankelijke autoriteit in te richten belast met het controleren van de medianeutraliteit. Deze autoriteit moet worden gefinancierd en gecontroleerd door de Europese Unie.	75.6%
	1.5 We raden aan om informatie te verspreiden over de URL's van de officiële websites van de Europese Unie, om burgers gerust te stellen over de oorsprong van de informatie.	90.2%

2. Veel burgers twijfelen aan de neutraliteit van de media	2.1 Wij bevelen de oprichting aan van een neutrale Europese regelgever om desinformatie te bestrijden. Het zou de taak van deze regelgever zijn de criteria voor een neutraliteitslabel vast te stellen en in voorkomend geval in een systeem van sancties of stimulansen in verband met de naleving van neutraliteitsnormen te voorzien. Als alternatief kan worden overwogen om een ethische code na te leven. Het label zou worden toegekend door de onafhankelijke nationale autoriteit en zou rekening houden met de maatregelen die de media nemen om desinformatie te bestrijden.	87.5%
	2.2 Wij bevelen de oprichting aan van een Europese "hotline" waarmee burgers desinformatie die van invloed is op de Europese bevoegdheden, Politiek, economie en veiligheid kunnen aangeven.	82.1%
3. Burgers kennen de risico's van desinformatie waaraan ze worden blootgesteld niet.	3.1 Wij bevelen aan dat platforms worden verplicht om duidelijke en begrijpelijke informatie te publiceren over de risico's van desinformatie waaraan hun gebruikers worden blootgesteld. Deze informatie moet automatisch worden gecommuniceerd zodra een account wordt geopend.	85.7%
	3.2 We raden verplichte training aan in het gebruik van media, vanaf zeer jonge leeftijd en aangepast aan de verschillende niveaus van het onderwijssysteem.	74.4%
	3.3 Wij bevelen de Europese Unie aan om herhaaldelijk campagnes tegen desinformatie te lanceren. Deze campagnes zijn te herkennen aan een logo of mascotte. De Europese Unie zou sociale netwerken kunnen dwingen dit door te geven door middel van het uitzenden van spots.	87.5%
4. De middelen om desinformatie tegen te gaan zijn onvoldoende.	4.1 We raden de publicatie in duidelijke en begrijpelijke taal aan van informatie over de algoritmen die de berichten organiseren die door de gebruikers van de platforms worden ontvangen.	83.3%
	4.2 We raden aan dat gebruikers de mogelijkheid krijgen om eenvoudig de algoritmen uit te schakelen die gedragsbias versterken. Ook de verplichting om gebruikers toegang te bieden tot andere bronnen met verschillende standpunten over hetzelfde onderwerp zou kunnen worden onderzocht.	80.0%
	4.3 Wij bevelen de Europese Unie aan steun te verlenen aan de oprichting van een platform dat voldoet aan haar eigen normen op het gebied van neutraliteit en de bestrijding van desinformatie. Als alternatief kan het meertalige platform dat is opgericht ter ondersteuning van de Conferentie over de Toekomst van Europa worden uitgebreid met nieuwe functionaliteiten.	56.4%

3. Burgerpanels

Probleemstellingen	Aanbevelingen	Ondersteund door (%)
1. Moeilijkheid om de representativiteit van een burgerpanel te waarborgen. Uiteindelijk is slechts een klein deel van de bevolking erbij betrokken.	1.1 We raden aan om de aanbevelingen van het meest recente wetenschappelijke werk op het gebied van deliberatieve democratie, steekproefneming, ontwikkeling en wetenschappelijke validatie van de selectiemethode toe te passen om de best mogelijke representativiteit te garanderen.	89.7%
	1.2 We raden aan dat er voldoende mensen rond de tafel zitten om diversiteit aan meningen en profielen te waarborgen, waaronder – maar niet beperkt tot – mensen die direct betrokken zijn bij het onderwerp.	90.2%
	1.3 We raden aan om in de criteria voor de steekproef het criterium van ouderschap toe te voegen (d.w.z. heeft de persoon kinderen of niet?), naast de meer traditionele criteria zoals geslacht, leeftijd, woonplaats of opleidingsniveau.	33.3%
	1.4 Wij bevelen aan quota per geografisch gebied vast te stellen, d.w.z. te bepalen dat een Europees burgerpanel moet bestaan uit X personen per Europees geografisch gebied (nog te bepalen) zodat dit panel echt als Europees kan worden gekwalificeerd en <i>legitiem</i> kan beraadslagen.	73.2%
	1.5 We raden aan om het bevolkingsregister (of hun equivalent, afhankelijk van het land) te gebruiken als de eerste database voor de loting om iedereen dezelfde kans te geven om gekozen te worden en om interesse in een onderwerp onder de bevolking te genereren.	70.0%
	1.6 We raden aan om deelnemers een vergoeding te geven (niet belastbaar) om hun investering te waarderen en mensen aan te trekken die niet zouden deelnemen zonder deze compensatie.	87.5%

	1.7 We raden aan om deelnemers van tevoren minimaal te informeren door middel van een eenvoudige presentatie door experts om ervoor te zorgen dat zelfs mensen zonder voorkennis zich op hun gemak voelen om deel te nemen aan de discussies.	82.9%
	1.7.2 We raden aan om vooraf het thema van het burgerpanel te communiceren, zodat mensen weten over welk thema ze zich inzetten om te debatteren.	78.6%
	1.8 Wij raden aan om deelname door burgers niet te verplichten.	97.6%
2. Moeilijkheid om een panel op het Europese niveau te organiseren.	2.1 Wij bevelen aan om het mogelijk te maken de vergaderingen van het Europees burgerpanel in een hybride vorm (face-to-face/afstand) te houden. Mensen die zich fysiek niet kunnen verplaatsen, zouden dus net zo goed kunnen meedoen.	70.0%
	2.2 Wij bevelen de Europese Unie aan, voor het vergemakkelijken van de toegang en de organisatie, de organisatie van burgerpanels (over Europese thema's) te delegeren aan verschillende, meer nationale bestuursniveaus.	69.0%
	2.3 Wij bevelen aan om één en hetzelfde onderwerp te kiezen per panel dat op Europees niveau wordt georganiseerd. Alle deelnemers wordt zo gevraagd om hetzelfde onderwerp te bespreken, ongeacht waar ze vandaan komen in Europa.	80.5%
3. Vermijden dat het burgerpanel wordt gekaapt door andere doeleinden dan de welke zijn aangegeven.	3.1 Wij bevelen aan dat elke burger een onderwerp ter discussie kan voorleggen en dat dit recht niet wordt voorbehouden aan de politieke wereld of de lobbywereld.	82.1%
	3.2 Wij bevelen aan dat het initiatiefrecht toebehoort aan het Europees Parlement, zodat deze het te bespreken onderwerp definieert en vervolgens de teksten aanneemt die nodig zijn voor de follow-up van de aanbevelingen die uit de beraadslagingen naar voren komen.	63.4%

4. Moeilijkheid met het bepalen van organisatie van een vertegenwoordiging van burgers.	4.1.1 We raden aan om een permanent Europees burgerpanel te installeren, naast verkozenen, met welbepaalde taken. Dit permanent burgerpanel wordt geregeld vernieuwd qua samenstelling. Dit zou het mogelijk maken om burgers op lange termijn bij elkaar te brengen en de tijd te nemen die nodig is voor het voeren van debatten. Tijd maakt nuance van debatten en consensusvorming mogelijk. Naast dit permanente panel debatteren ad hoc burgerpanels over de door het permanente panel gekozen onderwerpen. Wij stellen voor het model van de Duitstalige Gemeenschap te volgen.	54.8%
	4.1.2. We raden aan om slechts één of meer niet-permanente Europese burgerpanel(s) op te zetten, die alleen bijeenkomen om een bepaald onderwerp gedurende een bepaalde periode te bespreken.	58.5%
	4.2 We raden aan geen Europese burgerpanels te organiseren voor dringende kwesties, omdat er voldoende tijd nodig is om de kwaliteit van de debatten te waarborgen.	63.4%
5. Te vaak krijgen burgers die deelnemen aan participatieve democratische initiatieven, zoals burgerpanels, geen feedback over de follow-up die aan hun werk wordt gegeven, noch op korte noch op lange termijn.	5.1 We bevelen aan om feedback te geven aan burgers over de follow-up die al dan niet is gegeven aan de aanbevelingen van de Europese burgerpanels. Indien de aanbevelingen niet worden opgevolgd, moeten de betrokken Europese instellingen hun beslissing met redenen motiveren (bv. onbevoegdheid). Hiertoe raden we aan om gedurende het hele proces van een panel interim samenvattingen op te stellen. -	97.5%
	6.1 Wij raden aan om burgerpanels voor jongeren te organiseren, ook met kinderen (bijvoorbeeld van 10 tot 16 jaar), om hen van jongs af aan bewust te maken van inspraak en debat. We kunnen die in scholen organiseren.	59.5%

4. Referenda

Probleemstelling	Aanbevelingen	Ondersteund door (%)
	0.1. We bevelen aan dat men het mogelijk maakt om Europese referenda te organiseren over Europese aangelegenheden.	73.3%
1. De cultuur van het referendum verschilt sterk van lidstaat tot lidstaat.	1.1 We raden aan om onderzoek te laten doen naar hoe een gemeenschappelijke referendumcultuur in Europa te creëren.	70.7%
	1.2 Wij bevelen aan dat een onafhankelijk panel onderzoekt of het opportuun is over een welbepaald thema een Europees referendum in te stellen	77.5%
2. De formulering van de vraag die in een referendum wordt gesteld, kan een schadelijke invloed hebben, net als het alleen kunnen antwoorden met 'ja' of 'nee', wat debatten en samenlevingen vaak polariseert. Ook de onderwerpkeuze is delicaat.	2.1 Wij bevelen aan een wetenschappelijk comité op te richten dat belast is met na te denken over hoe de vragen die het onderwerp zouden zijn van een Europees referendum op een zo objectief mogelijke manier te stellen.	87.2%
	2.2 We raden aan om meerkeuzevragen te stellen, om zo nuance aan te brengen door verder te gaan dan het eenvoudige alternatief tussen 'ja' en 'nee', of zelfs voorwaarden te verbinden aan het 'ja' en 'nee' (d.w.z. 'ja als ...', 'nee als ...').	65.0%
	2.3 Wij bevelen aan om bij de berekening van een meerderheid, ongeacht haar vorm (absolute meerderheid of gewone meerderheid), geen rekening te houden met blanco stemmen. Er moeten wel voldoende stemmen worden uitgebracht (het quorum moet worden behaald).	75.0%
	2.4.1 Wij bevelen aan dat een vraag die in een Europees referendum wordt gesteld, kan toebehoren tot elke Europese aangelegenheid die onder de bevoegdheden van de Europese Unie valt.	87.5%
	2.4.2 We raden aan onderwerpen uit te sluiten die een bron van conflicten tussen de lidstaten kunnen vormen.	39.0%
	2.5 Wij bevelen aan dat moeilijke technische kwesties, met een heldere en duidelijke verwoording, ook mogen gesteld worden omdat mensen over de capaciteit beschikken om voldoende geïnformeerd te zijn.	77.5%

3. Het referendum is geen democratisch instrument als alleen de politieke wereld kan besluiten er een te houden.	3.1 Wij bevelen aan dat het Europees Parlement een initiatiefrecht heeft om Europese referenda te organiseren en dat het vervolgens de resultaten ervan kan uitvoeren (de Europese Commissie en de Raad moeten volgen, zonder de mogelijkheid van blokkering).	67.5%
	3.2 We raden aan dat het initiatief ook van de burgers zelf kan komen (volgens bijvoorbeeld regels die vergelijkbaar zijn met die welke gelden voor het Europees burgerinitiatief).	77.5%
	3.3 Wij bevelen aan dat de praktische organisatie van een Europees referendum de verantwoordelijkheid is van een neutraal orgaan.	75.0%
4. Het indicatieve of bindende aspect van het referendum moet duidelijk worden gedefinieerd.	4.1.1 Wij bevelen aan dat de uitslag van een Europees referendum alleen bindend is als een bepaalde participatiegraad wordt behaald.	92.7%
	4.1.2 Wij bevelen aan dat de uitslag van een referendum alleen bindend is wanneer een vooropgesteld resultaat wordt behaald (vb. 51/49, 70/30) dat per referendum vooraf wordt vastgesteld.	72.5%
	4.2 Wij bevelen aan dat de uitslag van een Europees referendum bindend is als het initiatief ervoor door burgers is genomen (die daarvoor een bepaald aantal handtekeningen hadden weten te verzamelen), maar indicatief als het initiatief door een politieke instelling is genomen.	47.5%
	4.3 Wij bevelen aan om de uitslag van een Europees referendum alleen bindend te maken voor bepaalde onderwerpen, maar niet voor onderwerpen waarvan de gevolgen van de stemming zeer ernstig kunnen zijn.	40.0%
5. Het publiek is vaak slecht geïnformeerd voordat het wordt opgeroepen om te stemmen in een referendum. Tegelijkertijd is het van cruciaal belang om de gecommuniceerde informatie te controleren om schadelijke invloeden (binnenlands of buitenlands) op de stemming te voorkomen.	5.1 Wij bevelen aan dat de bevolking vóór een Europees referendum duidelijk wordt geïnformeerd over de impact van de uitslag van de stemming op hun dagelijks leven, door middel van brochures, zoals in Zwitserland wordt gedaan, en/of informatiesessies.	97.5%
	5.2 Wij bevelen aan om voor elk Europees referendum een wetenschappelijk comité op te richten om de neutraliteit van de meegedeelde informatie te waarborgen.	87.2%

6. Hoewel een referendum de hele bevolking uitnodigt om direct te stemmen (in tegenstelling tot het burgerpanel), is er altijd een zeker verzuim, in minder of meer belangrijke mate.	6.1.1 Wij bevelen aan de opkomstplicht in een Europees referendum verplicht te stellen.	43.6%
	6.1.2 Wij raden aan om stemmen in een Europees referendum vrijwillig te stellen.	52.5%
	6.2 Om het verzuim terug te dringen, raden wij aan om naast stemmen op papier (of zelfs naast andere stemmiddelen, zoals stemmen per post) elektronisch stemmen toe te staan. Elektronisch stemmen is vooral interessant voor mensen die op vakantie gaan, en het moedigt ook mensen die minder geïnteresseerd zijn aan om te stemmen omdat de drempel van verplaatsing er niet langer is.	90.0%
7. Te vaak krijgen burgers die deelnemen aan participatieve democratie-initiatieven zoals referenda geen feedback over de follow-up die aan hun stem wordt gegeven, noch op korte noch op lange termijn.	7.1 We raden aan burgers feedback te geven over het al dan niet gegeven vervolg op het besluit dat burgers via een Europees referendum hebben genomen.	92.5%

5. Bestaande instrumenten

5.1 Verkiezingen

Probleemstellingen	Aanbevelingen	Ondersteund door (%)
1. Er is een verschil in regels in de verschillende lidstaten	1.1 Wij stellen voor dat er een opkomstplicht komt voor de verkiezingen van het Europees Parlement maar met voldoende informatie voor de burgers waarom dat zo is.	50.0%
	1.2 Onze aanbeveling is om de regels van de verkiezingen van het Europees Parlement in alle landen op termijn zo veel mogelijk te uniformiseren, onder andere de minimumleeftijd.	87.2%

2. Er is geen goede spreiding van leeftijd, achtergrond, geslacht...van de Europarlementsleden.	2.1.1. Wij stellen dat voor dat Europarlementsleden van alle (meerderjarige) leeftijden en achtergronden komen.	82.1%
	2.1.2. Wij stellen voor dat de Europarlementsleden echt kiezen voor een carrière in Europa en niet enkel fin de carrière.	82.5%
	2.1.3. Wij stellen voor om te streven naar een evenwichtige verdeling van alle genders op de lijsten met ritsmechanisme. De EU moet deze criteria opstellen en ze respecteren in de samenstelling volgens de quota. Indien een mandaat niet wordt opgenomen moet de kandidaat met de volgende score en met dezelfde gender dit mandaat overnemen.	82.5%
	2.1.4 We bevelen aan dat de Europese verkozenen hun mandaat opnemen	89.2%
3. We stemmen voor het Europees Parlement en hebben geen inspraak over de samenstelling van de commissie	3.1 We stellen voor dat er verdragswijziging komt waarbij de grootste partij van het Europees parlement de voorzitter van de Europese commissie mag aanduiden.	48.6%
	3.2 Wij bevelen aan om de samenstelling van de Europese Commissie transparanter te laten verlopen, volgens bepaalde elementaire basisregels, zodat die samenstelling de stem van de burger reflecteert en de burger weet hoe de samenstelling gebeurd is.	88.9%
4. Er is te weinig kennis over de kandidaten voor de Europese verkiezingen en hun programma evenals over de fractie waarbinnen ze zullen zitten in het Europees Parlement.	4.1 Wij stellen voor dat de Europese kandidaten zich lokaal duidelijker voorstellen met hun doelstellingen en programma via verschillende kanalen (communicatie)	84.2%

5.2 Europees Ombudsman

Probleemstellingen	Aanbevelingen	Ondersteund door (%)
1. De niet-Engelstalige site heeft alleen Engelstalige informatie op de eerste twee pagina's. Dit zorgt voor een zekere drempel voor burgers die geen Engels spreken	1.1 Wij stellen voor om de info op de homepage in de taal van elke burger te plaatsen, en, indien het niet mogelijk is om te vertalen, de actualiteit in het Engels elders op de site te plaatsen.	89.2%
2. De ombudsman is niet betrokken wat de sanctie en eventuele schadevergoeding voor de klager betreft.	2.1 Wij stellen voor dat de ombudsman deel uitmaakt van het proces van analyse en implementatie om oplossing/sanctie/compensatie te bepalen en er een stem in heeft.	71.1%
3. De wachttijd is soms erg groot om de bevestiging van de inschrijving op de site (bevestigingse-mail) te krijgen. Dit duurt soms 24 uur en demotiveert de burger die er dan niet meer mee verder gaat.	3.1 Wij stellen voor een systeem van onmiddellijke validatie in te voeren.	47.4%
4. Wanneer een klacht wordt ingediend, wordt ons de vraag gesteld: hebt u alle mogelijke procedures gebruikt? De burger kent niet altijd alle procedures en kan de vraag niet beantwoorden.	4.1 Wij stellen voor een link te zetten naar een eenvoudige presentatie/uitleg van de andere procedures.	89.5%
5. De website van de Ombudsman is goed gemaakt, maar heeft geen Europees imago, wat voor vragen zorgt bij de burger (ben ik op de juiste site, is deze site geloofwaardig?).	5.1 Wij stellen voor het grafisch charter van de site te herzien en het meer in overeenstemming te brengen met dat van de EU (eerste tip: verplaats de Europese vlag naar boven). Het moet bij de eerste "klik" duidelijk zijn dat de burger zich op de site van de Ombudsman van de instellingen bevindt.	78.4%

5.3 Consultatie

Probleemstellingen	Aanbevelingen	Ondersteund door (%)
1. De raadplegingswebsite is veranderd en de burger wordt in eerste instantie naar een verouderde site gestuurd. Je moet zoeken om het adres van de nieuwe site te vinden.	1.1. Wij stellen voor om de oude site te verwijderen en de nieuwe site hoger te refereren.	81.6%
2. Het stappenplan (Engels) en de adviezen (taal van de burger die ze heeft geschreven) van een raadpleging worden niet vertaald in de taal van de burger die ze leest	2.1 Wij bevelen ten eerste aan dat het stappenplan in de taal van de burger wordt vertaald. Een stappenplan in het Engels belemmert burgers die geen Engels spreken om deel te nemen.	81.6%
	2.2 Wij stellen voor om een "automatische vertaling" tab/icoontje op elke standpunt te zetten, die linkt naar een open source vertaalmachine zoals google translate of deepl.	65.8%
3. Je moet je abonneren om informatie over het vervolg van het proces te kennen.	3.1. Wij stellen voor om informatie over het vervolg van het proces automatisch te sturen naar iedereen die een standpunt heeft geschreven, met de mogelijkheid om zich uit te schrijven.	89.5%
4. Wij weten niet of het aantal standpunten in één richting de commissie beïnvloedt, dan wel of gelijksoortige standpunten als één worden beschouwd (weging van de standpunten of niet). Als het aantal adviezen in één richting opgesomd wordt, maken wij ons zorgen over het belang van lobbyisten/activisten/grote bedrijven in de consultatie en dus in de acties die de EU onderneemt ten opzichte van de stem van burger/NGO's	4.1. Wij bevelen aan dat hierover duidelijke informatie op de site moet komen.	81.6%
	4.2. Als het aantal adviezen in één richting van invloed is, bevelen wij aan een systeem in te voeren om lobbyisten/activisten/grote bedrijven... eruit te filteren, zodat zij geen overwicht krijgen.	60.5%
	4.3. Wij stellen voor om een artificiële intelligentie programma op te zetten die de verschillende meningen rangschikt en de pro en contra optelt.	47.4%

	4.4. Wij stellen voor om ontmoetingen tussen burgers en (activistische) verenigingen te organiseren: plaatsen hebben waar de burgers hun mening kunnen geven, in de vorm van "Europahuizen" die kunnen helpen om de mening van de burgers op Europees niveau te verspreiden. Dit op verschillende locaties en op lokaal niveau.	62.2%
5. Het standpuntformulier is niet duidelijk: er is een open vraag, en een vragenlijst. Wat is de rol van elk document, wat moet er worden ingevuld?	5.1 Deze informatie verduidelijken op de website.	81.6%
6. Er zijn te veel niveaus van competenties wat betreft de instrumenten	6.1 Wij stellen voor om een dispatchingcentrum op te zetten waar verzoeken naar het juiste beslissingsniveau kunnen worden doorgestuurd.	78.9%

5.4 Europees Burgerinitiatief

Probleemstellingen	Aanbevelingen	Ondersteund door (%)
1. Burgers die geen internet hebben kunnen moeilijker bereikt worden	1.1 Wij stellen voor dat lokale instanties of bibliotheken, die onafhankelijk zijn van de overheid, mee betrokken kunnen worden in het verspreiden van het initiatief en het verzamelen van de handtekeningen. Dit zowel elektronisch als op papier. De EU zou dit netwerk per land moeten inventariseren en ter beschikking stellen van de initiatiefnemende burgers.	71.1%
2. Het aantal landen waaruit handtekeningen verzameld moeten worden is te laag om voldoende draagvlak te hebben.	2.1 Wij stellen voor om het aantal landen van waaruit handtekeningen verzameld worden uit te breiden naar 13 landen om een groter draagvlak te hebben voor het voorstel. Het aantal handtekeningen moet proportioneel ten opzichte van het inwonersaantal worden gerespecteerd.	64.9%
3. De kostprijs en de inspanningen om de handtekeningen te verzamelen is hoog	3.1 Wij stellen voor dat er een financiering komt vanuit de EU om deze initiatieven te ondersteunen.	71.1%
	3.2 Wij stellen voor dat er een orgaan ter beschikking wordt gesteld dat de coördinatie tussen de verschillende landen faciliteert.	75.7%
4. De procedure is complex voor de burgers.	4.1 Wij stellen voor om een helpdesk op te richten om de burgers te helpen bij het afronden van procedures.	83.8%

5. Het is onduidelijk wat het resultaat van het burgerinitiatief is.	5.1 De Europese Commissie verplichten het voorstel te bespreken en aan de follow-up ervan te werken, en niet alleen te antwoorden en de ontvangst ervan te bevestigen. Indien de Commissie besluit geen gevolg te geven aan het voorstel, dient zij te motiveren waarom.	100.0%
	5.2 Wanneer een Europees burgerinitiatief wordt ontvangen, een raadpleging van de burgers rond deze suggestie organiseren om hun mening over het burgerinitiatief te vragen voordat de commissie er gevolg aan geeft. Zo kan worden voorkomen dat er alleen extreme meningen/stemmen voor het initiatief zijn en het is ook om de mening van mensen die niet hebben getekend te kunnen krijgen. Als alle burgers hun mening geven, zal de suggestie ook meer gewicht in de schaal leggen op EU-niveau en bij de follow-up.	55.3%

5.5 Petitierecht

Probleemstellingen	Aanbevelingen	Ondersteund door (%)
1. De Europese commissie heeft de eindbeslissing, men heeft geen zekerheid over de uitkomst	1.1 De aanbeveling van het Europees Parlement moet gevolgd worden de commissie.	81.1%
2. Er is weinig transparantie over proces en de motivatie van de beslissing.	2.1 Wij stellen voor om diegene die de petitie neerlegt op geregelde tijdstippen op de hoogte te houden van het verloop en de beslissingen. Ook de eindconclusie moet gemotiveerd worden.	94.4%
3. Het is moeilijk voor burgers om de nood aan nieuwe wetgeving aan te kaarten.	3.1 Onze aanbeveling is om een petitie ook te gebruiken als instrument om nood aan nieuwe wetgeving aan te kaarten.	78.4%

Conferentie over
de toekomst
van Europa

L'avenir est entre vos mains

Contribution citoyenne à
la Conférence sur l'avenir
de l'Europe

Dit is een vertaling van de samenvatting van het verslag over de "Bijdrage van de burger aan de Conferentie over de Toekomst van Europa" van Frankrijk. Het volledige verslag is (in het Frans) te lezen via de volgende link: <https://participation-citoyenne.gouv.fr/sites/default/files/2021-11/20211126%20-%20COFE%20-%20Rapport%20final.pdf>

Inhoud

Inleiding	213
Belangrijkste uitkomsten.....	217
De panels van de regionale conferenties	219
Beginselen burgerparticipatie en methodische aanpak.....	221
Deel 1: de uitkomsten van de regionale Conferenties over de Toekomst van Europa	229
Deel 2: presentatie van de uitkomsten van de raadpleging "Parole aux jeunes"	247
Conclusie	251

Inleiding

In de Conferentie over de Toekomst van Europa worden de burgers van de 27 lidstaten van de Europese Unie op niet eerder geziene schaal en wijze geraadpleegd. Met hun stem en inbreng bepalen eerst en vooral zij hoe de komende jaren en decennia er uit zouden moeten zien.

Het is de bedoeling dat EU-burgers met concrete voorstellen voor veranderingen en tastbare maatregelen Europa in staat stellen zich te herijken en zich klaar te maken voor de mondiale uitdagingen waarvoor het staat.

De Franse regering steunt de initiatieven van het voorzitterschapstrio van de Conferentie over de Toekomst van Europa, eerst en vooral door haar burgers aan te moedigen massaal bijdragen op het onlineplatform te plaatsen, en ook door overal in het land evenementen te organiseren.

Parallel daaraan heeft de Franse regering een nationaal inspraakinitiatief gelanceerd.

In dit nationale initiatief zijn burgers geraadpleegd aan de hand van een strikte methodiek (zie "Leidende beginselen en methodische aanpak"). De organisatie van deze exercitie was in handen van het ministerie van Europa en Buitenlandse Zaken, ondersteund door het ministerie van Betrekkingen met het Parlement en Burgerparticipatie, en met deskundige inbreng van het interministerieel centrum voor Burgerparticipatie. Het ministerie van Europa en Buitenlandse Zaken heeft zich laten bijstaan door een consortium met daarin Roland Berger, Wavestone, Public Missions en Harris Interactive. Voor de organisatie van de 18 conferenties verspreid over het hele Franse grondgebied was er niet in de laatste plaats een belangrijke rol voor de regionale prefecturen weggelegd.

De deelnemers aan de raadpleging kregen één enkele vraag voorgelegd: ***"Welke veranderingen zou u als Frans burger willen zien voor Europa?"*** (zie ook bijlage IV "Opdracht").

In september en oktober 2021 zijn in 18 regionale conferenties in de 13 regio's van Europees Frankrijk en in de 5 Franse regio's overzee, per regionale conferentie 30 tot 50 uitgelote burgers (in totaal 746) drie weekeinden bijeengekomen. Daarop volgde op 15, 16 en 17 oktober 2021 een nationale conferentie in de Sociaal-economische en milieuraad (CESE) in Parijs, waar de resultaten van de regionale panels bij elkaar zijn gebracht. Dit werd gedaan door 100 deelnemers van de 18 regionale conferenties die zich daarvoor beschikbaar hadden gesteld.

Daarnaast heeft het ministerie van Europa en Buitenlandse Zaken in samenwerking met Make.org een onlineraadpleging gehouden onder Franse jongeren onder de titel "*Parole aux Jeunes*" ("Jeugd aan het woord"), om mede gezien het aankomend Europees Jaar van de jeugd in 2022 ook hen specifiek het woord te geven. Meer dan 50 000 jongeren tussen 15 en 35 jaar hebben daar hun ideeën en prioriteiten voor het Europa van 2035 uiteengezet.

Het rapport dat u voor u heeft, bevat de belangrijkste resultaten van de twee door de Franse regering georganiseerde raadplegingen.

Methodische aanpak

De deelnemende burgers aan de regionale conferenties zijn geworven via loting op basis van hun telefoonnummer, gevolgd door een gerichte selectie van profielen voor een zo representatief mogelijke weerspiegeling van de diversiteit in elke individuele regio.

Tijdens de regionale panels konden de deelnemers zich uitspreken in groepen van 6 tot 8 burgers die samen met een procesbegeleider rond tafel zaten, afgewisseld met plenaire presentaties van het besprokene. Tijdens de voorziene nadenkmomenten konden de burgers deskundigen raadplegen, die ervoor waakten zich strikt neutraal op te stellen.

De burgers werd allereerst gevraagd van gedachten te wisselen over hun perceptie van het huidige Europa. Vervolgens gaven zij aan hoe zij **Europa in 2035 graag voor zich zien**, eerst in hun groep en daarna ten overstaan van alle deelnemers. Uit dit alles zijn per regio tussen de 3 en 8 wensen naar voren gekomen. Per wens hebben de burgers vervolgens beschreven welke **veranderingen** er volgens hen nodig zijn voor dat gewenste Europa. Daarna hebben zij die uitgewerkt in concrete uit te voeren maatregelen. Al met al zijn er door alle regio's bij elkaar 515 veranderingen en 1 301 concrete maatregelen geformuleerd.

Alle deelnemers kregen als voorbereiding op de afsluitende nationale conferentie per regionale conferentie een syntheseverslag.

Aan de nationale conferentie namen 100 burgers deel, geloot uit de deelnemers van de 18 regionale conferenties. Voor een goede diversiteit in het nationale panel werden per regionale conferentie op het Europese vasteland 6 burgers geloot, uit de regionale conferentie op La Réunion eveneens 6, en uit die in de overzeese gebieden 4, daarbij in elke regionale loting zorgend voor een evenwichtige man-vrouwverdeling en dito leeftijdsdistributie (zie bijlage II).

Ter voorbereiding van de nationale conferentie zijn de 515 tijdens de regionale conferenties vastgestelde veranderingen geanalyseerd en gegroepeerd naar vergelijkbare of gerelateerde onderliggende intentie, resulterend in 14 clusters van veranderingen die een gemeenschappelijke wens voor Europa weerspiegelen (zie deel 6). De 100 deelnemers aan de nationale conferentie zijn met die 14 wensen voor Europa aan de slag gegaan. Hun opdracht was het werk van de regio's naar een hoger niveau te tillen en om met ondersteuning van zo'n twintig deskundigen de wensen, veranderingen en voorstellen voor Europa tegen elkaar af te zetten en zo te bepalen welke veranderingen prioriteit hebben. Uiteindelijk werden voor elke cluster 3 prioritaire veranderingen gekozen, waarvan telkens de eerste onder alle 100 burgers in stemming werd gebracht, leidend tot een definitieve rangschikking van 14 prioritaire veranderingen. De resultaten van de nationale conferentie zijn neergelegd in een syntheseverslag.

De onlineraadpleging "Parole aux Jeunes" in partnerschap met Make.org liep van mei tot en met juli 2021. Er waren meer dan 50 000 deelnemers en zij dienden bijna 3 000 voorstellen voor Europa in. De reacties van de jonge burgers zijn herleid tot 35 hoofdideeën, waarvan in de raadpleging 22 breed gedragen werden, maar 13 juist voor controverser zorgden (zie deel 2).

Voorlegging resultaten en follow-up

Dit rapport wordt op 29 november 2021 door de burgers voorgelegd aan de regering, in aanwezigheid van de Franse volksvertegenwoordigers die lid zijn van de voltallige vergadering van de Conferentie over de Toekomst van Europa. Tijdens het Franse voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie zal het rapport worden voorgelegd aan het voorzitterschapstrio van de Conferentie.

Om tegemoet te komen aan de hoge verwachtingen van de gelote deelnemers is aan het slot van de nationale conferentie in de CESE een burgerlijk follow-upcomité opgericht, waarmee deze burgers het verdere verloop volgen kunnen. Dit comité bestaat uit 15 leden en zal de bevolking informeren over het gevolg dat aan hun voorstellen is gegeven. Van de 15 leden komen 14 voort uit de regionale conferenties en 1 uit de "Parole aux Jeunes"-raadpleging. Eén lid van het follow-upcomité neemt deel aan de voltallige vergaderingen van de Conferentie over de Toekomst van Europa in de hoedanigheid van vertegenwoordiger van de Franse burger-raadpleging. Hij of zij is daar om de voorstellen in dit rapport onder de aandacht te brengen en tegelijkertijd om met alle vertegenwoordigde Europese burgers tot een gemeenschappelijk standpunt te komen.

Alle documenten van de Franse raadpleging zijn openbaar en voor iedereen raadpleegbaar op het Franse platform voor burgerparticipatie (taakomschrijving, regionale syntheseverslagen, nationaal syntheseverslag, rapport van de procesbewakers en eindverslag).

Belangrijkste uitkomsten

Overzicht van de Franse bijdrage aan de Conferentie over de Toekomst van Europa

De uitgelote burgers moesten de volgende vraag beantwoorden:
"Welke veranderingen zou u als Frans burger willen zien voor Europa?"

TOP 10 VAN DE PRIORITAIRE VERANDERINGEN VOOR HET EUROPA VAN 2035

1. Grotere **energiezuinigheid** door overbodig gebruik te stoppen en zo minder te verbruiken

2. De **gemeenschappelijke defensie en veiligheid** van de Europese Unie versterken

3. De **gezamenlijke economische prestaties** bevorderen met een autonome, concurrerende en door de EU versterkte industriële sector

4. **Burgerinspraak** op verschillende niveaus: participatie, besluitvorming en monitoring

5. Streven naar een **federatie van Europese staten** met uitgebreide bevoegdheden op gebieden van gemeenschappelijk belang

6. **Uitwisselingsprogramma's** gedurende het gehele leven

Bron: Veranderingen die de meeste stemmen kregen tijdens de nationale Conferentie over de Toekomst van Europa (15-17 oktober 2021),

7. Uitwisseling van Europese culturen via verbindende bijeenkomsten en evenementen

8. Met een gemeenschappelijk gezondheidsbeleid de **gezondheidszorg** harmoniseren en voor alle Europeanen toegankelijk maken

9. De **strategische sectoren** Europees ontwikkelen en aansturen ten behoeve van Europese soevereiniteit

10. De **bescherming van milieu en ecosystemen** verbeteren en in steden, voorsteden en plattelandsgebieden **beschermde gebieden** inrichten

Onlineraadpleging "Parole aux jeunes"

Op 9 mei 2021 gaf de staatssecretaris voor Europese Zaken het startsein voor een jongerenraadpleging. Deze "**Parole aux Jeunes**", opgezet door Make.org, liep van mei tot juli 2021.

50 000 jongeren tussen 15 en 30 jaar gaven antwoord op de vraag: "**Wat zijn je prioriteiten voor het Europa van de toekomst?**" Er zijn 2 918 voorstellen ingediend.

De populaire **ideeën onder de Franse jongeren** zijn opgenomen in de bijdrage van Frankrijk aan de Conferentie over de Toekomst van Europa (zie voor details deel 2 van dit verslag)

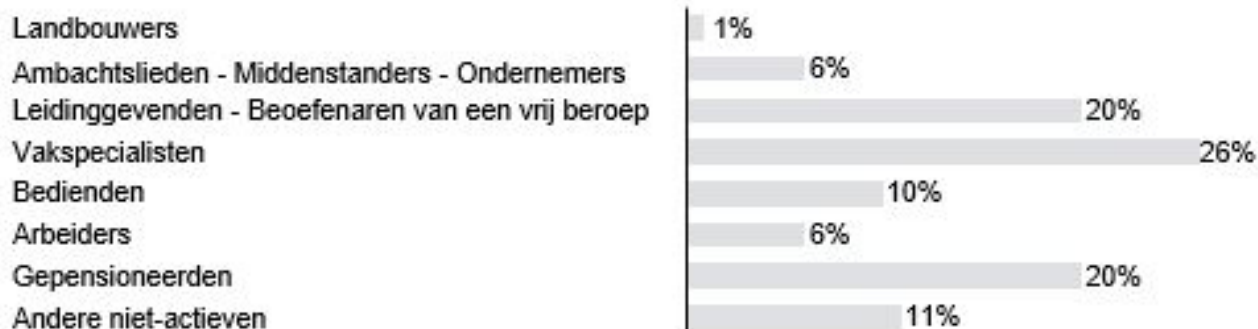
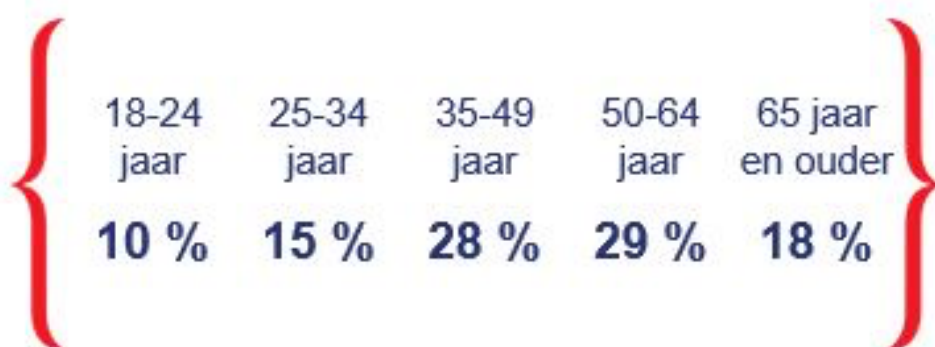
De panels van de regionale conferenties

Een gemengd panel van **746** burgers

Overzicht van de deelnemers aan de 18 regionale conferenties

60 % 40 %

Conferenties over de Toekomst van Europa door geheel Frankrijk

18 regionale conferenties: 13 in Europees Frankrijk en 5 overzee

Beginselen burgerparticipatie en methodische aanpak

Methodische aanpak

Landelijke spreiding en nabijheid

- > Raadplegingen in 13 regio's in Europees Frankrijk en 5 overzeese regio's
- > Een afsluitende nationale raadpleging

Diversiteit en loting

- > **Loting** per leeftijdsgroep via willekeurige trekking van telefoonnummers
- > **Panels die representatief zijn** voor de diversiteit van de bevolking en de meningen over Europa

Een transparant proces

- > Supervisie door een **panel van 3 proces-bewakers**
- > Online **publicatie** van de synthesesdocumenten

Open, ongestuurd debat

- > **Volledige vrijheid** voor de burgers wat betreft de behandelde thema's
- > **Geen thematisch kader**

Omgekeerde expertise

- > **Geen vooraf verstrekte informatie**
- > Gezamenlijke gedachtewisseling op basis van de authentieke ervaringen en meningen van burgers, **deskundig advies op verzoek** van de burgers

Collegialiteit en flexibele governance

- > **Wekelijkse governance** met alle betrokken partijen

Recht op follow-up

- > Oprichten van een **follow-upcomité** van burgers
- > **Inzet** van de regering om de mening van burgers mee te nemen in de Europese oefening

a. Frankrijk en de participatiedemocratie

De Franse bijdrage aan de Conferentie over de Toekomst van Europa is geankerd in de participatiedemocratie die gebaseerd is op drie leidende beginselen: **transparantie, neutraliteit en recht op follow-up**.

Een dergelijke participatieve werkwijze noopt de organisator tot een strikte methodiek. Burgers moeten via de burgerparticipatiemethodiek onder de meest optimale omstandigheden kunnen deelnemen en hun mening vrijelijk en onderbouwd kenbaar kunnen maken.

Transparantie

Het organisatieteam van de conferentie stelt alle informatie over de raadpleging openbaar toegankelijk voor de burger:

- de bredere context van de raadpleging;
- de beginselen achter burgerparticipatie;
- het doel van de raadpleging;
- de uitkomsten van de raadpleging.

De Franse Conferentie over de Toekomst van Europa is methodisch dusdanig vormgegeven dat het proces van begin tot eind transparant is voor de burger. Zo wordt duidelijk uiteengezet hoe de deelnemende burgers via loting geselecteerd zijn, volgens welke methodiek gewerkt wordt, en hoe de stem van de burger een plaats krijgt. Ook is de deelnemers na afloop van elke regionale conferentie per e-mail een syntheseverslag daarvan toegestuurd. En aan het einde van de rit worden alle werk- en slotdocumenten openbaar gemaakt op het Franse platform voor burgerparticipatie¹³.

¹³ www.participation-citoyenne.gouv.fr

Neutraliteit

Bij de procesbegeleiding en het navolgende optekenen van de uitkomsten dienen de organisatieteams van de raadplegingen zich strikt neutraal op te stellen. De betrokken partijen - gespreksleiders, procesbegeleiders en deskundigen - moeten hun mening voor zich houden en mogen niet proberen het debat een bepaalde richting op te sturen.

In alle stadia van de raadpleging stond neutraliteit voorop. Allereerst zijn de deelnemers op onpartijdige, objectieve en transparante wijze geselecteerd. Verder is gebruik gemaakt van een strikte methodiek met onder meer "omgekeerde expertise" en kenden de debatten geen thematische aansturing. En als aangegeven was er uitdrukkelijke aandacht voor de opstelling en houding van de gespreksleiders, procesbegeleiders en deskundigen. Ook hadden de initiatiefnemer, de Franse overheid, en de betrokken partijen geen invloed op het volledig vrije debat, waarin de organisatieteams nauwlettend erop toezagen dat alle bijdragen van alle deelnemers goed uit de verf kwamen en geen burgervoorstellen gefilterd werden.

Bovendien zag een **college van 3 procesbewakers**, benoemd door de voorzitter van de Franse Nationale Vergadering, de voorzitter van het Europees Parlement en de Franse regering, erop toe dat eenieder zich uiten kon en dat alle meningen aan boord werden genomen.

Recht op follow-up

Alle burgers hebben, ongeacht of zij hebben deelgenomen aan de raadpleging, het recht te worden geïnformeerd over wat er gedaan is met hun voorstellen en de daaruit voortvloeiende adviezen, en waarom. Een **recht op follow-up** dus.

Het interministerieel centrum voor Burgerparticipatie en het interministerieel directoraat Overheidshervorming (Direction interministérielle de la transformation publique - DITP) definiëren dit als het beleidsvoornemen van de Franse overheid om helder en duidelijk naar de burger terug te koppelen wat de raadplegingen in de praktijk hebben opgeleverd. Concreet betekent dit dat de Franse overheid gedetailleerd aan de burger uitlegt hoe er rekening met hun bijdragen wordt gehouden en welke invloed deze zullen hebben op de besluitvorming en de uitvoeringspraktijk van de overheid.

De Franse regering pakt wat betreft de Conferentie over de Toekomst van Europa deze follow-up ambitieus aan, zoals aangekondigd na afloop van de nationale conferentie en beschreven in het volgende deel van dit rapport (zie "*Methodische aanpak*").

b. Methodische aanpak

De drie bovengenoemde burgerparticipatiebeginselen vinden hun uitdrukking in de **strikte zevenledige methodiek** die bij de raadpleging is gehanteerd.

1. Landelijke spreiding en nabijheid

De Franse component van de Conferentie over de Toekomst van Europa is vormgegeven als 18 regionale conferenties in de 13 regio's van Europees Frankrijk en de 5 Franse overzeese regio's, gevolgd door een nationale conferentie in Parijs. Het was de bedoeling om met deze panels op regionaal niveau de **burger zo dicht mogelijk bij huis om zijn mening** te vragen. Dit heeft als bijkomend voordeel dat nu zichtbaar is waar de verschillende landsdelen het over onderwerpen eens zijn of van mening verschillen.

2. Diversiteit en loting

Er is voor gekozen om per regionale conferentie 50 burgers te selecteren. Uitzondering daarop waren de conferenties overzee op Martinique, Mayotte, Guadeloupe en Frans-Guyana, waar telkens 30 tot 40 burgers deelnamen, en de conferentie in de regio Grand Est, waaraan ook nog 5 burgers uit de drie aangrenzende Duitse deelstaten meededen. Via **willekeurige trekking** van telefoonnummers is er een groep burgers geloot die vervolgens is uitgenodigd om aan de regionale conferenties deel te nemen.

Daarvoor moesten zij wel ouder zijn dan 18 jaar en Frans staatsburger of rechtmatig permanent ingezetene. Elk regionaal burgerpanel moest **representatief zijn voor de diversiteit onder de bevolking van de regio in kwestie** en ook een **verscheidenheid aan standpunten over Europa** vertegenwoordigen. De manier waarop de selectie precies plaatsvond, is gedetailleerd uiteengezet in bijlage II.

3. Een transparant proces

Een **college van drie procesbewakers**, benoemd door de staatssecretaris voor Europese Zaken, de voorzitter van de Nationale Vergadering, en de voorzitter van het Europees Parlement, heeft het hele proces toegezien op de neutraliteit en de regelmatigheid ervan. Meer in het bijzonder hebben zij gecontroleerd of de loting eerlijk verliep, aanbevelingen gedaan wat betreft de in te zetten deskundigen, alsmede ter plaatse toezicht gehouden op het goede verloop van de debatten. Aan het einde van het proces maken de procesbewakers hun oordeel over het verloop van de raadpleging online beschikbaar op het Franse platform voor burgerparticipatie.

Op het platform worden tevens de volgende documenten gepubliceerd: de syntheseverslagen van de achttien regionale conferenties, een overzichtsdocument met alle door de regionale conferenties ingebrachte veranderingen, het syntheseverslag van de nationale conferentie, en het aan de Franse regering voorgelegde eindverslag.

4. Een open, ongestuurd debat

De burgers die aan deze nationale raadpleging deelnamen, kregen één enkele vraag voorgelegd: *"Welke veranderingen zou u als Frans burger willen zien voor Europa?"*.

Dankzij de manier waarop het debat praktisch en methodisch was vormgegeven, konden de burgers zelf bepalen hoe en welke gewenste veranderingen zij ter tafel brachten, zonder sturing door een specifiek onderwerp of normatief kader.

Het was dus qua de te behandelen onderwerpen de bedoeling de burgers van de regionale conferenties volledig de vrije hand te geven. Het ministerie van Europa en Buitenlandse Zaken heeft daarom besloten de Franse bijdrage voor de Conferentie over de Toekomst van Europa zodanig te structureren dat deze een aanvulling vormt op het overkoepelende Europese proces, dat negen thema's omvat: klimaatverandering en milieu; gezondheid; een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid; de EU in de wereld; waarden en rechten, rechtsstaat, veiligheid; digitale transformatie; Europese democratie; migratie; onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport; overige ideeën¹⁴.

Niet de initiatiefnemer maar de deelnemende burgers bepaalden dus over welke onderwerpen zij tijdens de regionale conferenties zouden spreken.

5. Omgekeerde expertise

Om de deelnemers zo min mogelijk bij de formulering van hun wensen voor Europa te beïnvloeden, is ervoor gekozen **tevorens geen informatie of deskundige input te verstrekken** (bijvoorbeeld over de huidige stand van het EU-project, de bevoegdheden van de EU, of de werking van de instellingen), maar te beginnen bij de vragen van de burgers zelf. Dit onderdeel van de methodiek is gebaseerd op het beginsel van "omgekeerde expertise", wat inhoudt dat de authentieke ervaringen en meningen van de deelnemende burgers aan de basis van de **gezamenlijke denkoefening** liggen, en dat pas in tweede instantie deskundigen worden ingeschakeld om het debat te stofferen en hun werkhypothesen te onderbouwen.

Hiervoor zijn in de 18 regio's telkens gemiddeld drie **deskundigen** ingezet, met name afkomstig uit de academische wereld en van de Europe Direct-informatiecentra in de betrokken landsdelen. Zij waren telkens aanwezig op de zaterdag en de zondag om, uitsluitend op verzoek, vragen van burgers te beantwoorden. Daarnaast konden de deelnemende burgers op afstand **factcheckers** raadplegen voor een snel antwoord op hun feitelijke vragen.

Tijdens de afsluitende nationale conferentie bij de CESE waren er 19 topdeskundigen uit de academische wereld, denktanks en diplomatieke instanties aanwezig. Deze deskundigen hadden dat weekeinde allemaal een werkgroep onder hun hoede, wat die groepen de mogelijkheid gaf de door de regionale conferenties ingebrachte veranderingen uit te diepen.

¹⁴ [Futureu.europa.eu/processes?locale=nl](https://futureu.europa.eu/processes?locale=nl)

6. Collegialiteit en flexibele governance

Het hele proces is **mede vormgegeven** door het ministerie van Europa en Buitenlandse Zaken, ondersteund door de participatiestrategie van het interministerieel centrum voor Burgerparticipatie van het DITP en het ministerie van Betrekkingen met het Parlement en Burgerparticipatie. De uitvoering was in handen van een consortium bestaande uit de organisaties Roland Berger, Wavestone, Public Missions en Harris Interactive. Zij deden de sturing van het proces, organiseerden de conferenties, lootten de burgers, en schreven de rapporten en syntheseverslagen. Voor de organisatie van de regionale conferenties ter plaatse werkten zij samen met de regionale prefecturen.

Overkoepelend was er een **projectteam** onder voorzitterschap van het ministerie van Europa en Buitenlandse Zaken, waarin het interministerieel centrum voor Burgerparticipatie, het ministerie van Betrekkingen met het Parlement en Burgerparticipatie en de leden van het consortium zitting hadden.

7. Follow-up en aansluiting op het Europese proces

Tijdens de nationale conferentie werden verscheidene middelen aangegeven waarmee de **Franse instellingen gevolg zullen geven** aan de nationale burgerraadpleging voor de Conferentie over de Toekomst van Europa:

- transparante en voor iedereen toegankelijke **publicatie van alle informatie** over de raadpleging, van onderhavig document, alsook van de syntheseverslagen van de regionale conferenties en het syntheseverslag van de nationale conferentie op het nieuwe platform voor burgerparticipatie dat is opgezet ter gelegenheid van de eindrapportage aan de regering;
- **officiële overhandiging** van het eindverslag over de Franse bijdrage aan de Conferentie over de Toekomst van Europa in november 2021 aan de regering;
- instelling van een **follow-upcomité bestaande uit burgers** dat erop toeziet dat het aan de raadpleging gegeven vervolg overeenstemt met de gedane voorstellen. Veertien van de vijftien daarin zitting hebbende burgers waren deelnemer aan een van de regionale conferenties en één had deelgenomen aan de raadpleging "*Parole aux Jeunes*";
- **officiële overhandiging van de Franse bijdrage aan de Conferentie over de Toekomst van Europa aan de Europese instellingen** in januari 2022.

De voorstellen van de Franse burgers worden ingebracht in de gezamenlijke beraadslagingen van de lidstaten en de Europese instellingen. Als land dat in de eerste helft van 2022 het voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie bekleedt, is het aan Frankrijk om de stem van zijn burgers te laten klinken en tegelijkertijd te trachten de EU op één lijn te krijgen.

Deel 1: de uitkomsten van de regionale Conferenties over de Toekomst van Europa

In elk van de 18 regionale conferenties hebben burgers individueel, en vervolgens in groepen, hun wensen voor het Europa van 2035 uitgesproken. Dit leidde in elke regio tot tussen de 3 en 8 clusters van wensen, bij elkaar **101 Europese wensen voor Frankrijk als geheel**. Vervolgens hebben de deelnemers beschreven welke veranderingen er nodig zijn voor dat gewenste Europa, nader uitgewerkt in concrete maatregelen. Al met al zijn er **515 veranderingen** en **1 301 concrete maatregelen** geformuleerd.

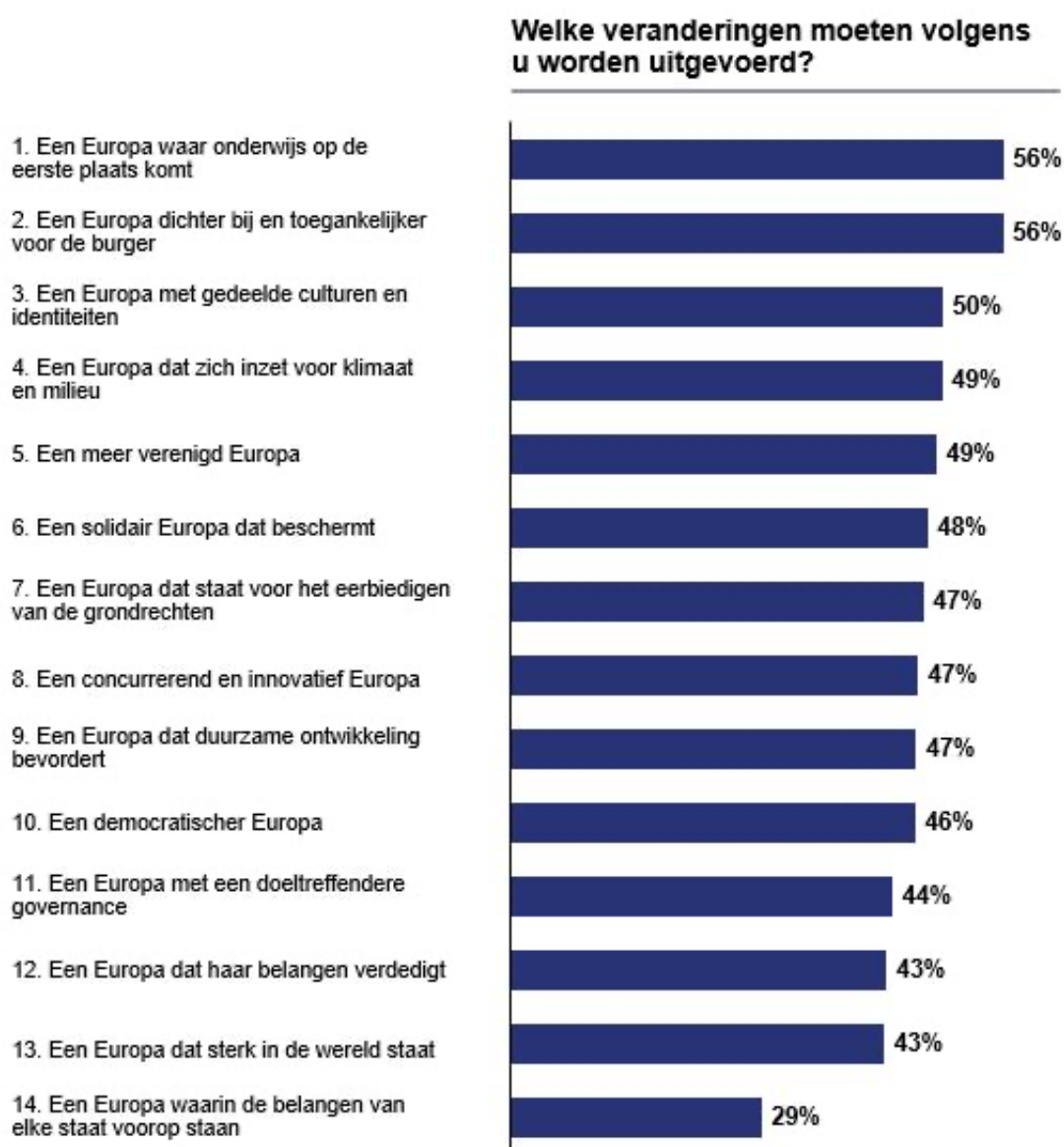
In de weken tussen de regionale conferenties en de nationale conferentie heeft het projectteam de 515 gewenste veranderingen middels een lexicologische analyse geclusterd naar vergelijkbare of gerelateerde onderliggende intentie zodat op de afsluitende nationale conferentie werkgroepen met een gebundelde wens voor Europa konden worden samengesteld. Aldus zijn de in de regio's gewenste veranderingen gegroepeerd in 14 verschillende wensen voor Europa.

a. Rangschikking van de 14 wensen voor Europa

Aan het eind van elke regionale conferentie hebben de deelnemende burgers gestemd over de door de werkgroepen gewenste veranderingen.

Met de voorafgaand aan de afsluitende nationale conferentie uitgevoerde clustering als uitgangspunt kon vervolgens op basis van die stemming worden bepaald welke wensen voor Europa het meest geliefd waren bij de burgers. Zo werden de wensen "*Een Europa waar onderwijs op de eerste plaats komt*" en "*Een Europa dichterbij en toegankelijker voor de burger*" breed gedeeld, met steun van gemiddeld 56 % van de deelnemers aan de regionale conferenties.

Rangschikking van de wensen voor Europa naar aantal stemmen

b. De 14 uit de nationale conferentie voortgekomen prioritaire veranderingen

Tijdens de afsluitende nationale conferentie waren de 100 deelnemende burgers verdeeld over 14 werkgroepen die zich elk over 1 wenscluster bogen. Aan het eind van de besprekingen heeft iedere werkgroep uit haar wenscluster een **prioritaire verandering** gekozen die **uiterlijk in 2035 gerealiseerd moet zijn**. Deze 14 prioritaire veranderingen zijn vervolgens op de laatste dag van de conferentie ter stemming voorgelegd aan de 100 deelnemers. De uitslag van deze stemming is hieronder naar aantal stemmen voor iedere verandering weergegeven, van hoog naar laag.

De 100 deelnemers aan de nationale conferentie gaven de meeste stemmen aan "*Grotere energiezuinigheid door overbodig gebruik te stoppen en zo minder te verbruiken*".

14 belangrijke veranderingen voor het Europa van 2035

- 1 Grotere energiezuinigheid door overbodig gebruik te stoppen en zo minder te verbruiken
- 2 De gemeenschappelijke defensie en veiligheid van de Europese Unie versterken
- 3 De gezamenlijke economische prestaties bevorderen met een autonome, concurrerende en door de EU versterkte industriële sector
- 4 Burgerinspraak op verschillende niveaus: participatie, besluitvorming en monitoring
- 5 Streven naar een federatie van Europese staten met uitgebreide bevoegdheden op gebieden van gemeenschappelijk belang
- 6 Uitwisselingsprogramma's gedurende het gehele leven
- 7 Uitwisseling van Europese culturen via verbindende bijeenkomsten en evenementen
- 8 Met een gemeenschappelijk gezondheidsbeleid de gezondheidszorg harmoniseren en voor alle Europeanen toegankelijk maken
- 9 De strategische sectoren Europees ontwikkelen en aansturen ten behoeve van Europese soevereiniteit
- 10 De bescherming van milieu en ecosystemen verbeteren en in steden, voorsteden en plattlandsgebieden beschermde gebieden inrichten
- 11 Europese territoriale netwerken opzetten om te luisteren naar de burgers en hen te adviseren
- 12 De wijze waarop het Europees parlement wordt gekozen op een lijn brengen in de 27 staten en de afstand met de burgers verkleinen door een uninominaal meerderheidsstelsel op regionaal niveau in te voeren
- 13 Een gemeenschappelijk beleid bepalen om de opvang en de sociale en professionele integratie van migranten (ook irreguliere) te verbeteren
- 14 Specifieke kenmerken (keurmerken voor voedingsmiddelen, ambachtelijke producten, tradities) van de verschillende Europese regio's behouden om standaardisering van levenswijzen te voorkomen en de traceerbaarheid en kwaliteit van de producten te waarborgen

Voor elke prioritaire verandering hebben de burgers van de betrokken werkgroep deze van een definitie voorzien, concrete maatregelen voorgesteld ter uitvoering ervan, alsmede de criteria aangegeven aan de hand waarvan in 2035 de uitvoering succesvol kan worden genoemd.

Verandering 1 - Grotere energiezuinigheid door overbodig gebruik te stoppen en zo minder te verbruiken

De daaraan verbonden wens voor Europa: een Europa dat zich inzet voor klimaat en milieu

Wat betekent deze verandering?

Sleutelwoorden: ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen, vermindering van het energieverbruik

Met deze verandering wordt beoogd aan te moedigen tot een lager energieverbruik in Europa en tot de ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen. Dat de burgers dit onderwerp op de eerste plaats hebben gezet, geeft aan dat zij willen dat Europa en zijn inwoners de klimaat- en milieuproblematiek **resoluut aanpakken**.

Wat zijn de sleutelmomenten en succescriteria?

Voor deze verandering zijn er ambitieuze **onderzoeksprogramma's** op het vlak van hernieuwbare energiebronnen nodig en moeten Europese **investeringsfondsen** directe deelnemingen in ondernemingen in deze sector verwerven.

Voor de burgers zou deze verandering met succes bekroond worden door **bindende doelstellingen** ten aanzien van het energieverbruik en **kernindicatoren voor energiezuinigheid**, bijvoorbeeld vermindering van het Europese wagenpark of van de vleesconsumptie. Een andere grote ambitie is **elke sector** aan **verbruiksquota** te binden, waarbij evenwel rekening wordt gehouden met schommelingen in het verbruik van bedrijven en het vertrouwelijk karakter van hun gegevens.

Verandering 2 - De gemeenschappelijke defensie en veiligheid van de Europese Unie versterken

De daaraan verbonden wens voor Europa: een Europa dat sterk in de wereld staat

Wat betekent deze verandering?

Sleutelwoorden: Europees leger, strategische autonomie

Deze verandering komt voort uit de unanieme wens van de burgers tot **autonomie** op het gebied van defensie en veiligheid in Europa, zodat het niet afhankelijk is van buitenlandse machten.

Wat zijn de sleutelmomenten en succescriteria?

Voor de burgers zou het succes van deze verandering eerst en vooral tot uitdrukking komen in de benoeming van een **Europees commissaris** voor Defensie en Veiligheid.

Op defensiegebied moet Europa dankzij de oprichting van een **permanent leger** dat overal ter wereld responsief en proactief kan optreden, zijn grenzen kunnen beschermen en al dan niet op verzoek van derde landen kunnen ingrijpen.

Wat veiligheid betreft, moet Europa naar mening van de burgers zijn **voorzieningszekerheid** veiligstellen en in prioritaire sectoren zoals ruimtevaart, cyberveiligheid, medische zorg en milieu zijn **strategisch onderzoek** beschermen. En met betere **bescherming van de buitengrenzen** moet ook illegale immigratie en mensenhandel kunnen worden tegengegaan.

Verandering 3 - De gezamenlijke economische prestaties bevorderen met een autonome, concurrerende en door de EU versterkte industriële sector

De daaraan verbonden wens voor Europa: een Europa dat haar belangen verdedigt

Wat betekent deze verandering?

Sleutelwoorden: voorkeur voor Europees, bescherming van knowhow, ontwikkeling van Europese kampioenen

Met deze verandering worden drie doelstellingen beoogd: binnen de EU wordt **sterker ingezet op "Europees"**, worden essentiële **goederen en knowhow goed beschermd**, en worden er **"Europese kampioenen"** ontwikkeld.

Wat zijn de sleutelmomenten en succescriteria?

In de eerste plaats invoering van een aanbestedingsbeleid waarin de **voorkeur wordt gegeven aan Europese** goederen, diensten en leveranciers, en verder heffing van een **koolstofbelasting** op invoer.

De bescherming van EU-knowhow behelst nauwer toezicht op externe overnames en investeringen, alsmede de ontwikkeling van steun voor het **terughalen van productie naar Europa**.

Voor de ontwikkeling van "Europese kampioenen" moet in strategische sectoren de vorming van Europese **industriële allianties** worden aangemoedigd en moeten overheidsinvesteringen in durfkapitaal worden gestimuleerd.

De burgers achten deze verandering geslaagd wanneer in cruciale sectoren Europese industriële allianties tot stand zijn gebracht, meer productie is teruggehaald en de handelsbalans is verbeterd.

Verandering 4 - Burgerinspraak op verschillende niveaus: participatie, besluitvorming en monitoring

De daaraan verbonden wens voor Europa: een democratischer Europa

Wat betekent deze verandering?

Sleutelwoorden: hogere verkiezingsopkomsten, Europese tevredenheidsbarometer, veelvuldig gebruik burgerraadplegingen

Met deze verandering beogen de burgers de Europeaan een "volledige burgerervaring" te bieden door deze **nauwer te betrekken** bij alle stadia van de besluitvorming. De burgers willen hun **stem laten horen** en invloed kunnen uitoefenen op het overheidsbeleid dat van invloed is op hun dagelijks leven.

Wat zijn de sleutelmomenten en succescriteria?

Het gaat er de burgers eerst en vooral om dat er blijvende, beklijvende initiatieven voor burgerparticipatie worden ontwikkeld. Dat zou op meerdere manieren kunnen worden gerealiseerd: oprichting van een **permanente advieskamer**, vastlegging van de **burgermacht** in de Europese verdragen, en oprichting van een **keurmerk** voor wetten waarin burgers inspraak hebben gehad.

Het succes van deze verandering kan worden gemeten met indicatoren als **verkiezingsopkomst**, **belangstelling en vertrouwen** in de Europese Unie, en **frequent gebruik van Europese websites**. Andere blijken van succes zijn toename van het aantal besluiten waarin burger inspraak hebben en een breder gebruik van **Europese burgerinitiatieven** (EBI's).

Verandering 5 - Streven naar een federatie van Europese staten met uitgebreide bevoegdheden op gebieden van gemeenschappelijk belang

De daaraan verbonden wens voor Europa: een meer verenigd Europa

Wat betekent deze verandering?

Sleutelwoorden: institutionele eenmaking, verkozen voorzitter, ruimere bevoegdheden voor de EU

Deze verandering weerspiegelt de wens van de burgers om de Europese politieke instellingen te **verenigen**. Dat zou moeten gebeuren via een federatie van staten teneinde de gedeelde of exclusieve **bevoegdheden van de Europese Unie te versterken**, echter zonder de kant van een federale staat op te gaan.

Wat zijn de sleutelmomenten en succescriteria?

Voor deze verandering zou intern de **burgerinspraak** moeten worden uitgebouwd, zouden de lidstaten elk een **ministerie van Europese Zaken** moeten krijgen, en zou op langere termijn de voorzitter van de Europese Commissie gekozen moeten worden via **algemene verkiezingen**.

Extern, op het internationale toneel, moet Europa krachtiger zijn stem laten horen door **één centrale Europese vertegenwoordiger** naar voren te schuiven.

Verder zou deze federatie van staten over een hogere **Europese begroting** moeten beschikken ter hoogte van 10 % van het bbp (tegen momenteel 2 %).

Verandering 6 - Uitwisselingsprogramma's gedurende het hele leven

De daaraan verbonden wens voor Europa: een Europa waar onderwijs op de eerste plaats komt

Wat betekent deze verandering?

Sleutelwoorden: uitwisselingen tussen scholen, Erasmus

Deze breed gedragen verandering laat zien dat de burgers groot belang hechten aan ontmoetingen en ervaringen in het buitenland, als krachtige manier om een Europees gevoel te kweken. Doel is om "voorbij theoretische kennis Europa **doorleefd**, welingelicht en ontvankelijk tegemoet te treden" en om onderwijs in brede zin op te vatten als **leren in alle stadia van het leven**.

Wat zijn de sleutelmomenten en succescriteria?

Om deze verandering tot een succes te maken is eerst en vooral een **uitgebreid mobiliteitsaanbod** nodig in de vorm van onder meer uitwisselingen tussen scholen, stedenbanden, reizen en beroepsmobiliteit. Dit zou voor iedereen toegankelijk moeten zijn, en dan met name voor mensen met een laag inkomen of personen met een handicap. Zo zou het Erasmus-programma open moeten staan voor alle Europeanen, ongeacht leeftijd of inkomen. Alle programma's moeten **divers, inclusief en toegankelijk** worden vormgegeven, gespeend van al te grote administratieve rompslomp.

Naast mobiliteit vonden de burgers ook belangrijk dat er **bruggen tussen onderwijsstelsels worden geslagen**, bijvoorbeeld via gelijkwaardigheid van diploma's, en dat Europa aantrekkelijker wordt gemaakt en zo te voorkomen dat talent naar het buitenland vertrekt.

Verandering 7 - Uitwisseling van Europese culturen via verbindende bijeenkomsten en evenementen

De daaraan verbonden wens voor Europa: een Europa met gedeelde culturen en identiteiten

Wat betekent deze verandering?

Sleutelwoorden: Europees festival, Europese feestdag, wereldtentoonstelling van Europa

Met deze verandering wordt beoogd met behulp van gemeenschappelijke ervaringen, evenementen en feestelijke manifestaties een **Europese mindset te creëren en te beleven**.

Wat zijn de sleutelmomenten en succescriteria?

De evenementen die de burgers voor ogen hebben, zijn **ludiek, verbindend en populair**, zodat zoveel mogelijk mensen eraan deel willen nemen. Dat betekent dat ze **allerhande doelgroepen** (zoals kinderen, schoolgroepen, jongeren en Erasmusstudenten) bij elkaar brengen en op **allerlei verschillende locaties** (bijv. bejaardentehuizen, scholen, overheidsdiensten, gevangenissen) gehouden worden.

Voor het samenbrengen van Europeanen heeft men twee specifieke evenementen voor ogen: een **wereldtentoonstelling van Europa** waarin alle lidstaten vertegenwoordigd zijn en een **nieuw ingevulde Dag van Europa** (9 mei), met onder meer een pedagogisch evenement zodat "*wij de aan Europa te danken vrede en de Europese waarden niet vergeten*". Ook zouden Europese vertegenwoordigers schoolkinderen in de EU kunnen opzoeken in hun eigen school en Europa zo van jongs af aan tastbaarder en inzichtelijker kunnen maken.

Verandering 8 - Met een gemeenschappelijk gezondheidsbeleid de gezondheidszorg harmoniseren en voor alle Europeanen toegankelijk maken

De daaraan verbonden wens voor Europa: een solidair Europa dat beschermt

Wat betekent deze verandering?

Sleutelwoorden: universele gezondheidszorg, harmonisering van de zorg, gezondheid als grondrecht

Er was unanieme steun voor een **supranationaal gezondheidsstelsel** waarmee alle Europeanen toegang tot zorg hebben en tegemoet wordt gekomen aan de "*behoefte aan bescherming en solidariteit*". Dit stelsel zou moeten worden vormgegeven via billijke financiering tussen de lidstaten en voortbouwen op de beste EU-regelingen. Deze verandering komt voort uit de wens van de burgers om Europa een actievere rol te laten spelen bij de bescherming van zijn inwoners, met name op het gebied van de volksgezondheid, waar het vooralsnog niet genoeg doorpakt.

Wat zijn de sleutelmomenten en succescriteria?

De meerderheid van de burgers hing ten behoeve van deze verandering het beginsel van **universele Europese sociale zekerheid** aan. Men kon het er echter niet over eens worden hoe dit systeem zou moeten worden vormgegeven. Zo pleitten sommigen voor "*centralisering van gegevens waardoor [Europese] gezondheidswerkers toegang hebben tot de volledige medische voorgeschiedenis van een patiënt*", maar zagen anderen dit juist als "*de zoveelste vrijheidsberoving en een surveillancesysteem*".

Wel was men het erover eens dat voor een betekenisvolle transformatie zaken als **transparantie**, **harmonisering van regelgeving** ter zake op heel het continent, en ook een **Europees volksgezondheidsplan**, noodzakelijke voorwaarden zijn.

Verandering 9 - De strategische sectoren Europees ontwikkelen en aansturen ten behoeve van Europese soevereiniteit

De daaraan verbonden wens voor Europa: een concurrerend en innovatief Europa

Wat betekent deze verandering?

Sleutelwoorden: ontwikkeling van Europese kampioenen, controle op externe investeringen, digitale autonomie en energieautonomie

De door de burgers neergelegde **behoefte aan soevereiniteit** kan worden verwezenlijkt door sectoren die van strategisch belang worden geacht, zoals gezondheidszorg, voedselvoorziening, energie, ICT, defensie, vervoer en nieuwe materialen, op Europees niveau aan te sturen. Door deze centrale aansturing en een voorkeur voor Europees kan de concurrentie tussen Europese bedrijven worden beperkt, de **opkomst van Europese kampioenen** worden gestimuleerd, en **Europa geherindustrialiseerd**.

Wat zijn de sleutelmomenten en succescriteria?

Ter verwezenlijking van deze soevereiniteit kan een **Europese autoriteit** worden opgericht die deze sectoren aanstuurt door vergunningen af te geven voor overnames van Europese bedrijven door externe concurrenten en door ervoor te zorgen dat ingevoerde producten aan dezelfde normen voldoen als EU-producten. Op middellange termijn moet **30 % tot 50 %** van het Europese verbruik in deze strategische sectoren **in Europa zelf worden geproduceerd** en op lange termijn zelfs **70 %**. Als hieraan voldaan wordt, is Europa **zelfvoorzienend** en krijgt het Europees industriemodel een **voorbeeldfunctie** en kan dat model zelfs worden **geëxporteerd**.

Verandering 10 - De bescherming van milieu en ecosystemen verbeteren en in steden, voorsteden en plattelandsgebieden beschermde gebieden inrichten

De daaraan verbonden wens voor Europa: een Europa dat duurzame ontwikkeling bevordert

Wat betekent deze verandering?

Kernbegrippen: milieuvriendelijkere stadsontwikkeling, respect voor en bescherming van de bodem

Doel is de **negatieve gevolgen van stadsontwikkeling voor de bodem te beperken**. Krachtige maatregelen kunnen **rampen** ten gevolge van bodemstructuurvernietiging, zoals aardverschuivingen, **beperken** en **de levenskwaliteit in stedelijke gebieden verbeteren**, met name door het planten van bomen.

Wat zijn de sleutelmomenten en succescriteria?

Er is voorgesteld om op twee niveaus te handelen: in de eerste plaats **het tij bij nieuwbouw te keren** door de bodemafdekking terug te dringen, en ten tweede **bodemherstel te stimuleren** om "de natuur terug te geven wat haar toebehoort".

Verandering 11 - Europese territoriale netwerken opzetten om te luisteren naar de burgers en hen te adviseren

De daaraan verbonden wens voor Europa: een Europa dicht bij en toegankelijker voor de burger

Wat betekent deze verandering?

Kernbegrippen: Huizen van Europa, lokaal contactpersoon Europa, betere toegang tot informatie

Doel is concreet te reageren op het feit dat volgens veel deelnemers de **Europese Unie geen rol speelt** in het dagelijks leven, en om Europa dicht bij de burgers te brengen.

Wat zijn de sleutelmomenten en succescriteria?

Om deze kloof tussen de EU en de burgers te overbruggen, kan in elk gemeentehuis een **speciaal contactpersoon** worden aangesteld die naar de burgers luistert en hen adviseert. De informatie kan van sociaal-economische aard zijn, met name over de toegang tot Europese steun, of informatief, bijvoorbeeld over de rol van lobby's. Die informatie is zowel voor het grote publiek bedoeld als voor beroepsbeoefenaars om met name kleine en middelgrote bedrijven (mkb/kmo) te adviseren en ondernemers te helpen toegang te krijgen tot EU-middelen. Uit deze verandering kunnen uiteindelijk **speciale plaatsen voor Europa** voortvloeien, zoals de bestaande huizen voor Europa, maar dan op lokaal niveau, zodat een fijnmazig territoriaal netwerk ontstaat.

Het welslagen van deze verandering is compleet wanneer het voor elke burger vanzelfsprekend is dat dit contact- en informatiepunt over Europa bestaat en dat men er terecht kan voor hulp, een luisterend oor, informatie en advies.

Verandering 12 - De wijze waarop het Europees parlement wordt gekozen op een lijn brengen in de 27 staten en de afstand met de burgers verkleinen door een uninominaal meerderheidsstelsel op regionaal niveau in te voeren

De daaraan verbonden wens voor Europa: een Europa met een doeltreffendere governance

Wat betekent deze verandering?

Kernbegrippen: institutionele wijziging, monitoring door de burgers van de maatregelen gedurende het hele traject

Deze verandering weerspiegelt de wens van de burgers om **dichter bij de gekozen vertegenwoordigers te staan** en hun optreden tijdens hun mandaat te blijven volgen. Dit sluit aan bij de breed gevoelde bevinding dat de zorgen van de burgers niet worden vertaald naar concrete acties van de gekozen vertegenwoordigers in het Europees Parlement.

Wat zijn de sleutelmomenten en succescriteria?

De verandering van de stemwijze houdt in dat de **kiesstelsels in de EU op een lijn** worden gebracht en de kiesdistricten van nationaal naar regionaal gaan, wat naar schatting in 2035 mogelijk moet zijn.

Verandering 13 - Een gemeenschappelijk beleid bepalen om de opvang en de sociale en professionele integratie van migranten (ook irreguliere) te verbeteren

De daaraan verbonden wens voor Europa: een Europa dat staat voor het eerbiedigen van de grondrechten

Wat betekent deze verandering?

Kernbegrippen: Europees migratiebureau, garantie van een fatsoenlijke opvang in geheel Europa

Doel van deze verandering is de opvang van migranten in de Europese Unie te verbeteren, een probleem dat door de burgers unaniem als **spoedeisend** wordt aangemerkt. Een **gemeenschappelijk, gecoördineerd en solidair immigratiebeleid** lijkt, in tegenstelling tot de huidige situatie, een belangrijke vredesbevorderaar.

Wat zijn de sleutelmomenten en succescriteria?

Zo'n verandering kan slagen indien geleidelijk een gemeenschappelijk opvangbeleid voor migranten wordt ingevoerd.

Een **burgerinitiatief** moet zich tot de Commissie wenden en ervoor zorgen dat op middellange termijn een **gemeenschappelijke norm** voor de opvang en sociale integratie van migranten wordt aangenomen. Te zijner tijd kunnen een **Europees bureau voor immigratie** en de erkenning van het migratiebeleid als een bevoegdheid van de Europese Unie deze norm ondersteunen.

Verandering 14 - Specifieke kenmerken (keurmerken voor voedingsmiddelen, ambachtelijke producten, tradities) van de verschillende Europese regio's behouden om standaardisering van levenswijzen te voorkomen en de traceerbaarheid en kwaliteit van de producten te waarborgen

De daaraan verbonden wens voor Europa: een Europa waarin de belangen van elke staat voorop staan

Wat betekent deze verandering?

Kernbegrippen: Europese keurmerken, waardering voor de diversiteit van culturen en tradities

Doel van deze verandering is de **diversiteit van Europese tradities en producten** te behouden en **standaardisering** van levenswijzen **te voorkomen**. Dit laatste is een veelgehoord punt van kritiek op de Europese Unie.

Wat zijn de sleutelmomenten en succescriteria?

Het gaat hierbij voor de burgers vooral om een betere toegankelijkheid van de bestaande databank van de verschillende **Europese en nationale keurmerken**. Daarom wordt een "3-klikken-website" voorgesteld: een klik om op de website te komen, een tweede voor een kaart met de regio's van de Europese Unie en een laatste voor de beschrijving van de keurmerken per regio.

Meer **communicatie** over wat reeds bestaat leidt tot een betere **kennis** over de diversiteit van de Europese culturen onder de burgers en dus tot het welslagen van deze verandering.

Deel 2: presentatie van de uitkomsten van de raadpleging **"Parole aux jeunes"**

Datums van de raadpleging

van 09/05/2021 tot en met 18/07/2021

Opkomstcijfers

50 008 deelnemers

2 918 voorstellen

338 330 stemmen

De raadpleging "Paroles aux jeunes" was een initiatief van de staatssecretaris voor Europese Zaken. Deze raadpleging is onderdeel van de Conferentie over de Toekomst van Europa, een nooit eerder geziene oefening in participatieve democratie door de Europese instellingen, met als doel alle Europese burgers in staat te stellen hun mening te geven over wat zij van de Europese Unie verwachten. De resultaten van de raadpleging worden meegenomen in de werkzaamheden van de Conferentie over de Toekomst van Europa en het Franse voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie.

De 4 belangrijkste lessen

1. Een massale deelname van jongeren: meer dan **50 000 jonge Franse burgers** uit heel Frankrijk namen aan de raadpleging deel.
2. De belangrijkste punten waarover **consensus** bestaat, zijn het Europese beleid in de strijd tegen **klimaatverandering**, **het terughalen** van de productie naar Europa, het **stimuleren van de Europese democratie**, en **het belang van de EU in de wereld** (economie, onderzoek, mensenrechten, diplomatie).

3. Vooral het **idee van een krachtiger en verenigder Europa komt in de raadpleging naar voren**, met consensus op verschillende punten:
- een economisch sterker Europa (met name dankzij het terughalen van productie) om China en de VS aan te kunnen;
 - een diplomatiek Europa dat meer gewicht heeft op het wereldtoneel;
 - een Europa dat de leiding neemt in de wereldwijde strijd tegen klimaatverandering;
 - een door haar jeugd verbonden Europa;
 - een verenigd Europa bij onderzoek en innovatie.
4. De jongeren bepleiten ook **vier ideeën** welke die van de burgerpanels aanvullen:
- een ecologisch en sociaal verantwoorde Europese economie;
 - een Europa dat beter wordt verbonden door het spoor;
 - een fiscaal rechtvaardiger Europa;
 - krachtige EU-maatregelen ter bevordering van vrouwenrechten.

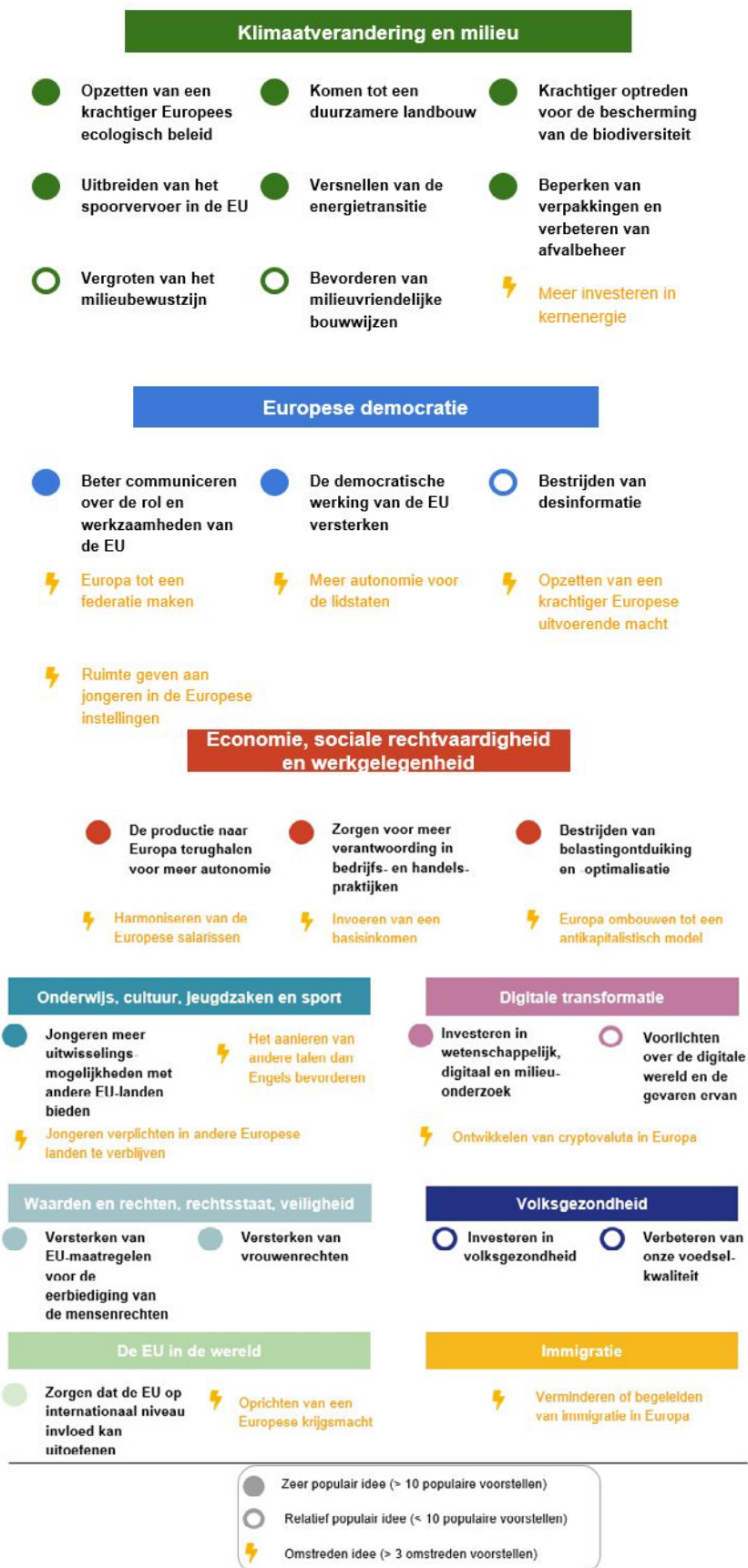
22 populaire en 13 omstreden ideeën onder de 9 thema's van de Conferentie over de Toekomst van Europa

*De **populaire ideeën** zijn gebaseerd op voorstellen die door de meerderheid van de deelnemers aan de raadpleging werden gesteund. Populaire voorstellen zijn voorstellen die op de meeste instemming konden rekenen en gemiddeld **79 % stemmen vóór** kregen.*

*De **omstreden ideeën** zijn gebaseerd op de voorstellen waarover het meest gediscussieerd werd door de deelnemers, met evenveel stemmen vóór als tegen. Omstreden voorstellen zijn voorstellen waarover het zwaarst gediscussieerd werd bij de raadpleging, met gemiddeld **40 % van de stemmen vóór**, en **38 % tegen**.*

Een analyse van deze voorstellen leidde tot een indeling in 22 populaire, en 13 omstreden ideeën. De 22 populaire en de 13 omstreden ideeën werden onderverdeeld in 9 gebieden die overeenstemmen met de hoofdthema's van de Conferentie over de Toekomst van Europa.

Samenvatting van de populaire en de omstreden ideeën

Conclusie

"Kunt u in een woord zeggen hoe Europa er in 2035 moet uitzien?"

Antwoord van de burgers op de afsluitende vraag van de nationale conferentie:

"Kunt u in een woord zeggen hoe Europa er in 2035 moet uitzien?"

Nationaal burgerpanel over de toekomst van Europa in Berlijn

- Aanbevelingen van de burgers –

Duitsland heeft op 5, 8, 15 en 16 januari zijn nationale burgerpanel over de toekomst van Europa gehouden. De selectie van de burgers ging op dezelfde manier als de gelaagde willekeurige selectie van deelnemers aan de Europese burgerpanels. 12.000 burgers in Duitsland werden uitgenodigd om deel te nemen; uit de respondenten werden ongeveer 100 mensen geselecteerd, waarbij rekening werd gehouden met de actuele volkstellingsgegevens van de Bondsrepubliek Duitsland om de diversiteit van de Duitse samenleving en de bevolking als geheel te weerspiegelen. In het nationale burgerpanel bespraken de deelnemers vijf onderwerpen: de rol van de EU in de wereld, een sterkere economie, klimaat en milieu, sociale rechtvaardigheid, en Europese waarden en de rechtsstaat. Daarna stelden zij concrete aanbevelingen met onderstaande titels op die tijdens de plenaire slotzitting van 16 januari werden goedgekeurd: www.youtube.com/watch?v=cefqmarZXzY

Tabel 1:

Buitenlandse-handelsbelangen koppelen aan klimaatbeleidsmaatregelen

Wij bevelen aan dat de EU (meer bepaald de Europese Commissie) het initiatief neemt tot een investeringspakket voor klimaatvriendelijke technologieën en innovaties, met inbegrip van financieringsprogramma's. Dit pakket moet worden gefinancierd via klimaatgerelateerde invoertarieven die worden geoormerkt en doorberekend als geldelijke compensatie voor de veroorzaakte klimaatschade. Daarbij zou voor bepaalde producten een puntensysteem voor beoordeling van de duurzaamheid worden ingevoerd. Een duidelijk EU-standpunt en een sterk en innovatief Europa zouden helpen om de mondiale klimaatdoelstellingen te verwezenlijken. Dit zou de Europese Unie sterken in haar rol van verantwoordelijke, mondiale pionier en model dat welvaart veiligstelt en duurzame mondiale veranderingen kan teweegbrengen. Die doelen zijn van belang voor ons omdat de EU een duurzame bijdrage levert aan de strijd tegen klimaatverandering, die op den duur belangrijk kan zijn voor het consolideren van de wereldvrede.

Tabel 2:

Stimulansen scheppen om ervoor te zorgen dat de productie, met name van basisgoederen, in de EU blijft

Om productie van basisgoederen in de EU te bevorderen, bevelen wij aan om goedkeuringsprocedures te versnellen en te standaardiseren, bureaucratie af te bouwen en subsidies te verstrekken aan bedrijven die naar de EU verhuizen en/of productielocaties in de EU ontwikkelen. De EU zou op zeer grote schaal hernieuwbare energie moeten bevorderen om de energiekosten te verlagen.

Met deze maatregelen willen we de toeleveringsketens verkorten en klimaatvriendelijker maken, de EU sterker maken en banen scheppen waarbij de mensenrechten worden geëerbiedigd.

Deze doelen zijn belangrijk voor ons omdat productie naar de EU verplaatsen de EU internationaal autonomer en politiek minder kwetsbaar zou maken.

Tabel 1:

Digiscore – punten voor een sterke digitale economie in de hele EU

Wij stellen voor een openbaar toegankelijk digitaal scorebord, digiscore, in te voeren dat wordt beheerd door de Europese Commissie (DG Connect). Dit is een gedetailleerd rangschikkingssysteem om het actuele niveau van digitalisering van EU-bedrijven te laten zien en te vergelijken. Zo willen we een stimulans creëren om de digitalisering in heel Europa te bevorderen. Bedrijven met een lage digitale score zouden recht hebben op gerichte steun om hen te helpen terrein goed te maken.

Dit doel is belangrijk voor ons omdat het de weg naar meer productiviteit, efficiëntie en verkoop zou effenen en zo Europa als productiebasis zou versterken.

Tabel 2:

Informatieplatform voor het uitwisselen van kennis en ervaringen in de hele EU

Wij bevelen aan dat de EU een informatieplatform opzet voor EU-wijde uitwisseling van kennis en ervaringen. Ons doel is informatie over transnationale onderwijs- en opleidingscurricula in de EU te bundelen, voorbeelden van beste praktijken te belichten en burgers de kans te geven met nieuwe ideeën te komen voor uitwisseling over de grenzen heen. Daarnaast kan nadere informatie worden verstrekt over de beschikbare fora van technische deskundigen (bv. over energie, milieu, digitalisering).

Wij vinden dit belangrijk omdat burgers behoefte hebben aan transparantie over de beschikbare transnationale onderwijs- en opleidingscurricula. De burgers zouden op EU-niveau gerichtere informatie over de bestaande fora en platforms moeten krijgen.

Tabel 1:

Regelgeving voor een gegarandeerde levensduur van producten

Wij bevelen aan dat de EU wetgeving invoert om te zorgen voor een productspecifieke, verlengde gegarandeerde levensduur van producten die in de EU worden vervaardigd en verkocht, en om deze transparant te maken voor de consumenten.

De hulpbronnen zijn eindig en deze maatregel zou een spaarzamer gebruik ervan mogelijk maken en minder afval met zich meebrengen, wat goed zou zijn voor het milieu, het klimaat en de consumenten zelf.

Op deze manier willen we fabrikanten aanmoedigen om producten op de markt te brengen die duurzamer zijn en ook gerepareerd kunnen worden.

Tabel 2:

Langdurige EU-campagne voor duurzame consumptie en een duurzame levensstijl

Wij bevelen aan dat een Europees orgaan, met filialen in de EU-landen, eigen middelen krijgt en de campagne leidt.

Wij willen bewerkstelligen dat alle mensen in de EU een gemeenschappelijke identiteit hebben, zich meer bewust worden van de noodzaak van duurzame consumptie en een dito levensstijl, en ook zo gaan leven.

Deze doelen zijn belangrijk voor ons omdat we een intrinsieke motivatie voor duurzaam leven willen opwekken.

Tabel 1:

Meer uitwisselingsmogelijkheden scheppen voor leerlingen en studenten in Europa

Wij bevelen aan dat de EU bovenop het bestaande Erasmus-programma een verordening aanneemt over een uitwisselingsprogramma voor leerlingen en studenten van 14 tot en met 25 jaar, ongeacht achtergrond, gender en opleidingsniveau. De opzet van en de communicatie over dit uitwisselingsprogramma zou stelselmatig in handen moeten zijn van lokale scholen. Elke leerling of student zou op elk moment van zijn of haar schoolloopbaan van het uitwisselingsprogramma moeten kunnen gebruikmaken. Daartoe zou de Europese Commissie een voorstel moeten indienen bij het Europees Parlement en de Raad.

Ons doel is dat leerlingen en studenten, ongeacht hun schoolprestaties en de financiële ondersteuning door hun ouders, in heel Europa aan uitwisselingsprogramma's kunnen deelnemen. Vanaf de schoolgaande leeftijd moet er een cultuur van Europese uitwisseling worden gekoesterd. Het allerbelangrijkste is dat uitwisselingsprogramma's laagdrempelig en niet bureaucratisch zijn. Via het uitwisselingsprogramma willen we Europese solidariteit tot stand brengen en taalbarrières afbouwen. Dit moet, ter verbetering van de interculturele en communicatieve competenties, met inachtneming van onderwijsrechtvaardigheid en -participatie gebeuren.

Deze doelen zijn voor ons belangrijk omdat ze de Europese cohesie kunnen helpen bevorderen, respect en samenwerking kunnen versterken en mensen van jongs af aan Europese waarden kunnen meegeven, zodat de diversiteit van Europa kan worden opgevat als een kans.

Tabel 2:

Invoering van een werkspecifiek basissalaris

Wij bevelen aan dat de EU-commissaris voor Werkgelegenheid en Sociale Rechten bij het Europees Parlement een voorstel indient voor de invoering van een werkspecifiek basissalaris in alle lidstaten. Dit basissalaris moet bestaan uit een minimumloon dat toereikend is om in het levensonderhoud te voorzien, en een werkspecifieke toeslag.

Wij willen dat de arbeidsprestaties en de lonen onderling vergelijkbaar zijn in EU, dit om de sociale rechtvaardigheid te versterken. Dit doel is voor ons belangrijk om ervoor te zorgen dat op de arbeidsmarkt het volgende EU-basisbeginsel geldt: vergelijkbare leef- en arbeidsomstandigheden, ongeacht iemands verblijfplaats of beroep.

Tabel 1:

Europese waarden belichamen en ze met bezieling overbrengen

Wij bevelen aan om Europese waarden tastbaarder te maken en op een meer bezielde manier over te brengen. Dit kan bijvoorbeeld door een pakket om mensen mee te krijgen, bestaande uit media, interactieve onderdelen en meer inbreng van burgers.

Ons doel is dat iedereen die in de EU woont, op de hoogte is van de gemeenschappelijke waarden en zich erin herkent.

Dit doel is belangrijk voor ons omdat het de grondslag vormt van onze samenleving in onze gemeenschap van waarden. Deze waarden zijn veel te weinig bekend omdat de persoonlijke connectie ontbreekt. We moeten die connectie tot stand brengen.

Tabel 2:

"EU-leven"

Wij bevelen aan dat de EU een eigen educatief en informatief televisieprogramma maakt om alle EU-burgers bewuster te maken van onze gemeenschappelijke waarden, en dit voor iedereen gemakkelijk en onbelemmerd toegankelijk te maken. Deze doelen zijn belangrijk voor ons omdat we inzicht willen krijgen in de publieke opinie in alle EU-landen. Op deze manier willen we de gemeenschappelijke basis versterken en mensen bij elkaar helpen brengen om meer solidariteit te bevorderen en mensen op te leiden in rechtsstatelijkheid ter bescherming van de democratie.

De toekomst ligt in jouw handen

Laat van je horen

Conferentie over
de toekomst
van Europa

Burgerpanel voor de formulering van
aanbevelingen aan de Conferentie over de
toekomst van Europa, 11-12 maart 2022

Samenvattend verslag

Rome, 16 maart 2022

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	259
1. Leidende beginselen van het organisatieproces van het panel.....	260
2. Selectie van de deelnemers en praktische regeling.....	261
3. Organisatie van het panel	264
4. Werkagenda	264
5. Verzamelde aanbevelingen	266
Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid.....	266
1. Het productiemodel van de 20e eeuw overstijgen.....	266
2. Efficiënte en inclusieve regelgeving.....	267
3. Geluk in plaats van productiecapaciteit als maatstaf voor groei.....	267
4. Verdere integratie tussen staten	268
5. Inclusiebeleid.....	269
6. Werkgelegenheid.....	270
De EU in de wereld	271
1. De Europese identiteit versterken	271
2. De economie en instellingen versterken	272
3. Samenwerking en partnerschappen	273
4. Politiek en cultureel referentiepunt.....	274
6. Eindevaluatie door de deelnemers	274

1. Leidende beginselen van het organisatieproces van het panel

Het hele proces voor de implementatie van het panel werd ontworpen om te voldoen aan de aanwijzingen van de Richtsnoeren voor nationale burgerpanels in het kader van de Conferentie over de toekomst van Europa. Meer bepaald:

- **Doel**
Iedereen die werd uitgenodigd om deel te nemen aan het panel, vulde een vragenlijst in waarin de doelstellingen en streefdoelen van het project werden vermeld, alsook specifieke informatie over de Conferentie over de toekomst van Europa, de te behandelen thema's en de praktische regeling.
- **Transparantie**
Al het materiaal voor de presentatie van het initiatief werd ter beschikking gesteld van de deelnemers via verscheidene kanalen, steeds met een verwijzing naar de officiële website van de Conferentie, en werd ook steeds per e-mail aan alle deelnemers toegezonden.
- **Inclusiviteit**
De uitnodiging om deel te nemen werd op verscheidene manieren verspreid, bijvoorbeeld via e-mail aan de leden van de **SWG**-gemeenschap en via Twitter en LinkedIn naar links waar het deelnemingsformulier kon worden ingevuld. Het formulier werd meer dan 400 keer bekeken en 245 personen stelden zich kandidaat. De deelnemers werden willekeurig geselecteerd, waarbij evenwel werd gewaarborgd dat er zich personen van verschillende geslachten, leeftijden, maatschappelijke achtergronden, verblijfplaatsen en arbeidsstatus onder de deelnemers bevonden.
- **Representativiteit**
Hoewel het aantal deelnemers statistisch gezien niet representatief is, werd het selectiemechanisme ontworpen om een zo heterogeen mogelijke samenstelling van de deelnemers te verkrijgen en aldus een microcosmos van het doelpubliek te creëren.
- **Informatie**
Alle deelnemers kregen uitgebreide informatie over de Conferentie en de gespreksthema's van het panel. In de inleiding werden de doelstellingen en de praktische regeling van het project herhaald volgens de beginselen van neutraliteit en volledigheid. Alle deelnemers konden om nadere informatie over het evenement verzoeken via de directe telefoonnummers van de projectmanagers van **SWG**.
- **Overleggroepen**
De hoofddoelstelling van het hele proces was het formuleren van concrete, breed gesteunde aanbevelingen aan de Europese Unie. De werkmethode en de manier waarop de groepen werden geleid, zorgden voor een proces dat gericht was op het verzamelen van de aanwijzingen van de deelnemers, het uitwerken en samenvatten ervan, en verificatie en validatie door de groepen zelf in een daarop volgende werksessie.
- **Tijdschema**
Tijdens de werksessies werd een ontspannen sfeer gecreëerd; de deelnemers kregen ruim de tijd om de opgegeven onderwerpen te bestuderen, hun mening te geven en te luisteren naar die van anderen. Om dezelfde reden werd besloten de twee hoofdgroepen in twee subgroepen op te splitsen. De werkzaamheden werden ook gespreid over twee dagen opdat de deelnemers de naar voren gebrachte overwegingen konden laten bezinken.

- **Follow-up**
Op de laatste werkdag verifieerden en valideerden alle panels het eerste ontwerp van de tijdens de eerste fase van de werkzaamheden opgestelde aanbevelingen. Het resultatenverslag is ter goedkeuring aan de afdeling Europees Beleid van de diensten van de Italiaanse minister-president toegezonden. Na ontvangst van de goedkeuring is de definitieve versie van de aanbevelingen met alle deelnemers van het panel gedeeld. De deelnemers is in elk geval meegedeeld dat zij de activiteiten van de Conferentie konden blijven volgen via de website en nog te publiceren updates.
- **Integriteit**
SWG voerde het gehele werkproces volledig autonoom uit overeenkomstig de ontvangen opdracht. Bovengenoemde afdeling Europees Beleid werd permanent op de hoogte gehouden van de verschillende stappen van het initiatief en de behaalde resultaten.
- **Privacy**
De privacy van de deelnemers werd volledig gewaarborgd. Alle kandidaat-deelnemers moesten de wettelijk vereiste geïnformeerde toestemming ondertekenen om tot het panel te worden toegelaten.
- **Beoordeling**
Aan het einde van het proces is aan alle deelnemers een vragenlijst voorgelegd teneinde hun ervaring te evalueren. De resultaten van de evaluatie worden in dit verslag samengevat.

2. Selectie van de deelnemers en praktische regeling

Selectie

De voorafgaande communicatiefase had tot doel ten minste 50 Italiaanse burgers te verzamelen die aan het initiatief wensten deel te nemen.

Daartoe werd een kort deelnemingsformulier opgesteld: een online in te vullen vragenlijst op het platform van SWG, waarbij iedereen zich kandidaat kon stellen door de informatie te verstrekken die minimaal nodig was voor opname in de clusters waaruit de deelnemers willekeurig werden geselecteerd. Om te kunnen deelnemen, moesten de deelnemers beschikken over een internetverbinding en een toestel met microfoon en videocamera, en moesten zij het Conferentiehandvest ondertekenen.

Het deelnemingsformulier werd verspreid via de socialenetwerkaccounts van SWG. Daartoe werden zes posts op Twitter geplaatst en een post op LinkedIn, met de volgende resultaten:

Sociaal netwerk	Data	Aantal keer bekeken	Aantal keer link aangeklikt
 Twitter	6 posts van 8 tot en met 10 maart	889	31
 LinkedIn	1 post op 8 maart	410	25

Tegelijkertijd werden de leden van de SWG-gemeenschap uitgenodigd om zich kandidaat te stellen, volgens een strategie die maximale representatie van de Italiaanse bevolking beoogt te

waarborgen, niet alleen wat betreft sociale en aan het bevolkingsregister gerelateerde aspecten, maar ook met betrekking tot ideeën, culturele overtuigingen en waarden.

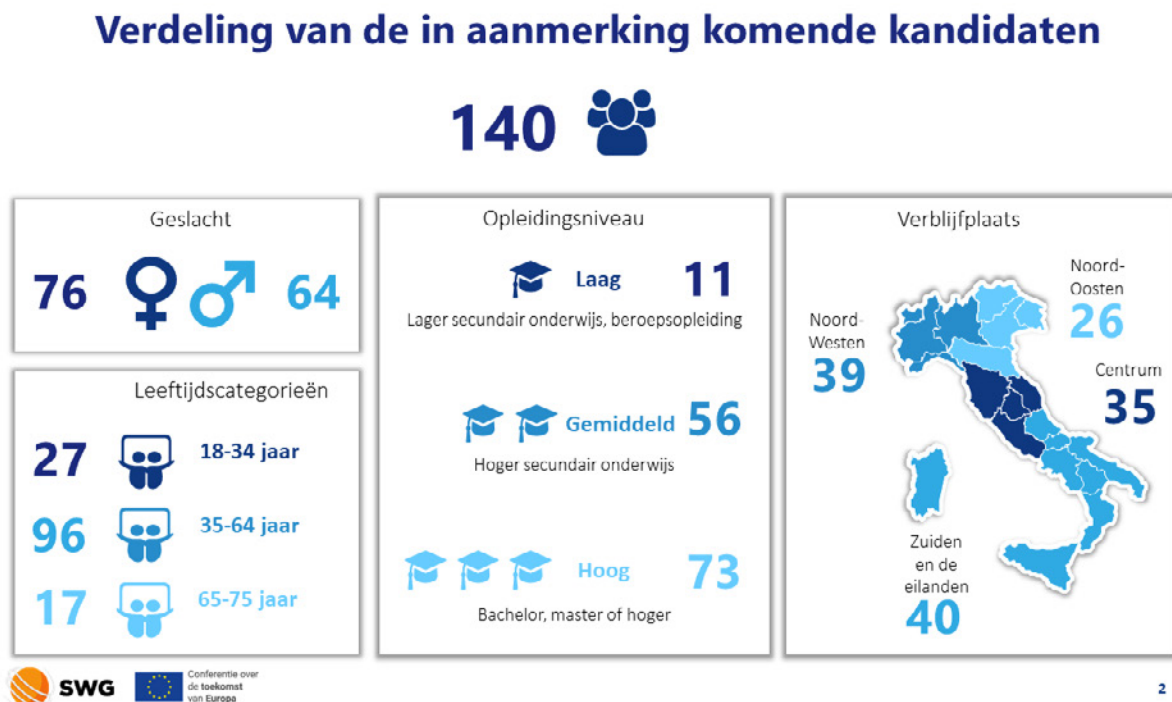
Kandidaten konden zich aanmelden van 8 maart (8.00 uur) tot en met 10 maart 2022 (16.00 uur). 420 personen bekeken het formulier en 225 personen stelden zich kandidaat.

In totaal kwamen **140** personen daadwerkelijk in aanmerking, van wie 70 personen werden geselecteerd volgens een criterium dat evenwichtige vertegenwoordiging op het vlak van gender, geografische spreiding, leeftijd en opleidingsniveau waarborgde.

Tijdens de selectieprocedure werd er in het bijzonder op toegezien dat alle deelnemers een eerlijke kans op selectie kregen, door te voorzien in een procedure gebaseerd op voorwaardelijke randomisatie.

Randomisatie was een centraal element van het project om een gelijk speelveld te garanderen. In de geest van het initiatief bleek het, met het oog op maximale inclusiviteit, echter belangrijk een strategie te volgen waarbij niet alleen zoveel mogelijk personen worden betrokken maar ook een zo heterogeen mogelijk panel wordt gegarandeerd.

De verdeling van de in aanmerking komende personen zag er als volgt uit:

2

De 70 geselecteerde deelnemers werden op de ochtend van het evenement telefonisch gecontacteerd om hun deelname te bevestigen. Dit werd uitgevoerd door CATI, het contactcentrum van **SWG**. Aan het einde van deze fase waren in totaal 59 personen geregistreerd die hun deelname hadden bevestigd. **55 van hen namen actief deel aan het panel.**

De samenstelling volgens sociale en bevolkingsregistergegevens was als volgt:

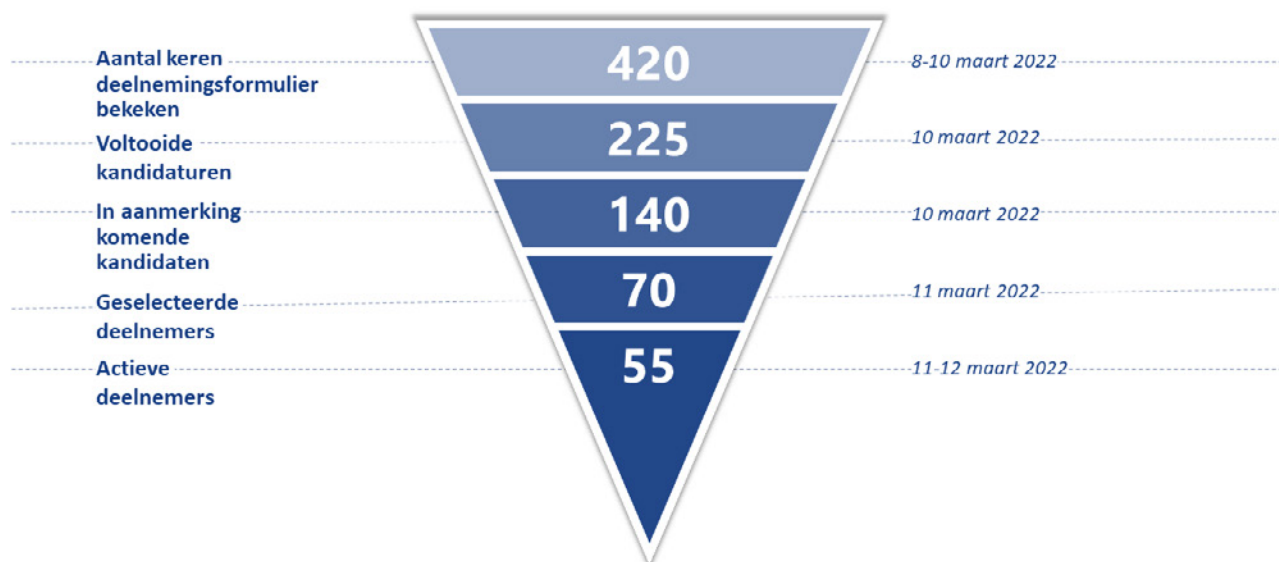
Verdeling van de daadwerkelijke deelnemers

55

Samengevat waren dit de resultaten van de selectieprocedure:

Verloop van het selectieproces

[Informatiemateriaal](#)

Om van meet af aan te zorgen voor een sterke motivatie en betrokkenheid werd het volgende materiaal ter beschikking gesteld van alle deelnemers:

- **informatiebladen van de Conferentie over de toekomst van Europa en de nationale panels;**
- **het Conferentiehandvest;**
- **de thema's die in de panels zullen worden besproken;**
- **de technische en organisatorische informatie nodig voor deelname.**

3. Organisatie van het panel

Om personen met werkverplichtingen zoveel mogelijk de kans te geven om deel te nemen, werd het panel georganiseerd gedurende twee opeenvolgende halve dagen, waaronder een gedeeltelijk vrije dag, volgens het onderstaande tijdschema:

- **vrijdag 11 maart van 16 tot 20 uur**
- **zaterdag 12 maart van 10 tot 12 uur**

Het doel was enerzijds de deelname van werkende personen aan het initiatief te faciliteren, anderzijds de inspanning te spreiden en zo meer aandacht en betrokkenheid te stimuleren, alsook meer ruimte te laten voor beraadslaging over de gepresenteerde kwesties en voorstellen.

De deelnemers aan het panel hadden toegang tot de twee werksessies via het platform GoToMeeting en werden opgedeeld in vier groepen (twee per thema), die werden geleid door een moderator van **SWG** en ondersteund door een notulist. De moderators doorliepen met de groepen twee verschillende discussietrajecten (een per thema), waarbij zij ernaar streefden alle deelnemers zoveel mogelijk te betrekken door te zorgen voor een aanpak op basis van maximale inclusie en neutraliteit.

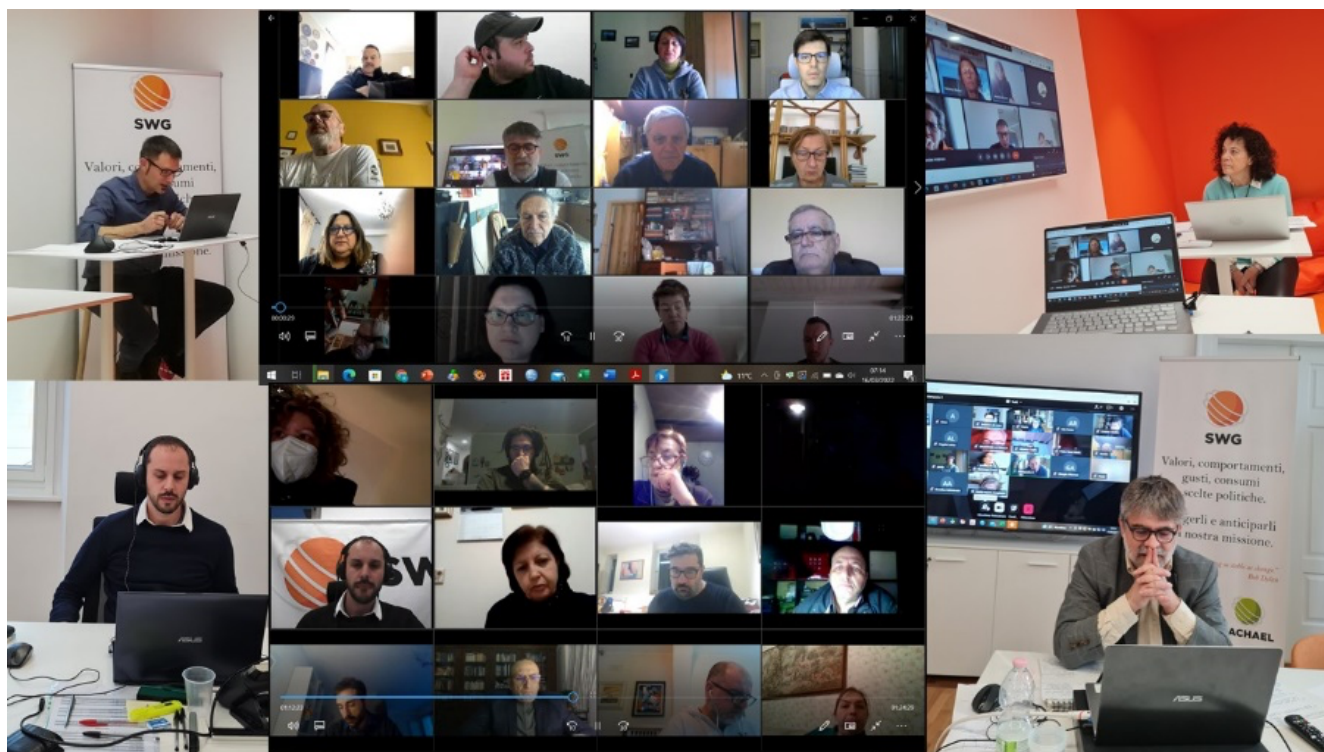
4. Werkagenda

[Eerste sessie \(vrijdag 11 maart 2022\)](#)

- 15.00 uur - opening van de verbinding en mogelijkheid voor de deelnemers om de verbinding met het platform te maken en de werking van hun audio- en videosystemen te controleren
- 16.00 uur - inleiding door de moderator: overzicht van de redenen voor het initiatief en de structuur van de werkzaamheden
- 16.15 uur - opdeling van de deelnemers in groepen op basis van de tijdens de selectiefase opgegeven voorkeuren
- 16.20 uur - start van de groepsdiscussie
- 20.00 uur - einde van de sessie

Tweede sessie (zaterdag 12 maart 2022)

- 10.00 uur - hervatting van de werkzaamheden met de lezing van de resultaten van de eerste werksessie
- 10.15 uur - voortzetting van de discussie, toelichtingen en opmerkingen van de deelnemers
- 12.00 uur - einde van de werkzaamheden

5. Verzamelde aanbevelingen

€ Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid

1. Het productiemodel van de 20e eeuw overstijgen

Volgens de paneldeelnemers hebben de recente gebeurtenissen op het wereldtoneel (de coronapandemie en het conflict tussen Rusland en Oekraïne) duidelijk de grenzen van het huidige Europese productiemodel laten zien en bewezen dat we af moeten van dit 20e-eeuwse model.

Europa's afhankelijkheid van energie en voedsel uit landen buiten de Europese Unie, en de ontdekking (tijdens de pandemie) dat we niet genoeg medische hulpmiddelen en vaccins kunnen produceren om zelf de verspreiding van het virus tegen te gaan, hebben deelnemers doen inzien dat er iets fundamenteel fout zit in ons economisch systeem waardoor we niet in onze eigen behoeften kunnen voorzien.

Tegelijkertijd zijn deelnemers ervan overtuigd dat we belangrijke technologische troeven in handen moeten hebben, willen we een sterkere economie die in staat is werkgelegenheid te creëren zonder de sociale rechtvaardigheid uit het oog te verliezen. Om zo'n economie tot stand te brengen is het van essentieel belang een onderwijsstelsel te ondersteunen waarin de STEM-vakken een steeds grotere rol spelen.

Technologische innovatie, duurzame energie, maar ook toerisme en cultuur, blijken drie fundamentele aandachtspunten te zijn voor de ontwikkeling van de Europese economie van de toekomst, waarbij er specifiek op moet worden gelet dat een basisniveau van productie behouden blijft om te voorkomen dat Europa te afhankelijk wordt van niet-EU-landen voor de levering van essentiële producten en grondstoffen.

AANBEVELINGEN

1. Voorzien in een doeltreffende aanpak voor klimaatverandering en alternatieve energiebronnen
2. Investeren in een economie die sterk leunt op toerisme en cultuur, met aandacht voor de vele minder bekende bestemmingen in Europa
3. Focussen op technologie en innovatie als aanjagers van groei
4. Minder afhankelijk worden van andere landen voor grondstoffen, energie en landbouw
5. Jongeren aanmoedigen om exacte vakken te studeren

2. Efficiënte en inclusieve regelgeving

Om ervoor te zorgen dat onze economie niet langer ingericht is zoals in de 20e eeuw, moeten ook de regels en procedures voor bedrijfsactiviteiten worden herzien. Er zijn vier aanbevelingen gedaan in dit verband, met eenzelfde onderliggende logica: de regels moeten eenvoudiger, maar er moet wel nog steeds streng worden opgetreden tegen overtredingen (met name met betrekking tot namaak en oneerlijke concurrentie).

De deelnemers drongen erop aan dat economische regels in de eerste plaats efficiënt moeten zijn, met zo min mogelijk voorschriften die standaardisering van productieprocessen opleggen (ten nadele van lokale producten met een grote cultuurhistorische waarde). Daarnaast waarschuwden ze voor de vernieling van agrarische eigendommen omdat vast moet worden gehouden aan vooraf bepaalde productiehoeveelheden.

AANBEVELINGEN

- 1. De bureaucratie (vergunningen, certificaten) verminderen**
- 2. De standaardisering van producten verminderen en lokale en regionale cultuur en productietechnieken erkennen (traditionele productie respecteren)**
- 3. Afstappen van de logica van "vaste quota" voor landbouwproducten en het weggooien van overvloedige productie**
- 4. Namaak en oneerlijke concurrentie tegengaan**

3. Geluk in plaats van productiecapaciteit als maatstaf voor groei

Afstappen van het productiemodel van de 20e eeuw betekent niet alleen dat we onze productiemethoden moeten veranderen, maar ook dat we onze groei-indicatoren moeten baseren op ons vermogen om burgers kansen op geluk te bieden, en niet enkel op onze productiecapaciteit. In de nieuwe economie moeten niet langer goederen maar mensen als uitgangspunt worden genomen voor de beoordeling van de impact van beleid en van investeringen. Dit houdt in dat we moeten overstappen van een systeem met indicatoren op basis van productiecapaciteit (bbp - bruto binnenlands product) naar een systeem waarin het gecreëerde welzijn voor mensen kan worden gemeten (bbg - bruto binnenlands geluk).

AANBEVELING

- 1. Een economie ontwikkelen waarin de focus meer ligt op het creëren van geluk (bruto binnenlands geluk) en minder op de productie van goederen (bruto binnenlands product)**

4. Verdere integratie tussen staten

Iedereen, ook degenen die minder tevreden zijn met het huidige systeem en de tot dusver behaalde resultaten door de EU, is het erover eens dat een monetaire unie niet volstaat. Europa moet krachtiger kunnen optreden als een politieke eenheid en in staat zijn extern met één stem te spreken in onderhandelingen en intern met grotere solidariteit te handelen. Verdere integratie is onmisbaar om de Europese Unie als politieke en handelsmacht te versterken en haar productiecapaciteit op te voeren. Hiervoor zijn uniforme grondwetten en belastingstelsels voor bedrijven en burgers nodig, alsook uniforme lonen en openbare voorzieningen. Alleen zo kan in Europa de sociale ongelijkheid worden aangepakt en de kwaliteit van leven worden verbeterd.

Dit betekent in de eerste plaats dat we de verworvenheden van de afgelopen jaren niet mogen verspelen en dat we vast moeten houden aan ons stelsel van sociale voorzieningen, dat volgens de paneeldeelnemers het meest vooruitstrevende is ter wereld en de beste manier om gelijke kansen en sociale rechtvaardigheid te waarborgen voor burgers.

AANBEVELINGEN

- 1. Vasthouden aan ons stelsel van sociale voorzieningen (openbare gezondheidszorg, openbaar onderwijs en arbeidsbeleid)**
- 2. De eenheidsmunt en de koppeling van betalings- en telecomunicatiesystemen consolideren**

Vandaag de dag blijken de verworvenheden van het verleden niet langer te volstaan. Er is verdere integratie tussen de lidstaten nodig, volgens een toekomstvisie waarin niet langer concurrentievermogen centraal staat, maar samenwerking en waarbij elke Europese burger, in alle lidstaten van de Unie, dezelfde waarborgen en kansen krijgt.

AANBEVELINGEN

- 1. De lidstaten moeten niet langer uit eigenbelang handelen en voordelen voor zichzelf zoeken ten nadele van anderen**
- 2. In alle lidstaten moeten dezelfde wetten, belastingregels, rechten en plichten gelden**
- 3. De fiscale regelingen tussen de lidstaten, met name die voor bedrijven, moeten worden gecoördineerd (geen belastingvrije of laagbelastende gebieden)**
- 4. Coherente productprijzen en gelijke koopkracht in alle lidstaten waarborgen**
- 5. Loonverschillen tussen en binnen de lidstaten verkleinen**
- 6. De overheidsschuld van de verschillende lidstaten gemeenschappelijk maken**

5. Inclusiebeleid

Een rechtvaardig Europa waar burgers gelukkig kunnen zijn, is een inclusief Europa dat altijd oog heeft voor ongelijkheid en hier tegen optreedt. In de aanbevelingen worden ideeën aangeleverd om "oudere" doelstellingen te halen (zoals gendergelijkheid) en is er aandacht voor nieuwe behoeften in verband met de culturele veranderingen in onze hedendaagse samenleving (digitale ongelijkheid en het recht op een gezonde leefomgeving).

AANBEVELINGEN

- 1. Volledige gendergelijkheid bewerkstelligen, o.a. door meer vaderschapsverlof en kinderopvang**
- 2. Digitale ongelijkheid aanpakken**
- 3. Een gezonde en duurzame leefomgeving voor alle Europese burgers waarborgen**
- 4. Sociale mobiliteit, en daarmee zelfontplooiing en zelfbeschikking, mogelijk maken**
- 5. Op alle niveaus ruimte geven aan nieuwe generaties**
- 6. De opvang van vluchtelingen en migranten evenwichtig verdelen over de lidstaten**

Ook bij dit thema is er veel aandacht voor de rol van scholen en het onderwijsbeleid, niet enkel bij het aanleren van vaardigheden die jongeren nodig hebben om de arbeidsmarkt te betreden, maar ook bij de opbouw van een Europese identiteit. Na een Unie van instellingen, moet nu een Unie van mensen worden opgebouwd. In dit verband wordt benadrukt dat een gemeenschappelijke taal essentieel is om een dialoog tussen burgers van verschillende landen en gelijke toegang tot voorzieningen mogelijk te maken. Nu de droom van het Esperanto is vervlogen en het VK uit de Europese Unie is gestapt, worden vraagtekens gezet bij het Engels als gemeenschappelijke taal, belangrijk voor de internationale betrekkingen, de wetenschappelijke wereld en de financiële sector.

AANBEVELINGEN

- 1. De invoering van een gemeenschappelijke taal bevorderen**
- 2. Investeren in scholen en onderwijs over de geschiedenis van Europa in plaats van die van afzonderlijke staten, en over politieke economie en burgerschap**
- 3. Zorgen voor toegang tot cultuur, onderwijs en uitwisselingen tussen studenten en burgers uit verschillende lidstaten**

Inclusiebeleid speelt een essentiële rol bij het creëren van kansen voor burgers. De panel-deelnemers benadrukten vanuit dit oogpunt dat Italië er vaak niet in slaagt gebruik te maken van de Europese middelen die voor dit doel beschikbaar worden gesteld. Een inclusieve en toegankelijke EU wil zeggen dat de Europese instellingen dichterbij de burger staan, en dat burgers meer weten over en beter bewust zijn van de rechten die ze als Europese burgers genieten. De deelnemers vinden het ook belangrijk dat burgers een directe band hebben met de instellingen van de Unie, zonder tussenkomst van de lidstaten.

AANBEVELINGEN

- 1. Het gebruik van Europese fondsen bevorderen om ongelijkheid te verminderen**
- 2. Europese instellingen toegankelijker maken en dichterbij de burger brengen**
- 3. Rechtstreeks contact met burgers bevorderen en hen informeren over hun rechten en mogelijkheden**

6. Werkgelegenheid

Werkgelegenheid komt steeds terug als horizontaal thema en als een van de gebieden waarop de Europese Unie een echt verschil kan maken als ze de gegeven aanbevelingen opvolgt. Uit het debat tussen de deelnemers kwam duidelijk naar voren dat werkgelegenheid een centrale rol speelt in het leven van mensen, maar ook dat dit thema niet los kan worden gezien van de doelstelling van een sterkere economie en vraagstukken inzake sociale rechtvaardigheid. De deelnemers verwachten van de EU dat ze zich blijft inzetten voor een daadkrachtig arbeidsbeleid en verdere afstemming ervan tussen de lidstaten.

AANBEVELINGEN

- 1. Uitwisselingen tussen werkenden in Europa stimuleren via een Europees arbeidsbureau**
- 2. Een geïntegreerd werkgelegenheidsbeleid op EU-niveau tot stand brengen**
- 3. Bedrijven stimuleren om mensen aan te nemen**

De recente internationale gebeurtenissen en met name de oorlog tussen Rusland en Oekraïne hebben de visie van de deelnemers over de rol van Europa op het wereldtoneel sterk beïnvloed.

De aanbevelingen gaan hoofdzakelijk over enerzijds een sterkere Unie (een gezamenlijke identiteit en de EU als economische macht) en anderzijds haar positie als referentiepunt en voorbeeld voor andere landen.

De Europese
identiteit

De economie en
instellingen versterken

Samenwerking
en partnerschappen

Politiek en
cultureel

1. De Europese identiteit versterken

Om buiten haar grenzen te worden erkend, moet de Europese Unie eerst intern overeenstemming bereiken, niet enkel over economische en financiële vraagstukken, maar ook over identiteit en waarden. Dit betekent niet een volkomen uniform geheel, maar meer aandacht voor lokale specifieke kenmerken binnen een kader van gedeelde kernwaarden.

In dit verband is er ook nagedacht over een mogelijke uitbreiding van de Unie, waarbij sommige paneldeelnemers benadrukten dat hierbij de nodige zorgvuldigheid moet worden betracht en dat de wederzijdse erkenning van cultuur en waarden prioriteit moet krijgen boven economische normen.

AANBEVELINGEN

- 1. Niet alleen Europese waarden en cultuur bevorderen, maar ook regionale specifieke kenmerken**
- 2. Een instituut voor Europese cultuur oprichten om te zorgen voor respectvolle omgang en kruisbestuiving tussen burgers uit verschillende lidstaten**
- 3. De lidmaatschapsvoorwaarden voor nieuwe kandidaat-lidstaten herzien, met meer aandacht voor culturele identiteit en waarden**

2. De economie en instellingen versterken

Europa moet in de toekomst een voortrekkersrol vervullen in de wereld, hetgeen enkel mogelijk is als de Unie sterk is en onafhankelijk van andere landen. Het is algemeen bekend dat de lidstaten arm zijn aan grondstoffen, maar toch is het van essentieel belang dat de Unie onafhankelijker wordt op het gebied van energie, landbouw en technologische producten.

Daarom moeten er gerichte investeringen worden gedaan op verschillende gebieden, zoals technologie (waar de EU op dit moment niet voorop lijkt te lopen), voedselvoorziening en energie.

De oorlog tussen Rusland en Oekraïne toont eens te meer het belang van een geïntegreerd Europees defensiebeleid aan, met een eigen profiel en meer autonomie ten opzichte van de NAVO, waarvan het lidmaatschap overigens niet ter discussie staat.

Tot slot moeten er duidelijke keuzes worden gemaakt voor de toekomst en zijn er grote investeringen in wetenschap en onderzoek nodig om de vaardigheden van jonge Europeanen te verbeteren.

AANBEVELINGEN

- 1. De productiecapaciteit binnen de EU versterken: de voedselketen (met name tarwe) en technologie (microchips)**
- 2. Meer inzetten op typische regionale en Europese producten**
- 3. Europese industriële clusters versterken (zoals staal)**
- 4. Lokale energieproductie versterken vanuit een groen perspectief (gas en zon- en windenergie)**
- 5. Ruimtevaarttechnologie ontwikkelen**
- 6. Europese wetenschappelijke laboratoria opzetten (Europese virusbank)**
- 7. Een Europees gemeenschappelijk leger opzetten in NAVO-verband maar ook stappen zetten om verder te gaan dan het NAVO-kader**
- 8. Investeren in het opleiden van leerkrachten (Europese uitwisselingen en Erasmus voor leerkrachten)**
- 9. De mobiliteit van Europese onderzoekers bevorderen door nieuwe wetenschappelijke instellingen van de Unie te ontwikkelen**
- 10. De opkomst van innovatieve start-ups stimuleren**

3. Samenwerking en partnerschappen

Het Europa van de toekomst wordt niet gezien als een gesloten gemeenschap die haar rijkdom koste wat het kost wil verdedigen, maar als een voortrekker op het wereldtoneel die in dialoog kan treden met alle landen van de wereld. Deze dialoog, die steunt op de sterke handelspositie van Europa, moet gericht zijn op het consolideren van het economische leiderschap door middel van partnerschappen en projecten met een grote internationale reikwijdte.

Er moet worden gestreefd naar samenwerking met minder begunstigde gebieden in de wereld en er moeten ad-hocprojecten worden opgezet om de armste landen te steunen en culturele en economische uitwisselingen met de landen in het Oosten tot stand te brengen.

In het bijzonder met betrekking tot het migratievraagstuk wordt opgeroepen tot een betere coördinatie tussen de verschillende staten en de toepassing van gemeenschappelijke procedures voor het beheer van aanvragen en personen.

AANBEVELINGEN

- 1. De uitvoer bevorderen**
- 2. Transnationale Europese toeristische routes bevorderen**
- 3. Een handelssysteem ontwikkelen waarbij op Europees niveau wordt onderhandeld (niet als afzonderlijke staten of ondernemingen, maar als Unie) om een betere onderhandelingspositie te verwerven, met inachtneming van de mensenrechten**
- 4. Grote internationale projecten zoals het Internationaal Ruimtestation uitvoeren**
- 5. Projecten in Afrika financieren voor de bouw van scholen en ziekenhuizen, zonder de koloniale scepter te willen zwaaien, maar gericht op de eerbiediging van de Europese rechten en waarden**
- 6. Investeren in on-the-spottraining (met name voor vrouwen) in de armste landen**
- 7. De uitwisseling van technici en opleiders bevorderen**
- 8. Een gemeenschappelijk stelsel betreffende de toegang van migranten tot stand brengen, met afzonderlijke procedures voor humanitaire en economische migratie, een billijke verspreiding over de verschillende lidstaten en gemeenschappelijke regels (inzake telling en toezicht op gedrag en werkgelegenheid).**

4. Politiek en cultureel referentiepunt

In het hierboven geschetste scenario wordt Europa verzocht op te treden als hét politieke en culturele referentiepunt op wereldniveau wat betreft rechten en ethiek, en daarbij het goede voorbeeld te geven door besluiten te nemen die een gezonde leefomgeving, de eerbiediging van de mensenrechten en dialoog tussen het Oosten en het Westen waarborgen.

AANBEVELINGEN

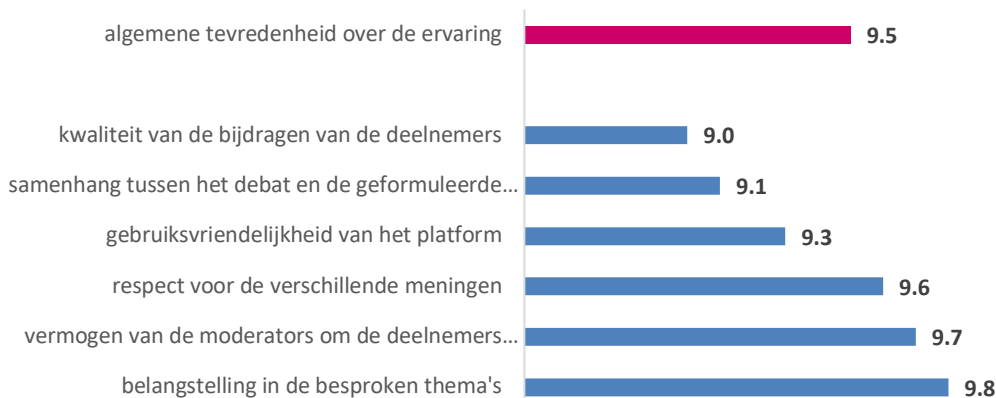
- 1. Als groen continent het voortouw nemen door als eerste klimaatneutraal te worden en de productie van schone energie (wind- en zonne-energie) te verhogen**
- 2. Technologieën voor de productie van klimaatneutrale goederen uitvoeren**
- 3. Optreden als de schakel (in de vorm van een openbare plaats, een forum) tussen het Oosten en het Westen, en culturele uitwisselingen en gezamenlijke culturele initiatieven bevorderen (zoals de World Art Days, die afwisselend in de verschillende Europese hoofdsteden plaatsvinden en een artistiek programma omvatten waaraan westerse en oosterse kunstenaars deelnemen)**
- 4. Een Europees ethisch model voor het beheer van migratieprocessen creëren en internationaal verspreiden.**

6. Eindevaluatie door de deelnemers

Na het tweedaagse evenement werden alle deelnemers gevraagd een kort evaluatieformulier over hun ervaringen in te vullen. De deelnemers kregen de evaluatievragenlijst toegestuurd twee dagen na afloop van het panel, zodat zij hun ervaringen konden laten bezinken alvorens feedback te geven.

De verzamelde resultaten tonen aan dat zij in bijzonder hoge mate tevreden waren, zowel over de belangstelling als over de gemakkelijke deelnameregeling en de mate waarin naar elkaar werd geluisterd en iedereen werd betrokken.

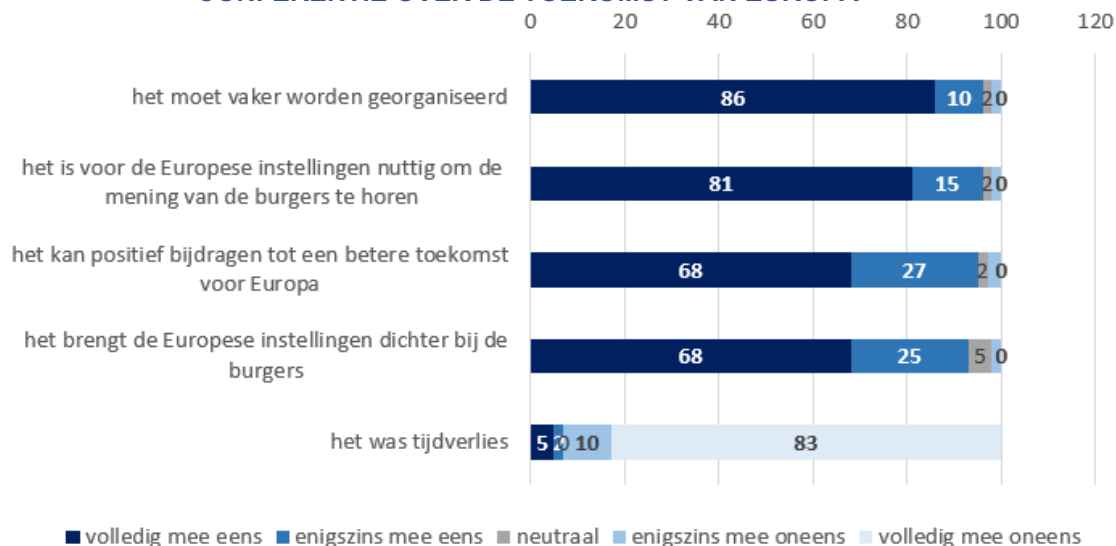
TEVREDENHEID OVER DEELNAME AAN HET PANEL

Hoewel de deelnemers met verschillende ervaringen, vaardigheden en motivaties deelnamen, voelden zij zich sterk betrokken: 98 % van de respondenten van de evaluatievragenlijst gaf aan actief te hebben deelgenomen en een positieve bijdrage aan het debat te hebben geleverd.

De deelnemers evalueerden het panel in het algemeen als zeer nuttig, vonden het een uitgelezen kans voor actieve deelname, en voelden zich meer verbonden met de instellingen van de Unie. Bijna alle respondenten riepen dan ook op dit soort initiatief vaker te organiseren.

BEOORDELING VAN DE RELEVANTIE VAN HET ITALIAANSE PANEL VOOR DE CONFERENTIE OVER DE TOEKOMST VAN EUROPA

Alle deelnemers gaven aan dat zij vrijwillig zouden deelnemen aan een eventueel volgend initiatief van die aard, en dat zij ook hun vrienden zouden aanbevelen hieraan deel te nemen.

Litouws burgerpanel over de toekomst van Europa

Verslag

Dit verslag bestaat uit vier delen: in het eerste deel wordt kort uiteengezet hoe het evenement werd georganiseerd, het tweede deel bevat de door de deelnemers aan het burgerpanel geformuleerde aanbevelingen voor EU- en Litouws nationaal beleid, in het derde deel zijn een korte analyse van de groepsbesprekingen en de belangrijkste resultaten van het panel opgenomen, en in het vierde deel worden de resultaten van het burgerpanel vergeleken met de resultaten van de enquêtes over de toestand en de toekomst van Europa die bij Litouwse burgers zijn afgenomen.

1. *Organisatie van het nationale burgerpanel*

In december 2021 heeft de Litouwse afdeling van het marktonderzoeksbureau Kantar TNS, namens het Ministerie van Buitenlandse Zaken en overeenkomstig de richtsnoeren voor het organiseren van nationale burgerpanels in het kader van de Conferentie over de toekomst van Europa, een methode ontwikkeld voor de willekeurige, gestratificeerde en representatieve selectie van Litouwse burgers, op basis waarvan het bureau 25 Litouwse burgers tussen 18 en 65 jaar uit verschillende sociaal-economische groepen en alle geografische regio's van Litouwen heeft geselecteerd¹⁵.

Tijdens de virtuele openingssessie van 4 januari 2022 werd aan de geselecteerde burgers het idee achter het nationale burgerpanel gepresenteerd en werden de voor de toekomst van Europa meest relevante thema's besproken. Na het evenement ontvingen de deelnemers een document met een nadere beschrijving van de besproken onderwerpen en een lijst van informatiebronnen.

Op 15 januari 2022 vond bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken het nationale burgerpanel over de toekomst van Europa plaats. Het evenement werd georganiseerd door het Ministerie van Buitenlandse Zaken, het Centrum voor Oost-Europese Studies (EESC) en het marktonderzoeksbureau Kantar TNS. Alle 25 geselecteerde burgers waren aanwezig.

De paneldeelnemers bespraken twee EU-beleidsvraagstukken: welke **rol en bevoegdheden** zou de **EU** op het gebied van **buitenlands beleid** moeten krijgen en wat zou de **economische rol** van de EU moeten zijn? Beide vraagstukken werden tijdens het evenement besproken in afzonderlijke sessies, die werden ingeleid door EU-beleidsdeskundigen Linas Kojala (EESC) en prof. Ramūnas Vilpišauskas (Universiteit van Vilnius). Zij gaven de burgers een overzicht van de voor het onderwerp van de sessie relevante informatie en aandachtspunten. De burgers kregen de kans om vragen te stellen en hun mening te geven. Na de inleiding door de deskundige werden de deelnemers in drie kleinere, representatieve groepen ingedeeld. Elke groep moest een andere vraag in verband met het onderwerp van de sessie bespreken.

Tijdens de sessie over buitenlands beleid kwamen de volgende vragen aan bod:

- 1.1. Is er behoefte aan een autonoom defensie- en buitenlands beleid van de EU?
- 1.2. Welke betrekkingen zou de EU moeten onderhouden met haar Oost-Europese buurlanden, Noord-Afrika en Turkije?
- 1.3. Hoe zou het migratiebeleid van de EU er moeten uitzien?

Tijdens de sessie over de economische rol van de EU werden de volgende vragen behandeld:

- 2.1. Is er behoefte aan een grotere herverdeling van de middelen uit de EU-begroting en aan gemeenschappelijke EU-leningen?
- 2.2. Moeten sociale normen op EU-niveau worden vastgelegd?
- 2.3. Hoe kan de economie van de EU worden versterkt?

¹⁵ De geselecteerde burgers waren volgens de gegevens van het Litouwse agentschap voor de statistiek afkomstig uit de steden Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai en Panevėžys en de districten Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys, Alytus, Marijampolė, Tauragė, Telšiai en Utena.

Aan het einde van elke sessie moest elke groep de belangrijkste conclusies van haar besprekingen formuleren in de vorm van principiële verklaringen of concretere voorstellen met betrekking tot bestaande EU-beleidsvraagstukken. Vervolgens presenteerde een vertegenwoordiger van elke groep deze conclusies aan de andere paneldeelnemers tijdens de algemene bespreking. De deelnemers van de andere groepen konden vragen stellen en suggesties doen om de voorstellen aan te vullen. Na de presentaties en besprekingen moest elke burger vóór twee conclusies stemmen: het belangrijkste voorstel of de belangrijkste verklaring voor de versterking van de rol van Litouwen in de EU en voor het succes van de EU zelf in heel Europa; en de verklaring die of het voorstel dat het belangrijkste leek voor het persoonlijk welzijn van de deelnemer als inwoner van de EU. De stemming werd gevolgd door een samenvattende bespreking van de belangrijkste ideeën die tijdens het nationale burgerpanel naar voren werden gebracht.

In de week na het evenement onderzochten de deskundigen de besproken kwesties en werkten zij de door de burgers naar voren gebrachte ideeën uit. Op 25 januari 2022 werden tijdens een virtuele samenvattende sessie de aanbevelingen die uit de besprekingen waren voortgevloeid, aan de burgers gepresenteerd. De burgers kregen de kans de aanbevelingen te steunen, aan te vullen en in een rangorde te plaatsen. Alle deelnemers kregen nog een week de tijd om hun standpunten en opmerkingen schriftelijk aan de panelorganisatoren toe te zenden.

2. Resultaten van het nationale burgerpanel

In dit deel van het verslag worden de resultaten van het nationale burgerpanel gepresenteerd, d.w.z. de aanbevelingen en verklaringen van de werkgroepen over de rol van de EU op het gebied van buitenlands beleid en economie.

Eerste sessie: de rol en bevoegdheden van de EU op het gebied van buitenlands beleid

1. Wij verzoeken de EU een doeltreffender beleid ten aanzien van China te ontwikkelen. Litouwen moet meer steun krijgen, maar moet zelf zijn standpunt beter afstemmen op dat van zijn EU-partners. Voor een betere onderlinge afstemming van de belangen binnen de EU en een eengemaakt beleid ten aanzien van China en op andere gebieden van buitenlands beleid, bevelen wij aan het ambt van minister van Buitenlandse Zaken van de EU in te stellen.
2. Wij bevelen aan de invoering van een quotasysteem voor migranten opnieuw op EU-niveau te bespreken.
3. Wij bevelen aan om op EU-niveau een commissie voor migratiezaken op te richten, zodat sneller op migratiecrises kan worden gereageerd, het recht van de lidstaten om hun nationale belangen toe te lichten en te verdedigen wordt gewaarborgd, en gemeenschappelijke richtsnoeren voor migratiebeheer kunnen worden opgesteld en uitgevoerd.
4. Wij bevelen aan de economische en humanitaire banden met Noord-Afrikaanse landen aan te halen, en hierbij rekening te houden met hun politieke situatie, met name om de invloed van China, Rusland en andere landen op de regio te beknotten.
5. Wij bevelen aan de banden met Oost-Europa aan te halen en economische maatregelen te bevorderen die werken voor de mensen.
6. Wij verzoeken de EU strengere, doelgerichte sancties tegen buitenlandse entiteiten te nemen en deze ook toe te passen op hooggeplaatste personen (bv. politieke leiders) van de gesanctioneerde staat.
7. Wij verzoeken de EU haar gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid te baseren op het grondbeginsel van solidariteit tussen de verschillende EU-lidstaten, Europese regio's en samenlevingen.
8. Wij bevelen de EU aan haar tot nu toe open migratiebeleid te herzien, aangezien het veiligheidsproblemen teweegbrengt, criminaliteit aanwakkert en leidt tot gesloten gemeenschappen binnen samenlevingen.
9. Wij verzoeken Litouwen zich meer te laten horen als het over het migratiebeleid gaat, en debatten over migratieproblemen op gang te brengen.
10. Wij bevelen de EU aan een actief en strikt beleid te voeren ten aanzien van staten die migratiestromen gebruiken als instrument voor hybride aanvallen, door unaniem strengere sancties toe te passen en tegelijk met die staten te praten om de situatie te de-escaleren.

Tweede sessie: de economische rol van de EU

1. Wij bevelen de EU aan diverse maatregelen te nemen om de voorzieningszekerheid van belangrijke goederen te verbeteren door prioriteit te geven aan de handel binnen de EU, de vervaardiging van hoogtechnologische producten te bevorderen en de invoerbronnen verder te diversifiëren. Wij bevelen ook aan om te blijven zoeken naar nieuwe uitvoermarkten.
2. Wij bevelen aan de aanpak voor aardgascontracten te herzien en zowel korte- als langetermijncontracten na te streven. Wij bevelen aan de energievoorzieningsbronnen verder te diversifiëren.
3. Wij bevelen aan om de maatregelen in het kader van de Europese Green Deal en de uitvoering ervan te beoordelen, rekening houdend met mogelijke negatieve sociaal-economische gevolgen. Wij bevelen aan om bij het nastreven van de doelstellingen van de Green Deal niet alleen gericht te zijn op het gebruik van energie uit hernieuwbare energiebronnen, maar ook aandacht te hebben voor kernenergie en aardgas.
4. Wij benadrukken dat het van essentieel belang is dat alle lidstaten de voorrang van het Unierecht eerbiedigen. Wij roepen Litouwen op om in dit verband een duidelijk en principieel standpunt in te nemen.
5. Wij bevelen Litouwen aan om bij het nastreven van hogere sociale normen, bedrijfsontwikkeling en evenwichtige en duurzame ontwikkeling beter gebruik te maken van beste praktijken in de EU-landen.
6. Wij bevelen aan meer werk te maken van een betere cyberbeveiliging, met inbegrip van bescherming van de gegevensinfrastructuur.
7. Wij bevelen de EU en haar lidstaten aan prioriteit te geven aan de bevordering van economische geletterdheid onder de burgers, onderwijs en de verspreiding van informatie.
8. Wij bevelen de EU aan ambitieuze sociale, arbeids- en gezondheidsnormen in nieuwe handelsovereenkomsten op te nemen. Wij bevelen aan om op EU-niveau richtsnoeren op te stellen over het correcte beheer van gebruikersinformatie en persoonsgegevens door socialemediaplatforms.
9. Wij bevelen aan de mogelijkheid van gemeenschappelijke leningen op EU-niveau verder te onderzoeken, zodat gunstigere leningsvoorwaarden kunnen worden bekomen. Wij bevelen ook aan om financieel duurzaam en verantwoord beleid te ontwikkelen zodat de leningsbehoefte van de lidstaten afneemt.
10. Wij bevelen aan beter toezicht te houden op de absorptie en het gebruik van EU-middelen, te beginnen met gemeenten, en de huidige praktijk van het bijstellen van het gebruik van middelen te consolideren. Aangezien de objectieve omstandigheden van de begunstigden van EU-financiering kunnen veranderen, is het van groot belang een evenwicht te vinden tussen de behoefte aan transparantie en de behoefte aan flexibiliteit.
11. Wij bevelen Litouwen aan bedrijfsontwikkeling en investeringen in zijn regio's actief te blijven bevorderen.

3. *Analyse van de besprekingen en resultaten van het nationale burgerpanel*

De deelnemers aan het nationale burgerpanel bespraken de meest brandende problemen voor Litouwen (de problemen die momenteel druk worden besproken in de nationale politiek en in de media) en de mogelijke oplossingen ervoor. Bijna 45 % van alle stemmen voor de belangrijkste conclusies van het panel in beide sessies ging naar voorstellen over twee thema's: de betrekkingen met China en beheer van migratiestromen (zie onderstaande tabel). Het energiebeleid was ook een populair thema: hoewel er slechts één voorstel over dit onderwerp was, kreeg het bijna 10 % van alle uitgebrachte stemmen. Deze stemresultaten wijzen erop dat de huidige (nationale) politieke problemen en de actualiteit de perceptie van de burgers van de toekomst van Europa kunnen beïnvloeden.

Aanbeveling	Stemmen
Eerste sessie: de rol en bevoegdheden van de EU op het gebied van buitenlands beleid	
1. Wij verzoeken de EU een doeltreffender beleid ten aanzien van China te ontwikkelen. Litouwen krijgt momenteel onvoldoende steun, maar heeft zelf zijn standpunt nog onvoldoende afgestemd op dat van zijn EU-partners. Voor een betere onderlinge afstemming van de belangen binnen de EU en een eengemaakt beleid ten aanzien van China en op andere gebieden van buitenlands beleid, bevelen wij aan het ambt van minister van Buitenlandse Zaken van de EU in te stellen.	11 (22,9 %) <i>8 belangrijk voor Europa als geheel, 3 persoonlijk belangrijk</i>
2. Wij bevelen aan de invoering van een quotasysteem voor migranten opnieuw op EU-niveau te bespreken.	9 (18,8 %) <i>9 belangrijk voor Europa als geheel</i>
3. Wij bevelen aan om op EU-niveau een commissie voor migratiezaken op te richten, zodat sneller op migratiecrises kan worden gereageerd, het recht van de lidstaten om hun nationale belangen toe te lichten en te verdedigen wordt gewaarborgd, en gemeenschappelijke richtsnoeren voor migratiebeheer kunnen worden opgesteld en uitgevoerd.	7 (14,6 %) <i>3 belangrijk voor Europa als geheel, 4 persoonlijk belangrijk</i>
4. Wij bevelen aan de economische en humanitaire banden met Noord-Afrikaanse landen aan te halen, en hierbij rekening te houden met hun politieke situatie, met name om de invloed van China, Rusland en andere landen op de regio te beknotten.	6 (12,5 %) <i>6 persoonlijk belangrijk</i>
5. Wij bevelen aan de banden met Oost-Europa aan te halen en economische maatregelen te nemen die werken voor de mensen.	5 (10,4 %) <i>5 persoonlijk belangrijk</i>
Tweede sessie: de economische rol van de EU	
1. Wij bevelen de EU aan een reeks stappen te ondernemen om de voorzieningszekerheid van belangrijke goederen te verbeteren door prioriteit te geven aan de handel binnen de EU, de vervaardiging van hoogtechnologische producten binnen de EU te bevorderen en de invoerbronnen verder te diversifiëren. Wij bevelen ook aan om op zoek te gaan naar nieuwe uitvoermarkten.	9 (19,6 %) <i>3 belangrijk voor Europa als geheel, 6 persoonlijk belangrijk</i>
2. Wij bevelen aan de aanpak voor aardgascontracten te herzien en zowel korte- als langetermijncontracten na te streven. Wij bevelen aan de energievoorzieningsbronnen verder te diversifiëren.	9 (19,6 %) <i>9 belangrijk voor Europa als geheel</i>
3. Wij bevelen aan om de maatregelen in het kader van de Europese Green Deal en de uitvoering ervan te beoordelen, rekening houdend met mogelijke negatieve sociaal-economische gevolgen. Wij bevelen aan om bij het nastreven van de doelstellingen van de Green Deal niet alleen gericht te zijn op het gebruik van energie uit hernieuwbare energiebronnen, maar ook aandacht te hebben voor kernenergie en aardgas.	6 (13 %) <i>6 persoonlijk belangrijk</i>
4. Wij benadrukken dat het belangrijk is dat alle lidstaten de voorrang van het Unierecht eerbiedigen. Wij roepen Litouwen op om in dit verband een duidelijk en principieel standpunt in te nemen.	4 (8,7 %) <i>2 belangrijk voor Europa als geheel, 2 persoonlijk belangrijk</i>

Bovendien zijn de kwesties die voor de burgers het belangrijkst zijn — de betrekkingen met China, migratie en energie — geen ad-hocproblemen: hoe ze worden aangepakt, zal een grote invloed op de langetermijntoekomst van Europa hebben. Het is dan ook geen probleem dat eerst actuele onderwerpen bij de burgers opkomen wanneer zij over de toekomst nadenken. Aangezien vandaag de bouwstenen van de samenleving van morgen worden gelegd, is inzicht in de basisverwachtingen van de burgers op korte termijn een voorwaarde om langetermijnprocessen te kunnen beheren en problemen op duurzame wijze te kunnen oplossen. De onderstaande analyse van de belangrijkste resultaten van het nationale burgerpanel is op deze redenering gebaseerd.

Het hoogste totale aantal stemmen (11, of bijna 12 %) ging naar de conclusie dat de **EU een doeltreffender beleid ten aanzien van China nodig heeft**. Deze algemene conclusie omvatte een aantal specifiekere verklaringen. Ten eerste benadrukten de deelnemers dat de steun die de EU tot dusver aan Litouwen heeft verleend ten aanzien van de economische druk van China, ontoereikend is. Ten tweede benadrukten de vertegenwoordigers van de groep die de conclusie had geformuleerd, dat Litouwen ook zijn beleid ten aanzien van China beter moet coördineren met zijn EU-partners, voornamelijk omdat de handel met China belangrijk blijft voor de EU als geheel. Ten derde hebben de burgers het idee geopperd dat door het instellen van het ambt van minister van Buitenlandse Zaken van de EU de standpunten beter zouden kunnen worden gecoördineerd en doeltreffender een gemeenschappelijk beleid ten aanzien van China en andere kwesties zou kunnen worden ontwikkeld. Acht deelnemers vonden deze conclusie bijzonder belangrijk voor Europa als geheel en drie voor hen persoonlijk.

De betrekkingen met China is een thema dat nauw samenhangt met twee andere voorstellen die een groot aantal stemmen van de burgers hebben gekregen. Negen deelnemers stemden vóór de conclusie van de tweede sessie dat de **EU de voorzieningszekerheid moet versterken** (drie deelnemers gaven aan dat dit van groot belang is voor Europa als geheel en zes andere voor hen persoonlijk). Ook deze conclusie omvatte verschillende facetten. Ten eerste benadrukten de burgers dat voorrang moet worden gegeven aan EU-markten, die worden gekenmerkt door betrouwbare leveranciers en hogere productnormen. Ten tweede benadrukten de deelnemers dat de productiecapaciteit voor hoogtechnologische producten binnen Europa zelf moet worden bevorderd. Ten derde waren de burgers voorstander van verdere diversificatie van de invoerbronnen. De deelnemers aan de bespreking verwezen bij het formuleren van deze aanbevelingen voortdurend naar China als medebepalend element: de aan Chinese producten verbonden veiligheidsrisico's, de afhankelijkheid van de levering van grondstoffen uit China voor de vervaardiging van hoogtechnologische producten, en de praktijk van China om technologieën te kopiëren of te stelen van westerse bedrijven die op zijn markt actief zijn. Nog eens zes stemmen ("persoonlijk belangrijk") gingen naar het voorstel om de **economische en humanitaire samenwerking van de EU met Noord-Afrikaanse landen te ontwikkelen**, omdat het belangrijk is de invloed van China, Rusland en andere onvriendelijke staten in die landen te verminderen.

Uit de uitslag van de stemming bleek ook de bezorgdheid van de burgers over migratie. Op het gebied van buitenlands beleid hadden twee van de drie conclusies met de meeste stemmen betrekking op migratie. Negen deelnemers stemden vóór het voorstel dat **de EU de mogelijke instelling van een systeem van bindende migrantenquota voor de lidstaten opnieuw zou moeten bekijken** (zij wezen allemaal op het bijzondere belang van dit voorstel voor Europa als geheel). De deelnemers die de conclusie hadden geformuleerd, waren voorstander van het vaststellen van nationale quota op basis van bevolkingsaantallen en van het toewijzen van medefinanciering door de EU om de migranten die volgens de quota zijn verdeeld, op te vangen. Nog eens zeven deelnemers stemden vóór het voorstel om op **EU-niveau een permanente functionele commissie voor migratiezaken op te richten, die uit vertegenwoordigers van de lidstaten zou bestaan** (drie achtten het voorstel van bijzonder belang voor Europa als geheel en vier persoonlijk belangrijk). De deelnemers benadrukten dat een dergelijk orgaan zou kunnen zorgen voor een snellere respons van de EU op migratiecrises en tegelijkertijd voor een passend evenwicht tussen de eerbiediging van gemeenschappelijke EU-beginselen en het recht van de lidstaten om hun nationale belangen en veiligheid te verdedigen.

In verband met het migratiebeleid bespraken de deelnemers twee verschillende crises op het gebied van het beheer van migratiestromen: de migratiecrisis in het Middellandse Zeegebied van 2016 en de Belarussische hybride aanval op Litouwen, Letland en Polen van 2021 door de instrumentalisering van de migrantenstromen uit het Midden-Oosten en Afrika. Een aantal paneldeelnemers zei dat de crisis van 2016 voor zowel hen als voor Litouwen als geheel een ver-van-mijn-bedshow leek, en dat het toen voor het eerst gepresenteerde voorstel om een quotasysteem voor migranten in te voeren niet passend leek. Volgens de deelnemers heeft de ervaring met de hybride aanval de migratie in Oost-Europa onder de aandacht gebracht en wordt het quotasysteem nu wel beschouwd als een geschikt, doeltreffend en solidair instrument voor migratiebeleid. Verscheidene deelnemers benadrukten dat het bij de crisis van 2021 moeilijk was een onderscheid te maken tussen in Litouwen aankomende vluchtelingen, migranten en personen die een bedreiging voor de veiligheid vormden. Alle deelnemers aan het debat waren het erover eens dat in het huidige "open" migratiebeleid van de EU

onvoldoende rekening wordt gehouden met de gevaren van migratie, de nationale belangen van de lidstaten, het vermogen om migranten te integreren enz. De burgers bekritiseerden ook de EU vanwege haar trage of negatieve reactie op de behoeften van Litouwen, waaronder haar weigering om de bouw van fysieke barrières aan de buitengrens te financieren.

Concluderend kan worden gesteld dat in het licht van de twee meest in het oog springende beleidskwesties voor Litouwen in 2021 — de betrekkingen met China en het beheer van migratiestromen — de Litouwse burgers de EU verzoeken om een grotere betrokkenheid en een doeltreffender gemeenschappelijk beleid. De burgers maken zich zorgen over het beleid van China en de toenemende invloed van het land in Europa en de buurlanden van de EU. Erkend moet worden dat de economische invloed van China Europa ertoe dwingt goed uitgebalanceerde beleidsmaatregelen te nemen. Volgens de burgers bestaat de belangrijkste oplossing erin de instrumenten van het gemeenschappelijk buitenlands beleid van de EU, het industriebeleid en de samenwerking met buurlanden te versterken. De burgers noemden een gezamenlijk optreden op EU-niveau, met inbegrip van een mogelijk nieuw quotasysteem voor migranten, als waarschijnlijk de meest geschikte manier om veiligheidsdreigingen door migratie te voorkomen en de migratiestromen naar Europa snel en doeltreffend te beheren. De deelnemers aan het burgerpanel waren van mening dat een sterker en beter gecoördineerd gemeenschappelijk EU-beleid de beste reactie zou zijn op de toenemende druk uit China en de hybride aanval door Belarus.

De voorstellen van de paneldeelnemers betreffende het energie- en klimaatbeleid weerspiegelen hun standpunten over deze crises. Eind 2021 werden veel Litouwse burgers rechtstreeks geconfronteerd met stijgende verwarmingskosten en werd de energieprijscrisis al snel een van de belangrijkste actuele thema's van Litouwen. De bezorgdheid over de energieprijzen weerspiegelde zich ook in het stemgedrag van de paneldeelnemers: negen burgers stemden zelfs vóór de conclusie dat dit voor Europa als geheel het belangrijkste thema is. De belangrijkste aanbeveling van de deelnemers luidde dat de **huidige praktijken van de lidstaten op het gebied van het sluiten van energieleveringscontracten met verschillende leveranciers moet worden geëvalueerd met het oog op het sluiten van zowel korte- als langetermijncontracten**. De burgers spraken met andere woorden hun steun uit voor een op energiediversificatie gericht beleid, maar deden geen aanbevelingen voor een gemeenschappelijk EU-beleid noch voor de verdere integratie van het energiebeleid.

Wat het klimaatbeleid betreft, bevelen de burgers aan de **verwachte sociaal-economische gevolgen en de ambities van de maatregelen in het kader van de Europese Green Deal te evalueren**. Zes deelnemers stemden vóór dit voorstel en merkten het aan als persoonlijk belangrijk. Sommige deelnemers vreesden dat de "groene transitie" te snel werd uitgevoerd en voerden aan dat Litouwen zorgvuldiger moet beoordelen of een dergelijk beleid schadelijk zou kunnen zijn voor de behoeften van het land en zijn burgers. Verschillende deelnemers hebben ook gewezen op de noodzaak om naast hernieuwbare energiebronnen ook kernenergie en aardgas te gebruiken. Ter ondersteuning van hun standpunt verwezen zij naar het besluit van Duitsland om aardgas te blijven gebruiken en het potentieel van de nieuwe generatie van de zogenaamde modulaire kerncentrales te benutten. De paneldeelnemers stelden dus bij het bespreken van het klimaatbeleid het beleid van de lidstaten om aan de nationale behoeften te voldoen boven een ambitieus gemeenschappelijk EU-beleid voor klimaatgovernance.

Gezien het relatief kleine aantal deelnemers aan het panel en de uiteenlopende reacties van de burgers op verschillende soorten crises (meer gezamenlijk optreden of meer flexibiliteit), zou het niet aangewezen zijn om hier algemene en breder toegepaste maatregelen in overweging te nemen. Uit deze tendens in de meningen kunnen echter interessante onderwerpen voor verder onderzoek naar de houding van Litouwse burgers ten aanzien van EU-integratie worden afgeleid, waarbij rekening moet worden gehouden met veranderingen en verschillen in de houding van de burgers ten aanzien van autonome beleidsmaatregelen en institutionele maatregelen van de EU.

4. Resultaten van het burgerpanel in de bredere context van de Litouwse publieke opinie

In dit laatste deel van het verslag worden de resultaten van het nationale burgerpanel in een kader geplaatst door ze kort te vergelijken met de resultaten van twee relevante opiniepeilingen en de tussentijdse resultaten van andere voorbereidende activiteiten voor de Conferentie over de toekomst van Europa. De eerste in dit deel van het verslag onderzochte opiniepeiling is een [enquête](#) over onder andere de Conferentie over de toekomst van Europa, die in oktober en november 2020 in het kader van Eurobarometer bij burgers is afgenomen. De tweede is de meest recente gewone Eurobarometer-[enquête](#), die in de zomer van 2021 is uitgevoerd. Aangezien sommige delen van deze enquêtes over andere beleidskwesties en over de verwachtingen van de burgers met betrekking tot de conferentie zelf gingen, worden de volgende vergelijkingen beperkt tot de onderwerpen die het panel heeft besproken. De analyse van de voorbereidende activiteiten voor de Conferentie over de toekomst van Europa is gebaseerd op een eerste verslag van het EESC over deze activiteiten, dat de standpunten van de deelnemende burgers over een breed scala aan EU-beleidskwesties bevat.

Uit de resultaten van de Eurobarometer-enquêtes blijkt dat de besprekingen en het stemgedrag van de deelnemers aan het burgerpanel een correcte weerspiegeling zijn van de in de Litouwse samenleving heersende standpunten. De aanbevelingen van de paneldeelnemers om het gemeenschappelijk buitenlands en migratiebeleid en sommige aspecten van besluitvorming op EU-niveau te versterken, zijn in overeenstemming met de resultaten van de opiniepeilingen bij het bredere publiek:

- Litouwse burgers zijn een grotere voorstander van een gemeenschappelijk defensiebeleid van de EU dan het EU-gemiddelde (90 % tegenover 78 %);
- Litouwse burgers zijn een grotere voorstander van een gemeenschappelijk EU-migratiebeleid dan het EU-gemiddelde (76 % tegenover 71 %; op dit verschil kan een foutenmarge zitten);
- Litouwse burgers zien migratie als een van de twee belangrijkste uitdagingen voor de EU;
- Litouwse burgers zijn een grotere voorstander van oplossingen op EU-niveau (49 % tegenover 42 %).

De Litouwse burgers die aan de voorbereidende evenementen voor de Conferentie over de toekomst van Europa deelnamen, benadrukten ook het belang van defensiesamenwerking, gemeenschappelijk EU-migratiebeleid en het buitenlands beleid van de EU als gebieden waarop Litouwen een grotere betrokkenheid van de EU zou willen zien.

De gegevens van de Eurobarometer-enquêtes ondersteunen de standpunten van de paneldeelnemers over de betrekkingen met China en de energieprijzen: Litouwers zijn meer dan het EU-gemiddelde bezorgd over de verslechterende betrekkingen tussen de landen in de wereld en de daaruit voortvloeiende geopolitieke spanningen (33 % tegenover 18 %). De conclusies van de paneldeelnemers over de noodzaak om een ambitieuzer gemeenschappelijk beleid ten aanzien van China te ontwikkelen, zijn in overeenstemming met zowel deze bevindingen als de bovengenoemde steun voor besluitvorming op EU-niveau en voor een gemeenschappelijk defensiebeleid van de EU. Anderzijds kan de bezorgdheid van de paneldeelnemers over het vinden van verschillende oplossingen om de energieprijzen te verlagen, verband houden met het feit dat de Litouwers veel meer dan het EU-gemiddelde bezorgd zijn over stijgende inflatie en stijgende prijzen (53 % en 23 %). Omdat de stijgende inflatie gevoelig ligt, wordt meer belang gehecht aan het beperken van de prijsstijgingen dan aan het ontwikkelen van gemeenschappelijk EU-beleid of andere beleidsdoelstellingen.

De Eurobarometer-gegevens wijzen ook op een belangwekkende verandering in de houding van de Litouwse burgers ten aanzien van migratie als politiek probleem. In de enquête van 2020 werd migratie door minder Litouwers dan het EU-gemiddelde aangemerkt als de belangrijkste uitdaging voor de toekomst van de EU (16 % tegenover 27 %), maar in de enquête van 2021 was het percentage Litouwse respondenten dat migratie als het belangrijkste probleem voor de EU beschouwde, gestegen tot 32 % (EU-gemiddelde: 25 %). Hoewel een dergelijke verschuiving in de publieke opinie het gevolg kan zijn van de verschillen in vraagformulering, is dit ook in overeenstemming met de verklaringen van de deelnemers aan de besprekingen van het burgerpanel over hun gewijzigde standpunten ten aanzien van migratie.

Bovendien blijkt uit een vergelijking van de resultaten van het burgerpanel met gegevens van de Eurobarometer-enquête dat er een verschil is tussen de vrij voorzichtige houding van de paneldeelnemers ten aanzien van het EU-klimaatbeleid en de bezorgdheid van de Litouwse burgers over de klimaatverandering. Terwijl de paneldeelnemers vroegen om te beoordelen of de Europese Green Deal niet te ambitieus is en de belangen van Litouwen zou kunnen schaden, hebben de Litouwers in de Eurobarometer-enquêtes klimaatverandering consequent genoemd als een van de belangrijkste uitdagingen voor de EU. In de enquête van 2020 noemde 47 % van de Litouwse respondenten het klimaat als de belangrijkste wereldwijde uitdaging voor de toekomst van de EU (EU-gemiddelde: 45 %), in de enquête van 2021 bedroeg dit cijfer 28 % van de Litouwse respondenten (EU-gemiddelde: 25 %). Er moet worden benadrukt dat de burgers die aan de andere voorbereidende evenementen voor de Conferentie over de toekomst van Europa deelnamen, ook klimaatbeleid hebben aangemerkt als een gebied waarop een grotere betrokkenheid van de EU voor Litouwen van het grootste belang zou zijn. Dit verschil kan worden verklaard door de motivatie van de paneldeelnemers bij het stemmen: iedereen die stemde vóór de aanbeveling om de maatregelen in het kader van de Europese Green Deal opnieuw te bekijken, gaf aan dat het thema voor hem of haar persoonlijk belangrijk is. Dit betekent dat persoonlijk bezwaar niet noodzakelijk onverenigbaar is met het standpunt dat klimaatverandering een van de belangrijkste beleidsuitdagingen voor de EU is.

Rijksoverheid

Onze kijk op Europa

Meningen, ideeën en aanbevelingen

Thema's

Waarden en rechten, rechtsstaat en veiligheid

Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid

Europese democratie

Digitale transformatie

Onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport

3 december 2021

Dit document is een vertaling van het rapport 'Onze kijk op Europa; meningen, ideeën en aanbevelingen' dat op 3 december 2021 in het Nederlands is gepubliceerd op www.kijkopeuropa.nl. Deze vertaalde versie betreft een vereenvoudigde weergave waarin de oorspronkelijke opmaak (afbeeldingen en overige vormgeving) is verwijderd ten behoeve van de vertaling.

Onze kijk op...

Samenvatting rapport: alle aanbevelingen op een rij

Met de burgerdialoog Kijk op Europa hebben we bij de Nederlandse burger meningen en ideeën opgehaald over de toekomst van Europa. Dat heeft voor de eerste vijf thema's de volgende aanbevelingen opgeleverd aan de Europese Unie.

Waarden en rechten, rechtsstaat en veiligheid

Het is belangrijk dat de EU de rechtsstaat beschermt. Tegelijkertijd vinden Nederlanders dat er aandacht moet zijn voor verschillende tradities en culturen binnen Europa. Samenwerking binnen de EU kan veel voordelen hebben en op verschillende manieren, maar moet wel voor alle betrokkenen meerwaarde hebben. Dat geldt ook voor het delen van veiligheidsinformatie. Alles met elkaar delen maakt samenwerking al snel inefficiënt.

Zorg dat iedereen zich vrij en veilig kan voelen

Breid de EU alleen uit als dat meerwaarde heeft

Werk vooral samen tegen internationale criminaliteit en terrorisme

Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid

Nederlanders denken dat er veel mogelijkheden zijn om de Europese economie sterker te maken. Maar landen kunnen niet altijd een op een met elkaar worden vergeleken. Het belastingstelsel zou vooral eerlijker en duidelijker moeten. En als Europa zouden we meer moeten focussen op onze sterke punten, zoals kwaliteit en diversiteit. EU-landen kunnen daarbij samen zorgen voor gelijke kansen op de Europese arbeidsmarkt.

1. Houd rekening met overeenkomsten en verschillen
2. Maak meer gebruik van Europa's sterke punten
3. Ontwikkel een eerlijk en duidelijk belastingstelsel
4. Zorg dat iedereen mee kan komen

Europese democratie

Nederlanders hoeven niet alles te weten over de EU, maar willen wel meer transparantie en inzicht. Het perspectief van andere EU-landen kan bijvoorbeeld zorgen voor een breder beeld. Daarnaast vinden Nederlanders dat de EU vaker en liefst blijvend de dialoog aan moeten gaan met de burger. Het is daarbij niet alleen belangrijk dat er rekening wordt gehouden met verschillende belangen, maar ook dat er sneller dan nu besluiten worden genomen.

1. Geef een breder perspectief op Europa
2. Vind nieuwe en blijvende manieren om naar burgers te luisteren
3. Wees transparanter en duidelijker over besluiten
4. Zorg dat er sneller knopen kunnen worden doorgehakt

Digitale transformatie

De samenleving wordt steeds afhankelijker van het internet en grote techbedrijven krijgen steeds meer macht. Daar maken Nederlanders zich soms best zorgen over. Het is dan ook fijn als de EU Europese (privacy)regels en standaarden opstelt. Daarbij is het wel belangrijk dat die regels en standaarden voor

iedereen te begrijpen en werkbaar zijn. Ondersteuning en voorlichting krijgen Nederlanders het liefst van de landelijke overheid, in de eigen taal.

5. Zorg overal voor snel, veilig en stabiel internet
6. Maak duidelijke regels en standaarden voor internetbedrijven
7. Combineer privacyregels met een praktische uitvoering en uitleg

Onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport

Jongeren die in het buitenland studeren, zouden meer dan nu van het lokale land kunnen leren. En landen met een lager kennisniveau moeten niet al hun talent aan het buitenland verliezen. Onderwerpen als cultuur en misstanden in de sport vinden Nederlanders meer iets voor de lidstaten zelf. En een eigen, landelijke taal is veel waard. In het algemeen moet iedereen in Europa zich vooral vrij voelen en zichzelf kunnen zijn.

8. Stimuleer studeren in het buitenland op een verstandige manier
9. Laat onderwerpen als cultuur en sport vooral aan de lidstaten
10. Zorg dat Europeanen elkaar beter leren kennen en respecteren

Inleiding

Met de burgerdialoog Kijk op Europa konden alle Nederlanders van 1 september tot en met half november hun meningen en ideeën delen over de toekomst van Europa. De aanbevelingen die hieruit volgden biedt Nederland samen met de opgehaalde meningen en ideeën aan bij de Europese Unie (EU). In dit rapport gaan we in op de eerste vijf thema's. De overige vier thema's komen begin 2022 aan de orde in een volgend rapport.

Over Kijk op Europa

De Europese Unie wil van haar inwoners weten hoe zij over Europa denken. Daarom organiseert de EU de Conferentie over de toekomst van Europa. De meningen en ideeën van inwoners uit de hele Europese Unie worden uiteindelijk verwerkt in de toekomstplannen voor Europa. Als onderdeel van de Conferentie organiseert Nederland de nationale burgerdialoog Kijk op Europa.

Kijk op Europa is op 1 september van start gegaan met het online ophalen van meningen en ideeën door middel van een onderzoek onder een representatief panel. Om de eerste inzichten uit het panelonderzoek te verdiepen en tot concrete aanbevelingen te komen, organiseerden we online themadialogen. Iedereen die dat wilde, kon eraan meedoen. Daarnaast zijn we het land ingegaan om gesprekken te voeren met jongeren en andere (moeilijk bereikbare) groepen.

Van scholieren, mbo-leerlingen en studenten tot boeren, migranten en de minister.

In oktober en november vonden in totaal acht online themadialogen plaats met gemiddeld 30 deelnemers per bijeenkomst. Ook organiseerden we een online themadialoog en zeven themadialogen op locatie met verschillende groepen Nederlanders. Zo gingen we in gesprek met de Turkse gemeenschap in Schiedam en waren we te gast bij de vrijwilligers van de stichting Piëzo in Zoetermeer. Bij die laatste gelegenheid was na afloop van de dialoog ook minister Knapen van Buitenlandse Zaken aanwezig. De minister ging met de deelnemers in gesprek over de dialoog en de stellingen over de toekomst van Europa. Ten slotte organiseerden we zes bijeenkomsten met diverse groepen jongeren. We waren bijvoorbeeld te gast op een middelbare school in Helmond, bij een mbo-opleiding in Doetinchem en op de Universiteit Leiden.

“Ik geef altijd graag mijn kritische mening bij de koffieautomaat. Daarom vond ik dat ik hieraan mee moest doen.”

Deelnemer themadialoog

Over dit rapport

Op basis van de meningen en ideeën die we de afgelopen maanden hebben opgehaald, zijn aanbevelingen opgesteld van de Nederlandse burger aan de Europese Unie. In de gesprekken tussen Nederlanders ontstonden interessante discussies en werden vernieuwende ideeën aangedragen. En ook via het panelonderzoek en het open onderzoek zijn suggesties gedaan. Een aantal van deze ideeën zijn opgenomen in dit rapport. De inhoud van dit rapport vormt zo de stem van Nederland: onze kijk op Europa.

Zoals er verschillen zijn tussen Europese landen en burgers, zijn we het ook binnen Nederland natuurlijk niet altijd met elkaar eens. Die verschillen zijn juist waardevol: ze zijn een belangrijk kenmerk van een democratie. De aanbevelingen komen voort uit de meest voorkomende meningen en ideeën van de deelnemers aan Kijk op Europa. Aanvullend beschrijven we de zorgen, gedachten en gevoelens die misschien minder breed leven, maar ons opvielen tijdens de dialogen en in het online onderzoek.

“Het was fijn om in kleine groepjes te kunnen praten met voor- en tegenstanders. Heel anders dan hoe de discussies op social media vaak gaan.”

Deelnemer themadialoog

Voor de Conferentie over de toekomst van Europa zijn negen thema's bepaald. Deze thema's staan ook centraal in de Nederlandse burgerdialoog Kijk op Europa. In oktober publiceerden we een tussenverslag met eerste inzichten en vervolgvragen op basis van het panelonderzoek. In dit tweede rapport beschrijven we de meningen, ideeën en aanbevelingen voor de eerste vijf thema's, ten behoeve van de plenaire vergadering van de Conferentie over de toekomst van Europa in december. Medio januari verschijnt het volgende rapport, met daarin de resterende vier thema's.

Huidige rapport - December 2021

Waarden en rechten, rechtsstaat en veiligheid

Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid

Europese democratie

Digitale transformatie

Onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport

Volgende rapport - Januari 2022

Klimaatverandering en milieu

Migratie

Gezondheid

De EU in de wereld

Hoe nu verder?

Op de Conferentie over de toekomst van Europa komen de ideeën, meningen en aanbevelingen van alle inwoners van de EU samen. Tijdens de vergaderingen worden niet alleen de resultaten van alle nationale burgerdialogen besproken, maar ook de uitkomsten van andere initiatieven vanuit de Conferentie. Zo zijn er ook Europese burgerpanels en kunnen alle EU-burgers (dus ook Nederlanders) terecht op een Europees digitaal platform.

“Het is goed dat de EU dit initiatief neemt. Ik hoop dat er ook echt iets met de uitkomsten gedaan wordt.”

Deelnemer themadialoog

De Conferentie eindigt in het voorjaar van 2022. Dan stelt Nederland een eindrapport op van de burgerdialoog: een bundeling van dit rapport en het volgende rapport (met daarin de andere thema's). Uit de Conferentie volgen aanbevelingen voor het voorzitterschap van de Conferentie: de voorzitters van het Europees Parlement, de Raad van ministers en de Europese Commissie. Zij hebben toegezegd te onderzoeken hoe ze opvolging kunnen geven aan de aanbevelingen. Voor de Nederlandse regering vormen de uitkomsten bovendien een waardevolle bijdrage aan de vorming van het Nederlandse EU-beleid.

Het proces tot en met het voorjaar van 2022 ziet er samengevat als volgt uit:

Tijdslijn

Kijk op Europa

1 sept	12 okt	22/23 okt	15 nov	17/18 dec	21/22 jan	22/24 apr		
Online ideeën ophalen								
	Themadialogen							
		Tussentijdse resultaten (tussen- verslag)		Thema's Economie en Democratie tussenrapport	Thema's Klimaat en EU in de wereld tussenrapport	Eindrapport 'Onze Kijk op Europa'		
		↓		↓	↓	↓		
		Vergadering Conferentie		Vergadering Conferentie	Vergadering Conferentie	Slot Conferentie	→	Aanbevelingen voor voorzitters Europees parlement Europese Commissie Raad van ministers
				↑	↑	↑		
	Meer meningen en ideeën over de toekomst van Europa:							
Burgerdialogen				Europese burgerpanels		Europese digitale platform (ook voor Nederlanders)		

Leeswijzer

In dit rapport gaan we in op vijf thema's. Voor elk thema beschrijven we achtereenvolgens:

Aanbevelingen op basis van alle onderdelen van de burgerdialoog

Impressie van de meningen, ideeën en discussies in de (online en fysieke) themadialogen en suggesties uit het online onderzoek, in woord en beeld.

Aan het eind van dit rapport is een onderzoeksverantwoording opgenomen.

Waarden en rechten, rechtsstaat en veiligheid

De EU houdt toezicht op de rechtsstaat in alle EU-landen en probeert de ongelijkheid binnen de EU terug te dringen. Ook wil de EU alle Europeanen beschermen tegen terrorisme en criminaliteit. Om dat te bereiken voert de EU maatregelen en regels in en werken EU-landen intensief met elkaar samen. Hoe kijkt Nederland hiernaar?

Aanbevelingen - Onze kijk op veiligheid en rechtsstaat

68% van de Nederlanders vindt Veiligheid en rechtsstaat een belangrijk thema én dat de EU er mee aan de slag moet.

1 Zorg dat iedereen zich vrij en veilig kan voelen

78% van de Nederlanders vindt het belangrijk dat de EU de rechtsstaat en onze fundamentele vrijheden en grondrechten beschermt. En ook bescherming van consumentenrechten vinden we belangrijk: een grote meerderheid vindt het goed dat de EU fabrikanten verplicht om in alle landen dezelfde informatie op etiketten te zetten. Veel Nederlanders vinden daarbij dat de EU wel aandacht moet hebben voor verschillen die binnen Europa bestaan in tradities en (bestuurs)culturen. Ook omdat efficiënt samenwerken anders moeilijk wordt. We vinden het vooral belangrijk dat iedereen in Europa zich vrij en veilig voelt. Daarbij hoort ook een dak boven je hoofd, onderwijs en zorg. En de wetenschap dat producten die in Europese winkels liggen altijd veilig zijn.

2 Breid de EU alleen uit als dat meerwaarde heeft

44% van de Nederlanders vindt niet dat de EU moet uitbreiden met meer landen. 25% is wel voor uitbreiding. We zien dat er tussen de huidige lidstaten al best veel discussie is. Veel Nederlanders vinden dat we daar eerst aandacht voor moeten hebben. En als er nieuwe landen bijkomen, moeten die ook echt aan onze voorwaarden kunnen voldoen. Nu en in de toekomst. Ook de huidige lidstaten moeten meerwaarde ervaren van uitbreiding, vinden veel Nederlanders. Bovendien denken we dat er ook andere mogelijkheden zijn om als landen samen te werken aan veiligheid en stabiliteit. Soms maken we ons bijvoorbeeld zorgen over beïnvloeding van landen aan de oostgrens van de EU door Rusland. Het is belangrijk dat de EU daar aandacht voor heeft.

“Uitbreiding moet niet gaan over kosten en baten, maar over een visie op stabiliteit.”

3 Werk vooral samen tegen internationale criminaliteit en terrorisme

68% van de Nederlanders vindt dat de veiligheidsdiensten van EU-landen hun informatie met elkaar moeten delen. Maar we vinden het belangrijk dat landen deels ook zelf kunnen blijven bepalen welke informatie ze wel en niet willen geven. Alles met elkaar delen maakt samenwerking al snel inefficiënt. En de EU is tegenwoordig zo groot, dat we kritisch moeten blijven bekijken waar gevoelige informatie terecht komt of kan komen. We willen erop kunnen blijven vertrouwen dat onze privacy beschermd wordt. We denken dat het vooral logisch is om samen te werken tegen zware en internationale criminaliteit, zoals cybercrime, drugshandel en terrorisme.

“Als je een keer door rood rijdt in Nederland, hoeven ze dat in Spanje heus niet te zien.”

Discussies en ideeën online en op locatie

“Als je een land straft dat zich niet aan de regels houdt, zijn de armste inwoners van dat land als eerste de dupe. Daarom vind ik praten beter dan straffen.”

“Zorg eerst voor stabiliteit in de huidige club. En denk daarna pas aan uitbreiding.”

“We mogen ook kritisch naar onze eigen rechtsstaat kijken. Daar gaat ook wel eens iets fout.”

IDEE: “Stel strenge integriteitsregels in voor politici in heel Europa, om te voorkomen dat ze te makkelijk beïnvloed kunnen worden.”

IDEE: “Laat politie en justitie in de EU-landen meer met elkaar samenwerken.”

Mbo-leerlingen Doetinchem: ‘Wie in de EU wil, moet zich wel aan regels houden’

Op het Graafschap College in Doetinchem bespraken ruim 20 mbo-leerlingen Verpleegkunde wat ze de grootste voordelen vinden van de EU: de vrije markt, de gedeelde euro en dat je als Europeaan makkelijk in andere EU-landen kunt wonen en werken. “En EU-landen kunnen elkaar steunen. Samen ben je sterker”, zei een van de aanwezige leerlingen. Ook ging het over het belang van regels. Als landen zich daar niet aan houden, is het vaak moeilijk een land hard te straffen. Volgens de leerlingen mag dat best wat makkelijker worden. Een van hen noemde daarbij ook het afschrikkende effect. “Als je strenge straffen oplegt, zien ze in andere landen ook wat er kan gebeuren als je je niet aan de regels houdt.”

Surinaamse Hindoestanen in Utrecht: ‘Vertrouwen in rechtsstaat ontbreekt soms’

Stichting Asha is een vrijwilligersorganisatie van Surinaamse Hindoestanen in de gemeente Utrecht. De deelnemers aan de themadialoog gingen onder meer in gesprek over het belang van burgerrechten: het recht op een dak boven je hoofd, maar bijvoorbeeld ook het recht om niet gediscrimineerd te worden. Volgens de aanwezige vrijwilligers moeten er regels zijn die die rechten voor alle Europese burgers beschermen. Wat nu in Nederland is geregeld en wat in Europa, is niet altijd bekend. Dat maakt het soms moeilijk om vertrouwen te hebben in de overheid. Ook omdat er nog wel eens iets misgaat bij de overheid. “Je kunt zeggen dat de overheid mij moet verdedigen, maar soms maken ze er wel een zootje van, zoals bij de toeslagenaffaire”, zei een van de deelnemers. “De EU zou ervoor moeten zorgen dat regels ook echt worden nageleefd”, vond een ander.

Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid

Kleine en middelgrote bedrijven vormen de ruggengraat van de Europese economie. De EU wil daarom dat EU-landen samenwerken aan herstelplannen om economisch sterker uit de coronacrisis te komen. Op de lange termijn is het doel van de EU om de Europese economie gezonder, groener en digitaler te maken. Hoe kijkt Nederland hiernaar?

Aanbevelingen - Onze kijk op Economie en banen

61% van de Nederlanders vindt Economie en banen een belangrijk thema én dat de EU er mee aan de slag moet.

1 Houd rekening met overeenkomsten en verschillen

71% van de Nederlanders vindt dat de EU ervoor moet zorgen dat bedrijven meer samenwerken, om zo de Europese economie sterker te maken. Maar van die Nederlanders vindt slechts een klein deel dat er meer geld van de EU naar bedrijven moet. We vinden namelijk vooral dat samenwerking efficiënter kan. We zien nu dat verschillende bedrijven investeren in dezelfde nieuwe technologie, soms ook met geld van de overheid. Als we een Europese visie zouden hebben op de economie, kunnen we dat geld efficiënter besteden. Daarbij moet er wel aandacht blijven voor verschillen tussen landen.

“De landbouwsector in Nederland is zo modern. Die kun je niet altijd goed vergelijken met de landbouw in andere landen.”

2 Maak meer gebruik van Europa's sterke punten

Nederlanders denken dat er veel mogelijkheden zijn om de Europese economie sterker te maken, maar er moeten keuzes gemaakt worden. Daarom vinden we dat de EU vooral moet focussen op haar sterke punten. We vinden bijvoorbeeld dat Europa goed is in onderwerpen als digitalisering, duurzaamheid en infrastructuur. En misschien nog wel belangrijker: we staan voor kwaliteit en diversiteit. Juist dat we een divers continent zijn, met verschillende meningen en ideeën, moeten we veel meer als een economisch voordeel benutten. Daarmee kan Europa zich onderscheiden van bijvoorbeeld de Chinese economie.

3 Ontwikkel een eerlijk en duidelijk belastingstelsel

82% van de Nederlanders vindt dat de EU-landen er samen voor moeten zorgen dat alle bedrijven in de EU eerlijke belasting betalen. Het gaat daarbij onder meer om de hele grote bedrijven. Nu vertrekken die soms naar andere landen, alleen omdat ze daar minder belasting betalen. Daar zou de EU iets tegen moeten doen, bijvoorbeeld via een minimumtarief voor alle landen. Aan de andere kant vinden we dat belasting thuis hoort bij de landen, met hun eigen doelen en omstandigheden. We vinden belasting alles bij elkaar best een ingewikkeld onderwerp. Juist daarom zouden we graag een beter belastingstelsel willen, dat voor iedereen in Europa eerlijk én duidelijk is.

“Komkommers moeten overal even recht zijn, maar belastingregels verschillen. Dat is toch gek?”

4 Zorg dat iedereen mee kan komen

71% van de Nederlanders vindt dat de EU moet helpen om de werkgelegenheid te bevorderen. Daarbij vinden we dat er aan bepaalde groepen extra aandacht moet worden besteed, zoals jongeren en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dat kan via regels of subsidies voor bedrijven, maar ook door werkgevers en werknemers extra te ondersteunen. We denken dan bijvoorbeeld aan voorlichting of juist heel praktische zaken. Soms kan die ondersteuning misschien efficiënter vanuit de EU worden georganiseerd, en soms ligt er meer een taak voor lidstaten zelf. EU-landen zullen uiteindelijk samen moeten zorgen voor gelijke kansen op de Europese arbeidsmarkt.

Discussies en ideeën online en op locatie

“Versnel de automatisering in Europa, zodat spullen die nu uit China komen weer hier gemaakt worden.”

“Neem de revolutie van bitcoins en andere cryptovaluta serieus. Wie zich hiermee bezighoudt wordt weggezet als belastingontduiker, terwijl dit soort blockchain-technologieën de toekomst hebben.”

“Aandeelhouders zijn niet de enige stakeholders in de Europese economie. Zonder werknemers kun je niets.”

“Europa moet meer doen voor mensen met een beperking. Die hebben het nu veel te moeilijk om aan een passende baan te komen.”

“Veel Europese regels zijn ingewikkeld en veranderen regelmatig. Dat maakt het voor bedrijven lastig om te innoveren.”

“Bij een verbouwing voor mijn bedrijf had mijn lokale aannemer allang kunnen beginnen. Maar ik moest de opdracht eerst Europees aanbesteden. Zo zonde.”

Deelnemers online dialoog: ‘Samen nadenken over grote bedrijven’

Tijdens een van de online themadialogen ontstond een discussie over de toenemende macht van grote bedrijven. Sommige deelnemers zouden de EU daar graag harder tegen zien optreden. Want bedrijven maken nu soms grote winsten, waar ze door slimme constructies maar weinig belasting over betalen. Andere deelnemers wezen op het ‘grotere plaatje’: deze bedrijven brengen veel werkgelegenheid met zich mee en zijn goed voor de nationale economie. “Die zou je niet weg moeten jagen”, zei iemand. Een ander vond het in ieder geval belangrijk dat EU-landen hier samen over nadenken. “Grote bedrijven kunnen landen nu tegen elkaar uitspelen. Daarom moeten we als EU meer een front vormen.”

Natuurinclusieve landbouwers: ‘Stel doelen in plaats van grenzen’

BoerenNatuur is een vereniging van agrarische collectieven. Een groepje leden ging onder meer in gesprek over Europese regelgeving voor boeren. Aan de ene kant vinden ze dat de EU veel goeds brengt, zoals makkelijk kunnen exporteren naar andere landen. Aan de andere kant vinden ze dat beleid vaak nog eenduidiger kan. “Maar de neuzen gaan al steeds meer dezelfde kant op”, zei iemand daarover. Er zit vooral nog verbetering in de procedures: die zijn vaak nog erg ambtelijk en tijdrovend. Volgens een van de aanwezigen moet regelgeving vooral niet te detaillistisch zijn. “Stel liever duidelijke doelen, bijvoorbeeld schoon water. Dan kunnen we zelf bepalen hoe breed een sloot vervolgens moet zijn.”

Europese democratie

De EU moedigt Europeanen aan te stemmen en wil ook buiten de verkiezingsperiode inwoners betrekken bij Europese besluitvorming en beleid. Ook neemt de EU initiatieven om de democratie te versterken, zoals een actieplan dat zich richt op vrije en eerlijke verkiezingen en vrije pers. Hoe kijkt Nederland hiernaar?

Aanbevelingen - Onze kijk op Europese democratie

60% van de Nederlanders vindt Europese democratie een belangrijk thema én dat de EU er mee aan de slag moet.

1 Geef een breder perspectief op Europa

Als het in de media gaat over Europa is dat vaak als er een crisis is, merken Nederlanders. We horen maar weinig over de dagelijkse besluiten. We hoeven als inwoners niet alles te weten, maar om zelf een goede mening te kunnen vormen, zou het goed zijn als we een beter beeld krijgen van het geheel. We zouden het bijvoorbeeld interessant vinden om vaker het perspectief op de EU van andere landen te horen. De media en het onderwijs kunnen daar een belangrijke rol in spelen. Maar media moeten wel hun eigen keuzes kunnen blijven maken. Want persvrijheid vinden Nederlanders we heel belangrijk in onze democratie.

“Vaak horen we alleen over de EU als er een crisis is. Zo blijft het sentiment over Europa negatief.”

2 Vind nieuwe en blijvende manieren om naar burgers te luisteren

51% van de Nederlanders vindt dat de EU onvoldoende weet wat er speelt in de samenleving. Om dit te verbeteren, zou de EU vaker en liefst blijvend de dialoog aan moeten gaan met de burger. De Conferentie over de toekomst van Europa vinden veel Nederlanders dan ook een goed initiatief. Ook referenda kunnen een waardevol instrument zijn, maar hier kijken Nederlanders wel verschillend naar. Voor sommige thema's kan het ook nodig zijn om specialistische kennis te hebben. Praten met burgers mag in ieder geval geen 'moetje' zijn. We vinden het belangrijk dat we serieus worden genomen.

3 Wees transparanter en duidelijker over besluiten

Nederlanders vinden Europa soms behoorlijk ingewikkeld. Niet iedereen heeft evenveel achtergrondkennis. Daar moet de EU meer rekening mee houden. We willen dat de EU transparanter wordt en dat het makkelijker wordt om op de hoogte te blijven. Ook de Nederlandse overheid heeft daar een rol in. Veel Nederlanders hebben wel interesse in Europese besluiten, maar vinden de officiële kanalen te slecht vindbaar of te ingewikkeld. Bovendien heeft iedereen weer andere interesses en behoeften. Je zou dan ook moeten kunnen kiezen over welke thema's je meer wilt horen. Jongeren hebben vaak wel interesse in Europa, maar zien er bijvoorbeeld maar weinig iets over op hun sociale media.

“Op vakantie in Hongarije zag ik bij een nieuw aangeplant bos een groot bord: ‘Mogelijk gemaakt door de EU.’ Ik ben sceptisch over Europa, maar voelde toen toch trots.”

4 Zorg dat er sneller knopen kunnen worden doorgehakt

Nederlanders vinden het best moeilijk om te begrijpen hoe de Europese democratie werkt, maar besluitvorming in de EU lijkt vaak wel erg langzaam te gaan. Bij Europese verkiezingen zien we vooral samenwerkingsverbanden van nationale partijen. Misschien zijn er ook andere manieren om met Europese belangen om te gaan. Ongeveer een derde van de Nederlanders vindt dat je bij verkiezingen voor het Europees parlement op buitenlandse kandidaten moet kunnen stemmen. Ongeveer even veel Nederlanders vinden van niet. Het belangrijkste is dat er voldoende rekening wordt gehouden met verschillende belangen. En dat er tegelijkertijd wel sneller dan nu knopen kunnen worden doorgehakt.

“Bij verkiezingen wil ik me graag kunnen identificeren met iemand en weten waar hij of zij voor staat. Dat hoeft geen landgenoot te zijn.”

Discussies en ideeën online en op locatie

“Schaf het vetorecht van landen af. De meerderheid beslist.”

“Richt voor belangrijke besluiten focusgroepen van burgers op, misschien zelfs wel op (semi)verplichte basis, zoals jury's in de VS.”

“Zorg ervoor dat EU-politici en ambtenaren regelmatig in het 'achterland' komen en niet volledig in de Brusselse bubbel leven.”

IDEE: “Eigenlijk zou het journaal elke uitzending een paar minuten aandacht aan Europa moeten besteden. Of start een dagelijks of wekelijks Europajournaal.”

IDEE: “Misschien moeten Europese politici zich maar vaker lenen voor televisieshows.”

“Als jongere lees ik bijna nooit wat over Europa. Ik ben er wel nieuwsgierig naar, maar wil er niet te veel moeite voor hoeven doen.”

Jongeren van Coalitie-Y in Utrecht: Discussie over de inzet van referenda

Leden van de Coalitie-Y - een samenwerking tussen diverse jongerenorganisaties - voerden een felle discussie over de inzet van referenda. Tegenstanders noemden het gevaar van een zwart-wit discussie, terwijl onderwerpen vaak veel ingewikkelder zijn. Een van de deelnemers zei daarbij: “We mogen voor de EU stemmen en onszelf verkiesbaar stellen. Met referenda haal je dat eigenlijk weer onderuit.” Voorstanders van referenda zeiden het juist goed te vinden als beleidsmakers weten hoe burgers tegen een onderwerp aankijken: het kan richting helpen geven. Ook zouden referenda kunnen bijdragen aan de algemene bewustwording over de EU: welke onderwerpen op de agenda staan en welke keuzes gemaakt moeten worden.

Sociaal-maatschappelijke vrijwilligers: ‘Landen moeten meer begrip voor elkaar krijgen.’

Stichting Piëzo in Zoetermeer bestaat uit vrijwilligers die op verschillende manieren werken aan maatschappelijke participatie. De deelnemers aan de themadialoog spraken hun zorg uit over de toenemende kloof die ze zien in Europa. Het gaat dan bijvoorbeeld over opvattingen die landen hebben over de LHBTIQ-gemeenschap. Als landen geen begrip voor elkaars standpunten hebben, is het moeilijk samenwerken. “Daarom is het nodig elkaar beter te leren kennen, denkt een deelnemer. “We weten nu gewoon niet hoe er gedacht wordt in andere landen. We snappen elkaars cultuur en achtergronden onvoldoende. Dat is nodig om samen goede besluiten te nemen.”

Digitale transformatie

In de online wereld worden steeds hogere eisen gesteld aan internetverbindingen, veiligheid en privacy. De EU voelt zich daar verantwoordelijk voor en maakt zich er sterk voor dat in de digitale samenleving niemand achterblijft. Daarnaast investeert de EU in digitale oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Hoe kijkt Nederland hiernaar?

Aanbevelingen - Onze kijk op de online wereld

45% van de Nederlanders vindt de online wereld een belangrijk thema én dat de EU er mee aan de slag moet.

1 Zorg overal voor snel, veilig en stabiel internet

61% van de Nederlanders vindt dat de EU ervoor moet zorgen dat iedereen in Europa toegang heeft tot snel en stabiel internet. We merken allemaal dat internet een steeds grotere rol in ons leven inneemt. Onze kinderen groeien op met digitaal onderwijs. En ook communicatie gaat steeds meer via het internet, zowel nationaal als internationaal. Over de grote afhankelijkheid van het internet, maken we ons soms zorgen. Veel Nederlanders vinden dan ook dat de EU daar best wat geld aan mag besteden, als dat maar wel efficiënt besteed wordt. Bescherming tegen online misdaad vinden we het belangrijkste thema om Europees op te pakken. Maar het is goed om ook in eigen land aandacht te houden voor de bestrijding van internetcriminaliteit.

“Als ik denk aan een cyberaanval op onze waterkering voel ik me best kwetsbaar.”

2 Maak duidelijke regels en standaarden voor internetbedrijven

75% van de Nederlanders vindt dat de EU ervoor moet zorgen dat kopen op internet in alle landen van de EU even veilig is. We kopen met z'n allen steeds meer in het buitenland en delen dan privacygevoelige gegevens. Dat voelt soms onveilig. Het is lastig om te bepalen welke websites je kunt vertrouwen. Het is fijn als de EU dan Europese privacyregels en standaarden opstelt, die voor iedereen te begrijpen zijn. Ook over de macht van grote internetbedrijven maken we ons regelmatig zorgen. We vinden dat we zelf een verantwoordelijkheid hebben om verstandig om te gaan met onze gegevens. Maar we denken ook dat de EU hier een rol in kan spelen. EU-landen moeten er samen voor zorgen dat bedrijven als Google en Facebook niet te veel macht krijgen.

“Tegen een wereldspeler als Facebook kunnen wij als klein landje weinig beginnen.”

3 Combineer privacyregels met een praktische uitvoering en uitleg

Met de invoering van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) weten Nederlanders dat alle landen aan dezelfde privacywet en -regelgeving moeten voldoen. We vinden het fijn daarop te kunnen vertrouwen, want privacy vinden we een belangrijk onderwerp. Wel vinden sommige Nederlanders dat de regels voor privacy soms overdreven of onlogisch zijn. Voor ondernemers kan de wetgeving bovendien veel werk opleveren. We vinden dan ook dat er meer aandacht moet zijn voor een praktische uitvoering van de privacywetgeving: ondersteuning en voorlichting van zowel burgers als bedrijven. We zien daarbij vooral een rol voor de lidstaten. Problemen of vragen op het gebied van privacy leggen we het liefst neer bij onze landelijke overheid, in onze eigen taal.

Discussies en ideeën online en op locatie

IDEE: “Stel hardere eisen aan programmeurs en bedrijven: verbied onveilige programmeertalen.”

“Bied gratis Europese antivirussoftware aan, zodat er een Europese firewall ontstaat.”

“Als ik over de grens naar Duitsland ga, heeft mijn mobiele telefoon opeens geen bereik meer. Dat kan toch niet meer?”

“Met onze iPhones zijn we overal te volgen. Daar zijn we zelf ook schuldig aan.”

“Het is niet handig als je in elk land weer een ander soort privacyformulier moet invullen.”

IDEE: “Richt een Europese internetpolitie op. Dat is typisch iets voor de EU.”

Deelnemers online dialoog: ‘Overall goed internet is ook in ons eigen belang’

Tijdens een van de online themadialogen ontstond een interessante discussie over de rol van de EU in de online wereld. Alle deelnemers waren het erover eens dat het fijn en belangrijk is als je in heel Europa op een goede internetverbinding kunt vertrouwen. Maar moet de EU zich hier mee bezighouden? Meerdere deelnemers lieten weten dit vooral een taak voor de individuele lidstaten te vinden. Een andere deelnemer wees erop dat goed en stabiel internet in het buitenland ook voor Nederland een voordeel is: “Wij verdienen vele miljarden aan handel met andere EU-landen. Het is dus in ons eigen belang dat die landen goed functioneren.”

Scholieren in Helmond: ‘Gelijke regels en straffen voor internetcriminelen’

Op het Dr. Knippenbergcollege in Helmond gingen leerlingen van 15 en 16 jaar met elkaar in gesprek over het probleem van internetcriminaliteit. Ze horen daar regelmatig over in het nieuws. Bijvoorbeeld dat er bij een bedrijf een datalek is. Of dat een land als Rusland of China probeert gegevens te stelen. Omdat internetcriminelen vaak over grenzen heen werken, vinden ze het logisch dat landen in Europa samenwerken. Ze denken dan aan het maken van regels, maar ook aan het bepalen van straffen. “Als er hackers vanuit Rusland proberen bij ons binnen te komen, moet de EU daar hard tegen optreden.”

Onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport

EU-landen zijn zelf verantwoordelijk voor de thema's onderwijs, cultuur, jongeren en sport. De EU kan en wil daarbij wel ondersteuning bieden, bijvoorbeeld door zich in te zetten voor hoogwaardig onderwijs, meertaligheid, bescherming van cultureel erfgoed en ondersteuning van culturele en sportieve sectoren. Hoe kijkt Nederland hiernaar?

Aanbevelingen - Onze kijk op onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport

45% van de Nederlanders vindt Onderwijs een belangrijk thema én dat de EU er mee aan de slag moet. Voor Jongeren, Cultuur en Sport is dat respectievelijk 39%, 23% en 19%.

1 Stimuleer studeren in het buitenland op een verstandige manier

Veel Nederlanders vinden dat studeren in het buitenland een positieve invloed heeft op jongeren. Het draagt bij aan persoonlijke ontwikkeling. Bovendien kan studeren in het buitenland ervoor zorgen dat Europeanen elkaar beter leren begrijpen. Zo kan het ook bijdragen aan een betere integratie. Veel Nederlanders vinden het daarom goed dat er een Erasmus-programma is dat studeren in het buitenland stimuleert. Maar we vinden het ook goed dat de EU kritisch naar dit onderwerp blijft kijken. In de praktijk blijkt bijvoorbeeld dat internationale studenten vooral elkaar opzoeken, en niet altijd veel van het lokale land leren. Ook moet de EU voorkomen dat landen met een lager kennisniveau 'leeglopen' omdat al het talent in het buitenland gaat studeren.

“Ontwikkel ook uitwisselingsprogramma's voor mbo-niveau.”

2 Laat onderwerpen als cultuur en sport vooral aan de lidstaten

58% van de Nederlanders vindt dat de EU cultureel erfgoed in Europa beter moet beschermen. We denken dan bijvoorbeeld aan de tempels in Griekenland. Aan de andere kant vinden we dat lokale cultuur in eerste instantie een verantwoordelijkheid is van landen zelf. Hetzelfde geldt voor bijvoorbeeld misstanden in de sport. We vinden dit een belangrijk onderwerp, maar geen kerntaak voor de EU. Europa moet nu eenmaal prioriteiten stellen en er is ook veel geld nodig voor andere zaken. Soms kunnen we misschien een financiële bijdrage leveren, maar soms kunnen we ook op andere manieren samenwerken, bijvoorbeeld door het uitwisselen van kennis en ideeën.

“Bescherming van cultuur is aan landen zelf. Maar als ergens werelderfgoed wordt verwaarloosd, vind ik wel dat de EU moet ingrijpen.”

3 Zorg dat Europeanen elkaar beter leren kennen en respecteren

Nederlanders vinden het fijn als andere Europeanen goed Engels spreken. Dat is makkelijk als we in het buitenland zijn. En als we bijvoorbeeld willen communiceren met arbeidsmigranten in Nederland. Tegelijkertijd vinden veel Nederlanders het heel belangrijk dat we onze eigen taal blijven spreken en waarderen. Zo willen we ook respect hebben voor andere verschillen binnen Europa. Of het nu gaat om cultuur, onderwijs of sport, iedereen moet zich vrij voelen en zichzelf kunnen zijn. Verschillen kunnen soms botsingen veroorzaken, maar maken Europa juist ook een rijk continent. Veel Nederlanders vinden dan ook dat landen de tijd moeten krijgen om aan elkaars gewoonten en ideeën te wennen.

“De EU zie ik als een vriendengroep. We respecteren onze verschillen en ik kan om hulp roepen als ik die nodig heb.”

Discussies en ideeën online en op locatie

IDEE: "Voer naast het lokale curriculum op alle onderwijsniveaus een gedeeld Europees curriculum in."

IDEE: "Naast een culturele hoofdstad, zou je ook ieder jaar een onderwijs-, jongeren-, en sporthoofdstad (of land) moeten kiezen."

"Wat ons in de EU verbindt, is juist dat we allemaal onze eigen landencultuur hebben. En dat we dus niet onder één cultuur te scharen zijn."

"In plaats van de negatieve dingen belichten, kun je beter sport proberen te stimuleren."

"Ik ben hier geïntegreerd, ik betaal belasting, maar ik ben en blijf Latijns-Amerikaans. Ik koester mijn taal, muziek en eten. Dat zijn geen onderwerpen voor Europa."

"Er wordt in Europa te veel over de economie gesproken. En te weinig over welzijn."

Studenten Universiteit Leiden: 'Taal is belangrijk, maar moet vrije keuze blijven'

Op de Universiteit Leiden gingen studenten Geschiedenis met elkaar in gesprek. Zij vinden het belangrijk dat mensen meerdere talen spreken. Meer talen is wat hun betreft fantastisch voor je persoonlijke ontwikkeling, goed voor de handel en de politieke relaties binnen de EU. Maar ze vinden vooral dat de talen op school moeten worden aangeboden, en niet verplicht gesteld moeten worden. Ook hoeft een tweede taal wat de studenten betreft niet per se een Europese taal te zijn. "Als jij in Oost-Europa woont en je kiest ervoor om Russisch te leren, dan is dat je goed recht", zei een van de deelnemers.

Turkse gemeenschap Schiedam: 'Geef alle jongeren eerlijke kansen op werk'

Bij Stichting Hakder in Schiedam sprak de lokale Turkse gemeenschap zich onder meer uit over het belang van eerlijke kansen op werk voor iedereen. Alle aanwezigen waren het er mee eens dat de EU bedrijven moet verplichten om jongeren met weinig kansen een stageplek of baan aan te bieden. Ze lieten weten dat vooral migrantenjongeren problemen hebben om een stage of baan te vinden. "Soms durven ze niet eens naar de huisarts te gaan, omdat ze bang zijn dat ze dat zelf moeten betalen. Dus laat staan dat ze ergens durven aan te kloppen voor een stage of baan", aldus een van de aanwezigen. "Bedrijven moeten hier meer aandacht voor hebben en de EU kan dit stimuleren."

Onderzoeksverantwoording

Kijk op Europa bestaat uit verschillende, met elkaar samenhangende dialoogvormen aan de hand waarvan meningen en ideeën van Nederlandse burgers worden verzameld over de toekomst van Europa en de EU. Dit hoofdstuk geeft een verantwoording van de wijze waarop met de samenhangende dialoogvormen voldaan wordt aan de richtsnoeren die gelden voor nationale burgerpanels in het kader van de Conferentie over de toekomst van Europa.

Opzet samenhangende dialoogvormen

De volgende dialoogvormen zijn ingezet:

1. Panelonderzoek

Onderzoek onder een representatief deel van de Nederlandse bevolking.

2. Verdiepende online themadialogen

Dialogen waarin steeds met een groep Nederlanders de uitkomsten van het eerste tussenrapport 'Onze kijk op Europa; eerste inzichten en vervolgvragen (8 oktober 2021)' zijn uitgediept.

3. Dialogen met specifieke groepen

Bijeenkomsten met Nederlanders die niet gewend zijn deel te nemen aan (online) onderzoeken en panels.

4. Dialogen met jongeren

Bijeenkomsten waarin ingezoomd is op de Europese thema's die jongeren het meest bezighouden.

5. Online open onderzoek: Vragenlijst en 'Swipen naar de toekomst'

De vragenlijst voor het panelonderzoek kon ook worden ingevuld door alle Nederlanders, onder wie ook Nederlanders die woonachtig zijn in het buitenland. Deze vragenlijst stond open van 1 september 2021 tot en met 14 november 2021. Daarnaast kon elke Nederlander in diezelfde periode meedoen aan 'Swipen naar de toekomst', een online tool met 20 stellingen.

1 Panelonderzoek

De Nederlandse burgerdialoog Kijk op Europa is op 1 september van start gegaan met een panelonderzoek. In deze onderzoeksverantwoording beschrijven we beknopt de opzet en uitvoering van dit panelonderzoek.

Doel en doelpopulatie

Kijk op Europa startte met een online vragenlijst over hoe Nederlanders denken over de toekomst van Europa. Deze vragenlijst is voorgelegd aan een representatief panel en daarnaast opengesteld voor alle Nederlanders (ook Nederlanders die woonachtig zijn in het buitenland). Daarnaast kon iedereen meedoen met 'Swipen naar de toekomst', een online tool met 20 stellingen. De uitkomsten van het panelonderzoek vormden input voor verschillende themadialogen in het vervolgtraject van de burgerdialoog Kijk op Europa.

De doelpopulatie van het panelonderzoek bestaat uit alle Nederlanders van 18 jaar of ouder die bij de start van het veldwerk geregistreerd zijn als ingezetene in de Basisregistratie Personen (BRP). Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) bestond deze doelgroep op 1 januari 2021 uit 14.190.874 mensen. De ondergrens van 18 jaar is in lijn met de kiesgerechtigde leeftijd. Wij noemen dit de populatie van het panelonderzoek.

Veldwerk

Om een cijfermatig beeld op te halen van ‘de Nederlander’ is gebruik gemaakt van een landelijk dekkend panel met ruim 100.000 leden (ISO gecertificeerd, Research Keurmerk groep, Nederlandse Marktonderzoek Associatie). Deze leden hebben zich aangemeld voor het onderzoekpanel, zodat zij regelmatig hun mening kunnen geven over allerlei onderwerpen. Naast hun intrinsieke motivatie om mee te denken, ontvangen zij een beloning voor het invullen van vragenlijsten. Uit verschillende wetenschappelijke onderzoeken blijkt dat respondenten die een vergoeding krijgen voor het invullen van een vragenlijst geen significant andere antwoorden geven (bron: Does use of survey incentives degrade data quality? Cole, J. S., Sarraf, S. A., Wang, X., 2015).

Het veldwerk startte op 11 augustus 2021 en eindigde op 19 september 2021. Bij de uitvoering is gebruik gemaakt van één dataverzamelmethode, namelijk onderzoek via internet. De leden van het onderzoekpanel hebben een e-mail ontvangen met daarin een persoonlijke link naar de online vragenlijst. Na twee weken hebben de deelnemers van het panel een herinnering ontvangen. De uitnodigingen voor deelname zijn in batches en gestratificeerd (met aandacht voor een gelijke verdeling van deelpopulaties) verstuurd tot het aantal benodigde respondenten is behaald.

Steekproef en spreiding

Het onderzoeksontwerp heeft als uitgangspunt dat minimaal 3.600 respondenten aan het onderzoek moeten meedoen voor een goede statistische betrouwbaarheid. Daarnaast maakt dit aantal een goede spreiding mogelijk over verschillende achtergrondkenmerken van de bevolking. Er is niet één soort Nederlander. Daarom is op voorhand geborgd dat de steekproef een goede spreiding kent over een aantal kenmerken. Nederland is een relatief klein land, maar regionaal kunnen meningen mogelijk verschillen. De attitude ten opzichte van en het belang dat wordt gehecht aan de thema's wordt mogelijk (mede) bepaald door het gebied waar je woont. Inwoners van landelijke gebieden kunnen een thema als veiligheid bijvoorbeeld anders benaderen dan inwoners van stedelijke gebieden. Uit onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau weten we daarnaast dat hogeropgeleiden vaker voorstander zijn van de EU dan lageropgeleiden en dat jongeren vaker pro-EU zijn dan ouderen (bron: Wat willen Nederlanders van de Europese Unie? Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag 2019).

Daarom hebben we op voorhand gequoteerd over de volgende drie kenmerken en er zo voor gezorgd dat de steekproef een representatieve spreiding heeft: (1) regio via COROP-gebieden, (2) leeftijd en (3) opleidingsniveau. Tevens is de spreiding van de steekproef in beeld gebracht over de volgende achtergrondkenmerken: geslacht, afkomst, bezigheid in het dagelijks leven, politieke voorkeur.

De COROP-gebieden zijn ontwikkeld op basis van het nodale principe (een ‘kern’ met verzorgingsgebied of regiofunctie), waarbij forenzenstromen als basis hebben gediend. Het nodale principe is hier en daar losgelaten, zodat de gebieden de provinciegrenzen volgen. Na gemeentelijke herindelingen waarbij de COROP-grenzen worden overschreden, volgt een bijstelling van de indeling (bron: CBS). Binnen de COROP-regio's borgen we een goede spreiding over de leeftijdscategorieën, met de volgende indeling: 18 t/m 34 jaar, 35 t/m 54 jaar, 55 t/m 75 jaar en 75+.

Tot slot hebben we gezorgd voor een representatieve spreiding over opleidingsniveau. In de steekproef komt de verdeling van de respondenten overeen met de landelijke verdeling over hoogst behaald onderwijsniveau, die er als volgt uit ziet:

Hoogst behaald onderwijsniveau

Laag: basisonderwijs, vmbo, havo/vwo leerjaren 1-3, mbo-1	32,1%
Middelbaar: bovenbouw van havo/vwo, mbo-2-4	44,6%
Hoog: hbo of wo	22,9%
Onbekend	0,4%

Respons

In totaal hebben 4.086 respondenten aan het panelonderzoek deelgenomen. Daarmee is het doel van 3.600 volledig ingevulde vragenlijsten behaald.

Respons over COROP-gebieden en leeftijd

	18-34 jaar	35-54 jaar	55-75 jaar	75+ jaar
Noord-Drenthe	11	14	17	5
Zuidoost-Drenthe	10	12	14	4
Zuidwest-Drenthe	7	10	11	3
Flevoland	29	33	28	6
Noord-Friesland	20	22	25	8
Zuidoost-Friesland	12	13	14	3
Zuidwest-Friesland	8	11	11	4
Achterhoek	22	27	34	11
Arnhem/Nijmegen	52	53	55	15
Veluwe	44	48	51	17
Zuidwest-Gelderland	16	18	20	5
Delfzijl en omgeving	2	4	5	1
Oost-Groningen	7	10	12	3
Overig Groningen	36	26	28	8
Midden-Limburg	13	17	21	7
Noord-Limburg	17	20	23	7
Zuid-Limburg	38	40	52	17
Midden-Noord-Brabant	34	35	35	11

Respons over COROP-gebieden en leeftijd **18-34 jaar** **35-54 jaar** **55-75 jaar** **75+ jaar**

Noordoost-Noord-Brabant	41	43	51	14
West-Noord-Brabant	40	47	49	15
Zuidoost-Noord-Brabant	55	56	58	18
Agglomeratie Haarlem	13	18	18	7
Alkmaar en omgeving	14	19	19	6
Groot-Amsterdam	116	104	88	23
Het Gooi en Vechtstreek	13	21	19	7
IJmond	12	14	15	4
Kop van Noord-Holland	22	27	30	9
Zaanstreek	11	13	12	3
Noord-Overijssel	25	28	25	8
Twente	41	44	46	14
Zuidwest-Overijssel	10	11	12	3
Utrecht	96	100	89	27
Overig Zeeland	16	21	23	8
Zeeuws-Vlaanderen	6	8	9	3
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	30	31	31	10
Agglomeratie 's-Gravenhage	63	70	57	18
Delft en Westland	19	15	15	4
Groot-Rijnmond	103	107	99	31
Oost-Zuid-Holland	22	24	25	8
Zuidoost-Zuid-Holland	24	26	26	9

Respons over opleidingsniveau

Laag	1382	34%
Middelbaar	1747	43%
Hoog	915	22%
Onbekend	42	1%

Betrouwbaarheid en representativiteit

Met het aantal respondenten van 4.086 kunnen uitspraken worden gedaan over de populatie met een betrouwbaarheidsniveau van 95% en een foutmarge van 1,53%. Het betrouwbaarheidsniveau en de foutmarge van de resultaten worden bepaald door de steekproef-grootte. Hoe groter de steekproef, hoe betrouwbaarder en/of nauwkeuriger de uitkomsten kunnen worden gegeneraliseerd naar de populatie.

Het betrouwbaarheidsniveau is gedefinieerd als 1 (100%) minus het significantieniveau. Het is gangbaar uit te gaan van een significantieniveau van 5%. Dan is er sprake van een betrouwbaarheidsniveau van 95%. Dat wil zeggen dat, als het onderzoek op dezelfde wijze en onder dezelfde omstandigheden zou worden herhaald, de uitkomsten in 95% van de gevallen hetzelfde beeld zouden geven.

De nauwkeurigheid (uitgedrukt in foutmarge) geeft het gebied van waarden aan waarbinnen de werkelijke waarde in de populatie ligt. Met andere woorden: hoeveel wijken de resultaten uit de steekproef maximaal af van de resultaten als de gehele populatie zou antwoorden? Een foutmarge van 1,53% betekent dat de werkelijke waarde van de totale populatie maximaal 1,53% hoger of lager kan liggen dan de waarde van de steekproef. Concreet: indien een onderzoeksuitkomst van de steekproef aangeeft dat 50% van de respondenten een bepaald thema belangrijk vindt, dan ligt dit percentage in werkelijkheid maximaal 1,53% boven of 1,53% onder deze 50%, ofwel tussen de 48,47% en 51,53%. Een foutmarge van maximaal 5% is gangbaar en algemeen geaccepteerd bij (statistisch) kwantitatief onderzoek.

Naast betrouwbaarheid is de representativiteit van de steekproef van belang. Omdat de uitnodigingen voor deelname in batches en gestratificeerd zijn verstuurd, zijn de resultaten representatief over de kenmerken COROP-gebied en leeftijdsgroep per COROP-gebied. De respons is ook voor opleidingsniveau representatief met de landelijke verdeling hoogst behaald onderwijsniveau.

Overige achtergrondkenmerken

Er is een aantal extra achtergrondvragen gesteld aan de respondenten van het panelonderzoek. Daarin is gevraagd naar geslacht, hoe men tegenover de EU staat, afkomst, bezigheid in het dagelijks leven, en op welke politieke partij men zou stemmen als er nu verkiezingen zouden zijn.

Van de respondenten is 49% man, 50% vrouw en 1% geeft liever geen antwoord op deze vraag.

Van de respondenten vindt 51% het een goede zaak dat Nederland lid is van de EU, 13% vindt het een slechte zaak en 36% staat er neutraal tegenover of heeft geen mening.

Van de respondenten is 95% in Nederland geboren. Van 89% van de respondenten zijn beide ouders in Nederland geboren. Van 5% zijn beide ouders in het buitenland geboren.

Huidige politieke voorkeur van respondenten

Partij	%
VVD	14%
PVV	13%
SP	8%
D66	6%
CDA	6%
PvdA	6%
Partij voor de Dieren	4%
GroenLinks	4%
ChristenUnie	3%
JA21	3%
BoerBurgerBeweging	2%
Forum voor Democratie	2%
SGP	2%
Volt	2%
DENK	1%
Groep Van Haga	1%
BIJ1	1%
Fractie Den Haan	0%
Anders	2%
Blanco	3%
Zeg ik liever niet	13%
Ik ga niet stemmen	5%

Wat doe je momenteel voornamelijk in het dagelijkse leven?

Bezigheid	%
Scholier/student	6%
Parttime werkend	16%
Fulltime werkend	31%
Zelfstandig ondernemer	3%
Huisvrouw of huisman	5%
Werkzoekend	2%
Vrijwilliger	2%
Arbeidsongeschikt	6%
Gepensioneerd	27%
Anders	1%
Zeg ik liever niet	1%

Vragenlijst

De vragenlijst en dit rapport zijn, in opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken, opgesteld door een onafhankelijke externe organisatie. De vragenlijst is modulair opgebouwd en bevat de volgende vraagblokken, in lijn met de thema's die zijn bepaald voor de Conferentie over de toekomst van Europa:

Belangrijke thema's en de rol van Europa

Klimaatverandering en milieu

Gezondheid

Economie en banen

Rol van de Europese Unie in de wereld

Veiligheid en rechtsstaat

De online wereld

Europese democratie

Migratie en vluchtelingen

Onderwijs/Cultuur/Jongeren/Sport

Bij het ontwikkelen van de vragenlijst is veel aandacht besteed aan de kwaliteit, betrouwbaarheid en validiteit van de vraagstelling. Zo is er gestreefd naar een neutrale, niet-sturende formulering van vragen, stellingen en dilemma's. Daarnaast is op de vragen een controle uitgevoerd op begrijpelijke taal (B1-taalniveau).

De vragenlijst is via kwalitatief onderzoek getest in een face-to-face setting met proefrespondenten die behoren tot de doelgroep. Op deze manier is onderzocht hoe de vraagstellingen overkomen op verschillende typen respondenten. Indien een vraagstelling cognitief te belastend (te complex) bleek, is deze aangepast.

Analysemethoden

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van twee analysemethoden:

Univariate analyses

Beschrijvende statistieken worden gebruikt om variabelen uit een onderzoek te beschrijven. Binnen dit onderzoek is gebruik gemaakt van frequenties en gemiddelden.

Bivariate analyses

In bivariate analyses wordt de relatie tussen twee variabelen bekeken, in dit geval de relatie tussen het belang van de verschillende thema's en of de EU hier al dan niet mee aan de slag moet en het achtergrondkenmerk leeftijd. Met behulp van significantietoetsing is onderzocht of verschillende leeftijdsgroepen een ander belang hechten aan een thema en of de meningen verschillen in hoeverre de thema's onderwerpen zijn waar de EU mee aan de slag moet.

Verslaglegging en volledigheid

Dit rapport bevat een (visuele) weergave van de uitkomsten van alle vragen die aan de respondenten van het onderzoekspanel gesteld zijn. Bij sommige vragen is de respondent in de gelegenheid gesteld om 'open' (dat wil zeggen niet vooraf gecategoriseerde) antwoorden te geven. De open antwoorden zijn achteraf gecategoriseerd en in de publicatie opgenomen. Ideeën die respondenten in de open opmerkingen hebben gedeeld worden benut als input voor de verschillende themadialogen in het vervolgtraject van de burgerdialoog Kijk op Europa.

2 Verdiepende online themadialogen

In acht online themadialogen zijn de thema's uitgediept die centraal staan in de Conferentie over de toekomst van Europa. Deze dialogen waren bedoeld om te achterhalen *waarom* mensen iets vinden en welke motieven en gevoelens hieronder liggen. Welke zorgen leven er en welke kansen ziet men? In de dialoogsessies kregen deelnemers ook ruimte om suggesties en ideeën aan te dragen over de thema's. Daarnaast konden zij thema's ter sprake brengen die niet onderdeel uitmaken van de Conferentie, maar voor hen wel belangrijk zijn.

De themadialogen vonden plaats op 12 en 14 oktober en op 9 en 11 november. In oktober zijn vier online themadialogen georganiseerd over de thema's binnen het cluster Economie en Democratie. In november zijn vier online themadialogen georganiseerd over de thema's binnen het cluster Klimaat en EU in de wereld. Aan een dialoogsessie deden gemiddeld 29 mensen mee (231 in totaal). De deelnemers zijn geworven onder de panelleden (zie 1) en via social media.

3 Dialogen met specifieke groepen

Van bepaalde groepen Nederlanders is bekend dat ze minder gewend zijn deel te nemen aan (online) onderzoeken en panels. Voor een representatief beeld van 'de stem van Nederland' was het belangrijk dat ook die Nederlanders hun ideeën en meningen konden geven. Daarom hebben we voor Kijk op Europa ook een aantal dialogen georganiseerd op locatie. De meningen en ideeën die we daarmee hebben opgehaald, zijn gebruikt om de aanbevelingen (mede) op te baseren.

Doelgroepen

Moeilijk bereikbare doelgroepen zijn niet eenduidig te definiëren. Uit onderzoek en ervaring weten we dat Nederlanders met een **niet-westerse achtergrond** beduidend minder vaak uit zichzelf aan enquêtes en discussies meedoen. Omdat het om een grote groep gaat (14% van de Nederlanders¹), zijn zij geselecteerd voor deelname aan de dialoog voor Kijk op Europa. Dezelfde afwegingen zijn gemaakt voor **laaggeletterden**. Ook dit is een grote groep (2,5 miljoen Nederlanders²), die deels overlapt met de groep migranten (39%). Tot slot is een dialoog gevoerd met een groep die je weinig terugziet in enquêtes en discussies, **kritisch zijn over Europa, maar er beroepshalve wel veel mee te maken hebben**. Gekozen is voor ondernemers in de agrarische sector.

Bovengenoemde groepen zijn benaderd via organisaties waarbij zij zijn aangesloten, zoals migrantenorganisaties, belangenverenigingen en beroepsorganisaties. Omdat we het aantal dialogen beperkt hebben tot acht, konden we niet geheel 'vlakdekkend' zijn. Dit maakt de keuze voor deelnemers enigszins willekeurig. Bij die keuze hebben we vooral ook gekeken naar enthousiasme om mee te doen en de achterban te helpen mobiliseren en naar praktische zaken als beschikbaarheid qua data en locatie.

Met leden van onderstaande organisaties zijn dialogen op locatie gevoerd:

Stichting Hakder, Alevitische gemeenschap, Schiedam

Stichting Asha, Hindoestaanse gemeenschap, Utrecht (2 dialoogsessies)

Piëzo, sociaal-maatschappelijke organisatie, Zoetermeer

Taal doet Meer, organisatie die zich richt op laaggeletterden, Utrecht

BoerenNatuur, vereniging van agrarische collectieven

Marokkanen Dialoog Overvecht, Marokkaanse gemeenschap, Utrecht

Femmes for Freedom, belangenorganisatie voor vrouwen met een migratieachtergrond, Den Haag

Aan deze dialoogbijeenkomsten namen in totaal 110 mensen deel.

4 Dialogen met jongeren

Jongeren vormen een prioritaire doelgroep van de Conferentie over de toekomst van Europa. Om hun deelname aan de burgerdialoog Kijk op Europa actief te stimuleren, en de meningen en ideeën van deze groep extra te kunnen laten tellen, zijn specifiek voor jongeren vijf fysieke dialoogbijeenkomsten georganiseerd. Een geplande zesde bijeenkomst met jongeren kon vanwege beperkende coronamaatregelen geen doorgang vinden.

De bijeenkomsten vonden plaats bij de volgende instellingen:

Studievereniging Geschiedenis, Universiteit Leiden

Dr. Knippenbergcollege, middelbaar onderwijs, Helmond

Coalitie-Y, jongerenplatform SER (Sociaal-Economische Raad)

Graafschap College, mbo, Doetinchem

CSG Jan Arentsz, technasium middelbaar onderwijs, Alkmaar

Aan de dialoogbijeenkomsten namen in totaal 95 jongeren deel.

Toegepaste gesprekstechnieken

In de online themadialogen, de dialogen met specifieke groepen en de dialogen met jongeren is gebruik gemaakt van de zogeheten 'socratische' gespreksmethode. Deze methode wordt sinds jaar en dag gebruikt

bij de Dag van de Dialoog, waarbij verspreid over Nederland mensen met elkaar in gesprek gaan over onderwerpen die hen aangaan. Bij de socratische gespreksmethode neemt de gespreksleider de volgende uitgangspunten in acht:

Laat de ander zijn/haar verhaal vertellen
Zet daar niet gelijk een verhaal tegenover
Behandel elkaar met respect
Spreek vanuit jezelf ('ik vind' in plaats van 'men zegt')
Vraag toelichting als er alleen algemeenheden op tafel komen
Stel oordelen uit en onderzoek ze
Sta stiltes toe als mensen even willen nadenken

In de dialogen is gebruik gemaakt van het ritme: divergentie – convergentie - divergentie. Het uitgangspunt hierbij is dat je eerst moet divergeren (individuele gevoelens en meningen direct een plek geven), voordat je kan convergeren (een gesprek voeren over mogelijke richtingen) en tot slot weer kan divergeren (bijvoorbeeld het verzamelen van individuele aanbevelingen). De ervaring en theorie leren dat dit ritme zorgt voor een optimaal verloop van de dialoog.

Alle dialogen zijn geleid door professionele facilitators.

5 Online open onderzoek: Vragenlijst en 'Swipen naar de toekomst'

De vragenlijst voor het panelonderzoek is ook opengesteld voor alle Nederlanders, onder wie ook Nederlanders die woonachtig zijn in het buitenland. Deze vragenlijst stond open van 1 september 2021 tot en met 14 november 2021. Daarnaast kon elke Nederlander in diezelfde periode meedoen aan 'Swipen naar de toekomst', een online tool met 20 stellingen.

Respons en toepassing

In totaal hebben 1.967 respondenten de vragenlijst ingevuld en 6.968 respondenten de swipe-tool volledig doorlopen. Zowel de vragenlijst als de swipe stonden voor iedereen open: er zaten op voorhand geen voorwaarden of selectiecriteria aan deelname. Vragen in de vragenlijst konden worden overgeslagen (er waren geen verplichte vragen) om zo de respons te maximaliseren. Deelnemers hebben daar veel vaker 'Zeg ik liever niet' ingevuld dan in het representatieve panelonderzoek.

De achtergrondkenmerken van de deelnemers aan de open vragenlijst en swipe-tool, wijken op een aantal punten af van de deelnemers aan het representatieve panelonderzoek. De uitkomsten van de open vragenlijst en swipe-tool zijn, in tegenstelling tot het panelonderzoek, niet representatief. De uitkomsten van het online open onderzoek zijn gebruikt als aanvulling op het panelonderzoek. Ze geven inzicht in de sentimenten en ideeën die leven in Nederland. De verbeteruggesties die zijn genoemd in de vrije invulvelden, zijn gebruikt in het onderdeel 'Discussies en ideeën online en op locatie'. De swipe-tool is gebruikt om inzicht te krijgen in enkele sentimenten die leven in Nederland. Met de uitkomsten is rekening gehouden bij het opstellen van de aanbevelingen. In verband met de vereiste representativiteit zijn de resultaten van het online open onderzoek in beperkte mate meegenomen in deze rapportage.

Dit is een uitgave van het ministerie van Buitenlandse Zaken
www.kijkopeuropa.nl

Rijksoverheid

Rijksoverheid

Onze kijk op Europa

Meningen, ideeën en aanbevelingen

Thema's

Klimaatverandering en milieu

Migratie

Gezondheid

De EU in de wereld

14 januari 2022

Dit document is een vertaling van het rapport 'Onze kijk op Europa; meningen, ideeën en aanbevelingen' dat op 14 januari 2022 in het Nederlands is gepubliceerd op www.kijkopeuropa.nl. Deze vertaalde versie betreft een vereenvoudigde weergave waarin de oorspronkelijke opmaak (afbeeldingen en overige vormgeving) is verwijderd ten behoeve van de vertaling.

Onze kijk op...

Samenvatting rapport: alle aanbevelingen op een rij

Met de burgerdialoog Kijk op Europa hebben we bij de Nederlandse burger meningen en ideeën opgehaald over de toekomst van Europa. Dat heeft voor de laatste vier (van in totaal negen) thema's de volgende aanbevelingen opgeleverd aan de Europese Unie.

Klimaatverandering en milieu

Kies een duidelijke richting bij de Europese aanpak van klimaatverandering

Zorg dat landen en bedrijven beter samenwerken aan gerichte oplossingen

Maak een eerlijk en praktisch uitvoerbaar CO2-systeem

Communiceer duidelijker en positiever over de klimaataanpak

Nederlanders vinden dat de EU een leider moet zijn in de strijd tegen klimaatverandering. Lidstaten moeten zelf keuzes kunnen maken, maar wel samen aan dezelfde doelen werken. In plaats van naar elkaar te wijzen, zouden EU-landen meer energie moeten steken in kennisuitwisseling en gezamenlijke oplossingen. Een systeem om CO2-uitstoot te belasten kan effectief zijn, maar moet wel eerlijk, praktisch en duidelijk zijn. In het algemeen vinden Nederlanders dat de EU beter en positiever over het thema klimaat moet communiceren.

Migratie

1. Voorkom dat de vluchtelingendiscussie te ongenueanceerd wordt

2. Bepaal wat een eerlijke en praktische verdeling van vluchtelingen is

3. Gebruik kennis en ervaring om vluchtelingenregio's te helpen

Nederlanders vinden het belangrijk onderscheid te maken tussen mensen die vluchten uit onveilige gebieden en economische vluchtelingen. De discussie over migratie en integratie verloopt nu vaak te ongenueanceerd. Voor een eerlijke verdeling van vluchtelingen over Europa moeten binnen de EU duidelijke criteria worden afgesproken, die recht doen aan zowel de lidstaten als de mensen die gevlucht zijn. Ten slotte stellen Nederlanders voor dat de EU vluchtelingenregio's niet alleen financieel ondersteunt, maar ook met kennis.

Gezondheid

1. Neem meer regie in de aanpak van een pandemie

2. Zorg voor betaalbare en betrouwbare medicijnen voor iedereen

3. Landen moeten vooral zelf hun gezondheidszorg beter en eerlijker maken

Nederlanders vinden dat landen in de EU meer moeten samenwerken om een pandemie te bestrijden. Bij de aanpak van corona is het beleid soms verwarrend. Regels zouden meer op elkaar moeten aansluiten, zonder dat ze overal hetzelfde hoeven te zijn. Als het gaat om vaccins of medicijnen willen Nederlanders de kosten zo laag mogelijk houden, maar wel kunnen vertrouwen op de kwaliteit en een verantwoorde productie. Daarbij vinden we het belangrijk dat grote bedrijven hun macht niet misbruiken en gezondheidszorg vooral een nationale zaak blijft.

Rol van de EU in de wereld

- 1. Benut de kracht van de EU vooral bij grote internationale thema's**
- 2. Kies binnen én buiten Europa voor samenwerking in plaats van strijd**
- 3. Bied op een weloverwogen manier hulp bij conflicten**

Nederlanders vinden dat Europese samenwerking vooral gericht moet zijn op de grote gezamenlijke belangen. Ook de samenwerking van de EU met landen buiten de EU moet daarop gericht zijn. Naast klimaatverandering en de coronapandemie, gaat het dan bijvoorbeeld om internationale veiligheid en bescherming van de Europese economie tegen oneerlijke handel. Zowel binnen als buiten Europa zien Nederlanders liever samenwerking dan strijd. Ook bij de aanpak van conflicten heeft het altijd de voorkeur om deze zonder geweld op te lossen.

Inleiding

Met de burgerdialoog Kijk op Europa konden alle Nederlanders van 1 september tot en met half november hun meningen en ideeën delen over de toekomst van Europa. De aanbevelingen die hieruit volgden biedt Nederland samen met de opgehaalde meningen en ideeën aan bij de Europese Unie (EU). In dit rapport gaan we in op de laatste vier (van in totaal negen) thema's. De eerste vijf thema's kwamen al aan de orde in een rapport dat verscheen op 3 december 2021.

Over Kijk op Europa

De Europese Unie wil van haar inwoners weten hoe zij over Europa denken. Daarom organiseert de EU de Conferentie over de toekomst van Europa. De meningen en ideeën van inwoners uit de hele Europese Unie worden uiteindelijk verwerkt in de toekomstplannen voor Europa. Als onderdeel van de Conferentie organiseert Nederland de nationale burgerdialoog Kijk op Europa.

Kijk op Europa is op 1 september van start gegaan met het online ophalen van meningen en ideeën door middel van een onderzoek onder een representatief panel. Om de eerste inzichten uit het panelonderzoek te verdiepen en tot concrete aanbevelingen te komen, organiseerden we online themadialogen. Iedereen die dat wilde, kon eraan meedoen. Daarnaast zijn we het land ingegaan om gesprekken te voeren met jongeren en andere (moeilijk bereikbare) groepen.

Van scholieren, mbo-leerlingen en studenten tot boeren, migranten en de minister

In oktober en november vonden in totaal acht online themadialogen plaats met gemiddeld 30 deelnemers per bijeenkomst. Ook organiseerden we een online themadialoog en zeven themadialogen op locatie met verschillende groepen Nederlanders. Zo gingen we in gesprek met de Turkse gemeenschap in Schiedam en waren we te gast bij de vrijwilligers van de stichting Piëzo in Zoetermeer. Bij die laatste gelegenheid was na afloop van de dialoog ook minister Knapen van Buitenlandse Zaken aanwezig. De minister ging met de deelnemers in gesprek over de dialoog en de stellingen over de toekomst van Europa. Ten slotte organiseerden we zes bijeenkomsten met diverse groepen jongeren. We waren bijvoorbeeld te gast op een middelbare school in Helmond, bij een mbo-opleiding in Doetinchem en op de Universiteit Leiden.

'Het gaat om de toekomst van onze kinderen. Daarom vind ik het belangrijk om hieraan mee te doen.'

Deelnemer themadialoog

Over dit rapport

Op basis van de meningen en ideeën die we de afgelopen maanden hebben opgehaald, zijn aanbevelingen opgesteld van de Nederlandse burger aan de Europese Unie. In de gesprekken tussen Nederlanders ontstonden interessante discussies en werden vernieuwende ideeën en suggesties aangedragen. Een aantal van deze ideeën en suggesties zijn opgenomen in dit rapport. De inhoud van dit rapport vormt zo de stem van Nederland: onze kijk op Europa.

Zoals er verschillen zijn tussen Europese landen en burgers, zijn we het ook binnen Nederland natuurlijk niet altijd met elkaar eens. Die verschillen zijn juist waardevol: ze zijn een belangrijk kenmerk van een democratie. De aanbevelingen komen voort uit de meest voorkomende meningen en ideeën van de deelnemers aan Kijk op Europa. Aanvullend beschrijven we de zorgen, gedachten en gevoelens die misschien minder breed leven, maar ons opvielen tijdens de dialogen en in het online onderzoek.

‘Ik vond het fijn mijn mening te kunnen geven over thema’s die ik belangrijk vind. En het gevoel te hebben gehoord te worden.’

Deelnemer themadialoog

Voor de Conferentie over de toekomst van Europa zijn negen thema’s bepaald. Deze thema’s staan ook centraal in de Nederlandse burgerdialoog Kijk op Europa. In oktober publiceerden we een tussenverslag met eerste inzichten en vervolgvragen op basis van het panelonderzoek. Begin december volgde een rapport met de meningen, ideeën en aanbevelingen voor de eerste vijf thema’s. In dit rapport komen de resterende vier thema’s aan bod.

Vorig rapport - December 2021

Waarden en rechten, rechtsstaat en veiligheid

Een sterkere economie, sociale rechtvaardigheid en werkgelegenheid

Europese democratie

Digitale transformatie

Onderwijs, cultuur, jeugdzaken en sport

Huidige rapport - Januari 2022

Klimaatverandering en milieu

Migratie

Gezondheid

De EU in de wereld

Hoe nu verder?

Op de Conferentie over de toekomst van Europa komen de ideeën, meningen en aanbevelingen van alle inwoners van de EU samen. Tijdens de vergaderingen worden niet alleen de resultaten van alle nationale burgerdialogen besproken, maar ook de uitkomsten van andere initiatieven vanuit de Conferentie. Zo zijn er ook Europese burgerpanels en kunnen alle EU-burgers (dus ook Nederlanders) terecht op een Europees digitaal platform.

‘Ik hoop dat de bestuurders van de EU mijn mening meenemen. En dat het ze helpt om de juiste keuzes te maken.’

Deelnemer themadialoog

De Conferentie eindigt in het voorjaar van 2022. Dan stelt Nederland een eindrapport op van de burgerdialoog: een bundeling van dit rapport met het vorige rapport, met de aanbevelingen over alle negen thema's. Uit de Conferentie volgen aanbevelingen voor het voorzitterschap van de Conferentie: de voorzitters van het Europees Parlement, de Raad van ministers en de Europese Commissie. Zij hebben toegezegd te onderzoeken hoe ze opvolging kunnen geven aan de aanbevelingen. Voor de Nederlandse regering vormen de uitkomsten bovendien een waardevolle bijdrage aan de vorming van het Nederlandse EU-beleid.

Het proces tot en met het voorjaar van 2022 ziet er samengevat als volgt uit:

Kijk op Europa

1 sept	12 okt	22/23 okt	15 nov	3 dec	14 jan	21/22 jan	feb	18/19 feb	11-12 maart	22/24 apr		
Online ideeën ophalen												
	Themadialogen											
		Tussentijdse resultaten (tussen-verslag)		Thema's Economie en Democratie tussenrapport	Thema's Klimaat en EU in de wereld tussen-rapport		Eindrapport 'Onze Kijk op Europa'					
		↓				↓		↓	↓	↓		
		Vergadering Conferentie				Vergadering Conferentie		Vergadering Conferentie	(mogelijke) Vergadering Conferentie	Slotevenement Conferentie	→	Aanbevelingen voor voorzitters Europees parlement Europese Commissie Raad van ministers
						↑		↑		↑		
				Meer meningen en ideeën over de toekomst van Europa:								
Burgerdialogen					Europese burgerpanels				Europese digitale platform (ook voor Nederlanders)			

Leeswijzer

In dit rapport gaan we in op vier thema's. Voor elk thema beschrijven we achtereenvolgens:

Aanbevelingen op basis van alle onderdelen van de burgerdialoog

Discussies en ideeën online en op locatie: een impressie van de meningen, ideeën en discussies in de (online en fysieke) themadialogen

Aan het eind van dit rapport is een onderzoeksverantwoording opgenomen.

Klimaatverandering en milieu

Aanbevelingen - Onze kijk op Klimaatverandering en milieu

71% van de Nederlanders vindt Klimaatverandering en milieu een belangrijk thema én dat de EU er mee aan de slag moet.

1. Kies een duidelijke richting bij de Europese aanpak van klimaatverandering

68% van de Nederlanders vindt dat de EU een leider moet zijn in de strijd tegen klimaatverandering. De opwarming van de aarde is een probleem en geen enkel land kan dat alleen oplossen. Hoewel Nederlanders niet allemaal hetzelfde over klimaatverandering denken, vinden we dat de EU in ieder geval een duidelijkere toekomstvisie moet hebben. Ondanks de Green Deal zien we dat lidstaten nu vaak niet op één lijn zitten. Landen moeten weliswaar zelf keuzes kunnen blijven maken, maar wel samen aan dezelfde doelen werken. Daarnaast vinden we dat we als burgers ook zelf een verantwoordelijkheid hebben, bijvoorbeeld door ons consumptiegedrag aan te passen.

‘Nederland wil van het aardgas af en in Duitsland wordt dit juist gepromoot. Ik vind het soms niet te begrijpen.’

2. Zorg dat landen en bedrijven beter samenwerken aan gerichte oplossingen

Als het gaat om klimaatverandering en milieu, merken Nederlanders dat landen vaak naar elkaar wijzen. Er wordt vooral gefocust op verschillen, bijvoorbeeld tussen arme en rijke landen in de EU. Of tussen landen met veel of weinig industrie. We zien liever dat er wordt gezocht naar overeenkomsten. Soortgelijke bedrijven in verschillende landen kunnen bijvoorbeeld kennis uitwisselen en samen oplossingen bedenken. Ook armere landen kunnen met deze manier van samenwerken meer betrokken worden bij de aanpak van klimaatverandering. Zij kunnen meedenken met en meeprofiten van gezamenlijke oplossingen.

‘Aanpak van klimaatverandering moet geen wedloop zijn, maar een samenwerking.’

3. Maak een eerlijk en praktisch uitvoerbaar CO2-systeem

Bij de aanpak van klimaatverandering gaat in de EU veel aandacht uit naar het verminderen van CO₂-uitstoot. Nederlanders vinden dat hier een beter systeem voor moet komen, waarbij zowel producenten als gebruikers eerlijk belast worden. Over de vraag of landen met meer inwoners meer CO₂ mogen uitstoten, zijn Nederlanders verdeeld. Sommige landen hebben bijvoorbeeld veel vervuilende industrie. Andere landen hebben juist veel mogelijkheden om groene energie te produceren. Met die verschillen moet rekening worden gehouden. Zonder dat het te complex wordt, want het systeem moet voor iedereen te begrijpen zijn.

‘Industrielanden exporteren veel. Moeten zij dan in hun eentje de CO₂-belasting ophoesten? Wat mij betreft zou de gebruiker ook moeten meebetalen’

4. Communiceer duidelijker en positiever over de klimaataanpak

Nederlanders horen en lezen veel over klimaatverandering. Toch blijft het voor veel mensen een abstract en complex onderwerp. Vaak wordt het gezien als iets dat heel veel geld kost, terwijl de aanpak van klimaatverandering ook kansen biedt. We denken dan bijvoorbeeld aan het stimuleren van lokale voedselproductie en de ontwikkeling van nieuwe, duurzame technologie. Dat verhaal kan de EU vaker en beter vertellen. Ook vinden we dat regeringsleiders van lidstaten zelf een beter voorbeeld kunnen geven. Minder reizen – zoals tussen Brussel en Straatsburg - en meer online vergaderen kan bijvoorbeeld bijdragen aan het draagvlak voor verduurzaming.

‘Duurzaamheid wordt nog te veel ervaren als kostenpost. In plaats van een bedreiging moet het als een kans worden gezien.’

Discussies en ideeën online en op locatie

‘We moeten CO2-uitstoot niet als een recht zien, maar als een vervelende bijkomstigheid.’

‘Ik heb het gevoel dat er in Europa meer over klimaatverandering gepraat wordt dan dat er echt iets aan gedaan wordt.’

‘Strengere klimaatregels kunnen op den duur ook in ons voordeel zijn. Als handelscontinent moeten we proberen er kansen in te zien.’

‘We kunnen niet op andere continenten wachten. Daar is geen tijd voor.’

IDEE: *‘Beloon landen financieel als ze aantonen dat hun natuur en biodiversiteit toeneemt.’*

IDEE: *‘Stimuleer milieuvriendelijk toerisme in de arme regionen van de EU.’*

Mbo-leerlingen Doetinchem: ‘Ver reizen moet wel voor iedereen mogelijk blijven’

Aan leerlingen van het Graafschap College in Doetinchem werd de stelling voorgelegd dat vliegen binnen de EU duurder moet worden. Sommige leerlingen waren het hiermee eens, omdat duurdere tickets mensen stimuleren om op zoek te gaan naar duurzamere alternatieven. Daarbij werd benadrukt dat de EU dan wel moet zorgen voor betere klimaatvriendelijke opties, zoals betere treinverbindingen. Andere deelnemers zeiden geen voorstander te zijn van duurdere vliegtickets. ‘Rijke mensen vliegen nu het meest en kunnen dat makkelijk betalen’, zei iemand. ‘Zij gaan met hogere prijzen alsnog. Terwijl verre vakanties voor ‘gewone’ burgers dan onmogelijk worden.’

Natuurinclusieve landbouwers: ‘EU kan kennis over duurzame oplossingen helpen verspreiden’

BoerenNatuur is een vereniging van agrarische collectieven. Tijdens de themadialoog ging het gesprek onder meer over het thema klimaatverandering en milieu. Wat beter kan is volgens de deelnemers de implementatie van EU-wetten en regelgeving door individuele landen. Als voorbeeld werd het stikstofdossier aangehaald. ‘In de EU-wetgeving staat alleen dat een natuurgebied ‘niet achteruit mag gaan’. Maar in Zuid-Europa wordt hier heel anders mee omgegaan dan in Nederland.’ De meeste aanwezigen zijn het erover eens dat Europa een leider moet zijn in de strijd tegen klimaatverandering. En dat moet niet bij woorden blijven, maar tot resultaten leiden. Vooral door kennisuitwisseling, denken de landbouwers. ‘In de agrarische sector werken we aan oplossingen voor een schonere landbouw. De EU moet helpen de kennis daarover snel te verspreiden.’

Migratie

(Migratie en vluchtelingen)

De grenzen tussen EU-landen zijn open. Binnen de EU wordt daarom samengewerkt aan bijvoorbeeld het beheer van de buitengrenzen en aan bestrijding van migrantensmokkel. Ook wordt er gesproken over een eerlijke verdeling van vluchtelingen over de verschillende EU-landen. Hoe kijkt Nederland hiernaar?

Aanbevelingen - Onze kijk op Migratie en vluchtelingen

65% van de Nederlanders vindt Migratie en vluchtelingen een belangrijk thema én dat de EU er mee aan de slag moet.

1. Voorkom dat de vluchtelingendiscussie te ongenueanceerd wordt

70% van de Nederlanders vindt dat de grenzen aan de randen van Europa beter moeten worden beschermd. En van die Nederlanders vindt 72% dat ook als dit betekent dat meer vluchtelingen worden teruggestuurd naar onveilige landen. Nederlanders vinden dat er meer aandacht moet zijn voor de redenen dat mensen uit een onveilig land vluchten. Soms is dat klimaatverandering, soms is er sprake van oorlog. Die achtergronden komen vaak maar beperkt aan de orde in de vluchtelingendiscussie. Daarnaast gaat het vaak maar weinig over de toegevoegde waarde die vluchtelingen voor een land kunnen hebben. Tenslotte vinden we dat de EU een scherper onderscheid moet maken tussen mensen uit onveilige gebieden die aan de grens staan en economische vluchtelingen. Kortom, we merken dat in de discussie over migratie en vluchtelingen achtergronden en nuances vaak ontbreken. Daar zouden Europese politici iets aan kunnen doen door het goede voorbeeld te geven.

‘We moeten vluchtelingen vooral als medemensen blijven zien. Want bijna niemand zal een mens in nood laten stikken.’

2. Bepaal wat een eerlijke en praktische verdeling van vluchtelingen is

Een Europese immigratiedienst zou ervoor kunnen zorgen dat vluchtelingen eerlijk over EU-landen verdeeld worden. Nederlanders vinden dan wel dat er duidelijke criteria moeten komen om te bepalen wat eerlijk is. Een goed sociaal systeem kan een land bijvoorbeeld aantrekkelijk maken voor een vluchteling, maar voor zowel de vluchteling als dat land zijn ook andere factoren van belang. In Nederland hebben we bijvoorbeeld te maken met een tekort aan woningen. En sommige landen of sectoren hebben juist behoefte aan meer arbeidsmigranten. We vinden het belangrijk dat de EU daar aandacht voor heeft bij het verdelen van vluchtelingen. Heldere afspraken zorgen niet alleen voor duidelijkheid, maar ook voor minder discussie. Dat is uiteindelijk voor iedereen prettig.

‘Vluchtelingen moeten in een land van bestemming ook hun talenten tot uiting kunnen laten komen.’

3. Gebruik kennis en ervaring om vluchtelingenregio's te helpen

67% van de Nederlanders vindt dat de EU meer hulp moet bieden aan onveilige gebieden om vluchtelingenstromen tegen te gaan. We realiseren ons dat vluchtelingen er niet zomaar voor kiezen om hun land te verlaten. Daarom moeten we aandacht hebben voor de oorzaken, zoals klimaatverandering of conflicten die zorgen voor onveilige en onleefbare gebieden. De EU kan vluchtelingenregio's niet alleen financieel ondersteunen, maar ook met kennis. In Nederland hebben we bijvoorbeeld veel verstand van landbouw. Met moderne landbouwtechnieken kunnen wij andere landen helpen beter om te gaan met droogte en verzilting. En mensen die naar Europa gevlucht zijn, kunnen in een Europees land een opleiding volgen en vervolgens zelf hulp bieden in hun land van herkomst.

Discussies en ideeën online en op locatie

‘De EU moet zorgen voor snellere asielprocedures. Dan is er meer plaats voor mensen die het echt nodig hebben.’

‘Ik ken veel jongeren in mijn omgeving die een huis willen kopen, maar niets betaalbaar kunnen vinden. Vluchtelingen krijgen intussen wel woonruimte. Dat vind ik moeilijk.’

‘Klimaatverandering blijft er hoe dan ook voor zorgen dat mensen op de vlucht slaan. Dat houd je niet tegen, maar je kunt het misschien wel beter reguleren.’

‘Ik woon in de Betuwe. Daar hebben we in het peren- en appelseizoen juist veel arbeidsmigranten nodig.’

‘Onveilige gebieden zijn niet voor niets onveilig, de overheid daar is vaak onbetrouwbaar. Hoe weten we wat er gebeurt met onze hulp en geld?’

IDEE: *‘Denk ook mee over lokale strategieën, zoals inspraak voor burgers bij lokale opvang van vluchtelingen en financiering van lokale initiatieven voor integratie.’*

IDEE: *‘Zet in steden tiny houses neer waar vluchtelingen als start kunnen wonen. Dan verlaag je de druk op de woningmarkt en groeit het draagvlak om mensen op te nemen.’*

Vrijwilligers die zelf vluchteling waren: ‘In Europa staan mensen ver van elkaar af.’

Taal Doet Meer is een vrijwilligersorganisatie die ervoor zorgt dat nieuwe, anderstalige Utrechters kunnen meedoen in de samenleving. In de themadialoog met deze organisatie ging het dan ook niet alleen over migratie, maar vooral ook over integratie. Een aantal deelnemers is zelf naar Nederland gekomen als vluchteling, waaronder iemand uit Syrië. ‘Ik voel me na zeven jaar nog steeds geen Nederlander. Ook heb ik nog geen baan gevonden, terwijl ik hier een master heb gehaald. Ik merk dat Europese landen vooral met zichzelf bezig zijn en niet volledig openstaan voor andere landen en culturen.’ Een andere deelnemer merkte op dat Europeanen ook onderling vaak ver van elkaar afstaan. ‘De meeste mensen zijn op zichzelf; iedereen doet zijn eigen ding. Terwijl ik vind dat je in gesprek moet gaan en kunt leren van elkaar.’

Jongeren Nationale Jeugdraad: ‘Laat mensen alleen toe als je er goed voor kunt zorgen’

In Utrecht gingen leden van diverse werkgroepen van de Nationale Jeugdraad (NJR) met elkaar in gesprek. De deelnemers (tussen de 16 en 23 jaar oud) vinden dat er bij de verdeling van vluchtelingen over Europa moet worden gekeken naar verschillende aspecten, zoals het aantal inwoners, de oppervlakte van het land, de welvaart en de hoeveelheid AZC's. ‘Je moet vluchtelingen alleen toelaten in je land als je er daarna ook goed voor kunt zorgen’, zei een van de deelnemers. De jongeren vinden verder dat het gevolgen moet hebben als landen zich niet houden aan afspraken over de opvang van vluchtelingen. Zij moeten bijvoorbeeld een geldboete krijgen. ‘En vluchtelingen moeten zelf ook een stem hebben in waar ze naar toe gaan’, zei iemand. ‘Als ze bijvoorbeeld al ergens familie hebben, kun je het niet maken ze ergens anders naar toe te sturen.’

Gezondheid

(Gezondheidszorg)

Hoewel gezondheidszorg in de eerste plaats een taak is van individuele landen, kan Europees beleid de gezondheidszorg ondersteunen en versterken. Bijvoorbeeld bij de aanpak van corona of andere (toekomstige) gezondheids crises. Of door gezamenlijk onderzoek naar ernstige ziekten. Hoe kijkt Nederland hiernaar?

Aanbevelingen - Onze kijk op Gezondheidszorg

64% van de Nederlanders vindt Gezondheidszorg een belangrijk thema én dat de EU er mee aan de slag moet.

1. Neem meer regie in de aanpak van een pandemie

83% van de Nederlanders vindt dat landen in de EU meer moeten samenwerken om te voorkomen dat een besmettelijke ziekte zich over de hele wereld verspreidt. Want een virus houdt zich niet aan landsgrenzen. Dat zien we nu gebeuren tijdens de coronapandemie. Het beleid binnen de EU is soms verwarrend. Dat is niet goed voor de naleving van regels. We vinden dat maatregelen tegen de verspreiding van een virus in Europa meer op elkaar moeten aansluiten, zonder dat regels overal hetzelfde hoeven te zijn. Er moet ruimte zijn voor lokale keuzes. Niet alleen omdat de besmettingscijfers kunnen verschillen, maar ook omdat er binnen Europa sprake is van verschillende culturen. Sommige maatregelen werken in het ene land beter dan in het andere.

‘Ik woon in Nederland aan de grens met Duitsland. Ik word gek van de verschillende coronamaatregelen tussen de twee landen.’

2. Zorg voor betaalbare en betrouwbare medicijnen voor iedereen

71% van de Nederlanders vindt dat de EU ervoor moeten zorgen dat we landen van buiten de EU minder nodig hebben voor de ontwikkeling, productie en levering van medicijnen. Maar als mensen daardoor langer moeten wachten op medicijnen, zijn de meningen verdeeld. Nederlanders vinden de productie en verspreiding van medicijnen dan ook best een complex onderwerp. Aan de ene kant hebben we in Nederland te maken met sterk stijgende zorgkosten, en vinden we het belangrijk de kosten zo laag mogelijk te houden. Aan de andere kant willen we kunnen vertrouwen op medicijnen, ook als ze van ver komen. Het gaat dan niet alleen om de kwaliteit, maar ook om een duurzame en ethisch verantwoorde productie. In het algemeen vinden we dat belangrijke medicijnen voor iedereen beschikbaar moeten zijn, ook in armere landen.

‘De zorgkosten zijn nu al onbetaalbaar. Nieuwe medicijnen moeten we dan ook proberen zo goedkoop mogelijk in te kopen’

3. Landen moeten vooral zelf hun gezondheidszorg beter en eerlijker maken

Nederlanders maken zich best zorgen over de gezondheidszorg en die zorg is breder dan alleen de impact van de coronapandemie. We ervaren bijvoorbeeld structurele capaciteitsproblemen in ziekenhuizen. Een deel van de Nederlanders is niet positief over de effecten van marktwerking in de zorg. We begrijpen dat farmaceutische bedrijven hun investeringen moeten terugverdienen en dat zorgverzekeraars zorg goedkoop willen inkopen, maar grote bedrijven moeten hun macht niet misbruiken. Daar zou de EU met regels iets aan moeten doen. Verder vinden we gezondheidszorg vooral een nationale zaak. Landen weten zelf immers het beste wat de lokale problemen en prioriteiten zijn. Wel vinden we het belangrijk dat Europese landen bij de verbetering van gezondheidszorg van elkaar kunnen leren.

Discussies en ideeën online en op locatie

‘Als het gaat om beschikbaarheid van medicijnen in Europa mogen we ook wel wat zuiniger zijn. Er wordt nu veel te veel weggegooid.’

‘Heel goed dat Duitsland coronapatiënten vanuit Nederland heeft opgenomen. Ik zou dat soort solidariteit graag meer zien in Europa.’

‘Waar je ook woont in de EU en of je nu arm of rijk bent; iedereen heeft recht op goede zorg’

‘Kijk bij inkoop van medicijnen niet alleen naar kosten, maar ook naar ethiek. Dat betekent bijvoorbeeld geen kinderarbeid.’

IDEE: *‘Verbeter de gezondheid van Europeanen door te zorgen dat ze minder stress hebben. Reduceer bijvoorbeeld het aantal uren in een werkweek.’*

IDEE: *‘Laat jongeren gezondere keuzes maken met behulp van serious games of augmented reality.’*

Utrechters met Marokkaanse achtergrond: ‘Gezondheid mag wat kosten’

Het Marokkaans Dialoog Overvecht (MDO) richt zich op de participatie van de Marokkaanse gemeenschap in de Utrechtse wijk Overvecht. Dat doen ze door de dialoog in de wijk te stimuleren en zo achterstanden tegen te gaan. De deelnemers aan de themadialoog voor Kijk op Europa vinden dat Europese samenwerking best veel oplevert. Wel vindt een aantal van de aanwezigen dat Nederland soms te afhankelijk is van andere landen. Als voorbeeld werd de aanpak van de coronacrisis genoemd. Het vele overleggen binnen Europa heeft er volgens de deelnemers voor gezorgd dat Nederland te laat was met de coronavaccins. ‘Misschien wordt het duurder als Nederland meer zelf wil beslissen’, zei iemand. ‘Maar het gaat om gezondheid, dat mag best wat kosten.’

Scholieren Helmond: ‘Beter slim bij elkaar afkijken dan allemaal dezelfde aanpak’

Op het Dr. Knippenbergcollege in Helmond gingen leerlingen van rond de 16 jaar met elkaar in gesprek over de Europese aanpak van corona. Sommige scholieren vinden dat de lidstaten van de EU samen het vaccinatieprogramma hadden moeten bepalen. De meeste deelnemers vinden dat landen zelf een beter beeld hebben van wat er nodig is en wat werkt. En daarmee beter kunnen bepalen wat goed is voor de bevolking. Bijvoorbeeld welke sectoren als eerste een vaccinatie nodig hebben en welke sectoren kunnen wachten. ‘Het is natuurlijk wel goed als landen met elkaar overleggen’, zei een van de leerlingen. ‘Als meerdere landen hun eigen aanpak hebben, kunnen zij bij elkaar afkijken en van elkaar leren.’

Rol van de EU in de wereld

De wereld staat voor grote uitdagingen. De EU is ervan overtuigd dat vraagstukken als klimaatverandering en pandemieën alleen kunnen worden aangepakt door wereldwijd samen te werken. De EU wil daarbij haar stem op het wereldtoneel duidelijk laten horen, naast bijvoorbeeld de Verenigde Staten en China. Hoe kijkt Nederland hiernaar?

Aanbevelingen - Onze kijk op Rol van de EU in de wereld

56% van de Nederlanders vindt Rol van de EU in de wereld een belangrijk thema én dat de EU er mee aan de slag moet.

1. Benut de kracht van de EU vooral bij grote internationale thema's

Dat de oprichting van de EU er mede voor gezorgd heeft dat Europeanen al meer dan 75 jaar in vrede leven, zien veel Nederlanders als de grootste meerwaarde van de EU. Daarnaast zit de kracht van de EU volgens Nederlanders in de gezamenlijk aanpak van grote, internationale uitdagingen. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan klimaatverandering, de coronapandemie en de vluchtelingenproblematiek. Ook richting landen buiten de EU kunnen lidstaten meer impact maken, door gezamenlijk als EU internationale afspraken te maken. We denken dat Nederland te klein is om op deze thema's zelf een verschil te maken. Aan de andere kant willen Nederlanders dat ons land wel zelf keuzes kan blijven maken, passend bij onze cultuur en eigen belangen. Samenwerking in Europa moet dan ook vooral zorgen voor efficiëntie en slagkracht.

‘Vanuit de EU is het makkelijker om internationale samenwerkingsovereenkomsten te sluiten dan als individueel land.’

2. Kies binnen én buiten Europa voor samenwerking in plaats van strijd

66% van de Nederlanders vindt dat de EU een sterker blok moet vormen tegen andere internationale machtsblokken. We zien dat het evenwicht in de wereld aan het afnemen is. Landen als China en Rusland krijgen op verschillende vlakken steeds meer macht. Daar maken we ons best zorgen over. De EU moet daarom aandacht besteden aan bijvoorbeeld internationale veiligheid en bescherming van de Europese economie tegen oneerlijke handel. We vinden het daarbij belangrijk dat de lidstaten meer en sneller met elkaar op één lijn komen. Dan kunnen we duidelijker onze stem laten horen. Dat we als Europese landen samen sterker staan, betekent niet dat we vaker het conflict aan willen gaan. Ook met landen buiten Europa willen we waar mogelijk vooral goed samenwerken.

‘Door interne verschillen en conflicten te verminderen, zal het aanzien en de slagkracht van de EU op het wereldtoneel toenemen.’

3. Bied op een weloverwogen manier hulp bij conflicten

Bij het vergroten van de rol van de EU in de wereld, vindt 50% van de Nederlanders de aanpak van conflicten in de wereld een belangrijk thema. De beste manier om die conflicten aan te pakken, vinden we lastig te bepalen. Het verleden heeft aangetoond dat militair ingrijpen in een land niet altijd goed uitpakt. Het kan bijvoorbeeld leiden tot onverwacht hoge kosten en extra vluchtelingenstromen. Landen zouden vanwege die lokale impact zelf moeten kunnen bepalen of ze meedoen aan een oorlog. Meer samenwerking tussen Europese legers zien we over het algemeen wel zitten: we vinden het belangrijk dat Europa zich goed kan verdedigen. Maar het heeft altijd onze voorkeur om conflicten zonder geweld op te lossen.

‘Bij de evacuatie van Afghanistan trok ieder land zijn eigen plan. Dat had toch beter gekund?’

Discussies en ideeën online en op locatie

‘De EU moet eerst zijn eigen zaakjes op orde hebben, voordat het anderen de maat gaat nemen.’

‘Door als Europeanen massaal Chinese producten te kopen, helpen we China zelf in het zadel.’

‘De VS is nog steeds van groot belang voor de defensie van Europa.’

‘Lid zijn van de EU betekent ook dat je aan de onderhandelingstafel zit. En dat je dus mee kunt praten over belangrijke beslissingen.’

‘De EU moet stoppen zich te zien als losstaande entiteit, want dat is het niet. Het is een samenwerkingsverband van de Europese lidstaten en zou zich ook zo moeten gedragen.’

IDEË: *‘Zoals er regelmatig een internationale Klimaatop wordt georganiseerd, zou er ook een conferentie over mensenrechten moeten worden georganiseerd.’*

IDEË: *‘Maak de Europese legers efficiënter, door bijvoorbeeld meer gezamenlijk materieel in te kopen.’*

Marokkaans-Nederlandse vrouwen: ‘Sterk maken voor mensenrechten’

Femmes for Freedom is een Nederlandse stichting die zich inzet tegen huwelijksdwang, seksuele onderdrukking en financiële mishandeling van meisjes en vrouwen met een biculturele achtergrond. Samen met deze stichting werd een bijeenkomst georganiseerd met een groep Marokkaans-Nederlandse vrouwen. De deelnemers vinden dat de EU momenteel te afhankelijk is van Rusland en China. ‘Je merkt dat de EU gewoon niets in durft te brengen, omdat ze bang is voor sancties’, zei iemand. Als voorbeeld werd de productie van medicijnen aangehaald, die ver weg vaak goedkoper kan. ‘Bij een conflict kan China zo de kraan dichtdraaien en hebben we niets meer’, zei een deelnemer. Ook het thema mensenrechten kwam ter sprake. ‘We doen allemaal alsof we dit heel belangrijk vinden, maar we sluiten onze ogen voor wat China de Oeigoeren aandoet’, zei iemand.

Leerlingen van technasium Alkmaar: ‘Geen gemeenschappelijk leger’

Leerlingen van het technasium Jan Arentsz in Alkmaar gingen tijdens hun themadialoog in gesprek over de voor- en nadelen van een gemeenschappelijk Europees leger. De deelnemers lieten weten er geen voorstander van te zijn. ‘Als een land binnen de EU ruzie heeft met een land buiten de EU, zouden wij aan een oorlog automatisch mee moeten doen. Ik vind dat landen dat zelf moeten kunnen beslissen’, zei iemand. Er werd ook gesproken over de mogelijkheid van een derde wereldoorlog. Die kans wordt door de leerlingen niet groot geacht, maar als het zo ver komt, denken ze dat er alsnog snel een oplossing kan worden gevonden. ‘Legers kunnen ook goed samenwerken. Het hoeft wat mij betreft geen Europees leger te zijn.’

Onderzoeksverantwoording

Kijk op Europa bestaat uit verschillende, met elkaar samenhangende dialoogvormen aan de hand waarvan meningen en ideeën van Nederlandse burgers worden verzameld over de toekomst van Europa en de EU. Dit hoofdstuk geeft een verantwoording van de wijze waarop met de samenhangende dialoogvormen voldaan wordt aan de richtsnoeren die gelden voor nationale burgerpanels in het kader van de Conferentie over de toekomst van Europa.

Opzet samenhangende dialoogvormen

De volgende dialoogvormen zijn ingezet:

1. Panelonderzoek

Online onderzoek onder een representatief deel van de Nederlandse bevolking.

2. Verdiepende online themadialogen

Dialogen waarin steeds met een groep Nederlanders de uitkomsten van het eerste tussenrapport 'Onze kijk op Europa; eerste inzichten en vervolgvragen (8 oktober 2021)' zijn uitgediept.

3. Dialogen met specifieke groepen

Bijeenkomsten met Nederlanders die niet gewend zijn deel te nemen aan (online) onderzoeken en panels.

4. Dialogen met jongeren

Bijeenkomsten waarin ingezoomd is op de Europese thema's die jongeren het meest bezighouden.

5. Online open onderzoek: Vragenlijst en 'Swipen naar de toekomst'

De vragenlijst voor het panelonderzoek kon ook worden ingevuld door alle Nederlanders, onder wie ook Nederlanders die woonachtig zijn in het buitenland. Deze vragenlijst stond open van 1 september 2021 tot en met 14 november 2021. Daarnaast kon elke Nederlander in diezelfde periode meedoen aan 'Swipen naar de toekomst', een online tool met 20 stellingen.

1. Panelonderzoek

De Nederlandse burgerdialoog Kijk op Europa is op 1 september 2021 van start gegaan met een panelonderzoek. In deze onderzoeksverantwoording beschrijven we beknopt de opzet en uitvoering van dit panelonderzoek.

Doel en doelpopulatie

Kijk op Europa startte met een online vragenlijst over hoe Nederlanders denken over de toekomst van Europa. Deze vragenlijst is voorgelegd aan een representatief panel en daarnaast opengesteld voor alle Nederlanders (ook Nederlanders die woonachtig zijn in het buitenland). Daarnaast kon iedereen meedoen met 'Swipen naar de toekomst', een online tool met 20 stellingen. De uitkomsten van het panelonderzoek vormden input voor verschillende themadialogen in het vervolgtraject van de burgerdialoog Kijk op Europa.

De doelpopulatie van het panelonderzoek bestaat uit alle Nederlanders van 18 jaar of ouder die bij de start van het veldwerk geregistreerd zijn als ingezetene in de Basisregistratie Personen (BRP). Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) bestond deze doelgroep op 1 januari 2021 uit 14.190.874 mensen. De ondergrens van 18 jaar is in lijn met de kiesgerechtigde leeftijd. Wij noemen dit de populatie van het panelonderzoek.

Veldwerk

Om een cijfermatig beeld op te halen van ‘de Nederlander’ is gebruik gemaakt van een landelijk dekkend panel met ruim 100.000 leden (ISO gecertificeerd, Research Keurmerk groep, Nederlandse Marktonderzoek Associatie). Deze leden hebben zich aangemeld voor het onderzoekpanel, zodat zij regelmatig hun mening kunnen geven over allerlei onderwerpen. Naast hun intrinsieke motivatie om mee te denken, ontvangen zij een beloning voor het invullen van vragenlijsten. Uit verschillende wetenschappelijke onderzoeken blijkt dat respondenten die een vergoeding krijgen voor het invullen van een vragenlijst geen significant andere antwoorden geven (bron: Does use of survey incentives degrade data quality? Cole, J. S., Sarraf, S. A., Wang, X., 2015).

Het veldwerk startte op 11 augustus 2021 en eindigde op 19 september 2021. Bij de uitvoering is gebruik gemaakt van één dataverzamelmethode, namelijk onderzoek via internet. De leden van het onderzoekpanel hebben een e-mail ontvangen met daarin een persoonlijke link naar de online vragenlijst. Na twee weken hebben de deelnemers van het panel een herinnering ontvangen. De uitnodigingen voor deelname zijn in batches en gestratificeerd (met aandacht voor een gelijke verdeling van deelpopulaties) verstuurd tot het aantal benodigde respondenten is behaald.

Steekproef en spreiding

Het onderzoeksontwerp heeft als uitgangspunt dat minimaal 3.600 respondenten aan het onderzoek moeten meedoen voor een goede statistische betrouwbaarheid. Daarnaast maakt dit aantal een goede spreiding mogelijk over verschillende achtergrondkenmerken van de bevolking. Er is niet één soort Nederlander. Daarom is op voorhand geborgd dat de steekproef een goede spreiding kent over een aantal kenmerken. Nederland is een relatief klein land, maar regionaal kunnen meningen mogelijk verschillen. De attitude ten opzichte van en het belang dat wordt gehecht aan de thema's wordt mogelijk (mede) bepaald door het gebied waar je woont. Inwoners van landelijke gebieden kunnen een thema als veiligheid bijvoorbeeld anders benaderen dan inwoners van stedelijke gebieden. Uit onderzoek van het Sociaal Cultureel Planbureau weten we daarnaast dat hogeropgeleiden vaker voorstander zijn van de EU dan lageropgeleiden en dat jongeren vaker pro-EU zijn dan ouderen (bron: Wat willen Nederlanders van de Europese Unie? Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag 2019).

Daarom hebben we op voorhand gequoteerd over de volgende drie kenmerken en er zo voor gezorgd dat de steekproef een representatieve spreiding heeft: (1) regio via COROP-gebieden, (2) leeftijd en (3) opleidingsniveau. Tevens is de spreiding van de steekproef in beeld gebracht over de volgende achtergrondkenmerken: geslacht, afkomst, bezigheid in het dagelijks leven, politieke voorkeur.

De COROP-gebieden zijn ontwikkeld op basis van het nodale principe (een ‘kern’ met verzorgingsgebied of regiofunctie), waarbij forenzenstromen als basis hebben gediend. Het nodale principe is hier en daar losgelaten, zodat de gebieden de provinciegrenzen volgen. Na gemeentelijke herindelingen waarbij de COROP-grenzen worden overschreden, volgt een bijstelling van de indeling (bron: CBS). Binnen de COROP-regio's borgen we een goede spreiding over de leeftijdscategorieën, met de volgende indeling: 18 t/m 34 jaar, 35 t/m 54 jaar, 55 t/m 75 jaar en 75+.

Tot slot hebben we gezorgd voor een representatieve spreiding over opleidingsniveau. In de steekproef komt de verdeling van de respondenten overeen met de landelijke verdeling over hoogst behaald onderwijsniveau, die er als volgt uit ziet:

Hoogst behaald onderwijsniveau

Laag: basisonderwijs, vmbo, havo/vwo leerjaren 1-3, mbo-1	32,1%
Middelbaar: bovenbouw van havo/vwo, mbo-2-4	44,6%
Hoog: hbo of wo	22,9%
Onbekend	0,4%

Respons

In totaal hebben 4.086 respondenten aan het panelonderzoek deelgenomen. Daarmee is het doel van 3.600 volledig ingevulde vragenlijsten behaald.

Respons over COROP-gebieden en leeftijd

	18-34 jaar	35-54 jaar	55-75 jaar	75+ jaar
Noord-Drenthe	11	14	17	5
Zuidoost-Drenthe	10	12	14	4
Zuidwest-Drenthe	7	10	11	3
Flevoland	29	33	28	6
Noord-Friesland	20	22	25	8
Zuidoost-Friesland	12	13	14	3
Zuidwest-Friesland	8	11	11	4
Achterhoek	22	27	34	11
Arnhem/Nijmegen	52	53	55	15
Veluwe	44	48	51	17
Zuidwest-Gelderland	16	18	20	5
Delfzijl en omgeving	2	4	5	1
Oost-Groningen	7	10	12	3
Overig Groningen	36	26	28	8

Midden-Limburg**13****17****21****7**

Noord-Limburg	17	20	23	7
Zuid-Limburg	38	40	52	17
Midden-Noord-Brabant	34	35	35	11
Noordoost-Noord-Brabant	41	43	51	14
West-Noord-Brabant	40	47	49	15
Zuidoost-Noord-Brabant	55	56	58	18
Agglomeratie Haarlem	13	18	18	7
Alkmaar en omgeving	14	19	19	6
Groot-Amsterdam	116	104	88	23
Het Gooi en Vechtstreek	13	21	19	7
IJmond	12	14	15	4
Kop van Noord-Holland	22	27	30	9
Zaanstreek	11	13	12	3
Noord-Overijssel	25	28	25	8
Twente	41	44	46	14
Zuidwest-Overijssel	10	11	12	3
Utrecht	96	100	89	27
Overig Zeeland	16	21	23	8
Zeeuws-Vlaanderen	6	8	9	3
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	30	31	31	10
Agglomeratie 's-Gravenhage	63	70	57	18
Delft en Westland	19	15	15	4
Groot-Rijnmond	103	107	99	31
Oost-Zuid-Holland	22	24	25	8
Zuidoost-Zuid-Holland	24	26	26	9

Respons over opleidingsniveau

Laag	1382	34%
Middelbaar	1747	43%
Hoog	915	22%
Onbekend	42	1%

Betrouwbaarheid en representativiteit

Met het aantal respondenten van 4.086 kunnen uitspraken worden gedaan over de populatie met een betrouwbaarheidsniveau van 95% en een foutmarge van 1,53%. Het betrouwbaarheidsniveau en de foutmarge van de resultaten worden bepaald door de steekproef-grootte. Hoe groter de steekproef, hoe betrouwbaarder en/of nauwkeuriger de uitkomsten kunnen worden gegeneraliseerd naar de populatie.

Het betrouwbaarheidsniveau is gedefinieerd als 1 (100%) minus het significantieniveau. Het is gangbaar uit te gaan van een significantieniveau van 5%. Dan is er sprake van een betrouwbaarheidsniveau van 95%. Dat wil zeggen dat, als het onderzoek op dezelfde wijze en onder dezelfde omstandigheden zou worden herhaald, de uitkomsten in 95% van de gevallen hetzelfde beeld zouden geven.

De nauwkeurigheid (uitgedrukt in foutmarge) geeft het gebied van waarden aan waarbinnen de werkelijke waarde in de populatie ligt. Met andere woorden: hoeveel wijken de resultaten uit de steekproef maximaal af van de resultaten als de gehele populatie zou antwoorden? Een foutmarge van 1,53% betekent dat de werkelijke waarde van de totale populatie maximaal 1,53% hoger of lager kan liggen dan de waarde van de steekproef. Concreet: indien een onderzoeksuitkomst van de steekproef aangeeft dat 50% van de respondenten een bepaald thema belangrijk vindt, dan ligt dit percentage in werkelijkheid maximaal 1,53% boven of 1,53% onder deze 50%, ofwel tussen de 48,47% en 51,53%. Een foutmarge van maximaal 5% is gangbaar en algemeen geaccepteerd bij (statistisch) kwantitatief onderzoek.

Naast betrouwbaarheid is de representativiteit van de steekproef van belang. Omdat de uitnodigingen voor deelname in batches en gestratificeerd zijn verstuurd, zijn de resultaten representatief over de kenmerken COROP-gebied en leeftijdsgroep per COROP-gebied. De respons is ook voor opleidingsniveau representatief met de landelijke verdeling hoogst behaald onderwijsniveau.

Overige achtergrondkenmerken

Er is een aantal extra achtergrondvragen gesteld aan de respondenten van het panelonderzoek. Daarin is gevraagd naar geslacht, hoe men tegenover de EU staat, afkomst, bezigheid in het dagelijks leven, en op welke politieke partij men zou stemmen als er nu verkiezingen zouden zijn.

Van de respondenten is 49% man, 50% vrouw en 1% geeft liever geen antwoord op deze vraag.

Van de respondenten vindt 51% het een goede zaak dat Nederland lid is van de EU, 13% vindt het een slechte zaak en 36% staat er neutraal tegenover of heeft geen mening.

Van de respondenten is 95% in Nederland geboren. Van 89% van de respondenten zijn beide ouders in Nederland geboren. Van 5% zijn beide ouders in het buitenland geboren.

Huidige politieke voorkeur van respondenten

Partij	%
VVD	14%
PVV	13%
SP	8%
D66	6%
CDA	6%
PvdA	6%
Partij voor de Dieren	4%
GroenLinks	4%
ChristenUnie	3%
JA21	3%
BoerBurgerBeweging	2%
Forum voor Democratie	2%
SGP	2%
Volt	2%
DENK	1%
Groep Van Haga	1%
BIJ1	1%
Fractie Den Haan	0%
Anders	2%
Blanco	3%

Zeg ik liever niet **13%**

Ik ga niet stemmen	5%

Wat doe je momenteel voornamelijk in het dagelijkse leven?

Bezigheid **%**

Scholier/student	6%
Parttime werkend	16%
Fulltime werkend	31%
Zelfstandig ondernemer	3%
Huisvrouw of huisman	5%
Werkzoekend	2%
Vrijwilliger	2%
Arbeidsongeschikt	6%
Gepensioneerd	27%
Anders	1%
Zeg ik liever niet	1%

Vragenlijst

De vragenlijst en dit rapport zijn, in opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken, opgesteld door een onafhankelijke externe organisatie. De vragenlijst is modulair opgebouwd en bevat de volgende vraagblokken, in lijn met de thema's die zijn bepaald voor de Conferentie over de toekomst van Europa:

Belangrijke thema's en de rol van Europa

Klimaatverandering en milieu

Gezondheid

Economie en banen

Rol van de Europese Unie in de wereld

Veiligheid en rechtsstaat

De online wereld

Europese democratie

Migratie en vluchtelingen

Onderwijs/Cultuur/Jongeren/Sport

Bij het ontwikkelen van de vragenlijst is veel aandacht besteed aan de kwaliteit, betrouwbaarheid en validiteit van de vraagstelling. Zo is er gestreefd naar een neutrale, niet-sturende formulering van vragen, stellingen en dilemma's. Daarnaast is op de vragen een controle uitgevoerd op begrijpelijke taal (B1-taalniveau).

De vragenlijst is via kwalitatief onderzoek getest in een face-to-face setting met proefrespondenten die behoren tot de doelgroep. Op deze manier is onderzocht hoe de vraagstellingen overkomen op verschillende typen respondenten. Indien een vraagstelling cognitief te belastend (te complex) bleek, is deze aangepast.

Analysemethoden

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van twee analysemethoden:

Univariate analyses

Beschrijvende statistieken worden gebruikt om variabelen uit een onderzoek te beschrijven. Binnen dit onderzoek is gebruik gemaakt van frequenties en gemiddelden.

Bivariate analyses

In bivariate analyses wordt de relatie tussen twee variabelen bekeken, in dit geval de relatie tussen het belang van de verschillende thema's en of de EU hier al dan niet mee aan de slag moet en het achtergrondkenmerk leeftijd. Met behulp van significantietoetsing is onderzocht of verschillende leeftijdsgroepen een ander belang hechten aan een thema en of de meningen verschillen in hoeverre de thema's onderwerpen zijn waar de EU mee aan de slag moet.

Verslaglegging en volledigheid

In dit rapport zijn de uitkomsten verwerkt van alle vragen die aan de respondenten van het onderzoekspanel gesteld zijn. Bij sommige vragen is de respondent in de gelegenheid gesteld om 'open' (dat wil zeggen niet vooraf gecategoriseerde) antwoorden te geven. De open antwoorden zijn achteraf gecategoriseerd en in de publicatie opgenomen. Ideeën die respondenten in de open opmerkingen hebben gedeeld zijn benut als input voor de verschillende themadialogen in het vervolgtraject van de burgerdialoog Kijk op Europa.

2. Verdiepende online themadialogen

In acht online themadialogen zijn de thema's uitgediept die centraal staan in de Conferentie over de toekomst van Europa. Deze dialogen waren bedoeld om te achterhalen *waarom* mensen iets vinden en welke motieven en gevoelens hieronder liggen. Welke zorgen leven er en welke kansen ziet men? In de dialoogsessies kregen deelnemers ook ruimte om suggesties en ideeën aan te dragen over de thema's. Daarnaast konden zij thema's ter sprake brengen die niet onderdeel uitmaken van de Conferentie, maar voor hen wel belangrijk zijn.

De themadialogen vonden plaats op 12 en 14 oktober en op 9 en 11 november. In oktober zijn vier online themadialogen georganiseerd over de thema's binnen het cluster Economie en Democratie. In november zijn vier online themadialogen georganiseerd over de thema's binnen het cluster Klimaat en EU in de wereld. Aan een dialoogsessie deden gemiddeld 29 mensen mee (231 in totaal). De deelnemers zijn geworven onder de panelleden (zie 1) en via social media.

3. Dialogen met specifieke groepen

Van bepaalde groepen Nederlanders is bekend dat ze minder gewend zijn deel te nemen aan (online) onderzoeken en panels. Voor een representatief beeld van ‘de stem van Nederland’ was het belangrijk dat ook die Nederlanders hun ideeën en meningen konden geven. Daarom hebben we voor Kijk op Europa ook een aantal dialogen georganiseerd op locatie. De meningen en ideeën die we daarmee hebben opgehaald, zijn gebruikt om de aanbevelingen (mede) op te baseren.

Doelgroepen

Moeilijk bereikbare doelgroepen zijn niet eenduidig te definiëren. Uit onderzoek en ervaring weten we dat Nederlanders met een **niet-westerse achtergrond** beduidend minder vaak uit zichzelf aan enquêtes en discussies meedoen. Omdat het om een grote groep gaat (14% van de Nederlanders¹), zijn zij geselecteerd voor deelname aan de dialoog voor Kijk op Europa. Dezelfde afwegingen zijn gemaakt voor **laaggeletterden**. Ook dit is een grote groep (2,5 miljoen Nederlanders²), die deels overlapt met de groep migranten (39%). Tot slot is een dialoog gevoerd met een groep die je weinig terugziet in enquêtes en discussies, **kritisch zijn over Europa, maar er beroepshalve wel veel mee te maken hebben**. Gekozen is voor ondernemers in de agrarische sector.

Bovengenoemde groepen zijn benaderd via organisaties waarbij zij zijn aangesloten, zoals migrantenorganisaties, belangenverenigingen en beroepsorganisaties. Omdat we het aantal dialogen beperkt hebben tot acht, konden we niet geheel ‘vlakdekkend’ zijn. Dit maakt de keuze voor deelnemers enigszins willekeurig. Bij die keuze hebben we vooral ook gekeken naar enthousiasme om mee te doen en de achterban te helpen mobiliseren en naar praktische zaken als beschikbaarheid qua data en locatie.

Met leden van onderstaande organisaties zijn dialogen op locatie gevoerd:

Stichting Hakder, Alevitische gemeenschap, Schiedam

Stichting Asha, Hindoestaanse gemeenschap, Utrecht (2 dialoogsessies)

Piëzo, sociaal-maatschappelijke organisatie, Zoetermeer

Taal doet Meer, organisatie die zich richt op laaggeletterden, Utrecht

BoerenNatuur, vereniging van agrarische collectieven

Marokkanen Dialoog Overvecht, Marokkaanse gemeenschap, Utrecht

Femmes for Freedom, belangenorganisatie voor vrouwen met een migratieachtergrond, Den Haag

Aan deze dialoogbijeenkomsten namen in totaal 110 mensen deel.

4. Dialogen met jongeren

Jongeren vormen een prioritaire doelgroep van de Conferentie over de toekomst van Europa. Om hun deelname aan de burgerdialoog Kijk op Europa actief te stimuleren, en de meningen en ideeën van deze groep extra te kunnen laten tellen, zijn specifiek voor jongeren zes fysieke dialoogbijeenkomsten georganiseerd.

De bijeenkomsten vonden plaats bij de volgende instellingen:

Studievereniging Geschiedenis, Universiteit Leiden

Dr. Knippenbergcollege, middelbaar onderwijs, Helmond

Coalitie-Y, jongerenplatform SER (Sociaal-Economische Raad)

Graafschap College, mbo, Doetinchem

CSG Jan Arentsz, technasium middelbaar onderwijs, Alkmaar

Nationale Jeugdraad (bijeenkomst vond plaats op externe locatie)

Aan de dialoogbijeenkomsten namen in totaal 110 jongeren deel.

Toegepaste gesprekstechnieken

In de online themadialogen, de dialogen met specifieke groepen en de dialogen met jongeren is gebruik gemaakt van de zogeheten 'socratische' gespreksmethode. Deze methode wordt sinds jaar en dag gebruikt bij de Dag van de Dialoog, waarbij verspreid over Nederland mensen met elkaar in gesprek gaan over onderwerpen die hen aangaan. Bij de socratische gespreksmethode neemt de gespreksleider de volgende uitgangspunten in acht:

Laat de ander zijn/haar verhaal vertellen
Zet daar niet gelijk een verhaal tegenover
Behandel elkaar met respect
Spreek vanuit jezelf ('ik vind' in plaats van 'men zegt')
Vraag toelichting als er alleen algemeenheden op tafel komen
Stel oordelen uit en onderzoek ze
Sta stiltes toe als mensen even willen nadenken

In de dialogen is gebruik gemaakt van het ritme: divergentie – convergentie - divergentie. Het uitgangspunt hierbij is dat je eerst moet divergeren (individuele gevoelens en meningen direct een plek geven), voordat je kan convergeren (een gesprek voeren over mogelijke richtingen) en tot slot weer kan divergeren (bijvoorbeeld het verzamelen van individuele aanbevelingen). De ervaring en theorie leren dat dit ritme zorgt voor een optimaal verloop van de dialoog.

Alle dialogen zijn geleid door professionele facilitators.

5. Online open onderzoek: Vragenlijst en 'Swipen naar de toekomst'

De vragenlijst voor het panelonderzoek is ook opengesteld voor alle Nederlanders, onder wie ook Nederlanders die woonachtig zijn in het buitenland. Deze vragenlijst stond open van 1 september 2021 tot en met 14 november 2021. Daarnaast kon elke Nederlander in diezelfde periode meedoen aan 'Swipen naar de toekomst', een online tool met 20 stellingen.

Respons en toepassing

In totaal hebben 1.967 respondenten de vragenlijst ingevuld en 6.968 respondenten de swipe-tool volledig doorlopen. Zowel de vragenlijst als de swipe stonden voor iedereen open: er zaten op voorhand geen voorwaarden of selectiecriteria aan deelname. Vragen in de vragenlijst konden worden overgeslagen (er waren geen verplichte vragen) om zo de respons te maximaliseren. Deelnemers hebben daar veel vaker 'Zeg ik liever niet' ingevuld dan in het representatieve panelonderzoek.

De achtergrondkenmerken van de deelnemers aan de open vragenlijst en swipe-tool, wijken op een aantal punten af van de deelnemers aan het representatieve panelonderzoek. De uitkomsten van de open vragenlijst en swipe-tool zijn, in tegenstelling tot het panelonderzoek, niet representatief. De uitkomsten van het online open onderzoek zijn gebruikt als aanvulling op het panelonderzoek. Ze geven inzicht in de sentimenten en ideeën die leven in Nederland. De verbeteruggesties die zijn genoemd in de vrije invulvelden, zijn gebruikt in het onderdeel 'Discussies en ideeën online en op locatie'. De swipe-tool is gebruikt om inzicht te krijgen in enkele sentimenten die leven in Nederland. Met de uitkomsten is rekening gehouden bij het opstellen van de aanbevelingen. In verband met de vereiste representativiteit zijn de resultaten van het online open onderzoek in beperkte mate meegenomen in deze rapportage.

Dit is een uitgave van het ministerie van Buitenlandse Zaken
www.kijkopeuropa.nl

III — Verwijzingen naar de resultaten van nationale evenementen

- [België](#)
- [Bulgarije](#)
- [Tsjechië](#)
- [Denemarken](#)
- [Duitsland](#)
- [Estland](#)
- [Ierland](#)
- [Griekenland](#)
- [Spanje](#)
- [Frankrijk](#)
- [Kroatië](#)
- [Italië](#)
- [Cyprus](#)
- [Letland](#)
- [Litouwen](#)
- [Luxemburg](#)
- [Hongarije](#)
- [Malta](#)
- [Nederland](#)
- [Oostenrijk](#)
- [Polen](#)
- [Portugal](#)
- [Roemenië](#)
- [Slovenië](#)
- [Slowakije](#)
- [Finland](#)
- [Zweden](#)

IV — Verwijzing naar het verslag van het meertalig digitaal platform

[Meertalig digitaal platform van de Conferentie over de toekomst van Europa - verslag februari 2022](#)

V – Medevoorzitters van de Conferentie over de toekomst van Europa en leden van het gemeenschappelijk secretariaat

Europees Parlement	Raad van de EU	Europese Commissie
Medevoorzitters van de Conferentie over de toekomst van Europa		
VERHOFSTADT Guy	BEAUNE Clément <i>(januari-juni 2022)</i> DOVŽAN Gašper <i>(juli-december 2021)</i> ZACARIAS Ana Paula <i>(maart-juni 2021)</i>	ŠUICA Dubravka
Leden van het gemeenschappelijk secretariaat		
MCLAUGHLIN Guillaume <i>(co-hoofd)</i>	ARPIO Marta <i>(co-hoofd)</i>	SCICLUNA Colin <i>(co-hoofd)</i>
CORBETT Richard	ELBELTAGY Dalia	BUSIA Clay
EVSTATIEVA-SHORE Vesela	JAANSALU Liis	DE' GRASSI Mattia
HOFKAMP Jelmer	RHLALOU Rebecca	GYORFI Izabella
PIEROT Rémi	RICEPUTI Matteo	HOEKE Susanne
PIORUN Magdalena	STOYANOV Miroslav	NOWACZEK Krzysztof
RECHARD Danièle	VAN LAMSWEERDE Marie-Charlotte	PALOTAI Viktoria
RUHRMANN Katrin <i>(voormalig co-hoofd)</i>		RICARD-NIHOUL Gaëtane
POPTCHEVA Eva-Maria <i>(voormalig lid)</i>		BEREMLIYSKY Anguel <i>(voormalig lid)</i>

